

Lupp 2024

Lokal uppföljning av ungdomspolitiken

Borlänge kommun

 BORLÄNGE

ENKÄTFABRIKEN

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
Bakgrund och syfte.....	6
A. Bakgrundsfrågor.....	8
B. Fritid.....	14
C. Skola	33
D. Politik och samhälle.....	52
E. Trygghet.....	71
F. Hälsa.....	86
G. Arbete.....	105
H. Framtid.....	109
Fördjupad analys	119
Referenslista.....	122

**Innehållet i rapporten
är färgkodat!**

Sammanfattning

Att ha kunskap om unga och deras livsvillkor är en viktig förutsättning för kommunernas arbete i alla förvaltningar och områden. Både barnkonventionen och Sveriges ungdomspolitik betonar vikten av att alla beslut som tas, som på något sätt rör barn och unga, alltid ska utgå från ett barn- och ungdomsperspektiv. I Sverige beslutade riksdagen år 2014 om en ny ungdomspolitik. De nya målen för ungdomspolitiken är att alla ungdomar (mellan 13 och 25 år) ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Alla beslut som tas och insatser som genomförs rörande unga ska utgå från dessa mål. Tre prioriterade områden har även tagits fram i det ungdomspolitiska handlingsprogrammet och dessa är: ungdomars inflytande, egen försörjning och psykisk hälsa.

Vi rekommenderar att man läser hela rapporten för att få en mer heltäckande bild av ungdomarnas livsvillkor i Borlänge. Några sammanfattade reflektioner presenteras dock här.

Fritiden i Borlänge

Majoriteten av ungdomarna i Borlänge kommun är nöjda med sin fritid och utbudet av fritidsaktiviteter. Killar är dock mer nöjda än tjejer. Ungdomarna är ungefär lika nöjda med fritiden och fritidsutbudet som år 2021. De är även ungefär lika nöjda som regionsnittet i Dalarna.

En hög andel av ungdomarna i Borlänge, 71 % av tjejerna och 78 % av killarna, tränar eller idrottar minst en gång i veckan, och runt hälften brukar vara ute i naturen. Det finns även vissa könsskillnader när det kommer till ungdomarnas fritidsvanor. Det framgår bland annat att killar spelar onlinespel, dataspel eller tv-spel i klart högre grad än tjejer. Andelen tjejer som spelar regelbundet har dock ökat sedan 2021, och i årets Lupp-undersökning svarar 49 % av tjejerna att de brukar spela minst en gång i veckan. Andelen killar är dock fortsatt på en klart högre nivå, 82 %. Tjejer håller däremot på med foto eller film, innehåll till sociala medier, tecknar/målar och liknande i högre grad än killar.

Av eleverna i anpassad skola svarar samtliga att de trivs med sin fritid. De vanligaste fritidsaktiviteterna i denna målgrupp är att se på film eller serier och liknande samt att vara med kompisar.

Inflytande i skolan och kommunen

Andelen unga i Borlänge som vill vara med och bestämma om olika saker i skolan är hög. Andelen som upplever att de får vara med och bestämma är lägre, och elevernas upplevda inflytande om olika frågor i skolan är i flera fall lägre än år 2021.

Intresset för att påverka i kommunen är lägre än intresset för att påverka i skolan. 17 % av högstadieungdomarna och 28-31 % av gymnasieungdomarna vill påverka i frågor som rör kommunen. Andelen unga som vill påverka i Borlänge har även minskat tydligt över tid, men är på en liknande nivå som regionsnittet i Dalarna.

När det kommer till ungas syn på möjligheterna att påverka i kommunen uppger 7-16 % av högstadieungdomarna och 14-21 % av gymnasieungdomarna att de ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter. Andelen som ser positivt på möjligheterna att påverka är något lägre än år 2018 och tidigare, och bland tjejer även lägre än år 2021. Ungdomarna i Borlänge ser dock ungefär lika positivt på möjligheterna att påverka som regionsnittet i Dalarna.

Av eleverna i anpassad skola upplever majoriteten att de får vara med och bestämma om vad de ska göra i skolan, medan andelen som upplever sig få bestämma om vad de ska äta i skolan är lägre.

Trygghet och utsatthet

I frågorna om trygghet syns flera könsskillnader. Killar har i högre grad än tjejer utsatts för stöld, hot och misshandel under de senaste sex månaderna, medan tjejerna i högre grad har utsatts för sexuellt våld/utnyttjande, mobbning och orättvis behandling. Andelen tjejer som utsatts för mobbning har dock minskat över tid, och könsskillnaden i frågan är mindre än år 2021. Jämfört med regionsnittet i Dalarna har högstadieungdomarna i Borlänge utsatts för mobbning i lägre grad. Totalt 19 % av högstadieungdomarna i Borlänge har utsatts för mobbning under de senaste sex månaderna, jämfört med 27 % av ungdomarna i regionen. Gymnasieungdomarna i Borlänge har utsatts för mobbning i ungefär samma utsträckning som gymnasieungdomarna i regionen.

Vidare framgår att tryggheten på de flesta platser i kommunen är hög, och andelen tjejer som känner sig trygga i kollektivtrafiken och i stan eller i centrum är högre än år 2021. Även killar känner sig något mer trygga på stan eller i centrum än tidigare. Det finns dock vissa könsskillnader gällande ungdomarnas upplevda trygghet, då tjejer känner sig trygga i kollektivtrafiken och på stan eller i centrum i lägre grad än killar.

Av eleverna i anpassad skola svarar majoriteten att de känner sig trygga när de åker taxi, åker buss eller chattar på nätet eller på mobilen.

Stora skillnader i hälsa mellan kön

Liksom tidigare år framgår det i årets resultat att det finns stora skillnader i kön vad gäller hälsa. Totalt 74 % av killarna och 54 % av tjejerna svarar att de mår mycket eller ganska bra. I jämförelse med år 2021 är andelen som mår bra relativt oförändrad för tjejer, medan andelen killar som skattar sin hälsa som mycket eller ganska bra minskat något. Tjejer uppger även i högre grad än killar att de har regelbundna psykosomatiska besvär. 48 % av högstadietjejerna och 67 % av gymnasietjejerna svarar exempelvis att de känner sig stressade flera gånger i veckan eller oftare. Motsvarande andel bland killarna är 22-24 %. I årets Lupp-undersökning ställdes även en fråga om vad ungdomarna tror att besvären beror på. Störst andel tror att besvären beror på skolarbete. Jämfört med Dalarnas regionsnitt framgår det att ungdomarna i Borlänge mår ganska eller mycket bra i liknande utsträckning. Ungdomarna i Borlänge har även regelbundna psykosomatiska besvär i liknande grad som ungdomarna i regionen.

Av eleverna i anpassad skola svarar 65 % att de oftast mår bra. 16 % svarar att de mår sådär, och 16 % att de inte vet.

Bakgrund och syfte

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor Lupp-undersökning har år 2024 genomförts i Borlänge kommun på högstadiet, gymnasiet samt i anpassad grundskola och gymnasieskola. Undersökningen genomfördes under hösten 2024 och insamlingen gjordes genom en webbenkät på skolorna. Insamlingen har skötts av kommunen och analys samt sammanställning har gjorts av Enkätfabriken på uppdrag av Borlänge kommun.

Lupp står för lokal uppföljning av ungdomspolitiken och startades av MUCF år 2001. Lupp är en enkät som ska ge kommuner, stadsdelar eller regioner kunskap om ungas situation. MUCF erbjuder enkäten för att stötta kommuner i utvecklingen av ungdomspolitiken. Meningen är att beslut som berör unga i kommuner ska bygga på aktuell kunskap om ungas situation, erfarenheter och åsikter. Lupp-enkäten erbjuds inom tre åldersgrupper: högstadiet 13-16 år, gymnasiet 16-19 år och unga vuxna 19-25 år. Sedan år 2023 erbjuder MUCF även en anpassad Lupp för elever med särskilda behov. Anpassad Lupp har färre och förenklade frågor, och minskat antal svarsalternativ. Resultatet för den anpassade Luppen redovisas därför separat från högstadiet och gymnasiet i respektive avsnitt i rapporten.

Svarsfrekvens

Totalt har 454 elever av 628 på högstadiet svarat på undersökningen. Svarsfrekvensen på högstadiet är således 72 %. På gymnasiet har 448 elever svarat på enkäten, utav totalt 653 elever. Detta ger en svarsfrekvens om 69 %.

I den anpassade grundskolan har totalt 4 elever av 10 svarat på undersökningen. Svarsfrekvensen för anpassad grundskola är således 40 %. På anpassade gymnasieskolan har 14 elever svarat på enkäten, utav totalt 28 elever. Detta ger en svarsfrekvens om 50 %. På grund av få svar i anpassad grundskola redovisas resultatet totalt för högstadiet och gymnasiet.

I den här typen av skolundersökningar beror bortfallet ofta på att hela klasser inte har haft möjlighet att delta i enkäten eller att elever varit sjuka.

Bortfallsanalys

För vissa frågor finns det internt bortfall, det vill säga att ungdomar på grund av olika anledningar valt att inte besvara en viss fråga i enkäten. Det rör sig oftast om några få procent, men varierar något mellan frågorna. Det kan exempelvis bero på att elever bedömt en fråga som irrelevant eller att det har rört sig om känsliga frågor. Detta är dock vanligt förekommande i undersökningar likt denna. Det interna bortfallet i frågorna varierar mellan 0-90 antal svar.

Analys

Enkätfabriken har analyserat och sammanställt resultaten för att i denna rapport ge en bild av ungdomarnas upplevelser. Rapporten innefattar först och främst sta-

tistik uppdelat på ålder samt kön. I Borlänge har kommunen även valt att analysera Lupp-resultatet uppdelat mellan skolenheter för några utvalda frågor och områden. I rapporten redovisas jämförelser mellan skolenheter i utvalda frågor på områdena B. Fritid, C. Skola och D. Politik och samhälle där tydliga skillnader finns. Observera att elevantalet till stor del skiljer sig åt mellan de olika skolorna. Störst andel av högsta- dieungdomarna går på Forssaklackskolan samt Gylle skola. Lägst andel går på Imma- nuelskolan och Domnarvets skola. På grund av få svar från elever på Immanuelskolan redovisas inte resultatet för skolan i diagrammen per skolenhet. Störst andel av gym- nasieungdomarna går på Hagagymnasiet samt Soltorgsgymnasiet. Lägst andel går på Realgymnasiet Borlänge samt Rytms Borlänge.

Jämförelser, inte bara för kön utan även med avseende på andra faktorer, möjliggör en större förståelse för huruvida alla ungdomar har lika villkor och möjligheter i sam- hället. Denna kunskap är viktig för att kunna arbeta vidare med förändring och för att anpassa insatserna. Observera att nedbrytningar endast redovisas om minst 10 per- soner har svarat i den aktuella gruppen.

I enkäten finns en fråga om respondenternas könsidentitet. Utöver alternativen kille och tjej fanns även alternativet "annan könsidentitet". Att vi endast redovisar skillna- der mellan de som identifierar sig som killar eller tjejer beror på att de som svarat "annan könsidentitet" är väldigt få till antalet.

Jämförelser med Dalarnas regionsnitt för Lupp 2024

Rapporten innehåller även ett avsnitt med fördjupad analys. I den fördjupade analy- sen berörs jämförelser med regionsnittet i Dalarna för Lupp 2024. Snittet i Dalarna innefattar totalresultatet för de kommuner i region Dalarna som deltog i Lupp år 2024. Syftet med jämförelsen är att kunna se kommunens resultat i förhållande till övriga kommuner i regionen.

Läsanvisningar

Rapporten är indelad tematiskt i de områden som finns i Lupp-enkäten: A. Bakgrunds- frågor, B. Fritid, C. Skola, D. Politik och samhälle E. Trygghet, F. Hälsa, G. Arbete och H. Framtid.

För att göra materialet mer överskådligt tas de mest relevanta jämförelserna och nedbrytningarna fram. Vad som även kan vara viktigt att uppmärksamma är att en del svarsalternativ utesluts i redovisningen. Detta har gjorts för att göra resultatet mer överskådligt. Observera också att vissa diagram redovisar resultatet totalt eller totalt per kön.

Notera även att maskinella avrundningar kan förekomma i rapporten. Det handlar då om enstaka procent.

A. Bakgrundsfrågor

Frågor om bakgrund och familj

I den första delen ställdes några frågor om ungdomarna och deras familj.

Som det framgår nedan är könsfördelningen jämn bland de som svarat på Lupp-enkäten. 47 % är tjejer och 51 % killar. En liten andel om 2 % svarar att de har en annan könsidentitet.

Totalt 14 % svarar att de har en långvarig nedsatt funktion eller sjukdom.

I tabell A5 på nästa sida framgår det att 87 % av ungdomarna som svarat är födda i Sverige.

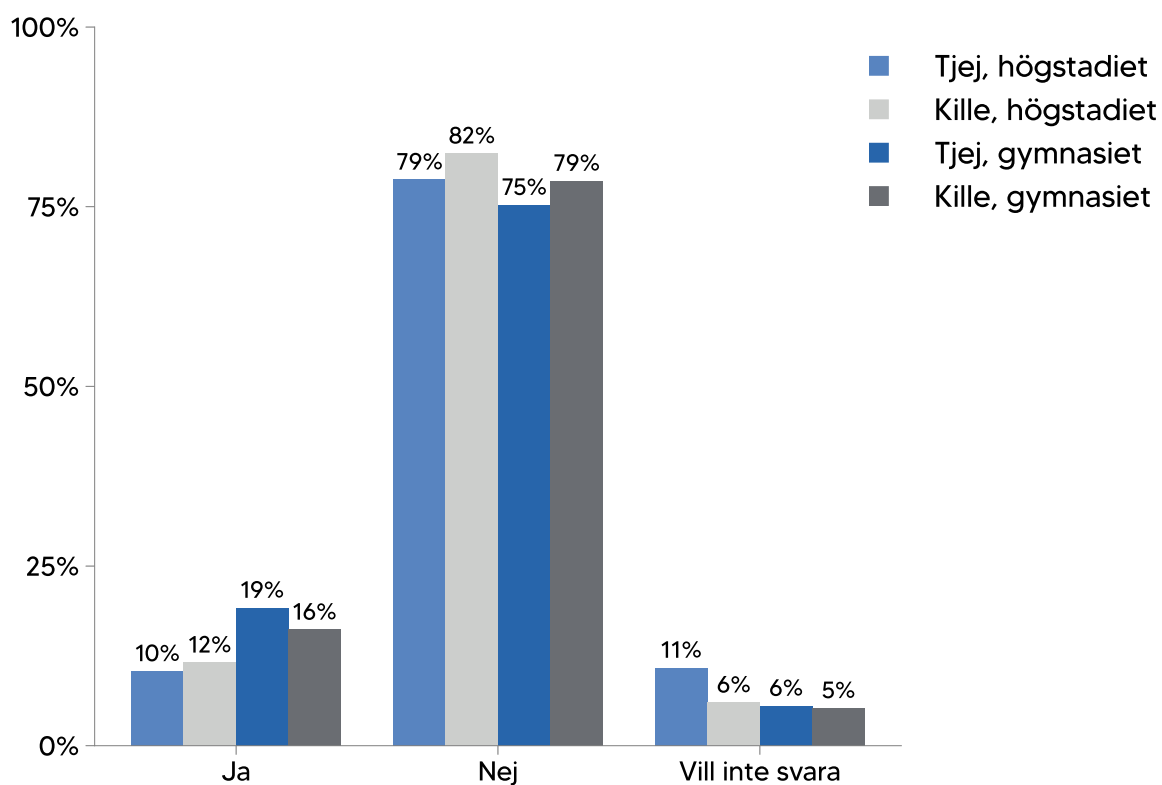
Om de svarande:

*14% totalt har en
långvarig nedsatt
funktion*

*47% tjejer
51% killar
2% annan könstillhörighet*

*80% Heterosexuella
4% Homosexuella
1% Bisexuella/pansexuella
14% Övrigt/annat/
vill ej svara*

A4. Har du någon funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom som innebär svårigheter i vardagen?

A5. Var är du och dina föräldrar födda?

	Sverige	Norden	Europa	Utanför Europa
Du själv	87%	1%	3%	10%
Förälder a	76%	3%	3%	18%
Förälder b	71%	2%	4%	23%

A5a. Om du inte är född i Sverige hur länge har du bott i Sverige?

	Procent
10 år eller längre	63%
4-9 år	27%
0-3 år	10%

A6. Vad gör din förälder eller dina föräldrar huvudsakligen?

	Förälder a	Förälder b
Arbetar	89%	80%
Studerar	4%	5%
Föräldraledig	1%	0%
Arbetslös	1%	2%
Långtidssjukskriven/sjukpensionär	1%	3%
Ålderspensionär	0%	1%
Annat	1%	3%
Vet inte	2%	5%

Bakgrundsfrågor anpassad Lupp

Av ungdomarna som svarade på den anpassade Lupp-enkäten är 42 % tjejer och 55 % killar. Majoriteten av de svarande går i gymnasieskolan.

Vad gäller elevernas födelseland uppger en andel om 74 % att de är födda i Sverige.

A1_a. Är du...?

Tjej	Kille	Annat
42%	55%	3%

A2_a. Vilken skola går du i?

Grundskola	Gymnasieskola
29%	71%

A3_a. I vilket land är du och dina föräldrar födda?

	I Sverige	I ett annat land	Vet inte
Du själv	74%	19%	6%
Din mamma	61%	29%	10%
Din pappa	67%	20%	13%

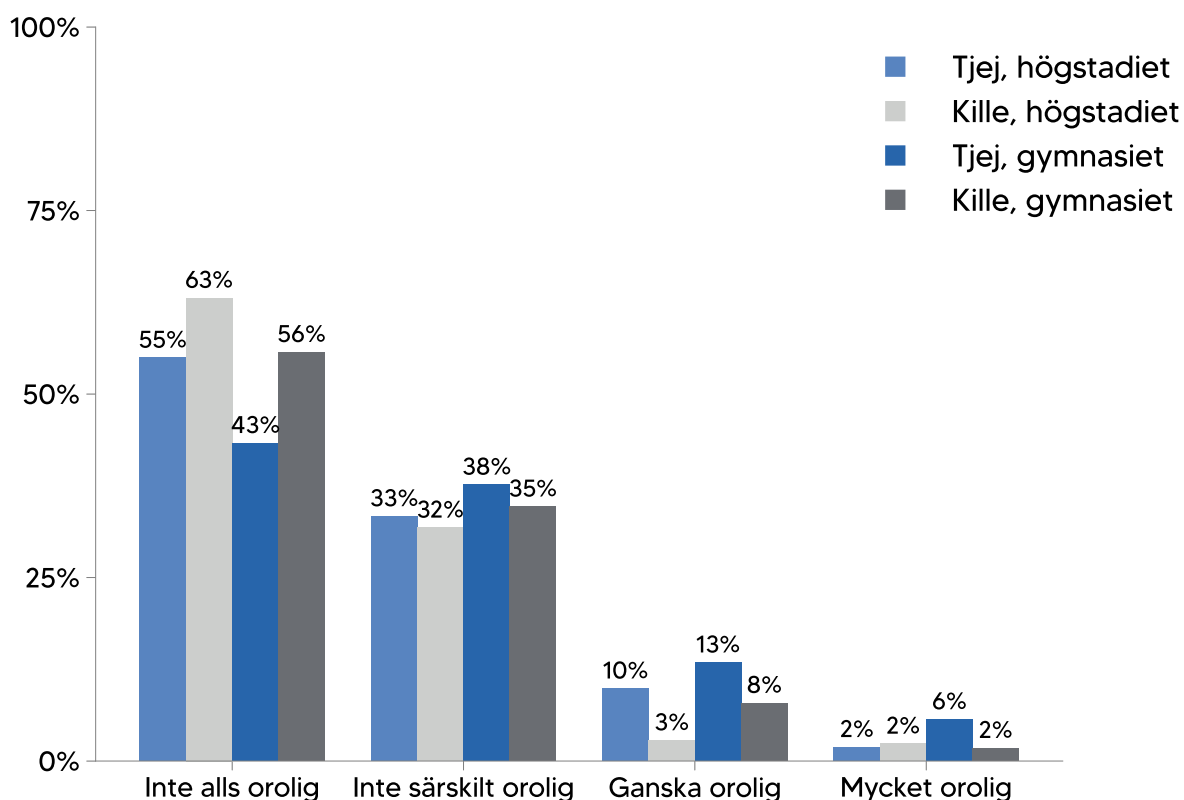
Ekonomi

En majoritet av ungdomarna svarar att de inte är oroliga för sina föräldrars ekonomi, se diagram A7. Det är dock mellan 5-19 % som svarar att de är ganska eller mycket oroliga. Killar svarar i högre grad än tjejer att de inte alls är oroliga. Andelen tjejer som oroar sig har ökat sedan år 2021, se diagram A7b på följande sida.

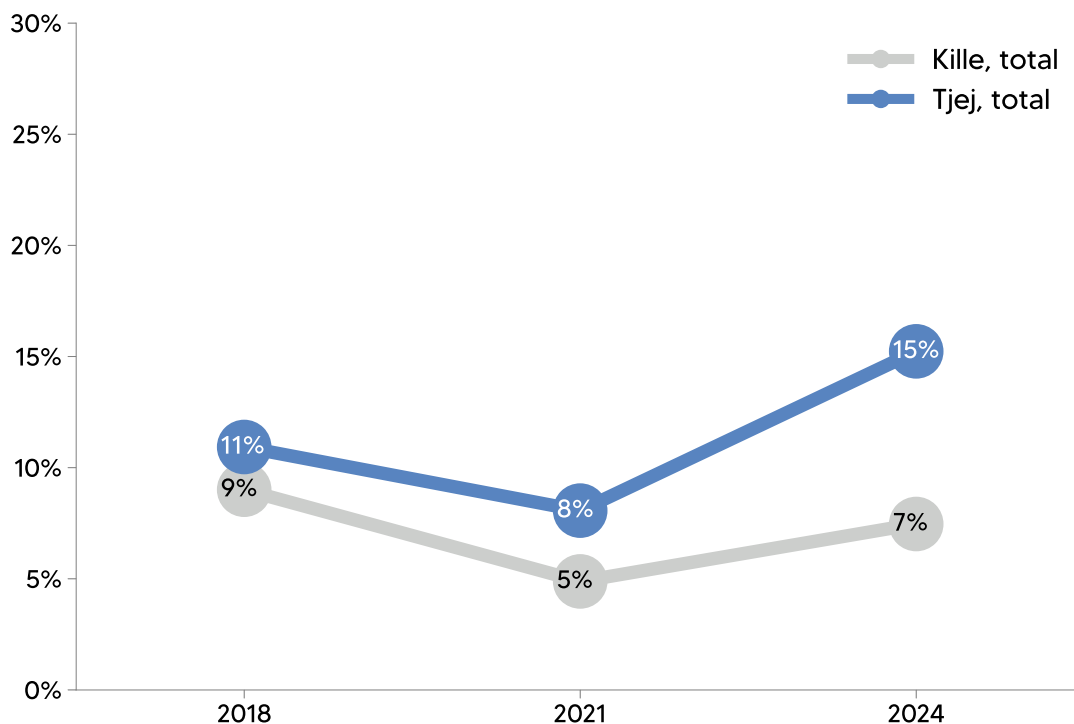
I diagram A8 på följande sida framgår det att 15-29 % av de unga svarar att det en eller flera gånger hänt att de inte kunnat göra eller köpa något som många andra i deras ålder gör eller köper, för att familjen inte haft råd. Andelen som svarar att detta hänt har ökat sedan år 2021, både bland killar och tjejer.

Det ställdes även en fråga om hur nöjda ungdomarna är med sina pengar, se diagram A9. Majoriteten svarar att de är mycket eller ganska nöjda. Tjejer i gymnasiet svarar i högre grad än övriga att de är ganska eller mycket missnöjda.

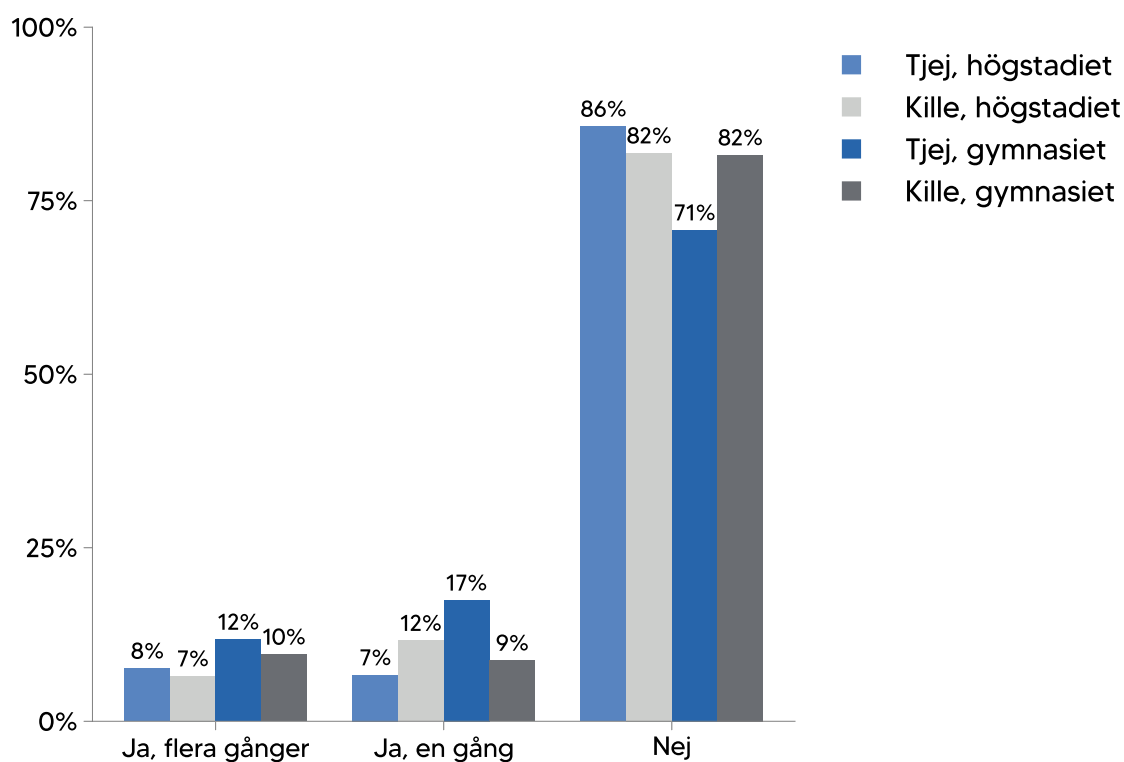
A7. I vilken grad är du orolig för dina föräldrars ekonomi?

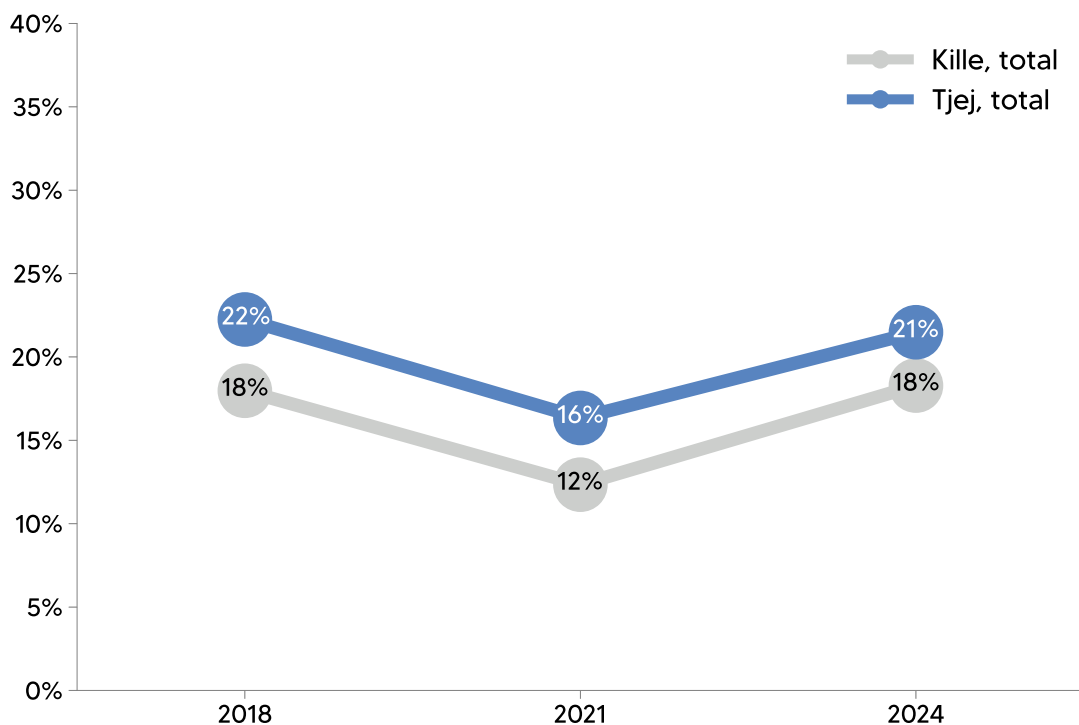
A7b. Andel som svarat att de är "mycket" eller "ganska" oroliga: jämförelse över tid

A8. Under de senaste sex månaderna, har det hänt att du inte kunnat göra något eller inte kunnat köpa något som många andra i din ålder gör eller köper för att din familj inte haft råd?

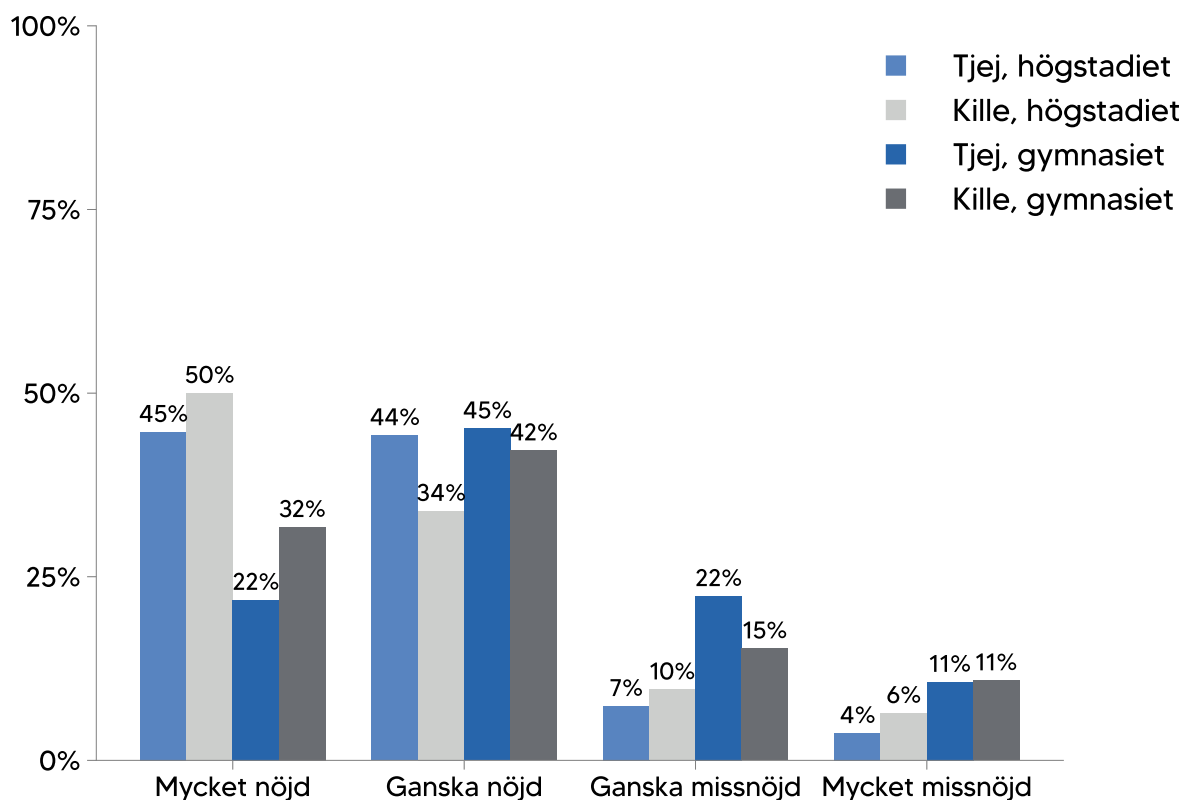

A8b. Andel som svarat att de är "Ja, flera gånger" eller "Ja, en gång": jämförelse över tid

Det ställdes även en fråga om hur nöjda ungdomarna är med sina pengar, se diagram A9. Majoriteten svarar att de är mycket eller ganska nöjda. Tjejer i gymnasiet svarar dock i lägre grad än övriga att de är mycket nöjda.

A9. Hur nöjd är du med dina pengar?

B. Fritid

Inom området fritid ställs frågor om hur ungdomarna uppfattar sin fritid, hur mycket det finns att göra på fritiden i kommunen samt hur ofta de deltar i olika typer av kultur- och fritidssysselsättningar. Kommunens eller samhällets ansvar när det kommer till ungas fritid handlar bland annat om att erbjuda ett utbud med olika möjligheter för olika åldrar och intresseinriktningar. Det handlar också om att bevaka tillgängligheten samt se till att ingen uteslås från en stimulerande och meningsfull fritid.

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd konstaterar i en rapport att rörelse, glädje och att vara del av ett socialt sammanhang även är viktiga aspekter för vårt välmående.¹ Forskning och tidigare studier visar dock att det finns tydliga skillnader mellan olika grupper av ungas fritidsvanor, och att vissa grupper i lägre grad än andra deltar i olika typer av fritidsaktiviteter. I en studie från MUCF framgår det bland annat att tjejer med utländsk bakgrund, unga som har en funktionsnedsättning och unga som bor i områden med socioekonomiska utmaningar i lägre grad än andra ungdomar tar del av idrott inom föreningsverksamhet. I samma studie framgår att dessa grupper i högre grad än andra upplever olika hinder för att ta del av olika typer av fritidsaktiviteter.² En annan studie från MUCF visar även att unga hbtqi-personer i högre grad än andra unga upplever olika hinder för att ta del av fritidsaktiviteter, exempelvis för att de inte känner sig välkomna eller att de inte passar in.³

1 Forte 2023: Fritidens betydelse för ungas psykiska hälsa

2 MUCF 2023: Ung idag: En fördjupad bild av ungas fritid

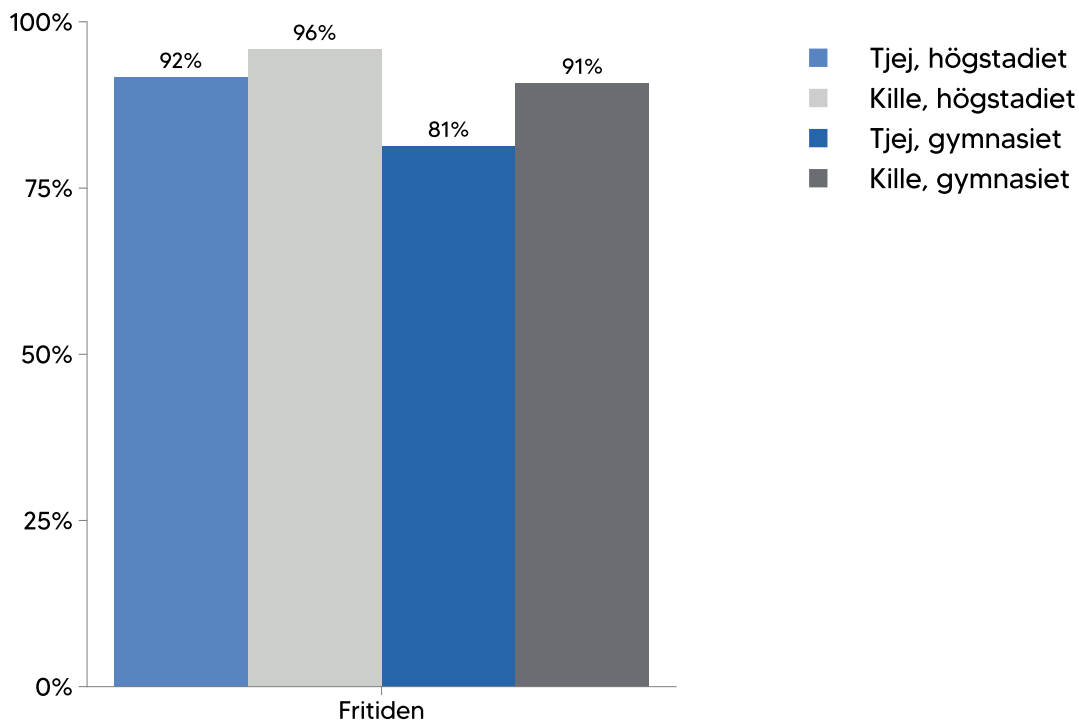
3 MUCF 2022: Unga hbtqi-personers levnadsvillkor

Nöjdhet med fritiden

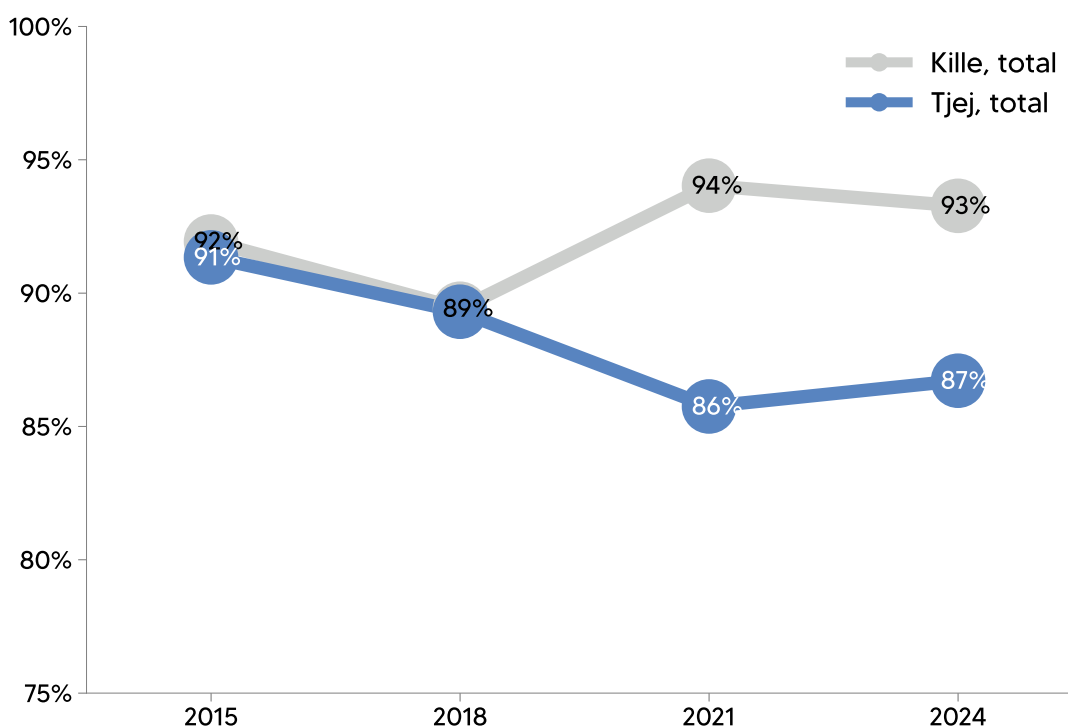
I diagram B0 nedan redovisas andelen nöjda med sin fritid i Borlänge. 92-96 % av högstadiungdomarna och 81-91 % av gymnasieungdomarna svarar att de är nöjda. Killar är mer nöjda med sin fritid än vad tjejer är.

I diagram B0b nedan framgår det att andelen nöjda med fritiden är på ungefär samma nivåer som år 2021.

B0. Hur nöjd eller missnöjd är du med ditt liv när det kommer till din fritid?
Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

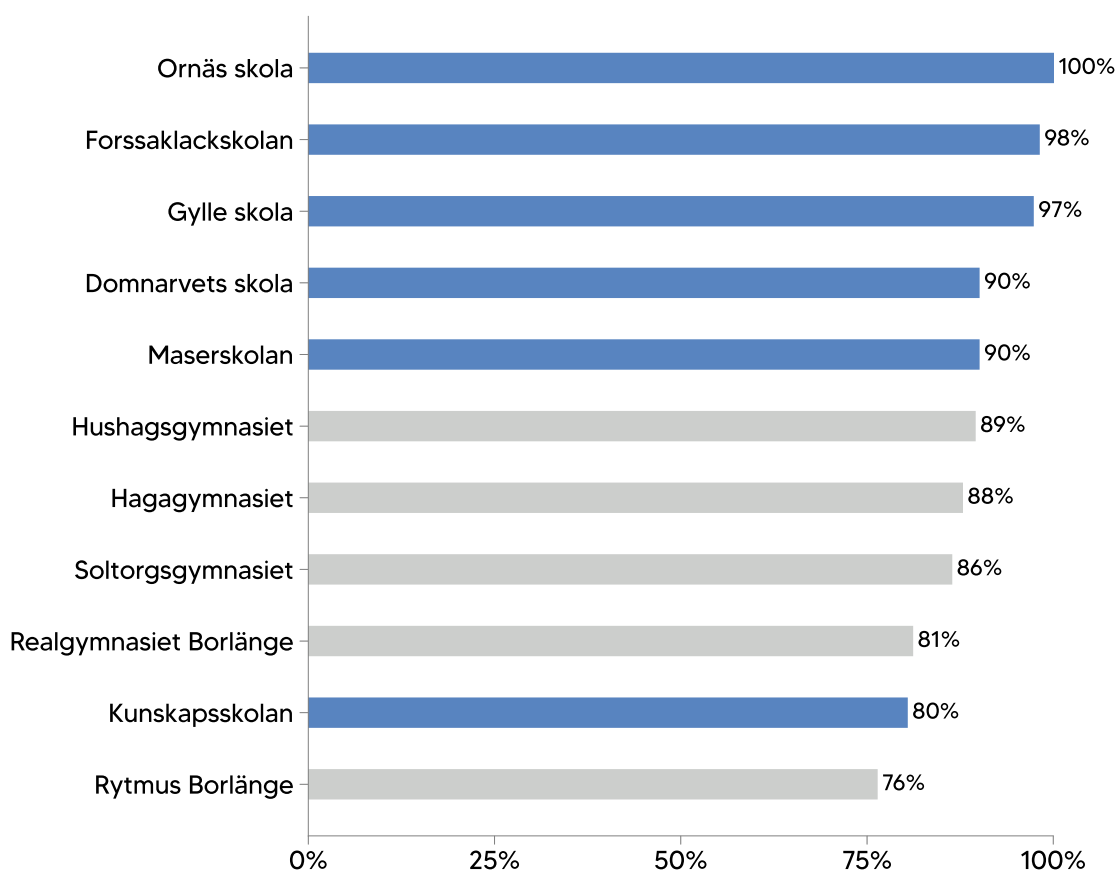
B0b. Andel nöjda med sin fritid: Jämförelse över tid

Skillnader mellan skolenheter

Det finns även vissa skillnader mellan skolenheter. I diagrammet nedan framgår det att ungdomar som går på Ornäs skola i högst utsträckning är nöjda med sin fritid. Lägst är nöjdheten på Rytmus Borlänge. Kunskapsskolan sticker ut genom att vara den högstadieskola med lägst nöjdhet med fritiden bland eleverna.

B0c. Andel nöjda med sin fritid: Jämförelse per skola

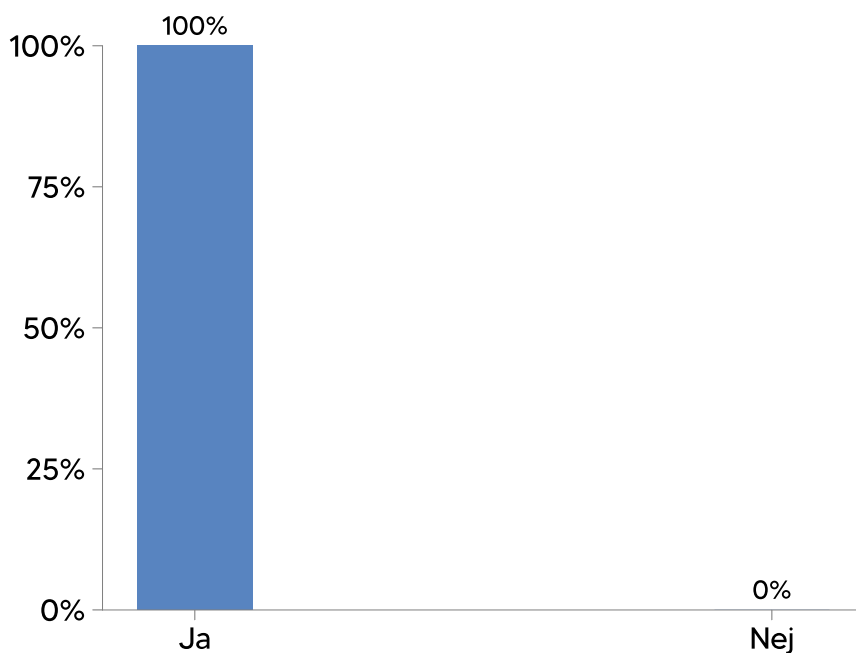

Nöjdhet fritid anpassad Lupp

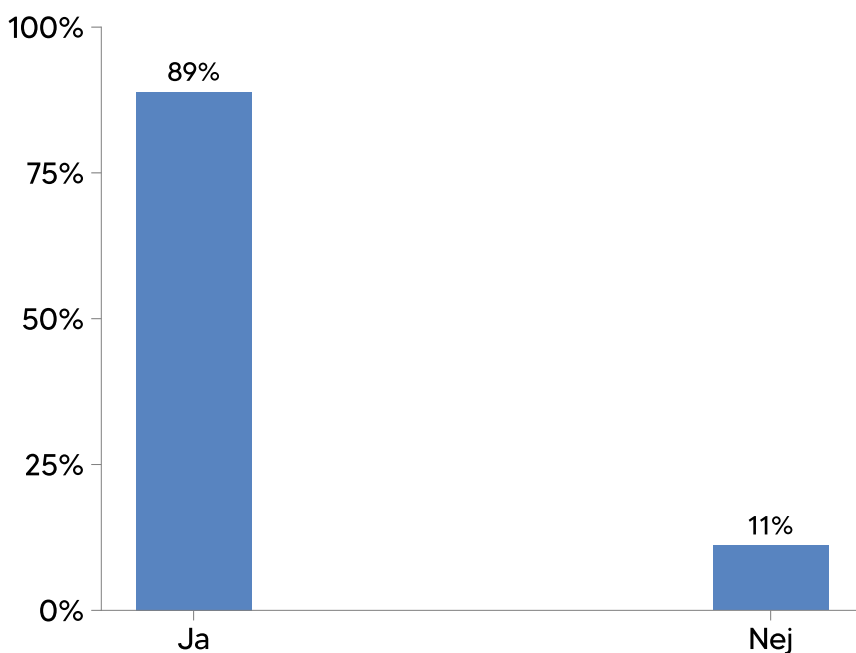
Även i den anpassade Luppen ställdes några frågor gällande ungdomarnas fritid. Samtliga ungdomar uppger att de trivs med sin fritid, se diagram B1_a nedan.

Det ställdes även en fråga om ungdomarna har kompisar. Majoriteten av ungdomarna, 89 %, uppger att de har kompisar. 11 % uppger att de inte har några kompisar, se diagram B2_a.

B1_a. Trivs du med din fritid?

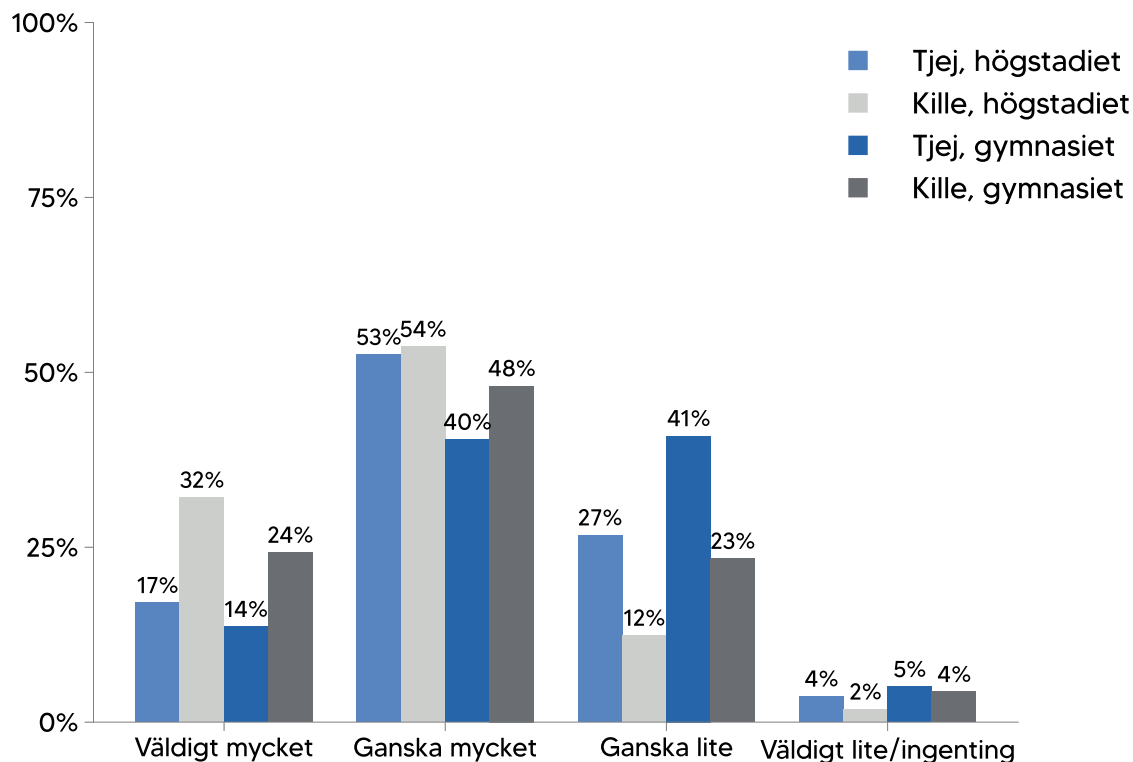
B2_a. Har du kompisar?

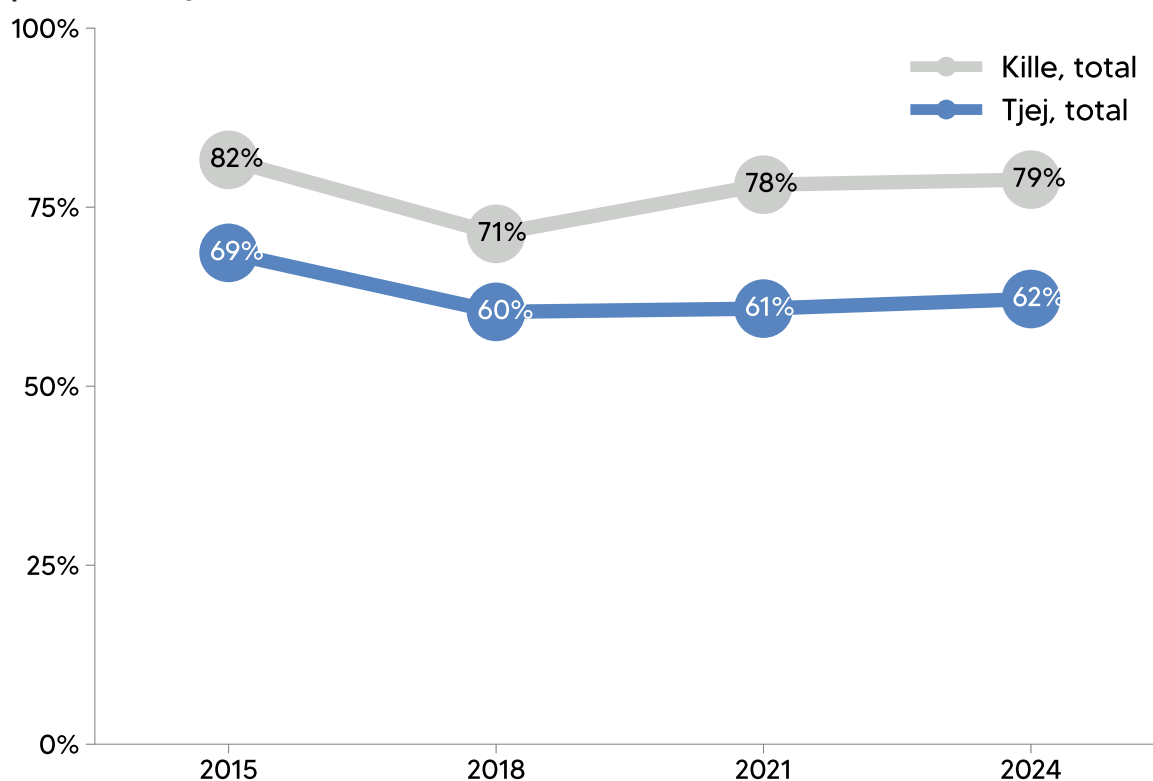
Utbud av fritidsaktiviteter

När det handlar om utbudet av fritidsaktiviteter i kommunen eller hur mycket det finns att göra så framkommer det i diagram B1 att gymnasieungdomarna är mindre nöjda än högstadieungdomarna. Gymnasietjejerna är minst nöjda, och högstadiekillarna är mest nöjda. Andelen killar och tjejer totalt sett som är nöjda med fritiden är på ungefär samma nivåer som år 2021, men killar är nöjda i högre grad än år 2018. Tjejer är ungefär lika nöjda som år 2018, men mindre nöjda än år 2015.

B1. Hur mycket eller lite tycker du att det finns att göra på fritiden?

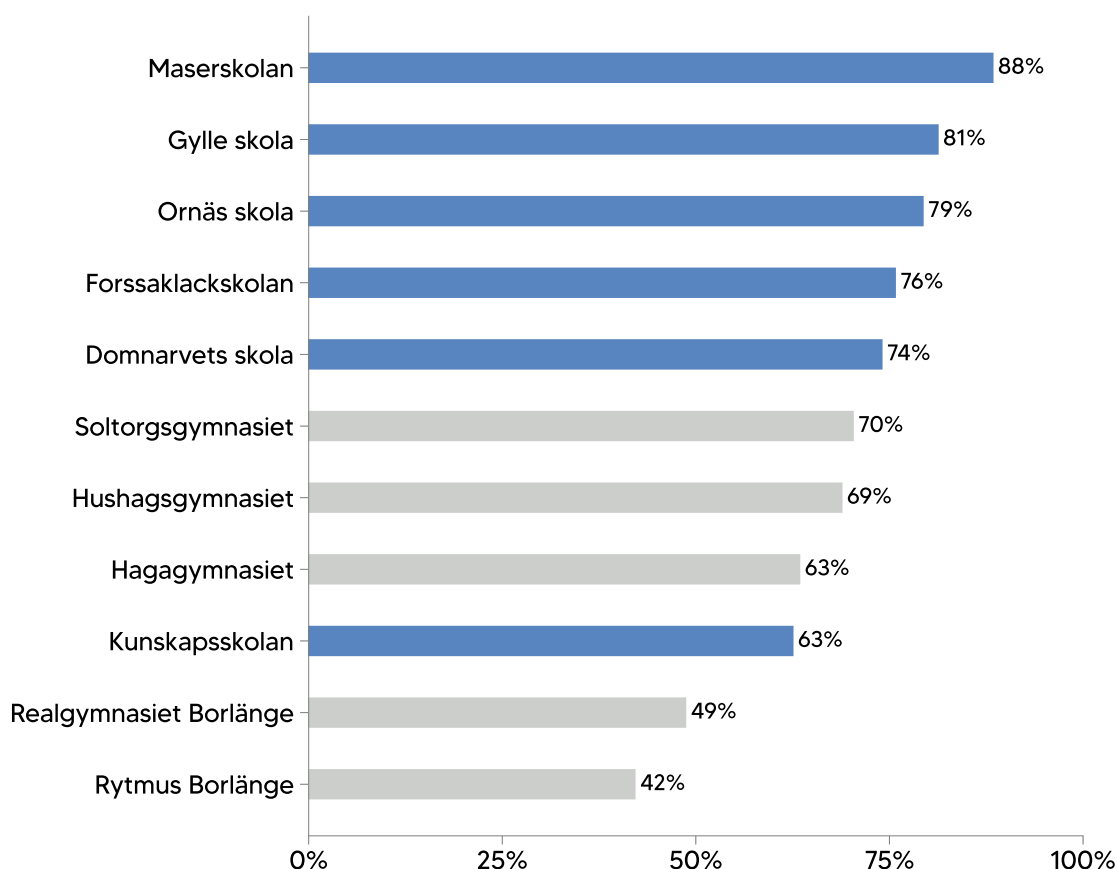
B1b. Andel som svarat att det finns "väldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: jämförelse över tid

Skillnader mellan skolenheter

Det finns även vissa skillnader mellan skolenheter. I diagrammet nedan framgår det att ungdomar på Maserskolan i högst utsträckning anser att det finns ganska eller väldigt mycket att göra på fritiden. Rytmus Borlänge är den skola där lägst andel ungdomar svarat detsamma. Även på denna fråga är eleverna på Kunskapsskolan minst nöjda av högstadieungdomarna.

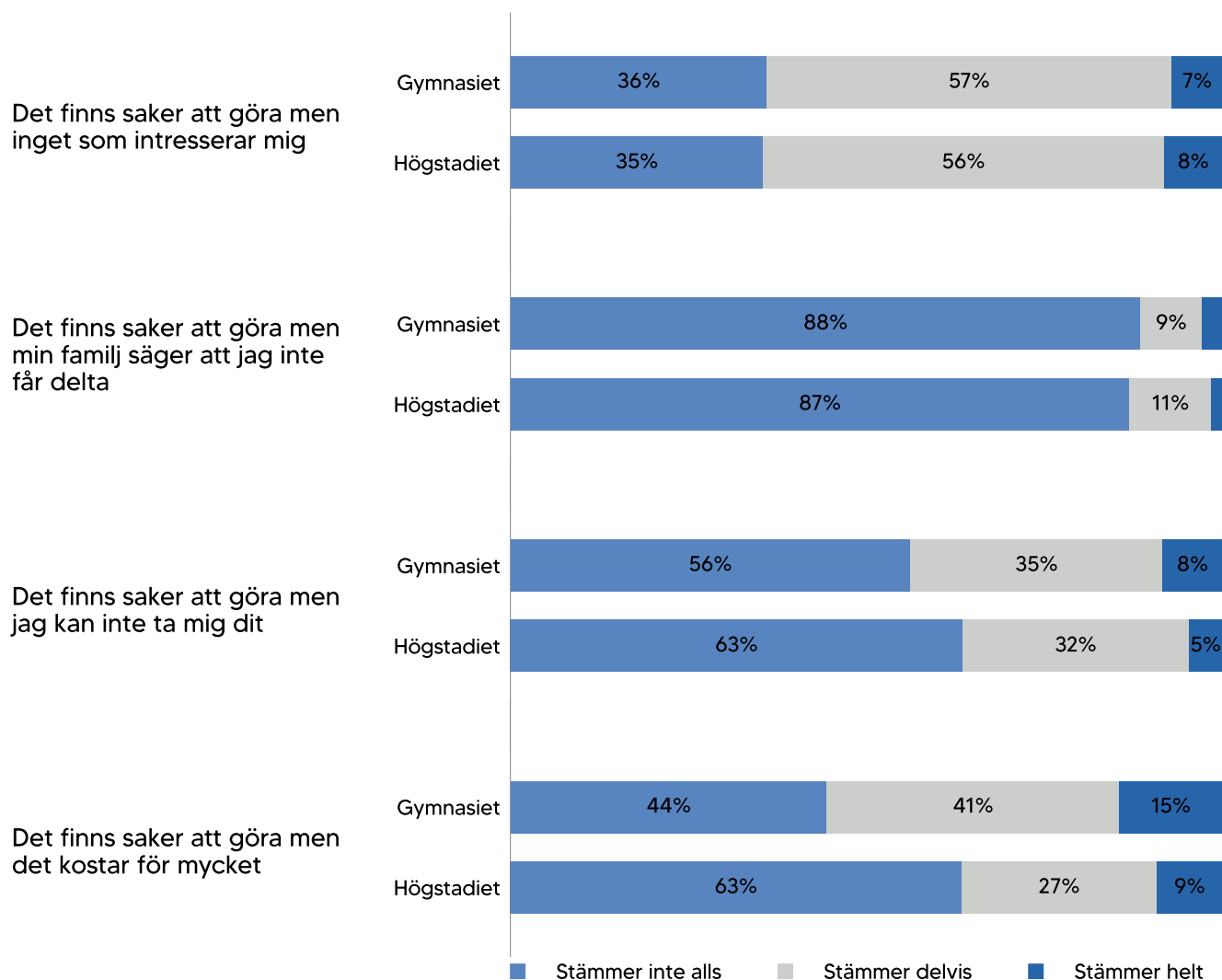
B1c. Andel som svarat att det finns "väldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: jämförelse per skola

Orsaker till att avstå från fritidsaktiviteter

Ungdomarna fick även svara på en fråga om orsaker till att avstå från fritidsaktiviteter. Störst andel, både i högstadiet och gymnasiet, svarar att det stämmer helt eller delvis att de saker som finns att göra inte intresserar dem. Gymnasieungdomarna svarar i högre utsträckning än högstadieungdomarna att det finns saker att göra men som kostar för mycket.

B2. Hur stämmer dessa påståenden in på dig?

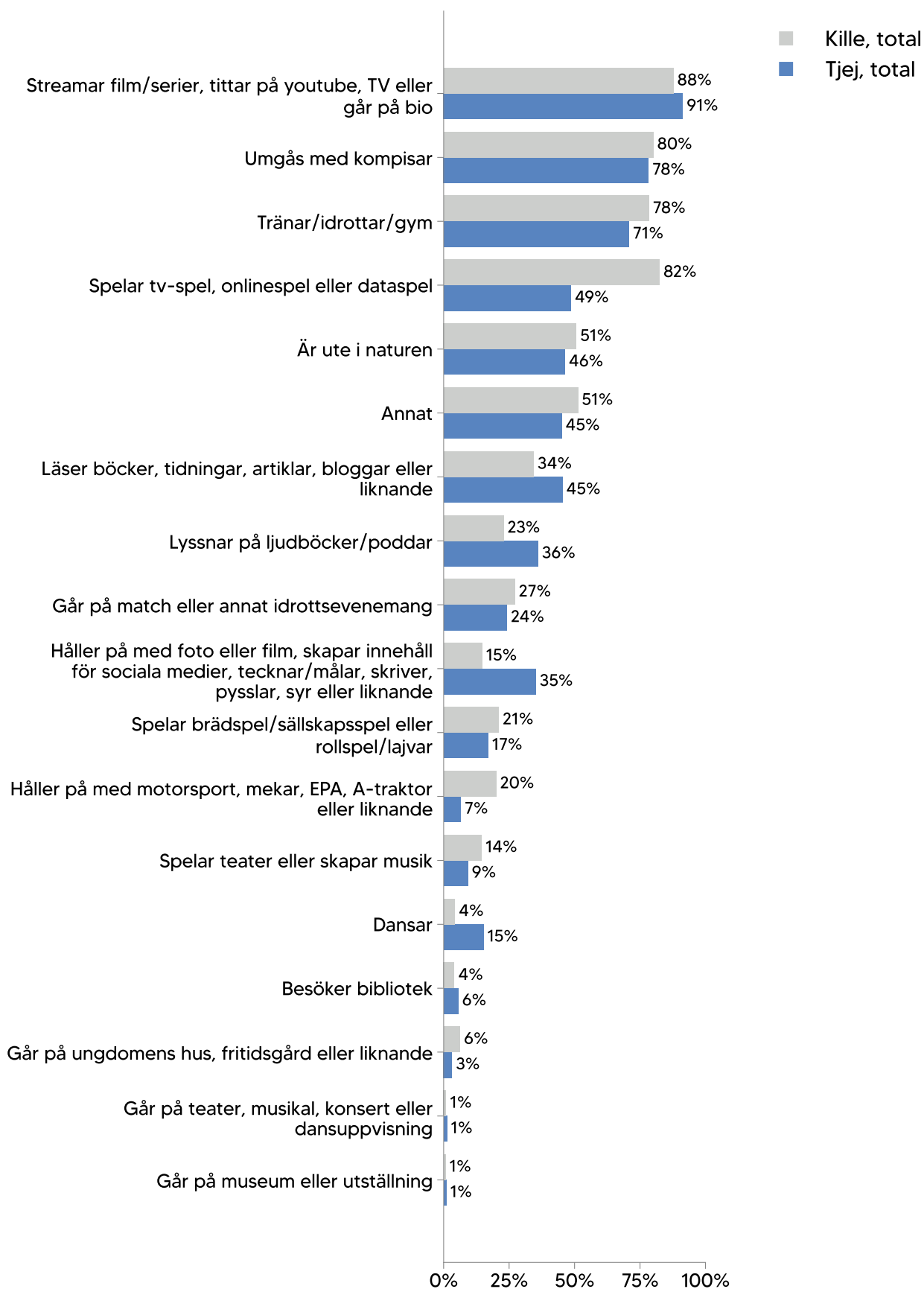
Vad ungdomarna gör och hur ofta

I diagram B3 på följande sida redovisas vilka aktiviteter ungdomarna regelbundet (minst en gång i veckan) sysselsätter sig med. Vad som framgår är att det är vanligt bland både killar och tjejer att streama film/serier, titta på youtube, TV eller gå på bio samt att umgås med vänner. Det är även vanligt att träna/idrotta/gymma. Dock svarar killar i högre grad än tjejer att de ägnar sig åt detta regelbundet. Totalt 78 % av killarna svarar att de tränar/idrottar/gymmar minst en gång i veckan, medan motsvarande andel bland tjejerna är 71 %.

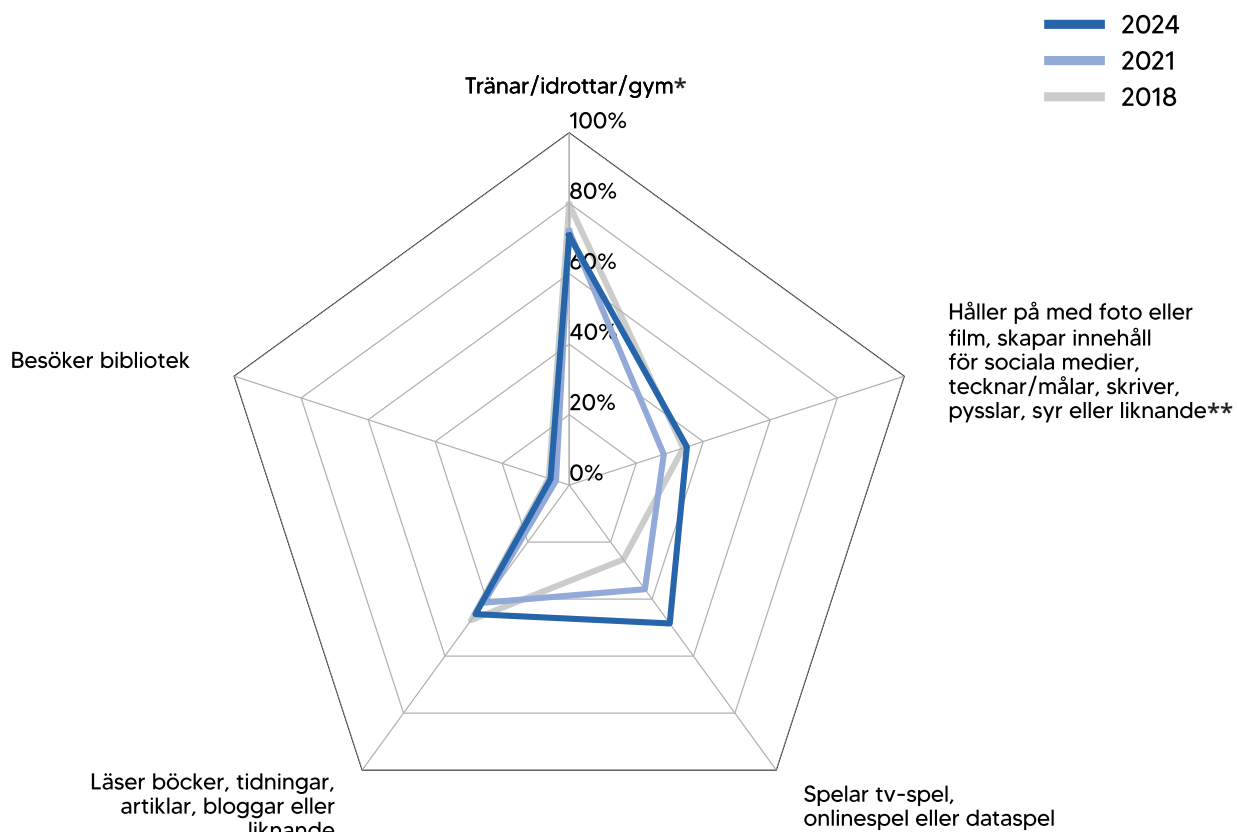
Även vad gäller tv-, data- eller onlinespel syns en tydlig könsskillnad. Bland killarna svarar hela 82 % att de spelar minst en gång i veckan. Motsvarande siffra för tjejerna är 49 %. Tjejer svarar däremot i högre grad än killar att de håller på med foto/film, skapar innehåll på sociala medier, tecknar/målar, skriver, pysslar och syr. Tjejer svarar även i högre grad än killarna att de dansar, läser och lyssnar på ljudböcker eller poddar.

Sedan år 2021 syns en ökning av andelen tjejer som spelar tv-spel, onlinespel eller dataspel. Även andelen som håller på med foto eller film och andra typer av kreativa aktiviteter har ökat något bland tjejerna. Andelen som håller på med foto eller film och andra typer av kreativa aktiviteter har ökat något sedan år 2021 även bland killarna. Andelen killar som läser är också något högre än år 2021, men lägre än år 2018.

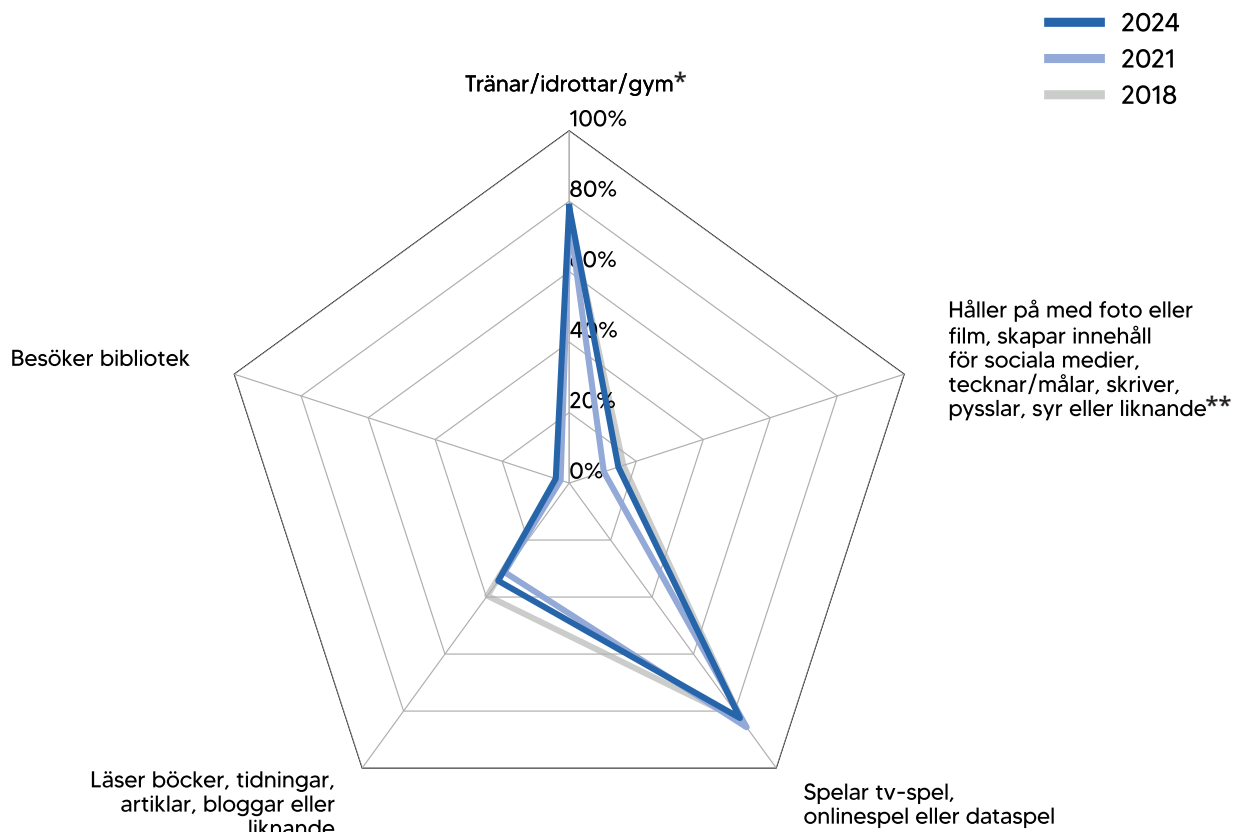
B3. Hur ofta gör du följande saker på din fritid? Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

B3b. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan: Jämförelse över tid, tjej

B3c. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan: Jämförelse över tid, kille

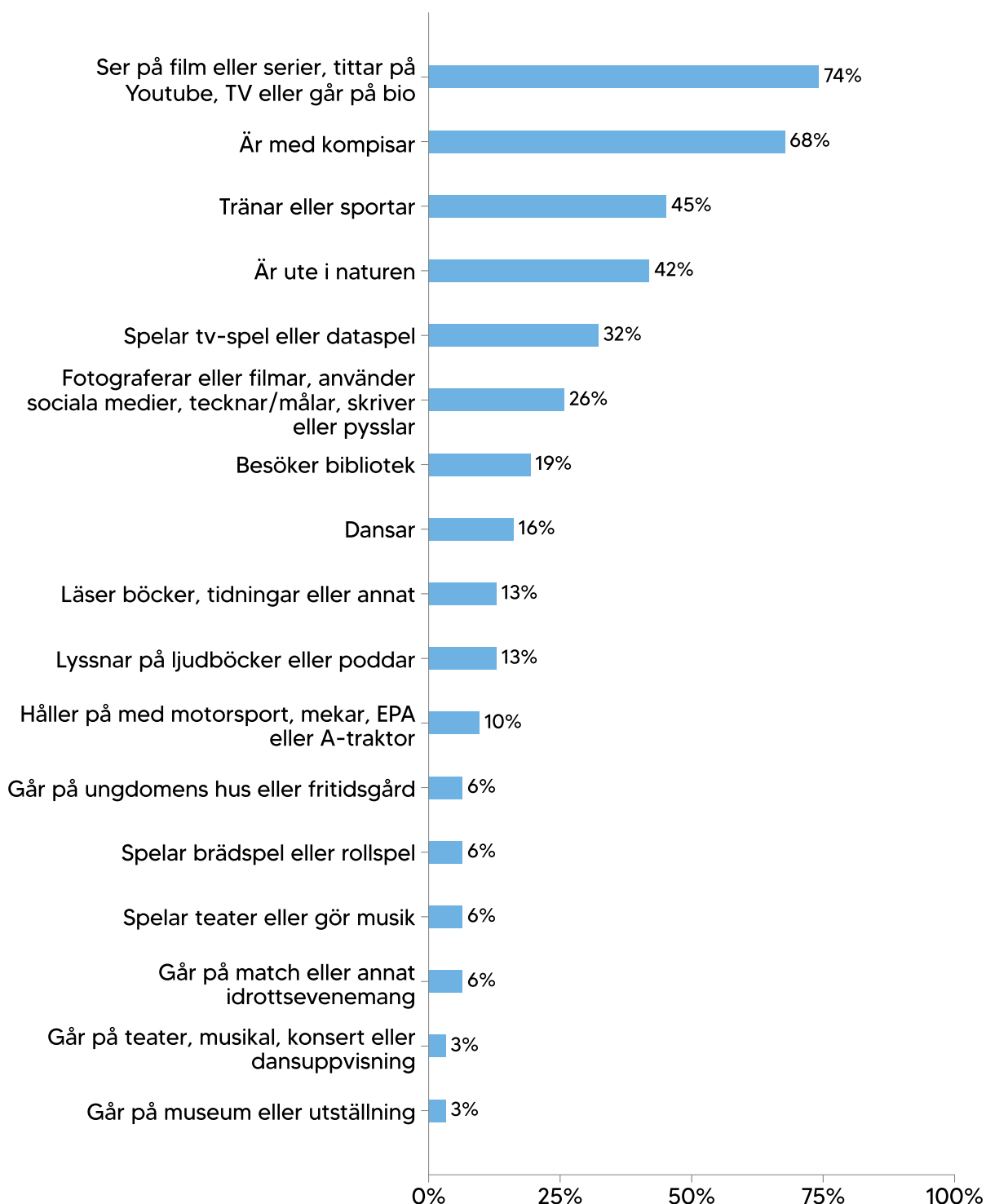
*Före 2022 löd formuleringen "Tränar/idrott/gym".

**Före 2022 löd formuleringen "Håller på med foto, film, tecknar, målar, skriver, pysslar, syr eller liknande".

Vad ungdomarna gör och hur ofta anpassad Lupp

En fråga om ungdomarnas fritidsvanor ställdes även i den anpassade Luppen. I diagram B3 nedan redovisas vilka aktiviteter ungdomarna brukar göra på fritiden. Se på film eller serier och liknande och vara med kompisar är de vanligaste aktiviteterna. Strax under hälften brukar träna/sporta och/eller vara ute i naturen.

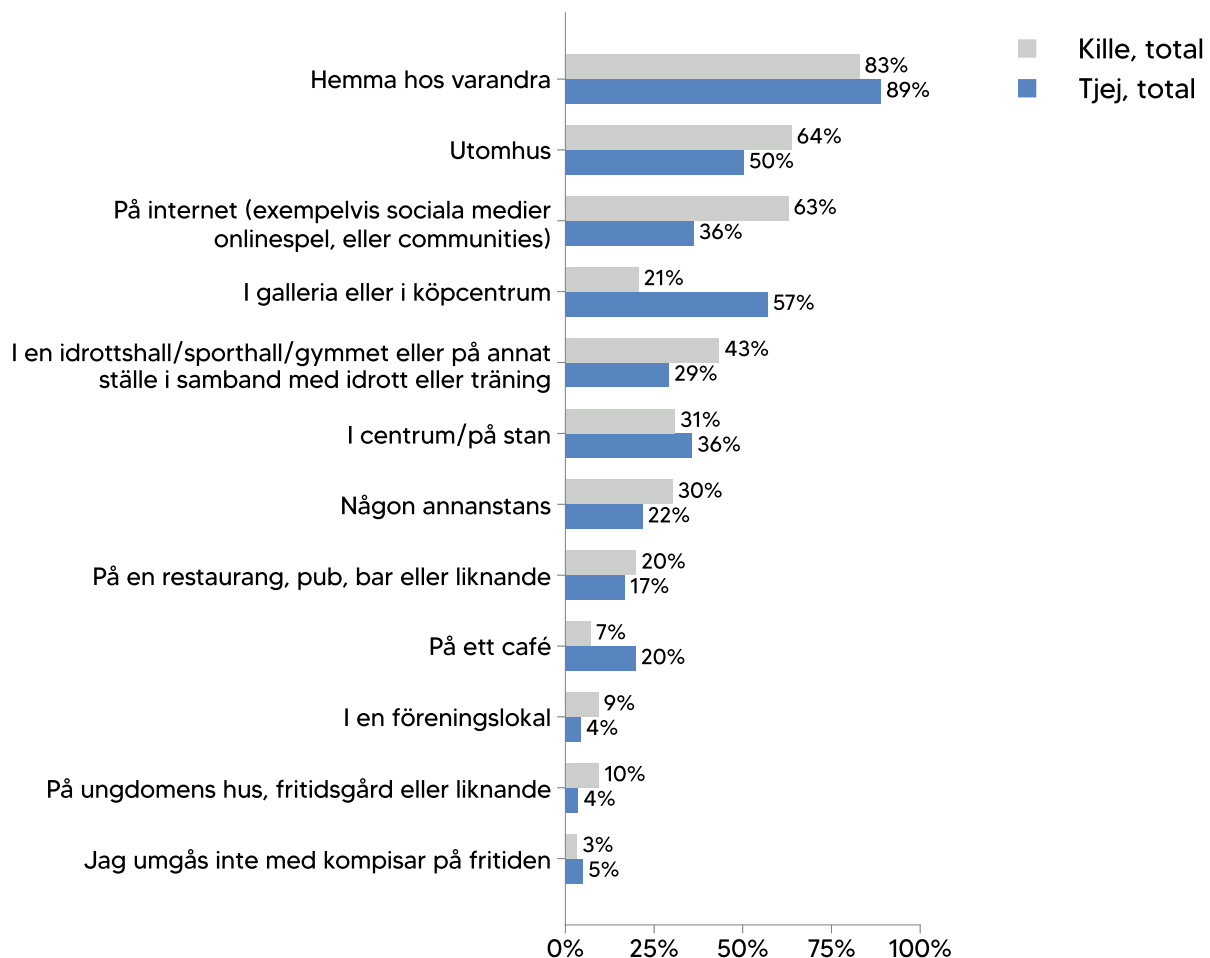
B3_a. Vad gör du på fritiden?

Var ungdomarna träffas

När det kommer till var ungdomarna brukar träffa sina kompisar på fritiden är det vanligast att träffas hemma hos varandra. En väldigt hög andel av tjejerna, 89 %, svarar att de brukar träffa sina kompisar hemma hos varandra. Bland killar är motsvarande andel något lägre, 83 %. Tjejer svarar även i högre grad än killar att de brukar träffas i galleria/köpcentrum eller på ett café. Killarna svarar däremot i högre grad än tjejerna att de brukar träffas utomhus, i samband med idrott och på internet/sociala medier.

B4. När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara?

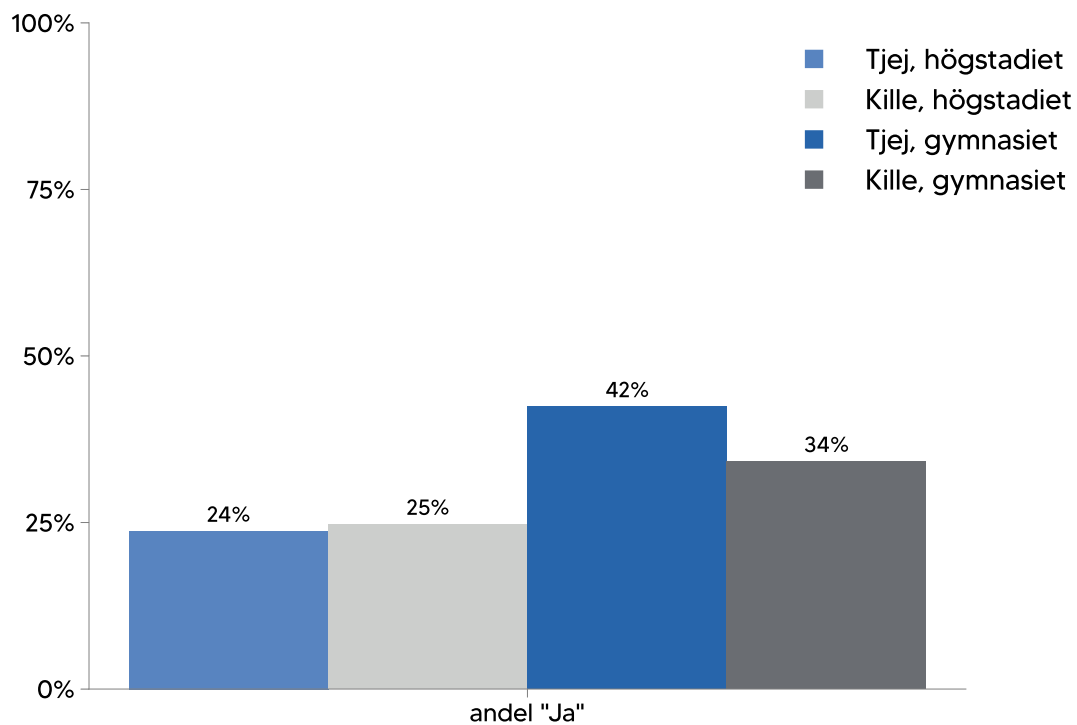

Saknas fritidsaktiviteter?

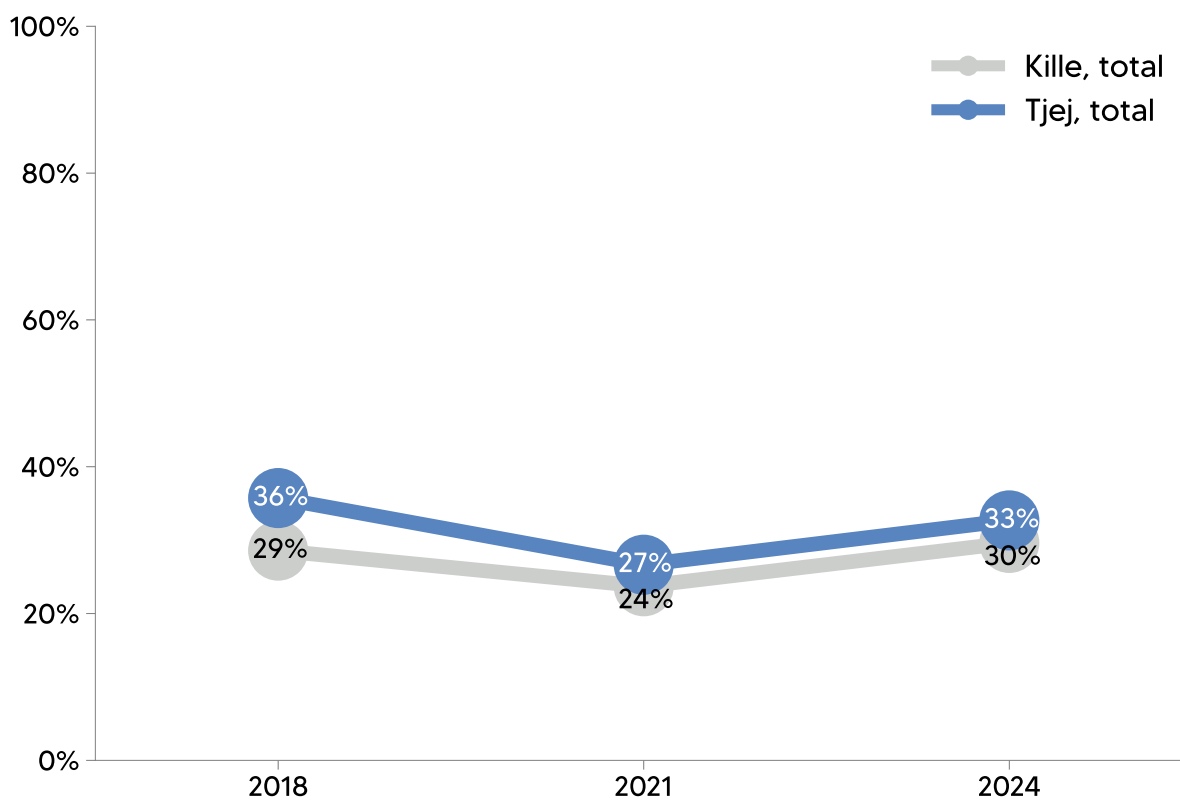
Ungdomarna svarade på en fråga om det saknas fritidsaktiviteter där de bor, se diagram B5 på följande sida. 24-25 % av högstadiungdomarna och 34-42 % av gymnasieungdomarna svarar att de saknar fritidsaktiviteter.

Andelen som saknar fritidsaktiviteter har ökat något sedan år 2021, både bland killar och tjejer. Förändringarna är dock små, se diagram B5b.

B5. Tycker du att det saknas fritidsaktiviteter där du bor?

B5b. Andel som saknar fritidsaktiviteter: Jämförelse över tid

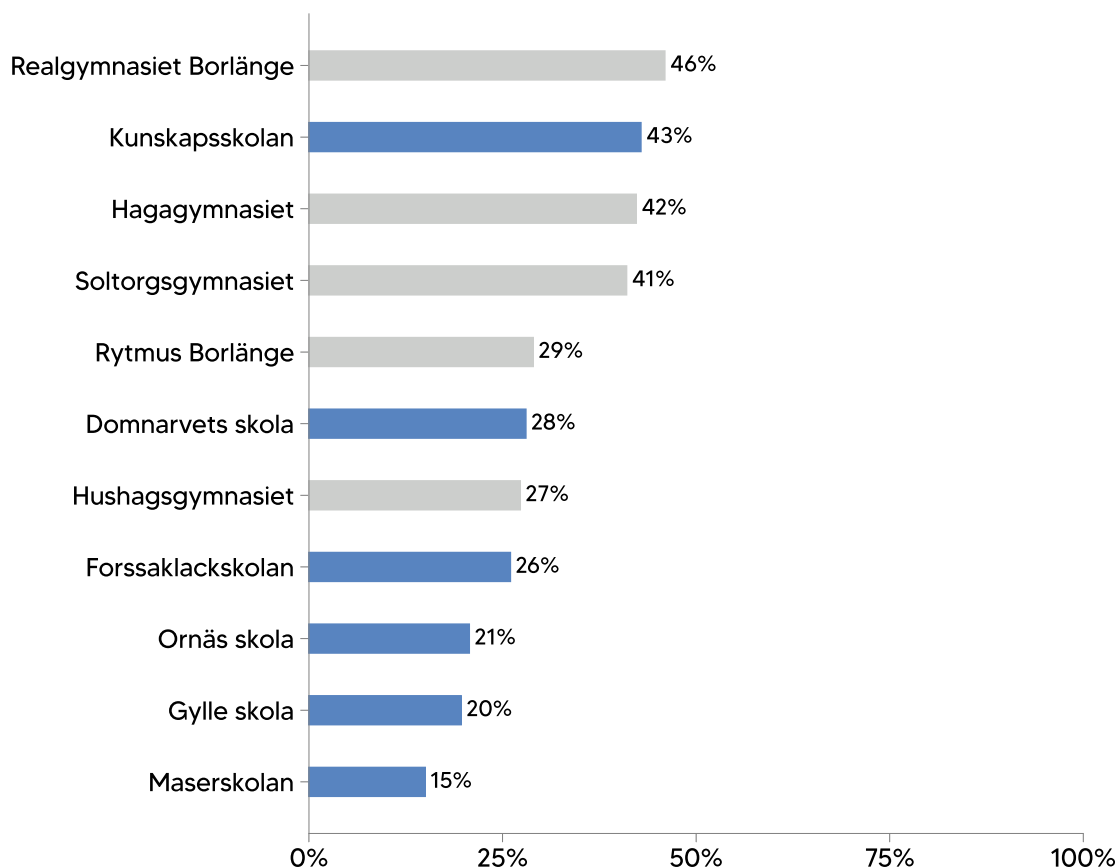

Skillnader mellan skolenheter

Realgymnasiet Borlänge är den skola där ungdomarna saknar fritidsaktiviteter i högst grad, 46 %. Även elever på Kunskapsskolan, Hagagymnasiet och Soltorgsgymnasiet saknar aktiviteter i liknande utsträckning.

Lägst andel ungdomar som saknar fritidsaktiviteter har Maserskolan med 15 %.

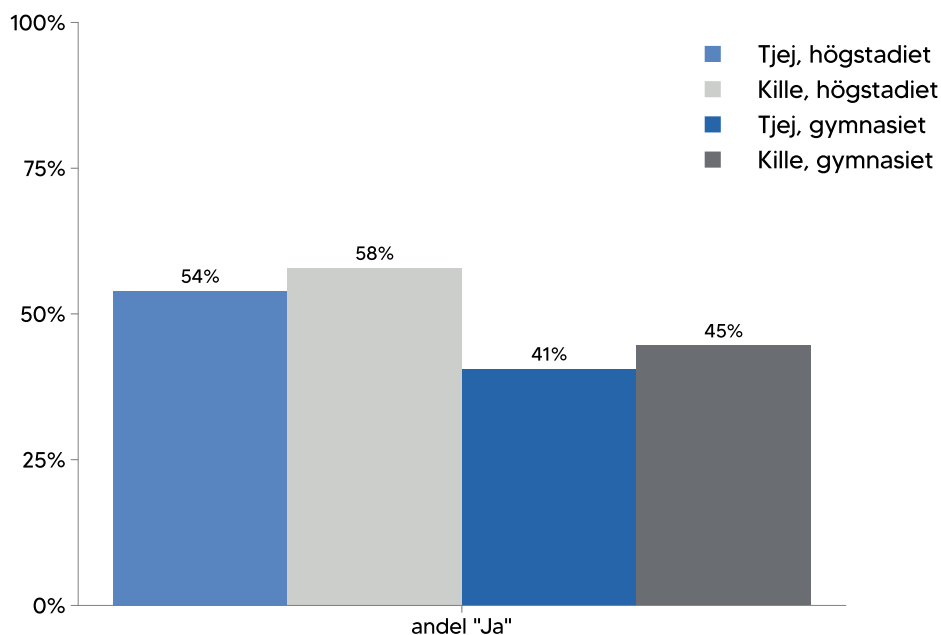
B5c. Andel som saknar fritidsaktiviteter: Jämförelse per skola

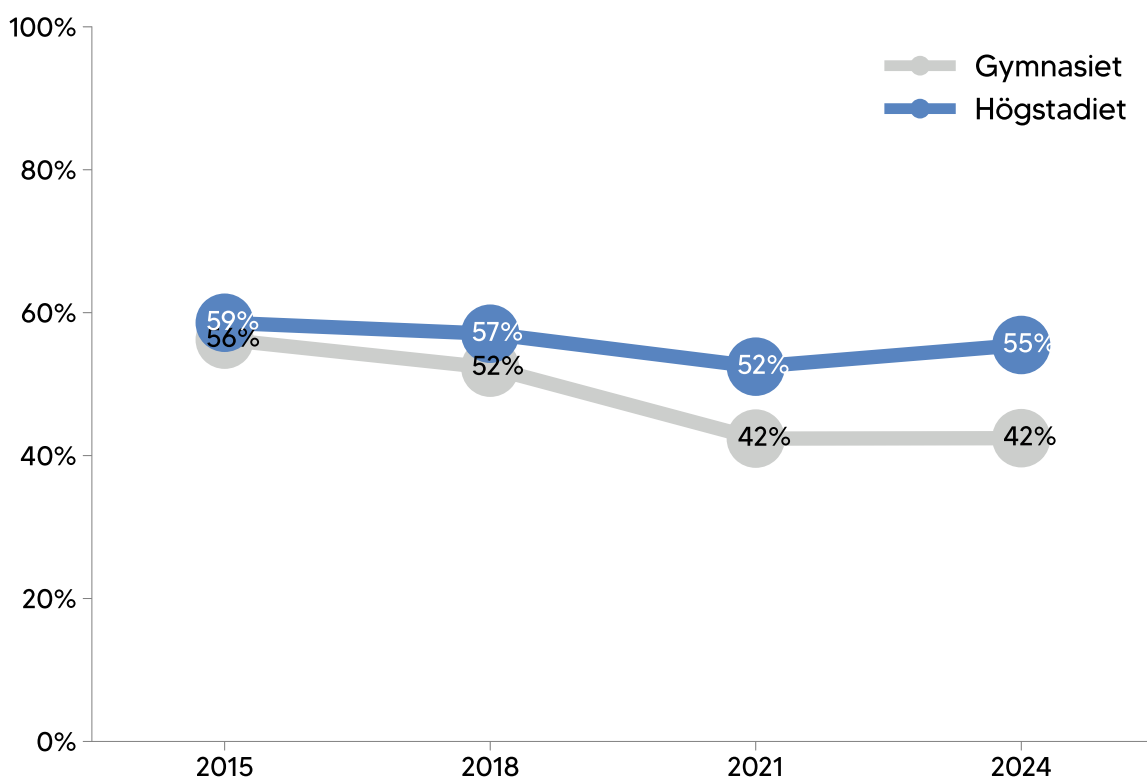
Medlemskap i föreningar

Flertalet studier visar att föreningsengagemanget bland unga minskat över tid. En rapport från MUCF 2023 visar exempelvis att andelen unga som är föreningsmedlemmar har minskat under det senaste decenniet.¹ I Borlänge kommun svarar 54-58 % av högstadieungdomarna och 41-45 % av gymnasieungdomarna att de är medlemmar i en förening. För ungdomar på gymnasiet har andelen föreningsmedlemmar minskat sedan år 2018. I övrigt är andelen föreningsmedlemmar relativt stabil över tid.

B6. Är du medlem i någon förening? Andel "ja"

B6b. Andel som är medlem i en förening: Jämförelse över tid

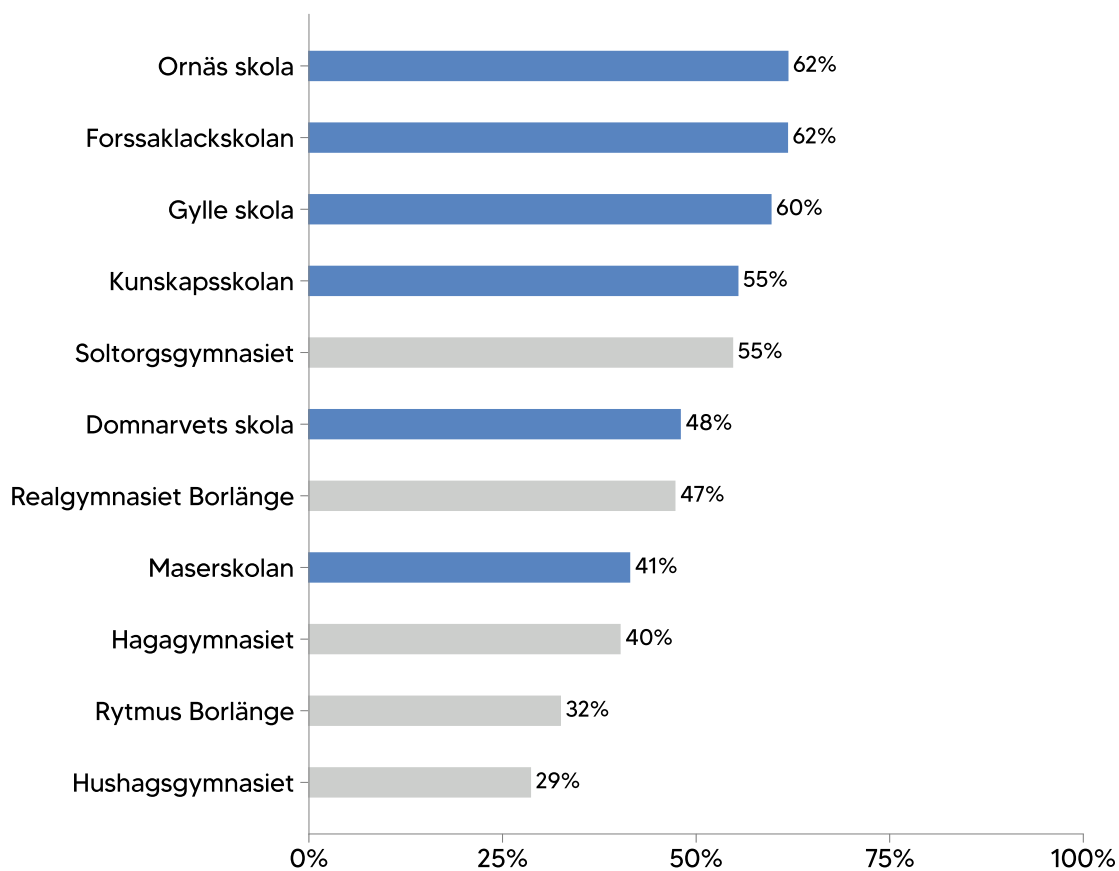
¹ MUCF 2023: Ung Idag

Skillnader mellan skolenheter

Ornäs skola och Forssaklackskolan har högst andel elever som är medlemmar i en förening, 62 %. En nästan lika stor andel, 60 %, är föreningsmedlemmar på Gylle skola.

Den skola med lägst andel föreningsmedlemmar är Hushagsgymnasiet och Rytmus Borlänge med 29 % respektive 32 %.

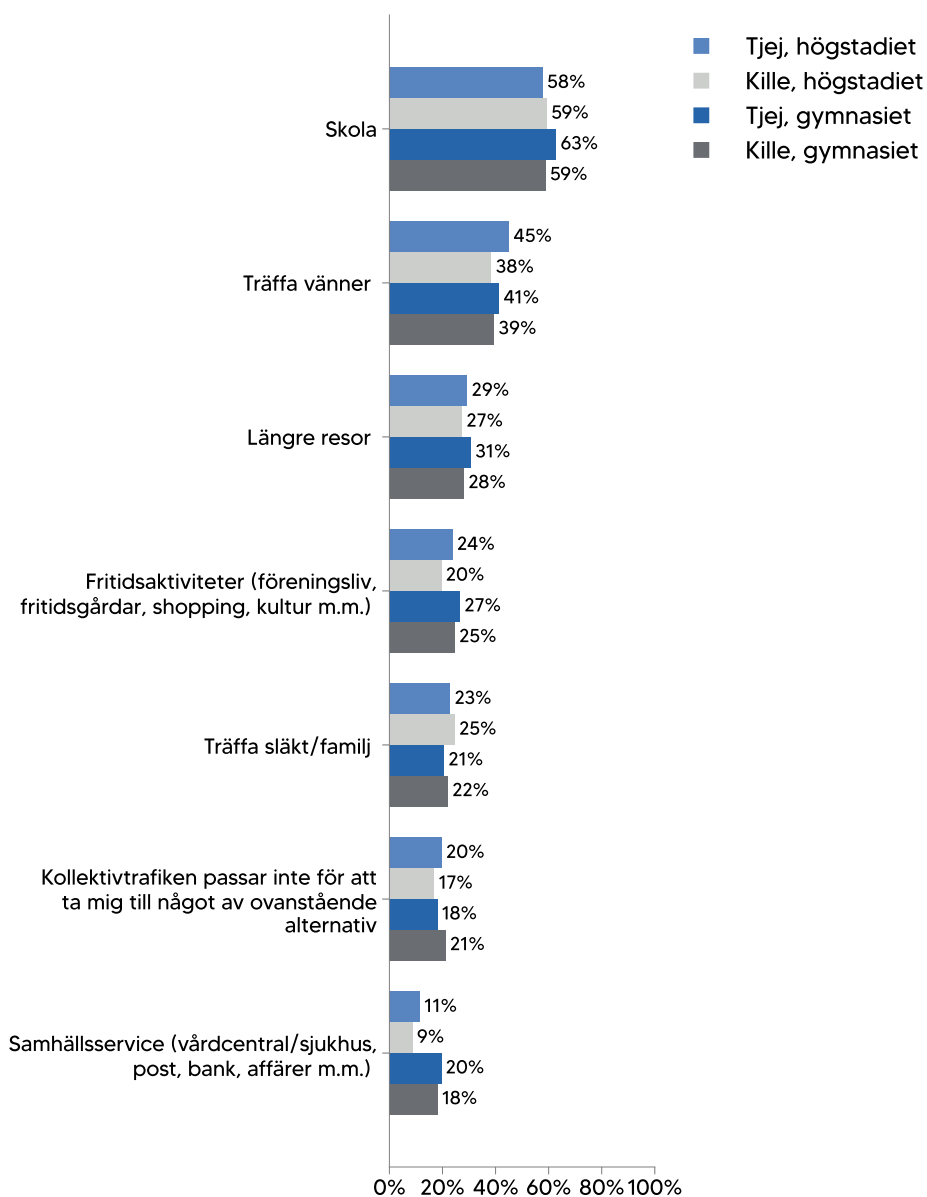
B6c. Andel som är medlem i en förening: Jämförelse per skola

Kollektivtrafiken

I Dalarna ställdes även en regionspecifik fråga om huruvida kollektivtrafiken passar ungdomarnas behov av att ta sig till och från olika platser, se diagram B7 nedan. Vad som framgår är att majoriteten av ungdomarna i Borlänge anser att kollektivtrafiken passar deras behov av att ta sig till och från skolan. 38-45 % svarar även att kollektivtrafiken passar deras behov av att ta sig för att träffa vänner. Andelen som svarar att det passar deras behov att ta sig till andra platser är lägre. 17-21 % uppger att kollektivtrafiken inte passar deras behov alls.

B7. Kollektivtrafiken passar mina behov att ta mig till och från:

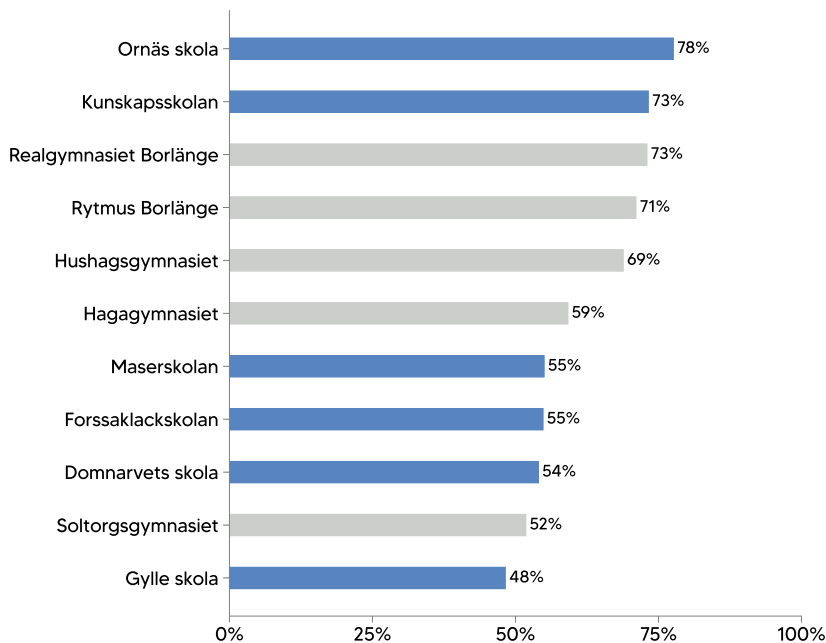

Skillnader mellan skolenheter

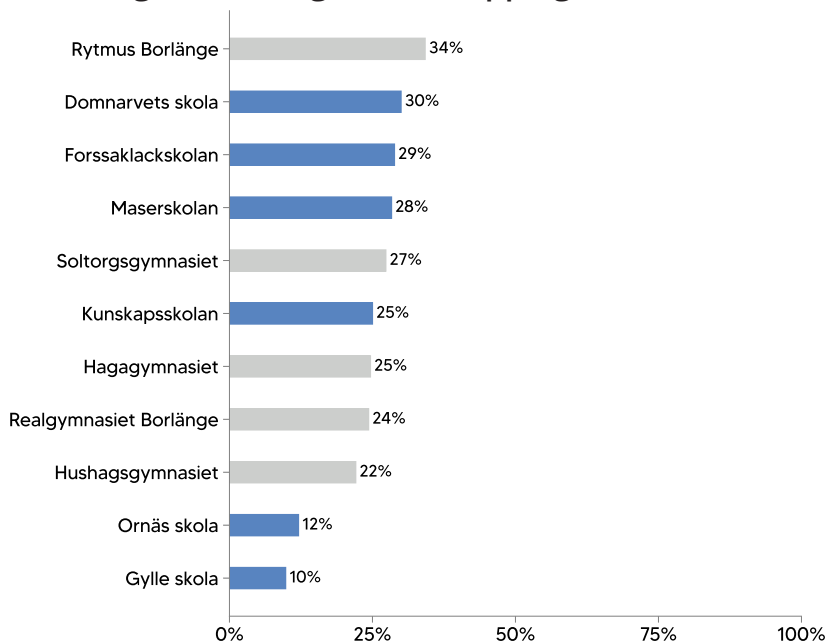
Det finns även vissa skillnader mellan skolenheter i denna fråga. I diagram B7a och B7b nedan redovisas resultatet för svarsalternativen skolan och fritidsaktiviteter. Elever på Ornäs skola uppger i högst utsträckning att kollektivtrafiken passar deras behov att ta sig till och från skolan, och elever på Rytmus Borlänge anser i högst grad att det passar behovet av att ta sig till och från fritidsaktiviteter. Elever på Gylle skola svarar i lägst utsträckning både att kollektivtrafiken passar dem för att ta sig till och från skolan och fritidsaktiviteter.

Elever på Hushagsgymnasiet och Gylle skola svarar i högst utsträckning att kollektivtrafiken inte passar deras behov alls, se diagram B7c på nästa sida.

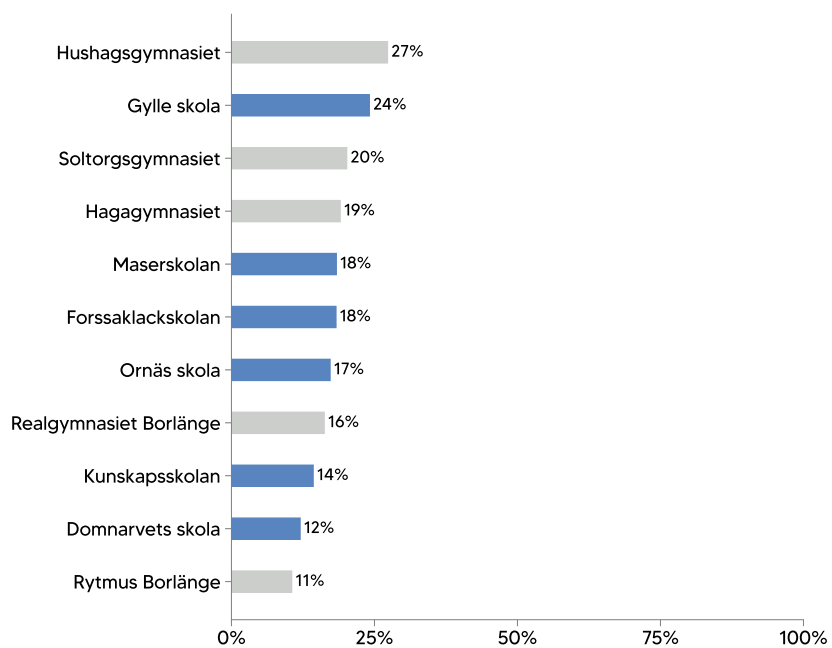
B7a. Kollektivtrafiken passar mina behov att ta mig till och från "Skola"

B7b. Kollektivtrafiken passar mina behov att ta mig till och från "Fritidsaktiviteter (föreningsliv, fritidsgårdar, shopping, kultur m.m.)"

B7c. "Kollektivtrafiken passar inte för att ta mig till något av ovanstående alternativ"

C. Skola

Enligt en rapport av Skolverket bygger framgångar i skolan och undervisningen bland annat på ett kompetent ledarskap, goda relationer mellan lärare och elever samt att lärmiljön är hälsofrämjande på alla nivåer i verksamheten. Att lärmiljön präglas av trygghet och studiero samt är fri från diskriminering och annan kränkande behandling är ytterligare viktiga faktorer för framgångar. Därutöver ska skolan anpassa lärmiljön efter varje elev.¹

De senaste åren har det även kommit en rad publikationer gällande jämställdhet i skolan. Bland annat framkommer att killars skolresultat är avsevärt sämre än tjejers, vilket bland annat förklaras med begränsande normer kring maskulinitet.² Därutöver har det kommit studier som visar att tjejer är mindre trygga i skolan, mår sämre och är mer utsatta för bland annat trakasserier och övergrepp. Flera studier pekar på att lösningen på dessa problem är ett aktivt jämställdhetsarbete i skolorna, där man kontinuerligt utmanar normer kring kön.³

I Lupp-enkäten ställs en rad frågor om hur ungdomarna ser på sin skola – exempelvis hur de trivs, hur de ser på undervisningen och skolmiljön. Lupp-resultatet ger således värdefull information om elevernas syn på vissa aspekter, även om frågorna inte är heltäckande avseende skolsituationen.

¹ Skolverket 2023: Faktorer för framgångsrik skolutveckling

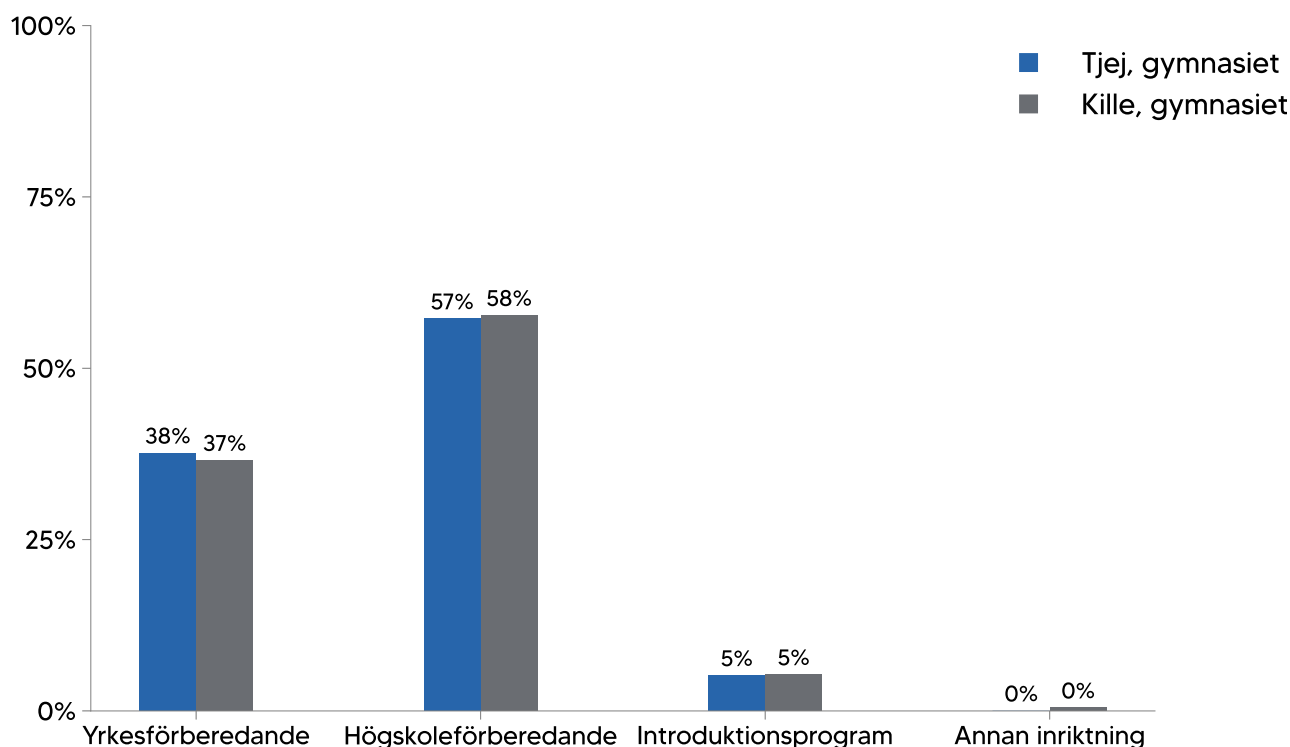
² SKR 2021: Utmaningar för en jämställd skola

³ Skolforskningsinstitutet 2024: Aktivt jämställdhetsarbete i undervisningen

Programinriktning gymnasiet

I diagrammet nedan redovisas gymnasieelevernas programinriktning. En majoritet av både tjejerna och killarna läser ett högskoleförberedande program.

C2. Vilken inriktning har ditt gymnasieprogram?

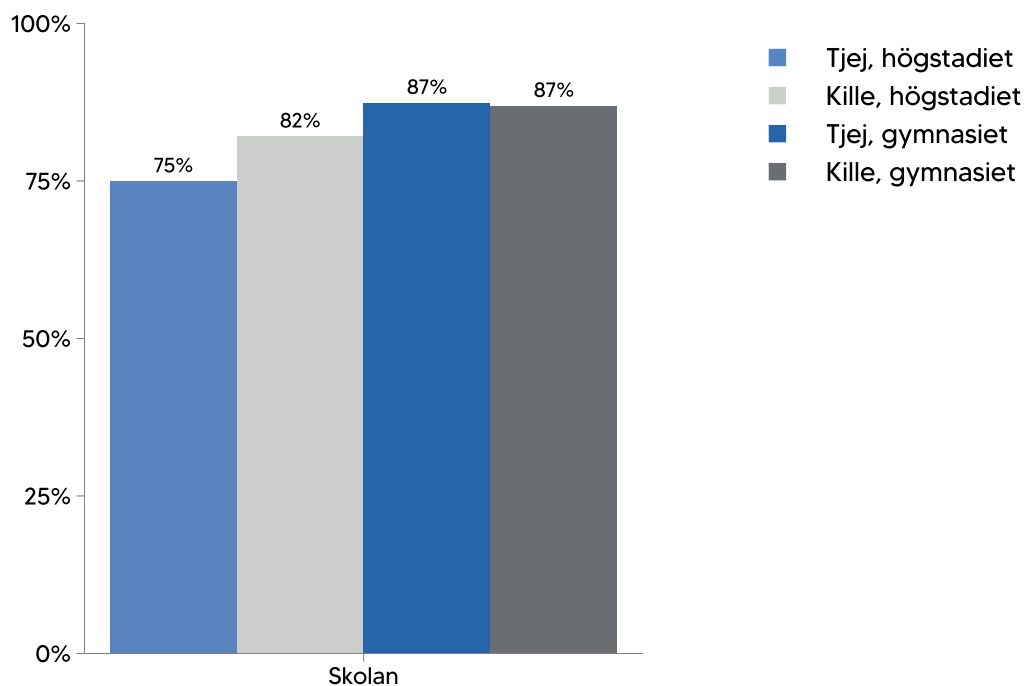

Nöjdhet skola

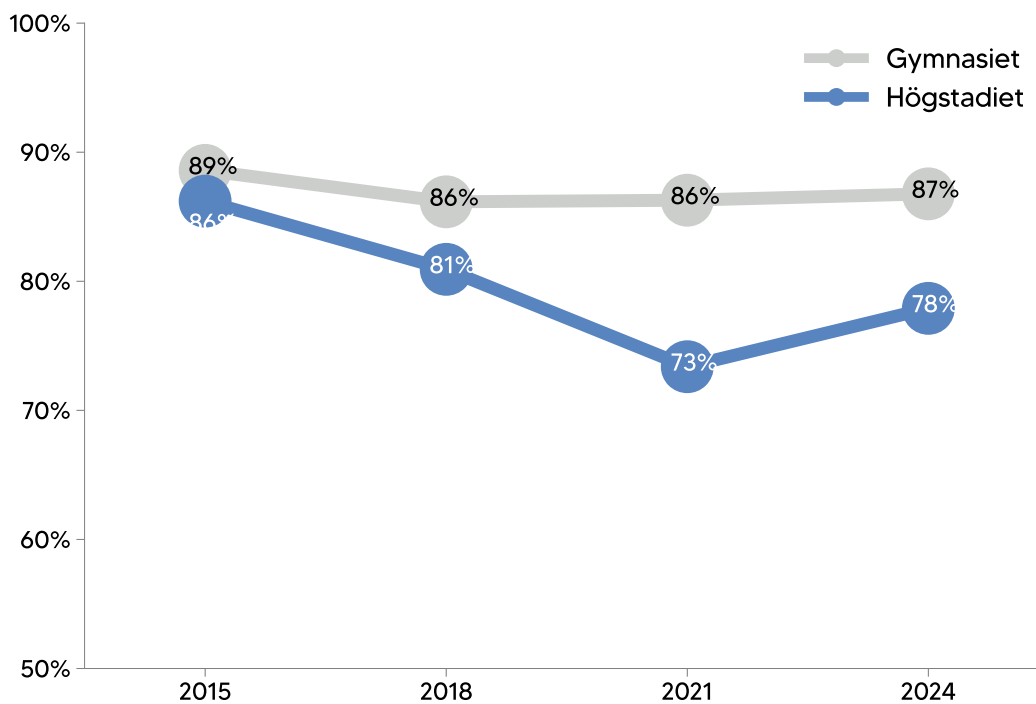
Ungdomarna fick även svara på en fråga om hur nöjda de är med skolan, se diagram C2a på följande sida. Totalt 78 % av högstadieungdomarna och 87 % av gymnasieungdomarna svarar att de är nöjda med skolan. I högstadiet syns en högre nöjdhet med skolan bland killar än bland tjejer.

Andelen högstadieungdomar som är nöjda med skolan har ökat sedan år 2021 men är fortsatt något lägre än år 2015 och 2018, se diagram C2b. Gymnasieungdomarna är lika nöjda som tidigare år.

**C2a. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?
Andel "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"**

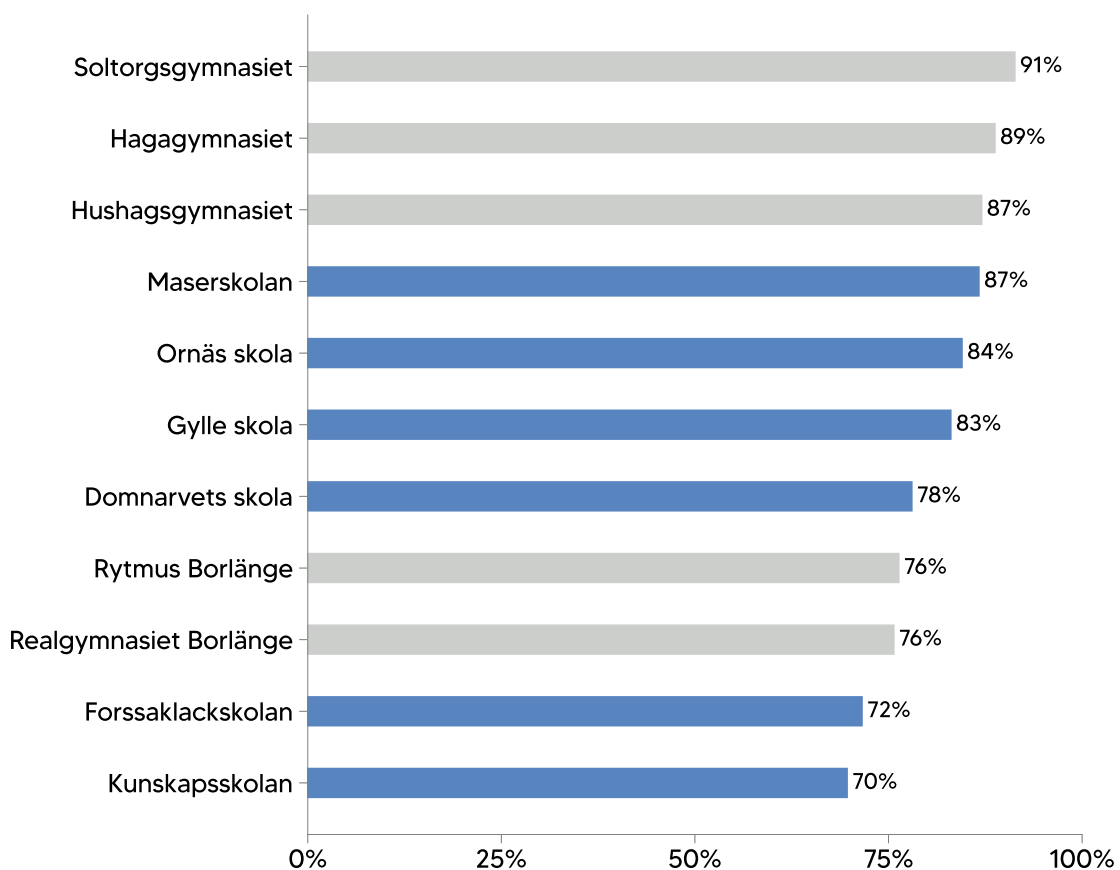
C2b. Andel nöjda med skolan: Jämförelse över tid

Skillnader mellan skolenheter

Soltorgsgymnasiet, Hagagymnasiet och Hushagsgymnasiet är de tre skolor där högst andel elever är nöjda med skolan. Forssaklackskolan och Kunskapsskolan är de två skolor där lägst andel av eleverna är nöjda med skolan.

C2c. Andel nöjda med skolan: Jämförelse per skola

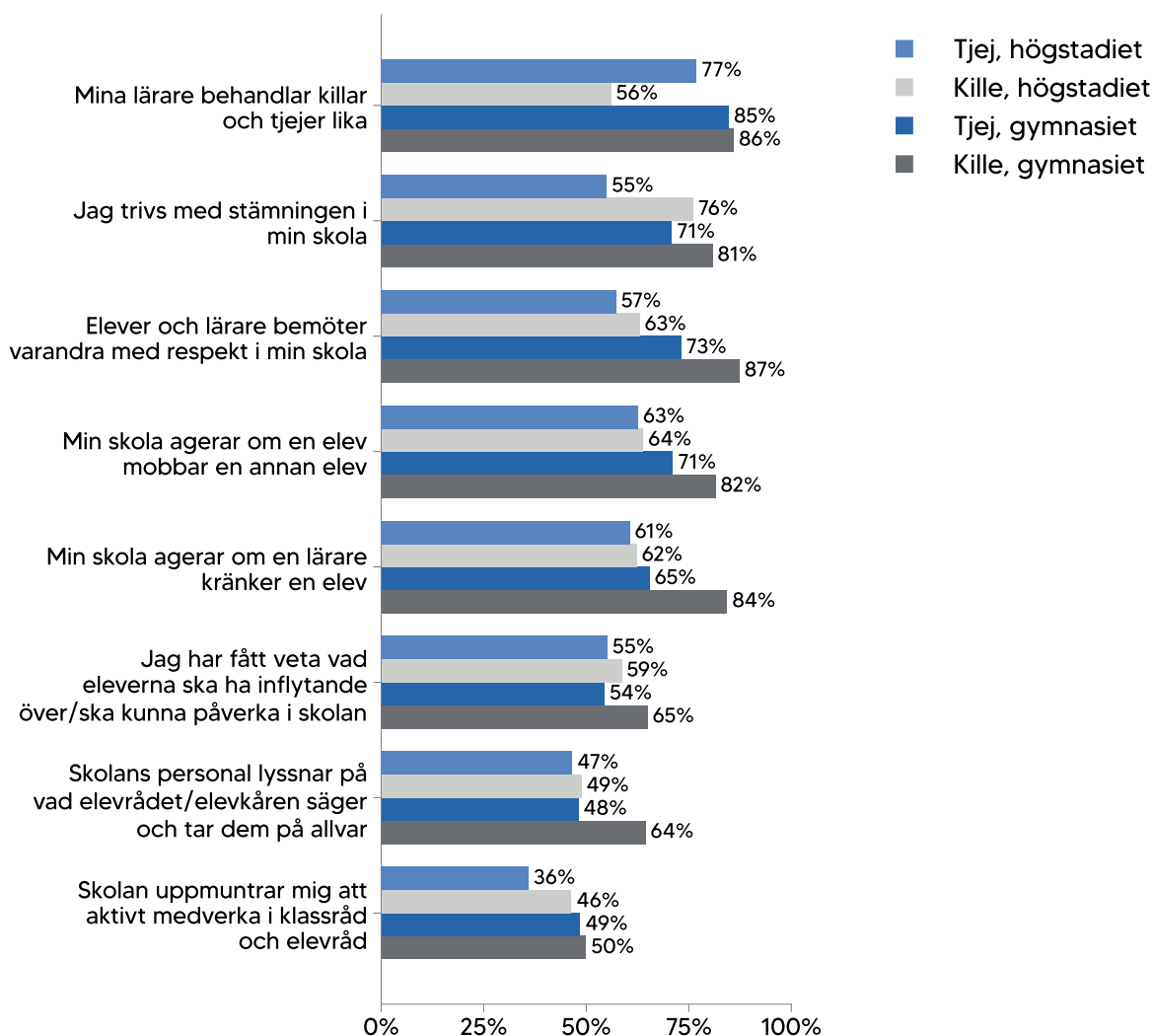

Trivsel och stämning

Hur elever trivs i skolan har ett nära samband med hur de upplever skolmiljön, men det har också ett samband med deras allmänna välbefinnande samt psykosomatiska hälsa.¹

I diagram C3 nedan redovisas andelen som instämmer helt eller till stor del i respektive påstående om trivseln och stämningen i skolan. En andel om mellan 55-81 % instämmer i att de trivs med stämningen på sin skola. Gymnasiekillarna trivs bäst, medan högstadietjejerna trivs i lägst utsträckning. En lägre nöjdhet syns generellt bland högstadietjejerna än högstadiekillarna, undantaget frågan om lärarna behandlar killar och tjejer lika.

C3. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? * Andel som svarat att de "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

*OBS! Andelen som svarat 'vet ej' är bortplockad ur redovisningen för C3 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 2-43 %.

Skillnader mellan skolenheter

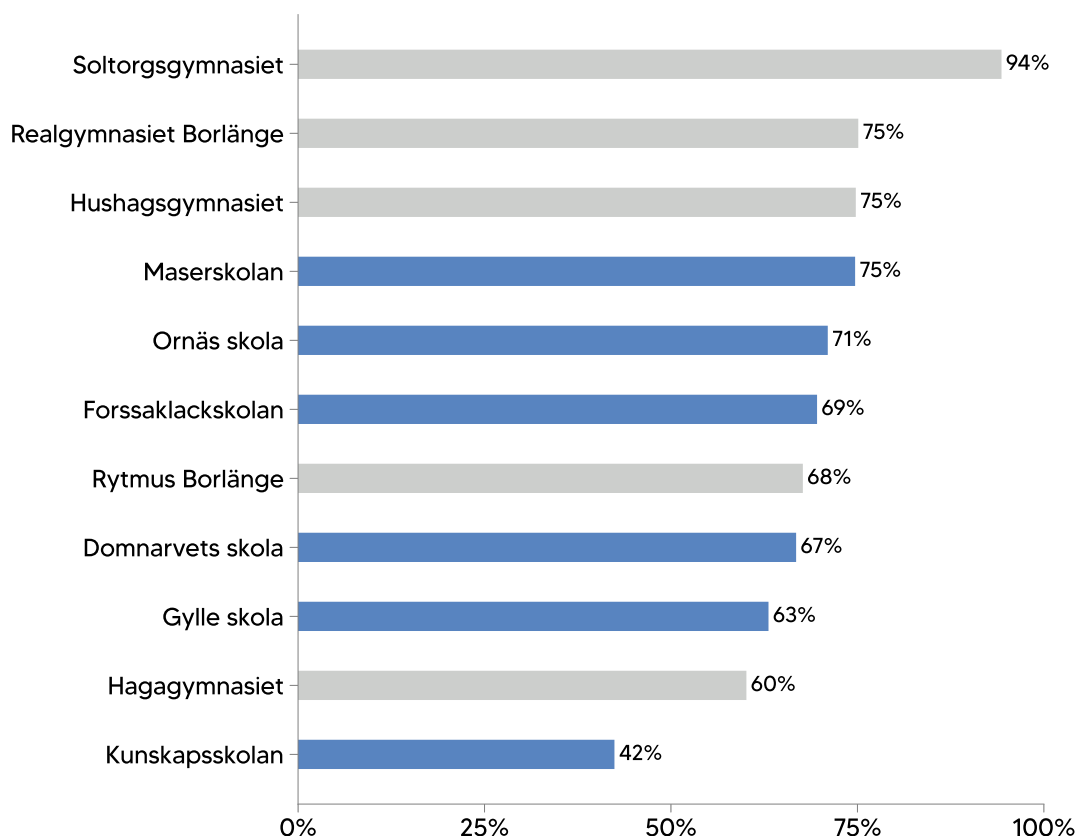
I diagrammet nedan redovisas frågan om trivseln med stämningen i skolan. Det framgår att majoriteten av eleverna på nästan samtliga skolor trivs med stämningen. Elever på Soltorgsgymnasiet trivs med stämningen i skolan i högst utsträckning. Elever på Kunskapsskolan sticker ut genom att trivas med stämningen i lägst utsträckning.

En högre nöjdhet på Soltorgsgymnasiet syns även generellt i de olika frågorna som rör trivseln och stämningen i skolan. Samtidigt syns generellt en lägre nöjdhet på Kunskapsskolan. Exempelvis uppger 94 % av eleverna på Soltorgsgymnasiet att elever och lärare bemöter varandra med respekt i skolan, medan motsvarande andel på Kunskapsskolan är 47 %. Andelen bland övriga varierar mellan 54-77 %.

C3a. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola?

Jag trivs med stämningen i min skola

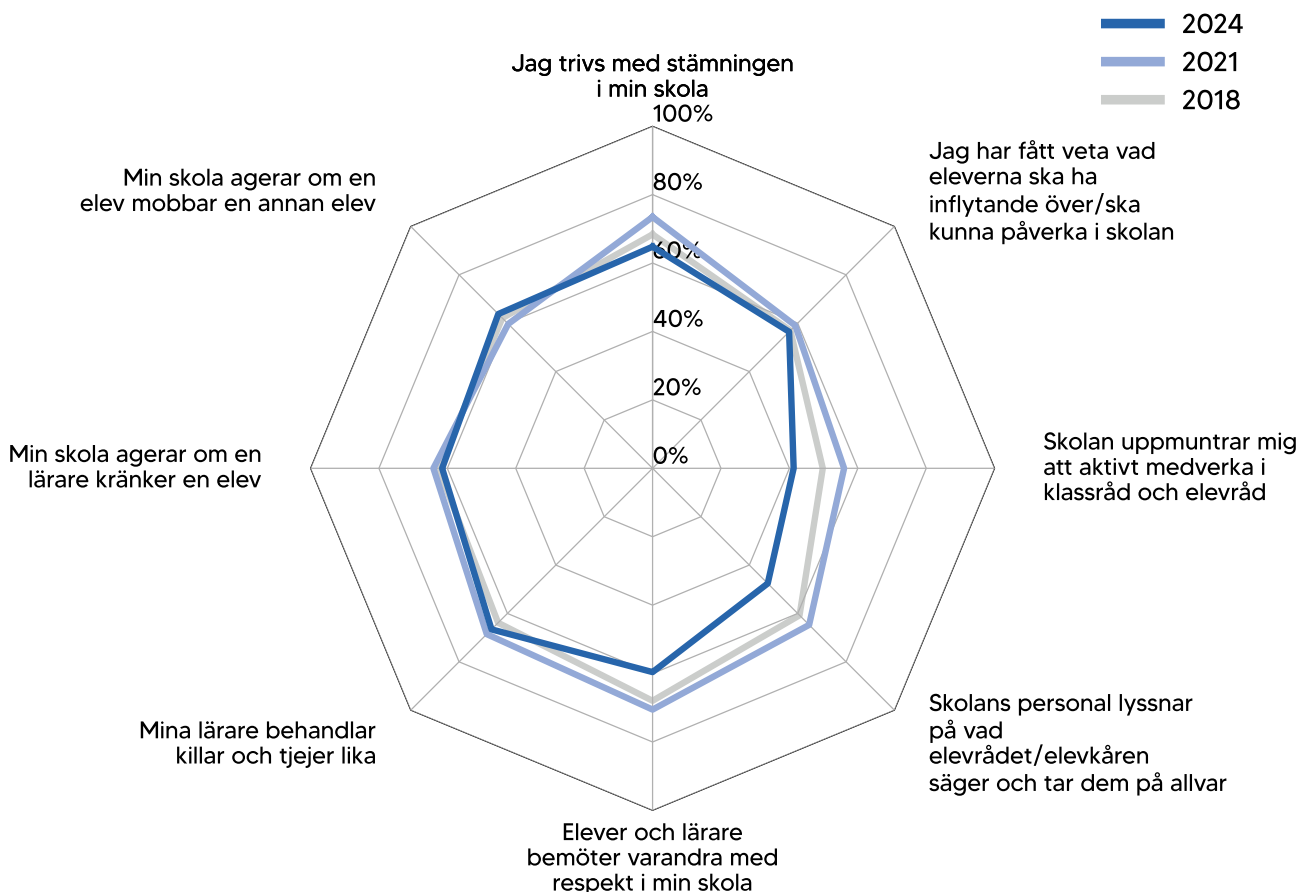
Andel som svarat att de "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

I diagram C3b_1 nedan och C3b_2 på följande sida redovisas frågorna om trivsel och stämning i skolan över tid. I högstadiet har det skett en negativ utveckling i de flesta frågorna. I frågan om skolan agerar om en elev mobbar en annan elev har det dock skett en viss positiv utveckling sedan år 2021.

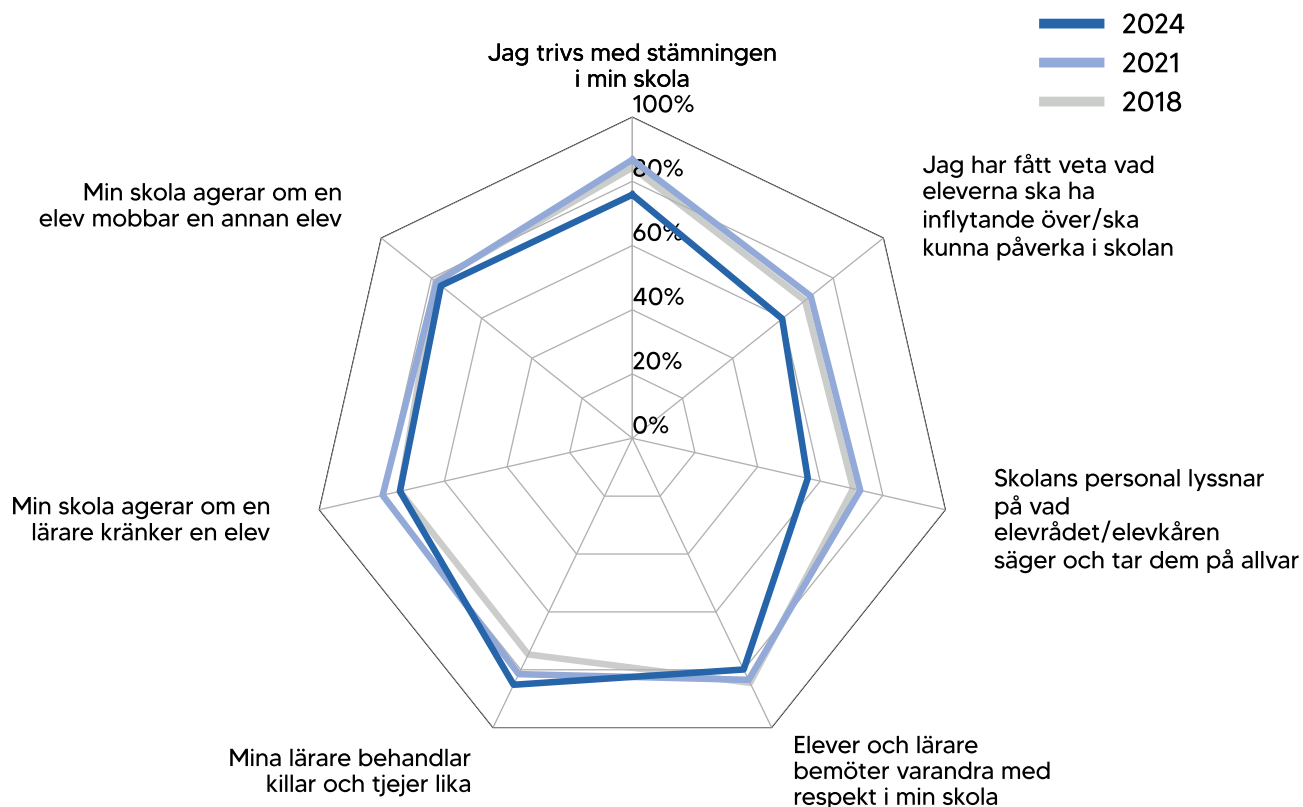
Även i gymnasiet syns en negativ utveckling i flera av frågorna, framför allt ifråga om skolans personal lyssnar på elevrådet.

C3b_1. Andel som instämmer i påståenden om skolan: högstadiet, jämförelse över tid*

*OBS! Andelen som svarat "vet ej" är bortplockad ur redovisningen för C3b_1 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 2-37 %

C3b_2. Andel som instämmer i påståenden om skolan: gymnasiet, jämförelse över tid*

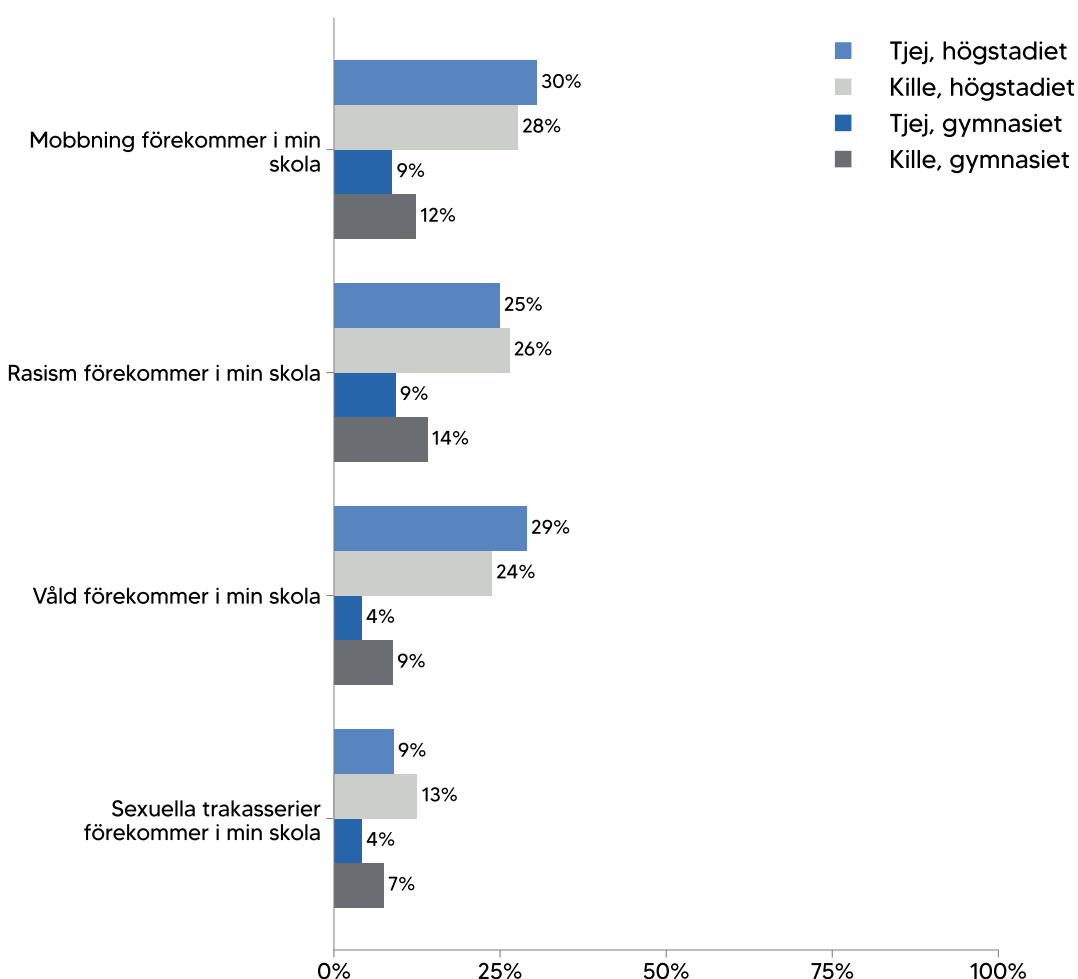

*OBS! Andelen som svarat "vet ej" är bortplockad ur redovisningen för C3b_2 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 2-42 %.

Rasism, våld, trakasserier och mobbning

Ungdomarna fick även ta ställning till huruvida rasism, våld, mobbning eller sexuella trakasserier är problem som förekommer på skolan. Vad som framgår är att samtliga problem är mer förekommande på högstadiet än gymnasiet. Högst andel i högstadiet, 28-30 %, svarar att mobbning förekommer i deras skola. 25-26 % svarar att rasism förekommer. Motsvarande andelar i gymnasiet är 9-12 % avseende mobbning, och 9-14 % avseende rasism. Vad gäller sexuella trakasserier svarar 9-13 % i högstadiet och 4-7 % i gymnasiet att det förekommer, varav killar i högstadiet i högst utsträckning.

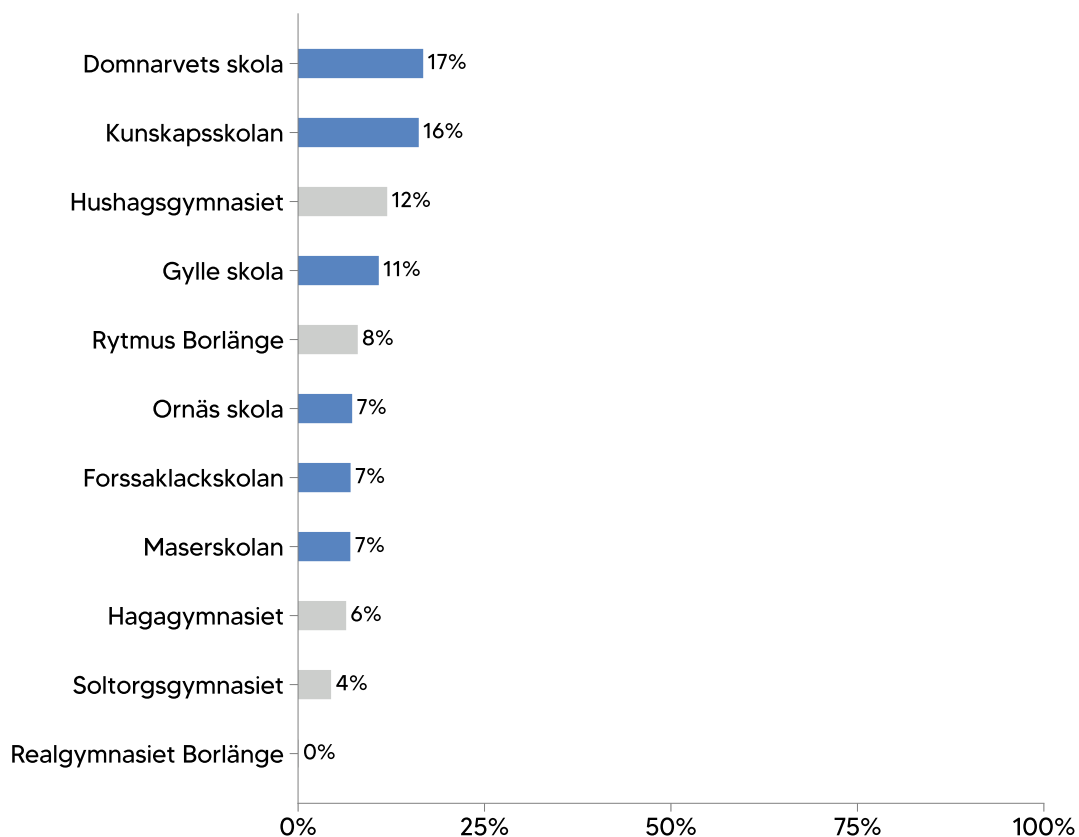
C3c. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? Andel som svarat "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

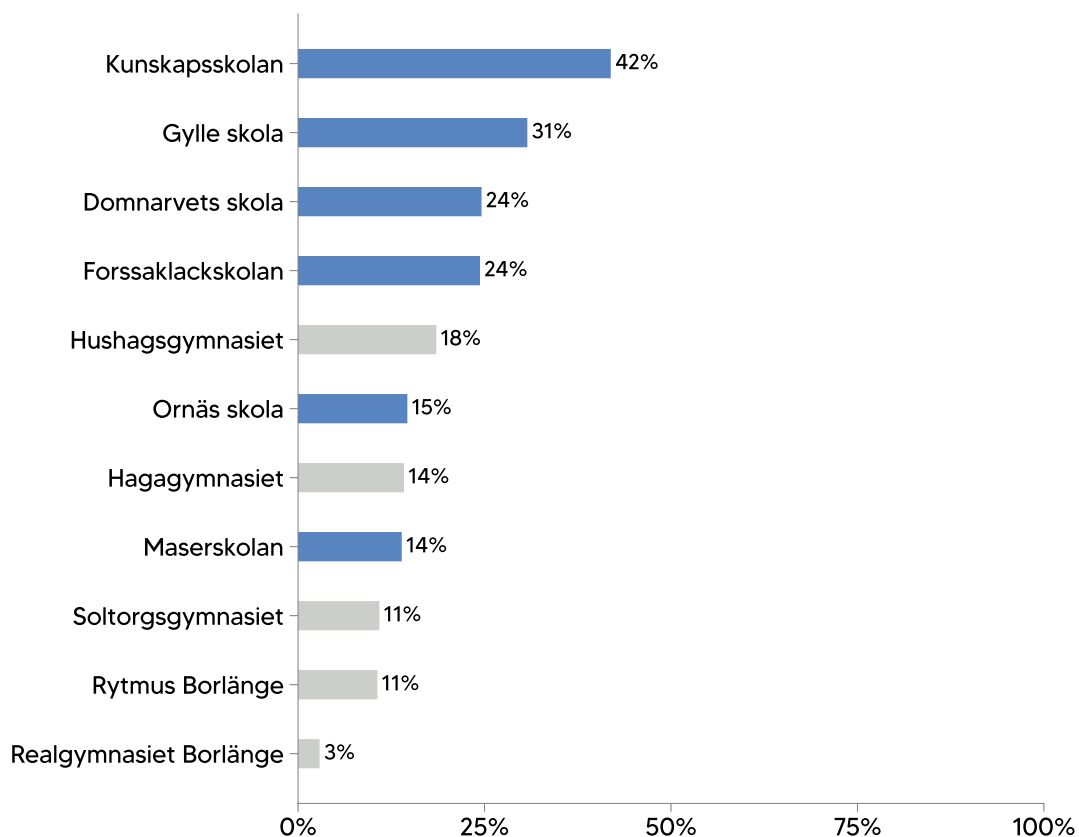
Skillnader mellan skolenheter

I diagram C3d-C3g på följande sidor redovisas frågan uppdelat per skolenhet. Kunskapsskolan sticker ut med högst andel elever som svarar att rasism och mobbning förekommer på skolan, 42-43 %. Våld är vanligast förekommande på Gylle skola, 43%. När det kommer till sexuella trakasserier uppger eleverna på Domnarvets skola och Kunskapsskolan att det förekommer i högst utsträckning, 16-17 %. Realgymnasiet i Borlänge sticker ut som den skola där eleverna uppger att våld, mobbning, rasism och sexuella trakasserier förekommer i lägst utsträckning, 0-3 %.

C3d. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola?
Sexuella trakasserier förekommer i min skola
 Andel som svarat att de "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

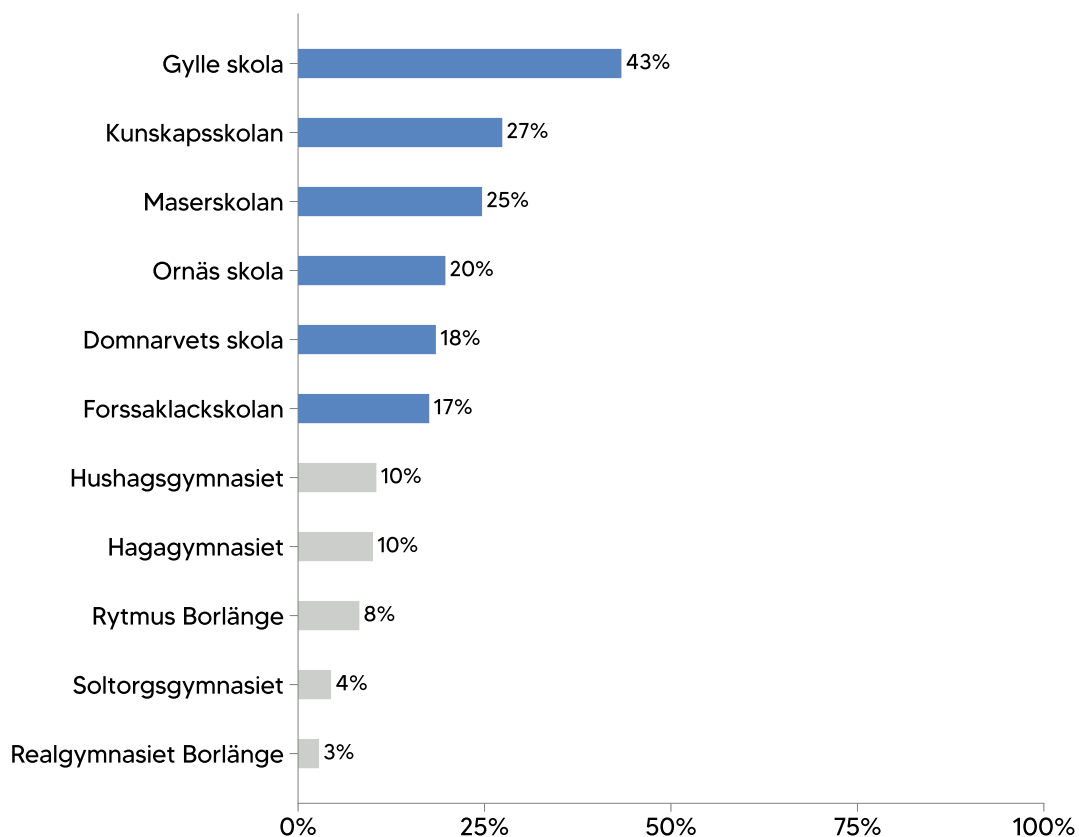
C3e. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola?
Rasism förekommer i min skola
 Andel som svarat att de "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

C3f. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola?

Våld förekommer i min skola

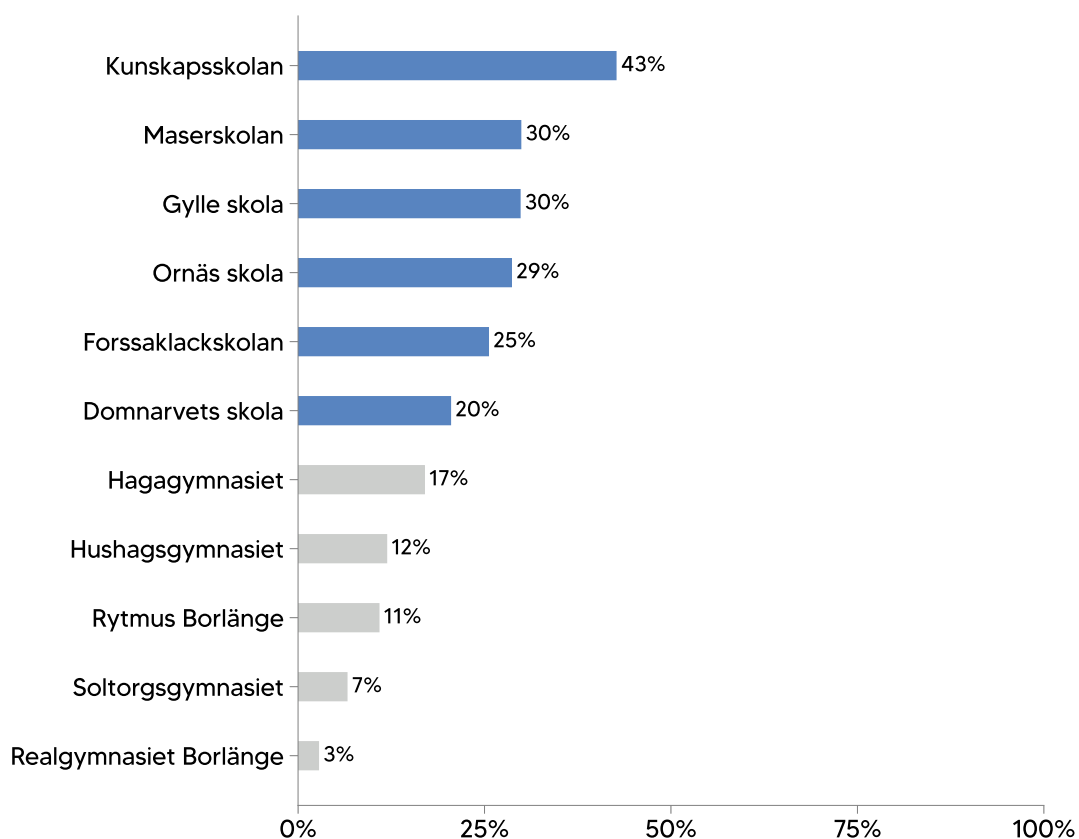
Andel som svarat att de "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

C3g. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola?

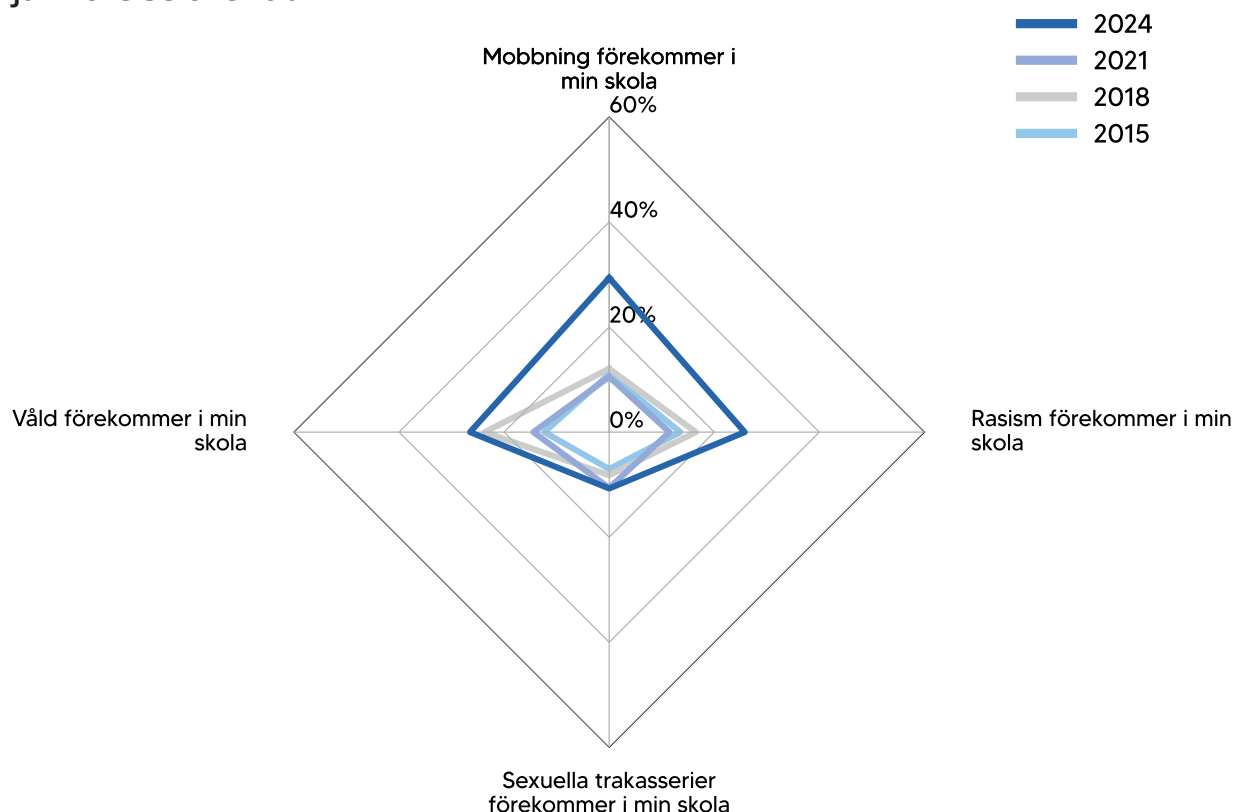
Mobbning förekommer i min skola

Andel som svarat att de "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

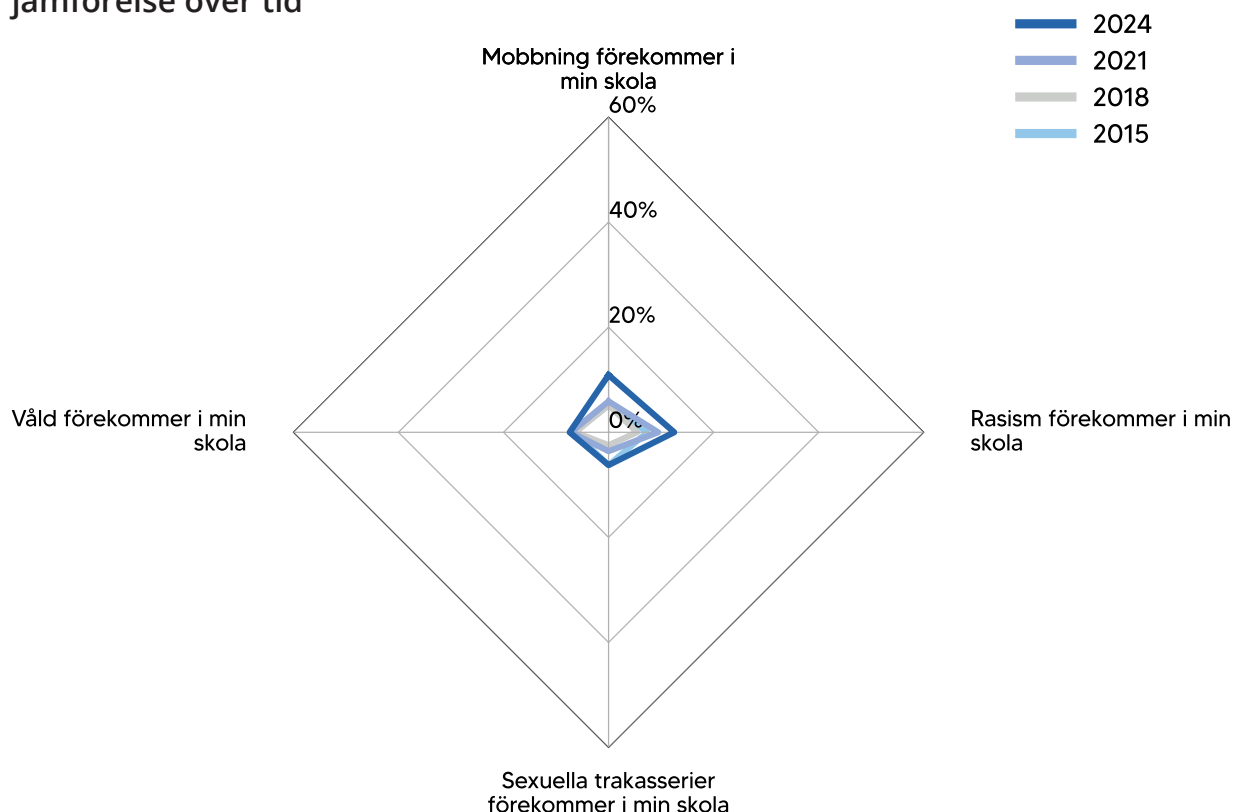

Andelen högstadieungdomar som instämmer i att våld, mobbning och rasism förekommer på skolan har ökat över tid, se diagram C3h. Andelen som uppger att sexuella trakasserier förekommer är relativt oförändrad från år 2021, men på en något högre nivå än år 2018. I gymnasiet syns en viss ökning av andelen som svarar att mobbning, rasism och sexuella trakasserier förekommer. Förändringarna är dock förhållandevis små, se diagram C3i.

C3h. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: högstadiet, jämförelse över tid

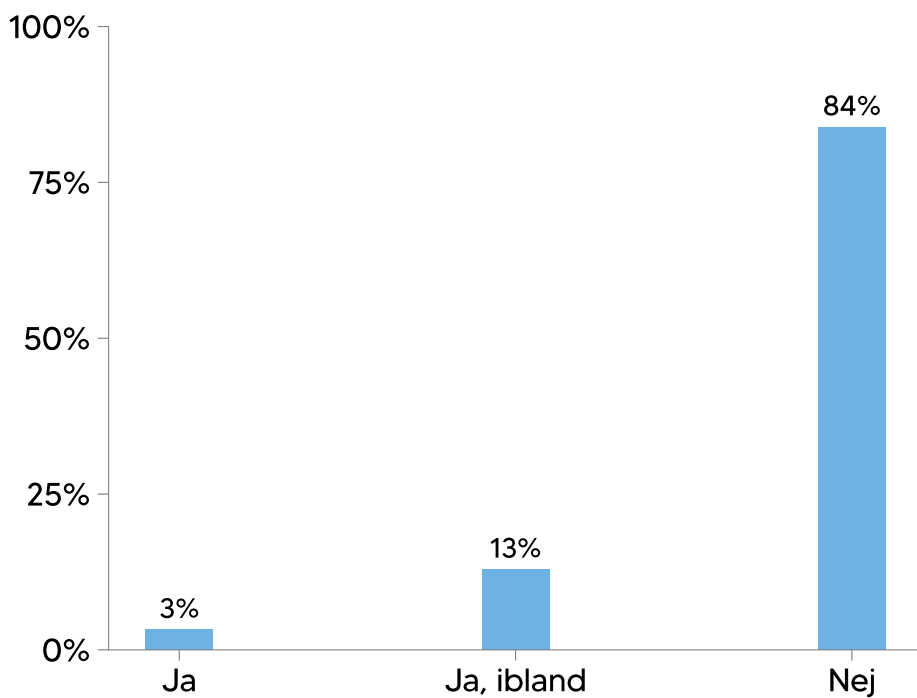
C3i. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: gymnasiet, jämförelse över tid

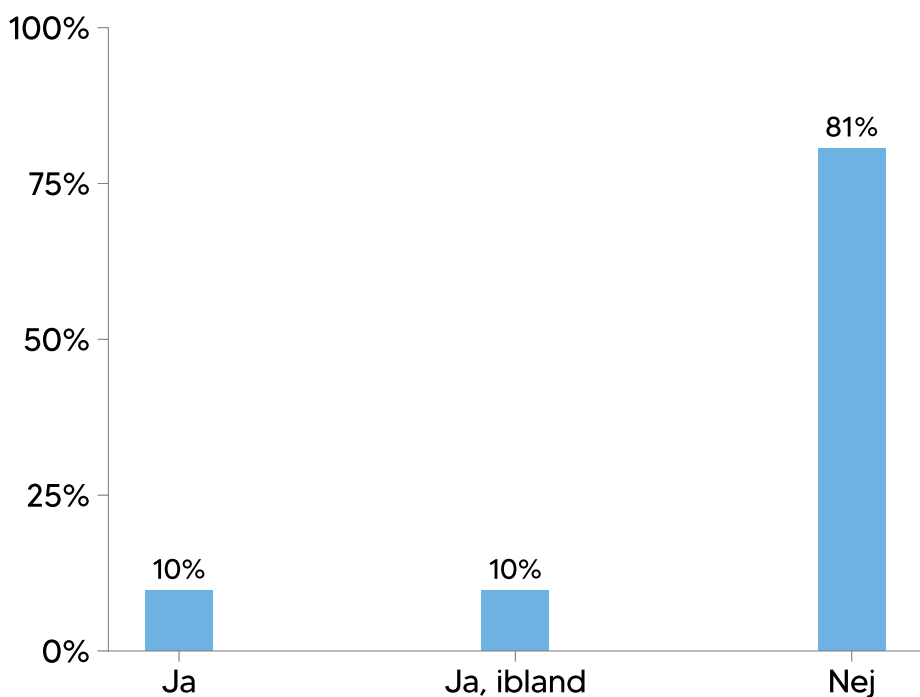
Trygghet och utsatthet i skolan anpassad Lupp

Även i den anpassade Luppen ställdes två frågor om trygghet i skolan. I diagram E3_a och E4_a nedan redovisas ungdomarnas upplevda trygghet i klassrummet och på rasterna. Majoriteten av ungdomarna är trygga både i klassrummet och på rasterna. 16 % svarar att det händer att de är rädda för någon/några i klassrummet. En något högre andel, 20 %, svarar att det händer att de är rädda för någon/något på rasterna.

E3_a. Är du rädd för någon/några i klassrummet?

E4_a. Är du rädd för någon/något på rasterna?

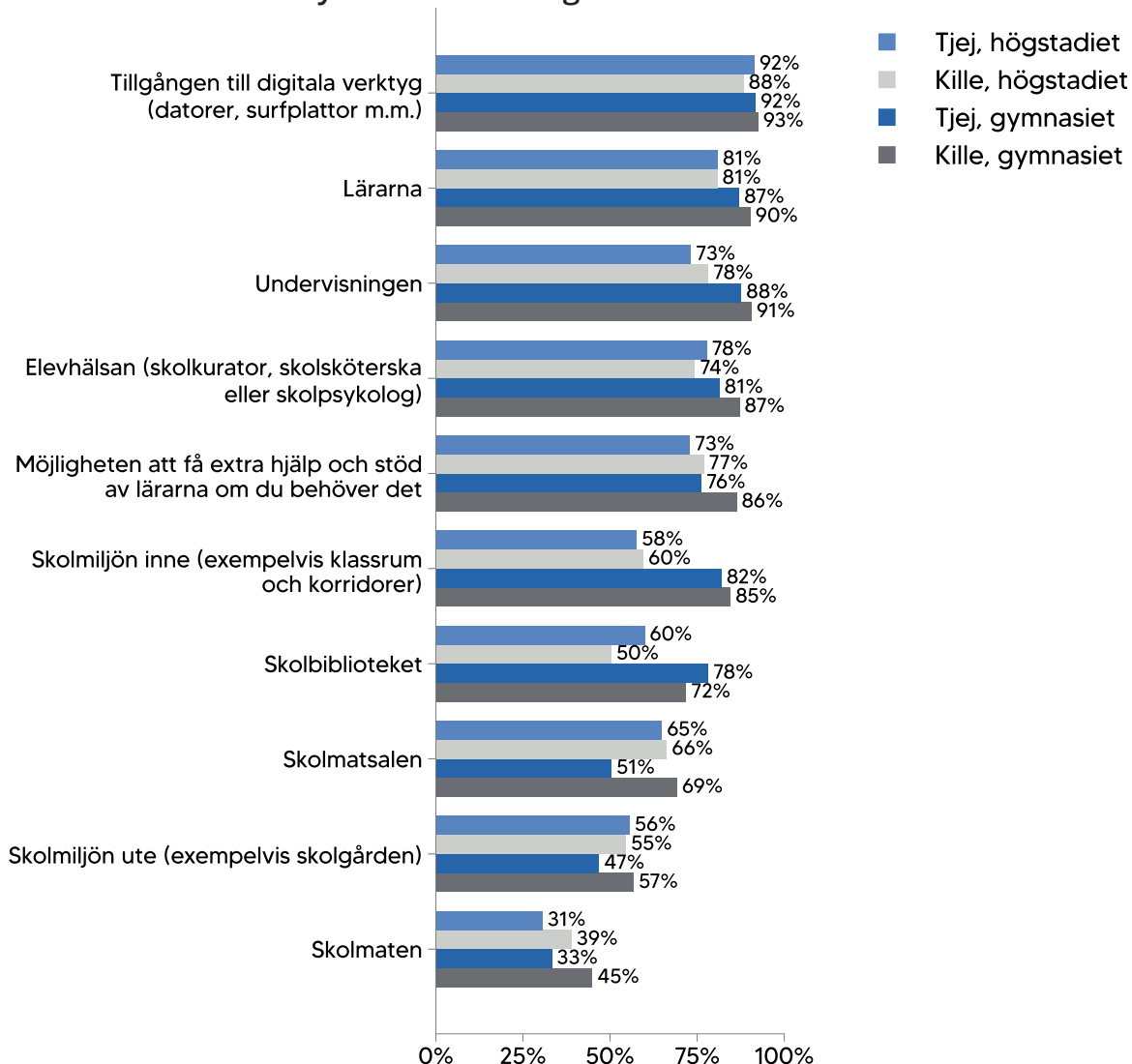
Omdöme skola

Lupp-enkäten innefattar även frågor om en rad centrala aspekter av ungdomarnas skolsituation, såsom skolbiblioteket, skolmiljön, skolmaten, undervisningen, lärarna, elevhälsovården, tillgången till datorer samt möjligheten att få extra hjälp eller stöd. I diagram C4 framgår det att en hög andel både i högstadiet och gymnasiet är nöjda med bland annat lärarna, undervisningen och tillgången till digitala verktyg. När det kommer till skolmaten är nöjdheten lägre.

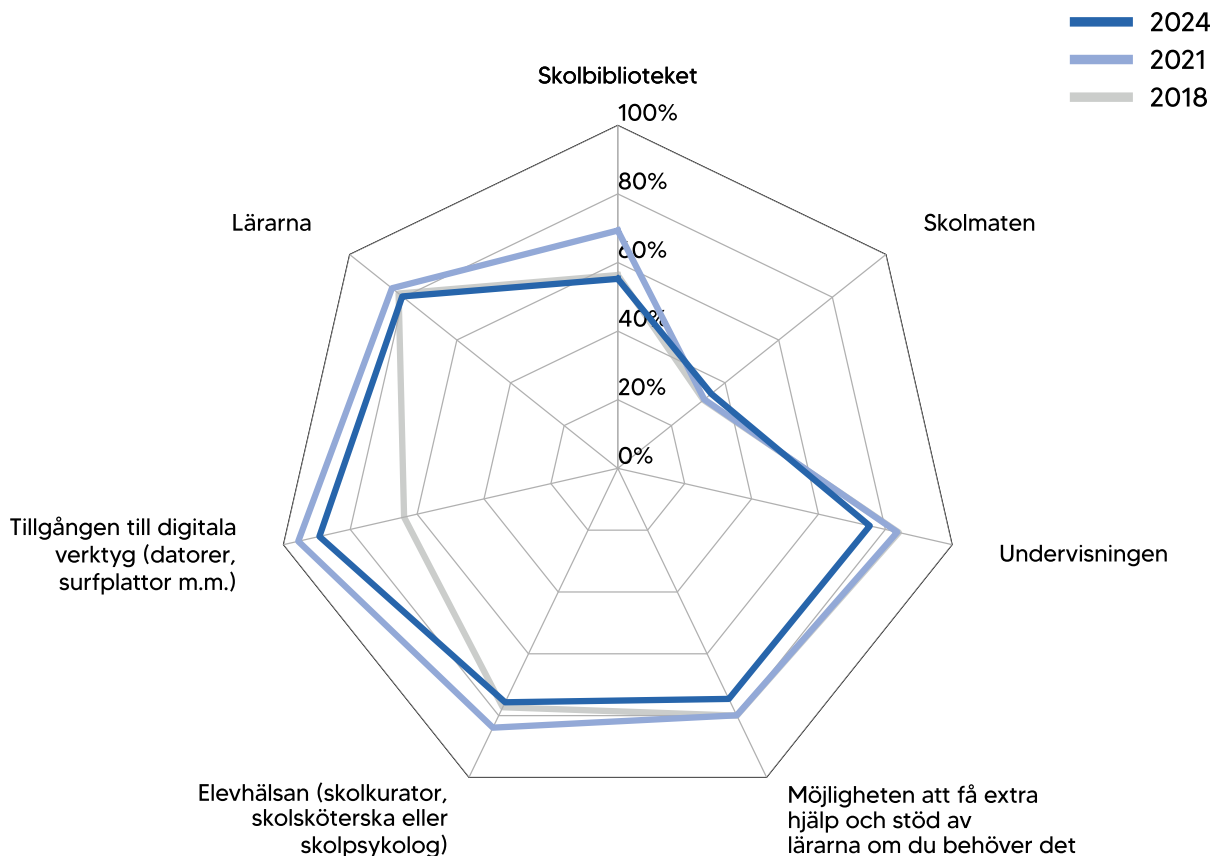
I diagram C4b och C4c på nästkommande sida redovisas frågorna över tid. På högstadiet har nöjdheten minskat för alla frågor sedan år 2021, med undantag för skolmaten. På gymnasiet har nöjdheten med skolmaten däremot minskat.

C4. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...

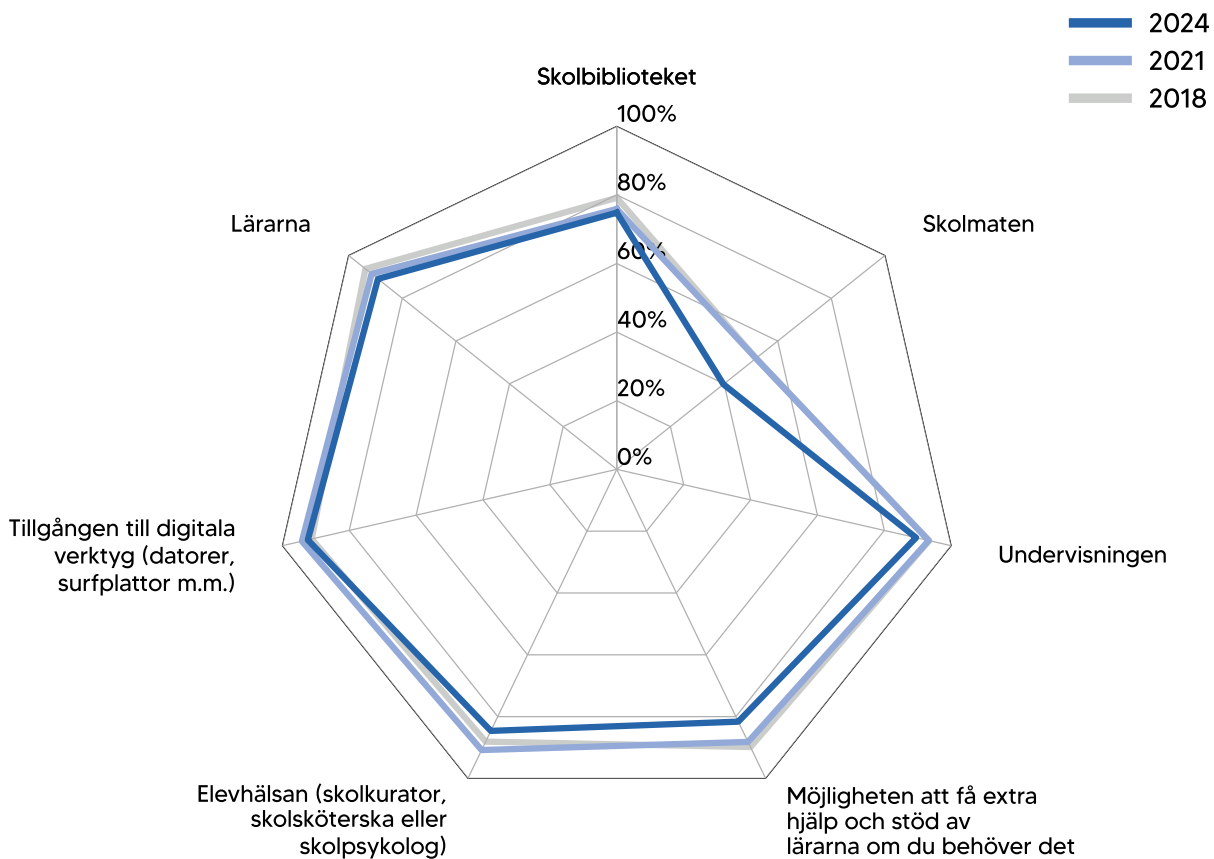
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra"

**C4b. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...: högstadiet,
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra": Jämförelse över tid**

**C4c. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...: gymnasiet,
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra": Jämförelse över tid**

Elevinflytande

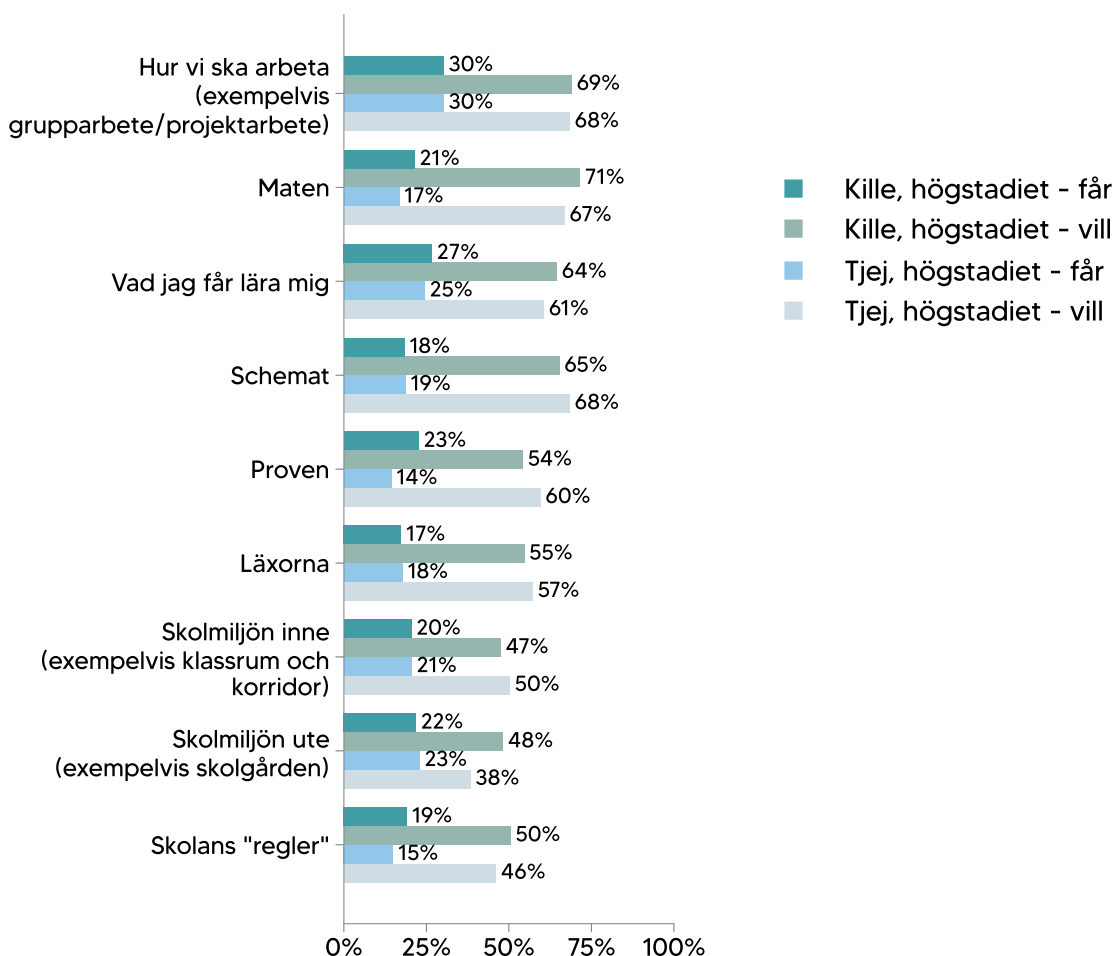
Lupp-enkäten innehåller ett antal frågor som rör elevinflytande. Ungdomarna svarade på frågor om hur mycket de skulle vilja vara med och bestämma i skolan och hur mycket de anser att de får bestämma i dagsläget. Delaktighet i skolan är centralt för alla elevers lärande och utveckling, och bidrar även till bland annat trygghet och motivation.¹

I Borlänge ser vi att andelen unga som vill påverka är relativt hög både i högstadiet (se diagram C5a) och gymnasiet (se diagram C5b på följande sida). Andelen som anser att de får vara med och påverka är lägre.

Hur eleverna ska arbeta i skolan är det som både högstadie- och gymnasieungdomarna anser att de i högsta grad får vara med och bestämma om. Det är även den fråga som ungdomarna vill påverka i högst grad. I högstadiet vill ungdomarna även vara med och påverka maten i ungefär lika hög utsträckning.

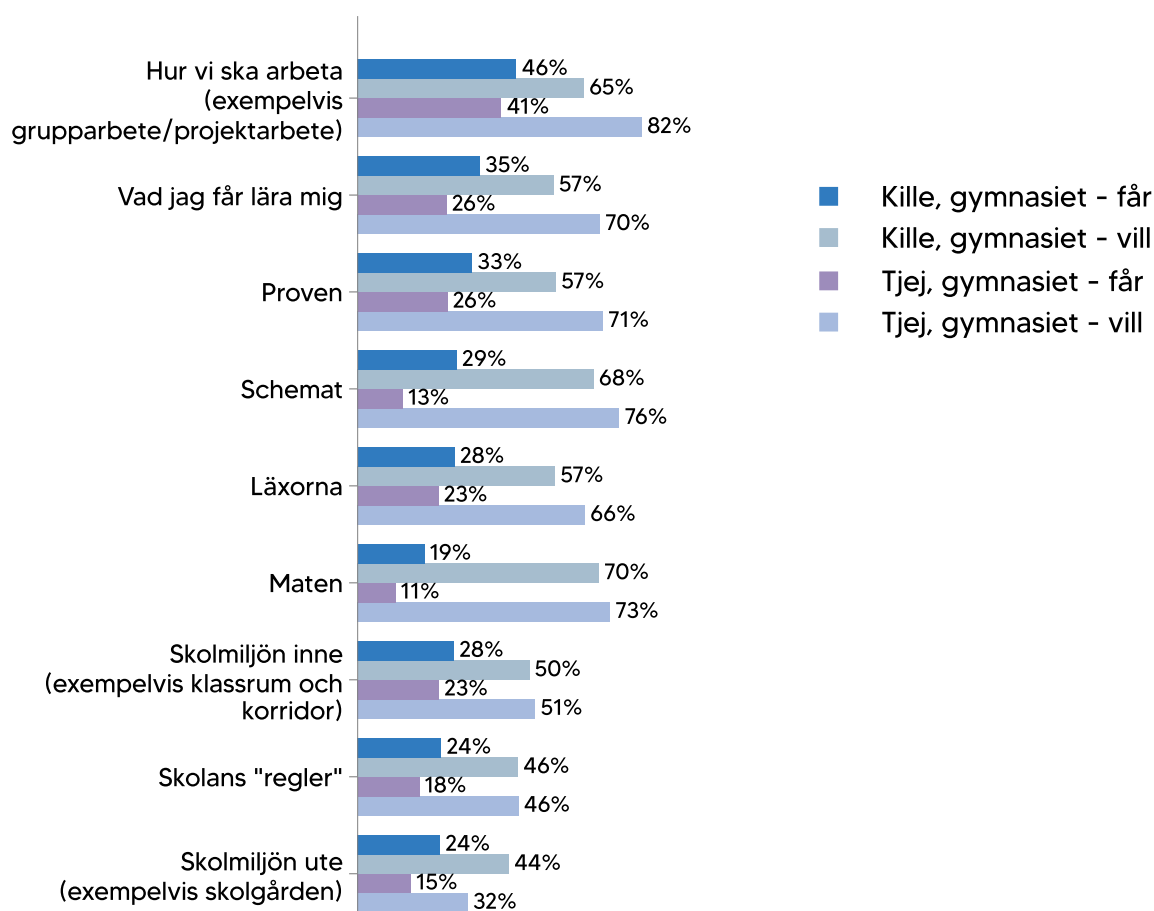
Andelen i högstadiet som upplever att de får vara med att bestämma om olika saker i skolan är lägre än 2021 i samtliga avseenden, se diagram C5d på följande sida. Även på gymnasiet har det upplevda inflytandet minskat sedan år 2021 i flera frågor, se diagram C5e på sida 50.

C5a. Högstadiet: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "våldigt mycket" eller "ganska mycket"

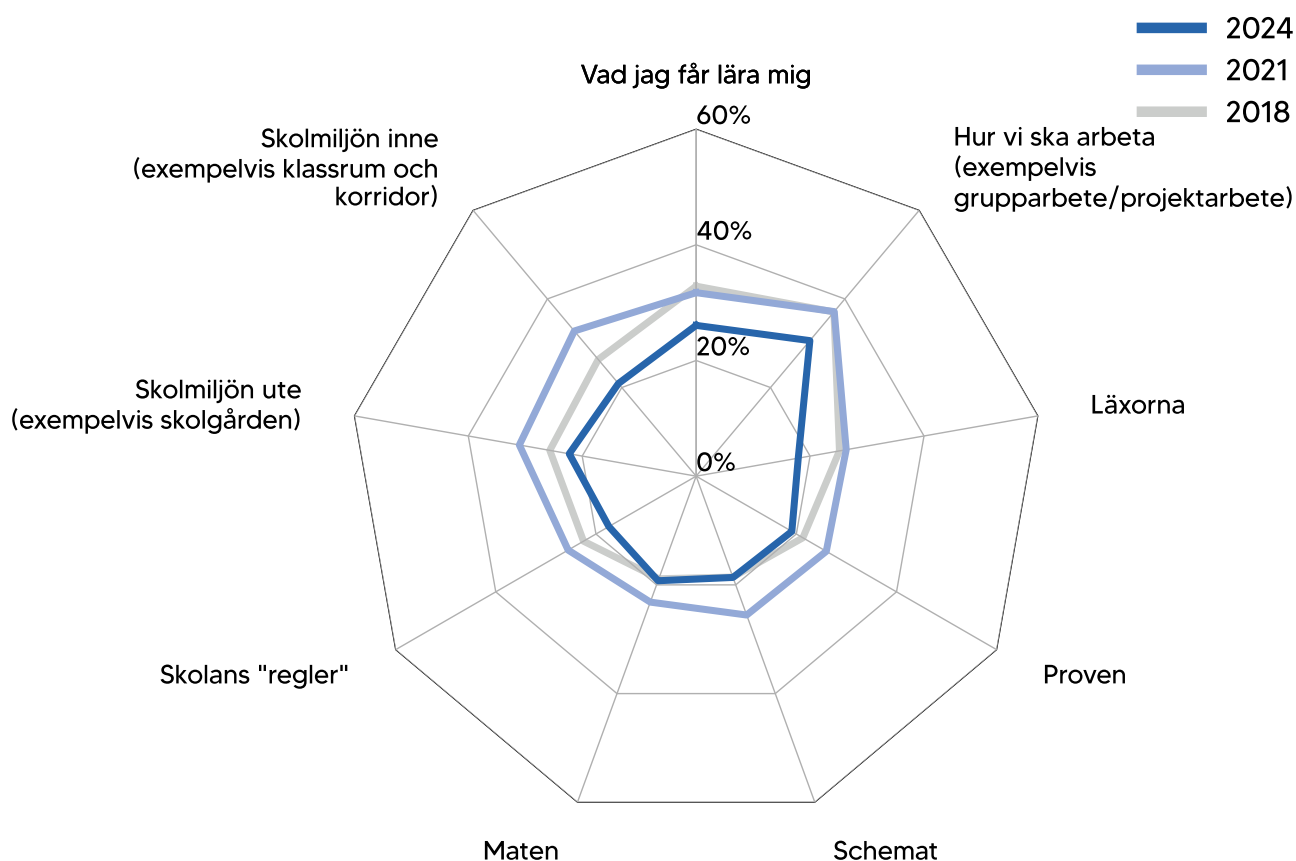

¹ Skolinspektionen 2018: Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen

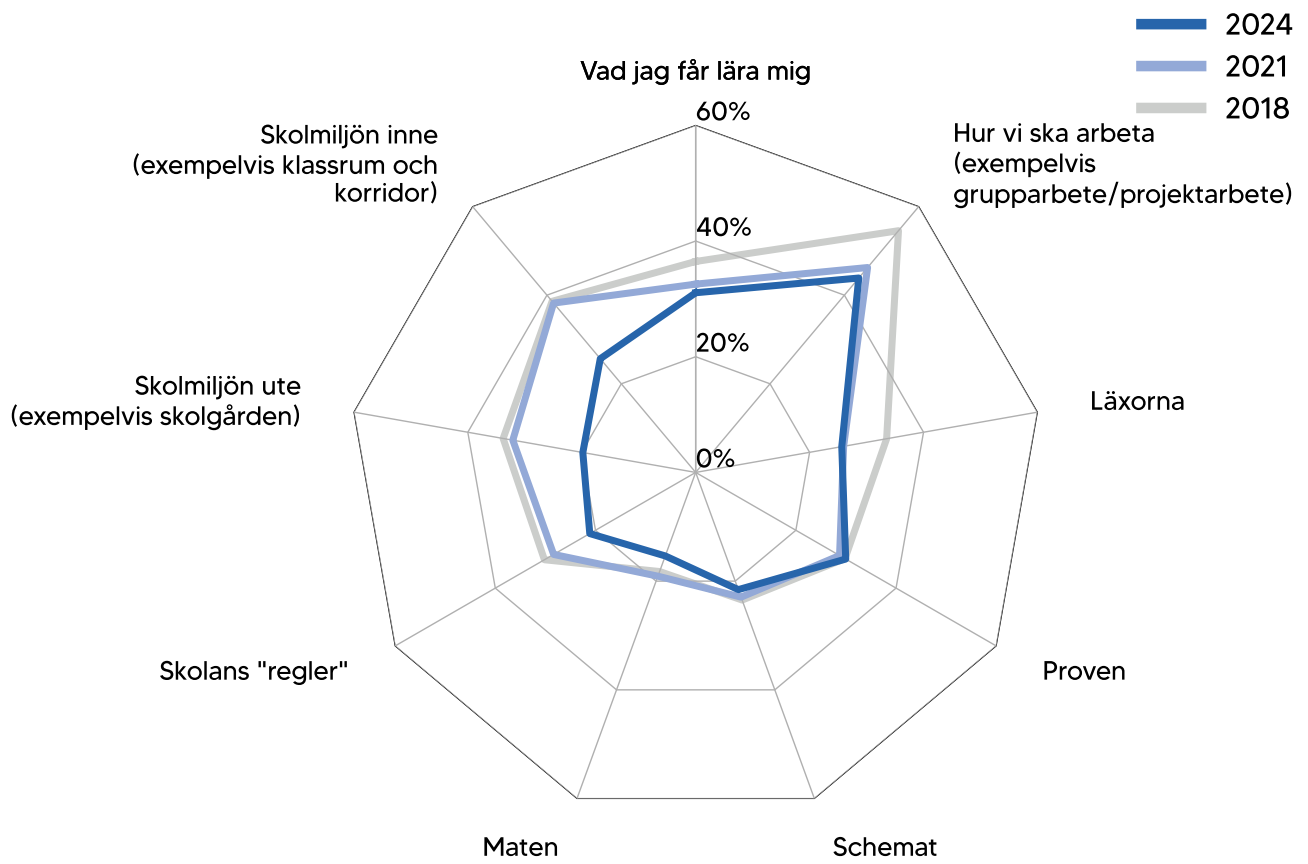
C5b. Gymnasiet: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "våldigt mycket" eller "ganska mycket"

C5d: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande: högstadiet, jämförelse över tid

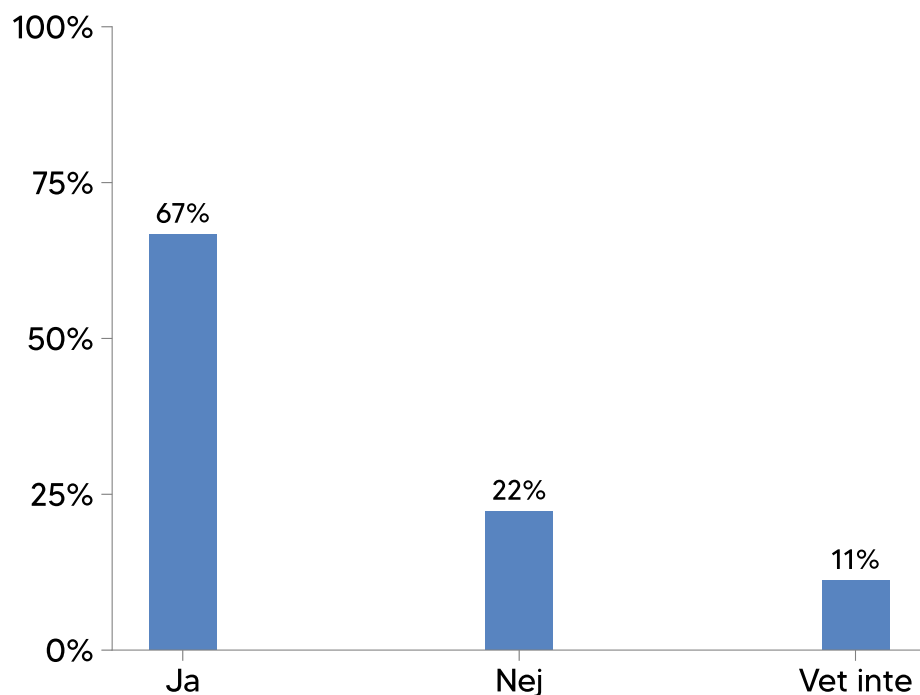
C5e: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande:
gymnasiet, jämförelse över tid

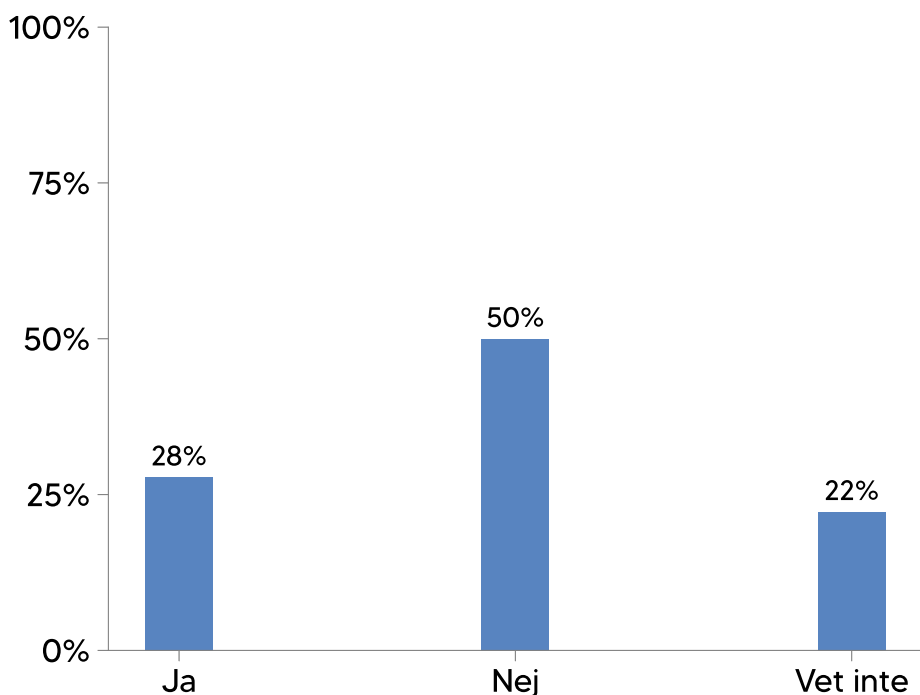
Elevinflytande anpassad Lupp

I diagrammen nedan redovisas ungdomarnas upplevda inflytande i skolan i anpassad grundskola och gymnasieskola. En majoritet om 67 % anger att de får vara med och bestämma vad de ska göra i skolan. Det upplevda inflytandet gällande skolmaten är lägre. 28 % av eleverna uppger att de får vara med och bestämma om vad de ska äta i skolan, se diagram E2_a.

E1_a. Får du vara med och bestämma om vad du ska göra i skolan?

E2_a. Får du vara med och bestämma om vad ni ska äta i skolan?

D. Politik och samhälle

I aktuell forskning både i Sverige och andra demokratier finns det oenigheter om ungas engagemang. En del menar att unga tappat både intresset och tron på möjligheten att påverka. Andra menar istället att unga förvisso väljer traditionella former för inflytande i lägre utsträckning, men att de istället engagerar sig på andra sätt.¹

I en rapport från MUCF konstateras att det finns ett högt och stabilt samhällsengagemang bland unga.² I den senaste demokratiutredningen framkom att man inte heller kan se skillnader mellan äldre och unga avseende intresse för politik och samhälle. Däremot röstar unga i lägre utsträckning än äldre, och det är mindre vanligt bland unga att vara medlemmar eller aktiva i politiska partier eller föreningar. Samtidigt är det en större andel unga än äldre som uppger att de deltar i andra politiska aktiviteter, exempelvis demonstrationer. Jämfört med äldre är ungas engagemang dock mer individualiserat och många väljer bort organiserade aktiviteter. Slutsatsen enligt flera studier är således att unga inte är mindre politiskt aktiva än äldre, däremot deltar de på andra sätt.³

Förutsättningarna för unga att delta och påverka är dock ofta sämre på grund av bland annat ålder, utbildning och erfarenhet. Trösklarna för deltagande kan därmed vara högre.⁴ För att sänka trösklarna för engagemang bland unga är det bland annat viktigt att det finns kontaktytor mellan unga och organisationer samt att unga har kunskap om olika vägar att kanalisera samhällsengagemang.⁵ Samhället och kommunen får därför en väldigt viktig roll i att stötta unga i dessa frågor.

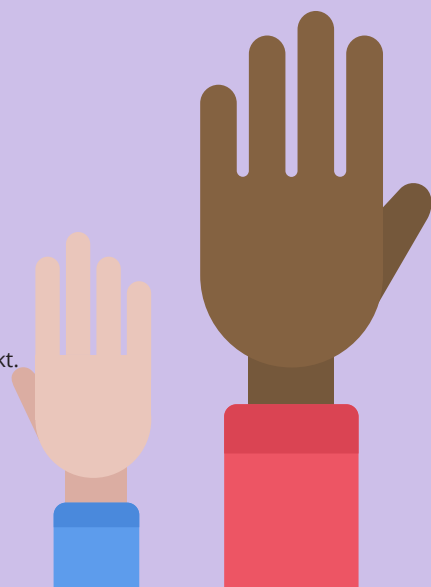
1 Forte 2022: Ungas organisering och politiska deltagande. En kunskapsöversikt.

2 MUCF 2024: En fördjupad bild av ungas inflytande och delaktighet

3 MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

4 MUCF 2021: Vilja att förändra

5 MUCF 2021: Fokus 21: Om ungas samhällsengagemang

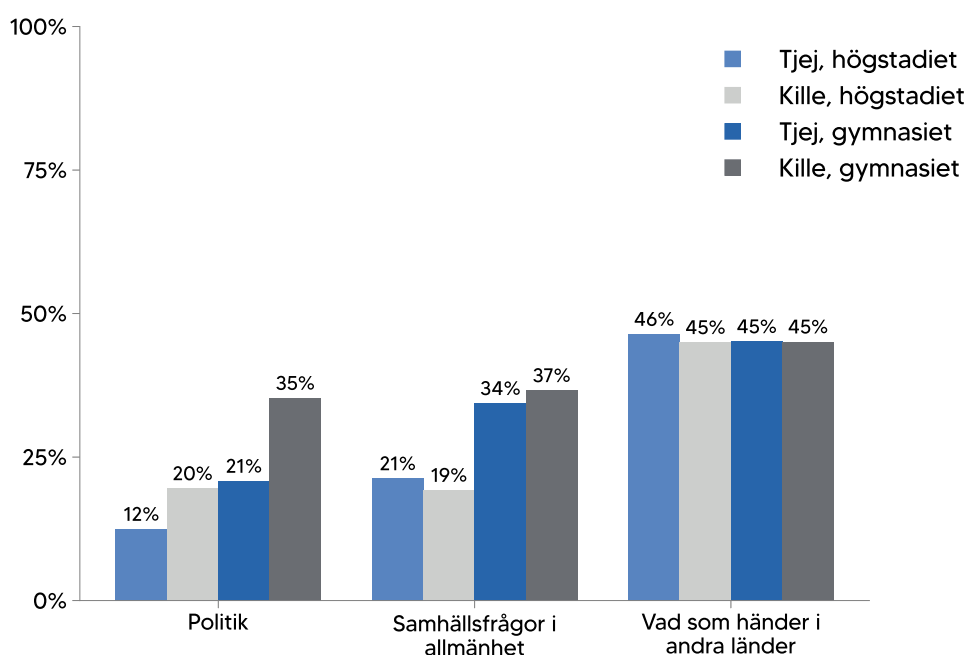
Intresse för olika frågor

Ungdomarna i Borlänge kommun svarade på frågor om hur intresserade de är av politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder, se diagram D1 nedan. Är man intresserad är också sannolikheten större att man engagerar sig aktivt i samhället.¹

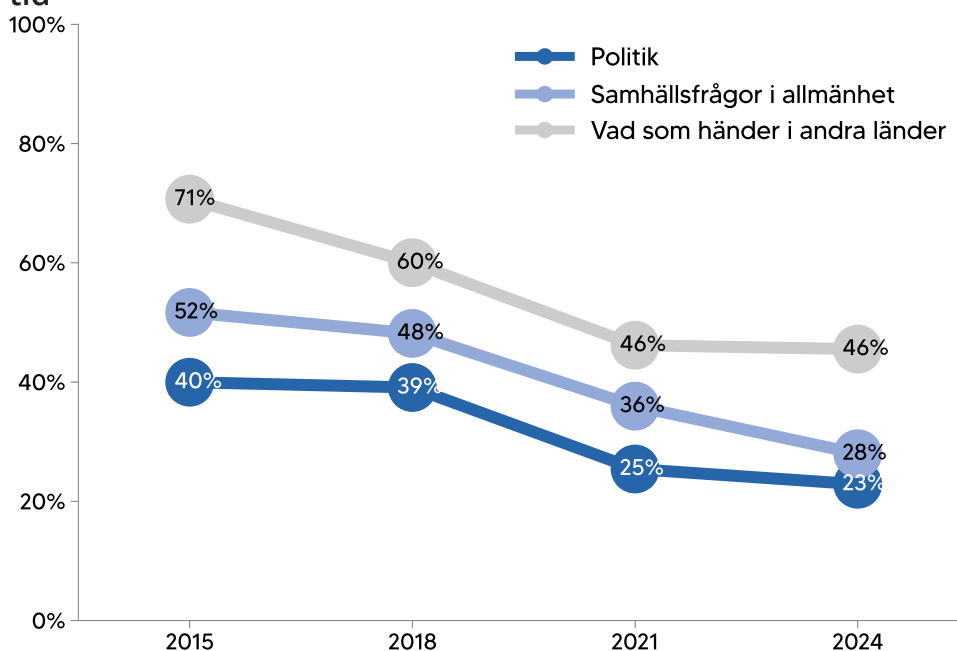
I diagram D1 nedan framgår att intresset bland ungdomarna i Borlänge är högst för vad som händer i andra länder. Gymnasieungdomarna är intresserade av samhällsfrågor i högre grad än högstadieungdomarna, och gymnasiekillarna är de som i högst grad är intresserade politik. Över tid syns ett minskat intresse för samtliga frågor totalt sett. Intresset för vad som händer i andra länder och politik är dock på ungefär samma nivå som år 2021.

D1. Hur intresserad är du av följande?

Andel som svarat "mycket intresserad" eller "ganska intresserad"

D1b. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande: jämförelse över tid

¹ MUCF 2024: En fördjupad bild av ungas inflytande och delaktighet

Skillnader mellan skolenheter

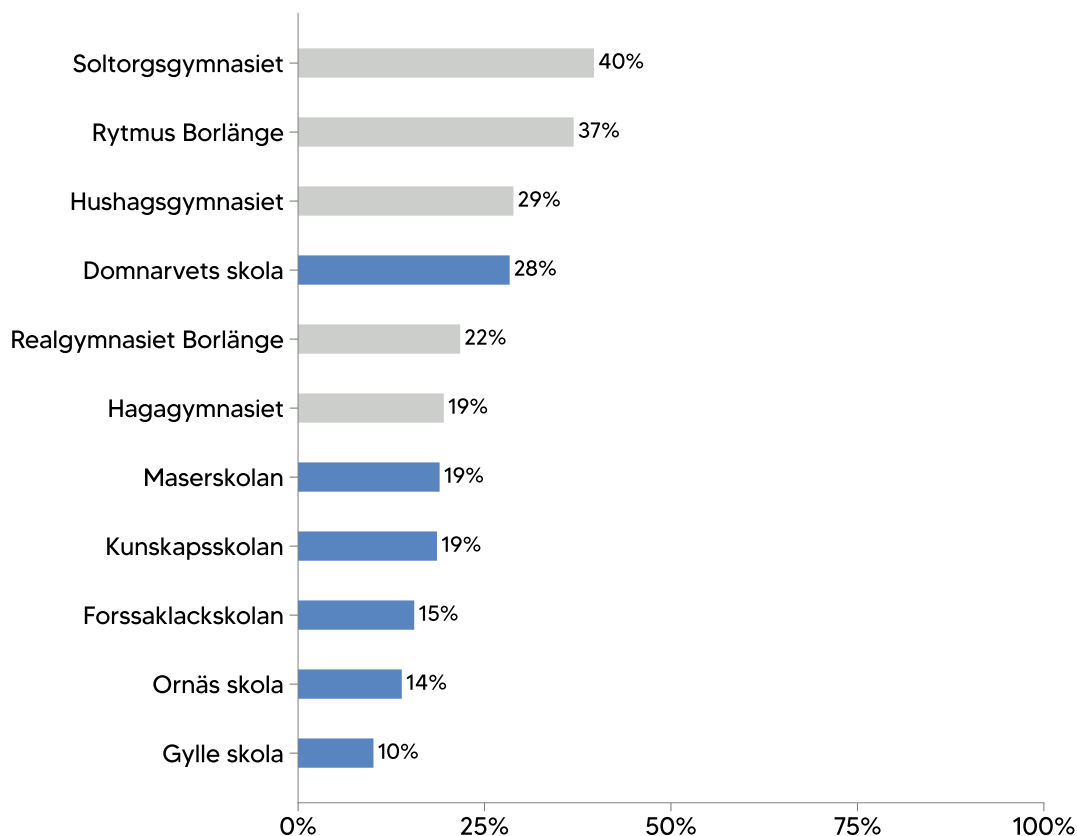
Generellt är det gymnasieskolorna som har högst andel intresserade av politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder. Domnarvets skola sticker dock ut som den högstadieskola med högst andel elever som är intresserade av politik.

Det framgår bland annat också att eleverna på Gylle skola har lägst intresse för politik och samhällsfrågor i allmänhet, men är en av de högstadieskolor där eleverna har högst intresse för vad som händer i andra länder. Högst är intresset för vad som händer i andra länder på Maserskolan.

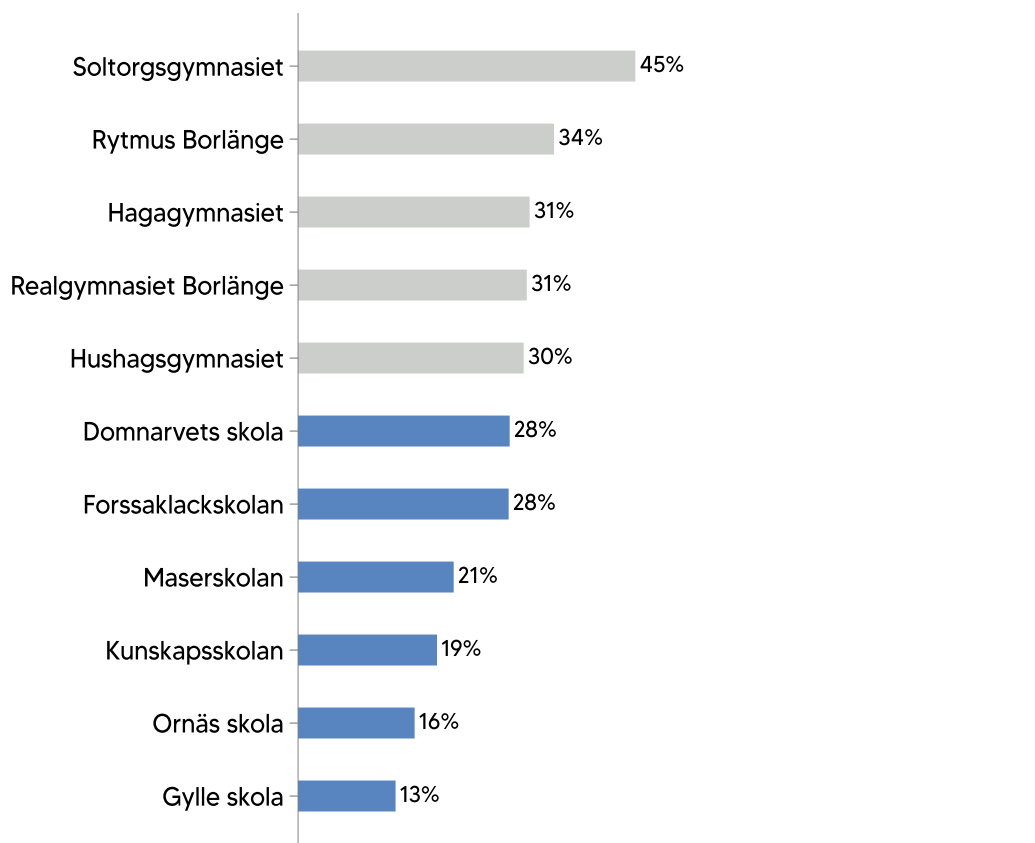
D1c. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande

Politik

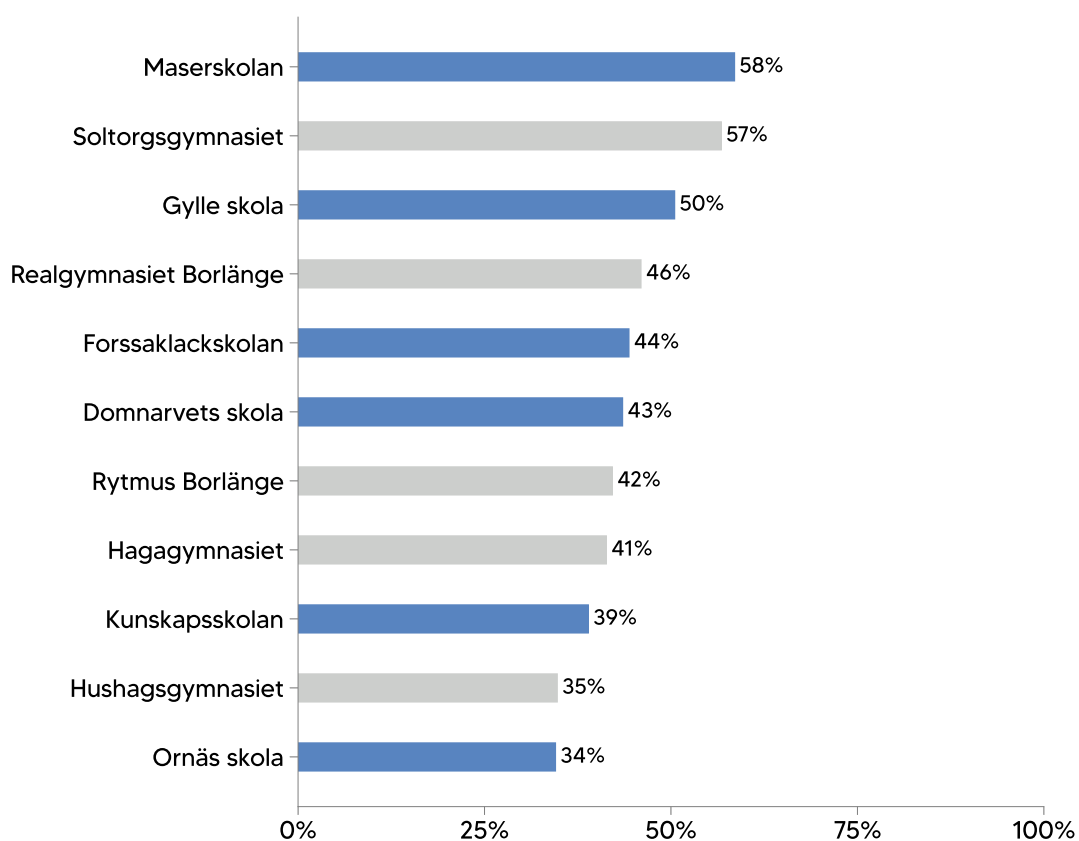
Jämförelse per skola

D1d. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande
Samhällsfrågor i allmänhet
Jämförelse per skola

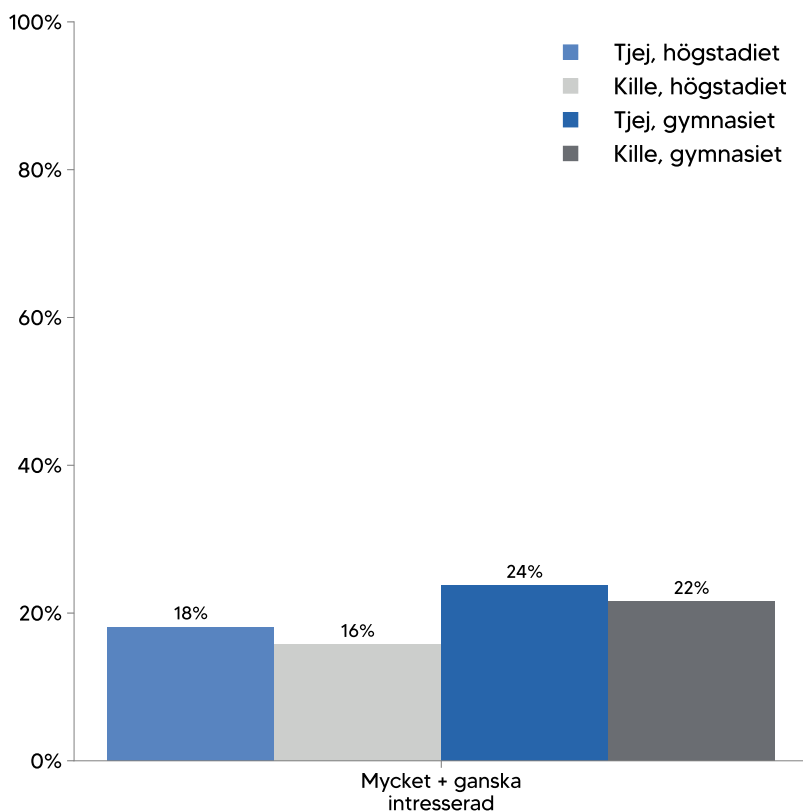
D1e. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande
Vad som händer i andra länder
Jämförelse per skola

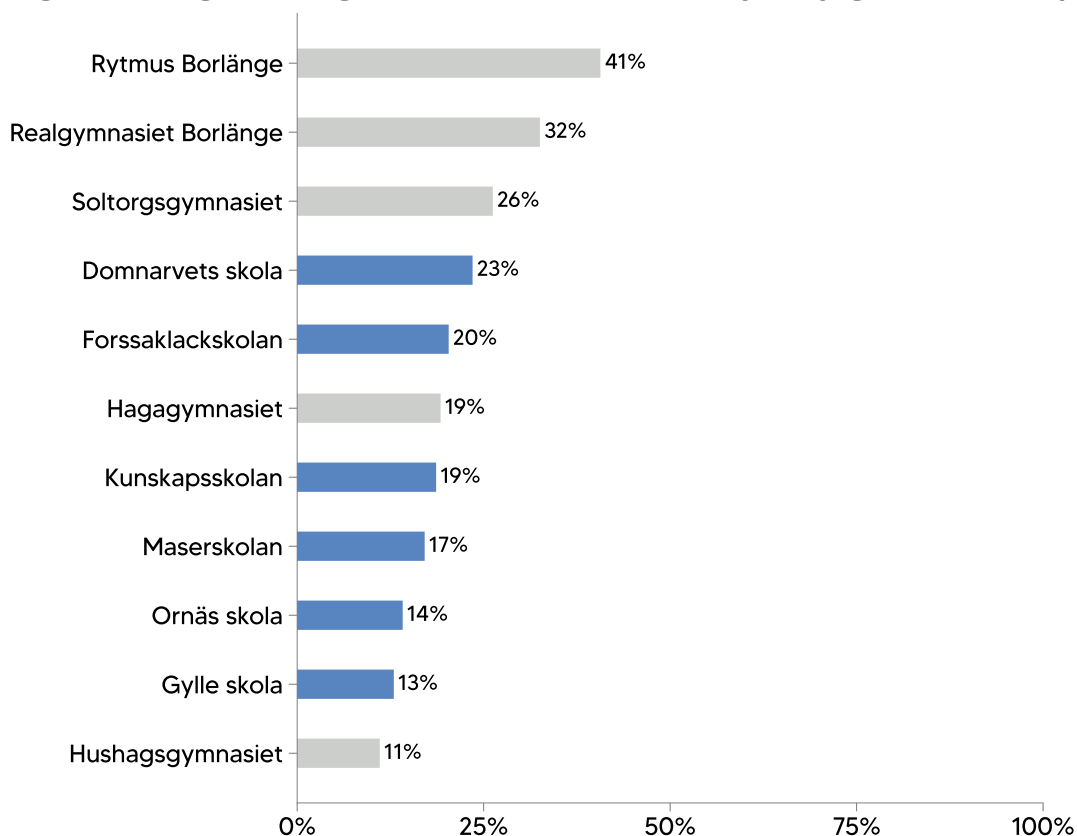
Intresse för klimat och miljö

I Dalarnas Lupp-enkät ställdes även en regional fråga om intresse för frågor som rör klimat och miljö. Gymnasieungdomarna är mer intresserade än högstadieungdomarna, och högst är intresset bland eleverna på Rytmus Borlänge. Eleverna på Hushagsgymnasiet är minst intresserade.

D1f. När det gäller frågor som rör klimat och miljö är jag:

D1g. När det gäller frågor som rör klimat och miljö är jag: Jämförelse per skola

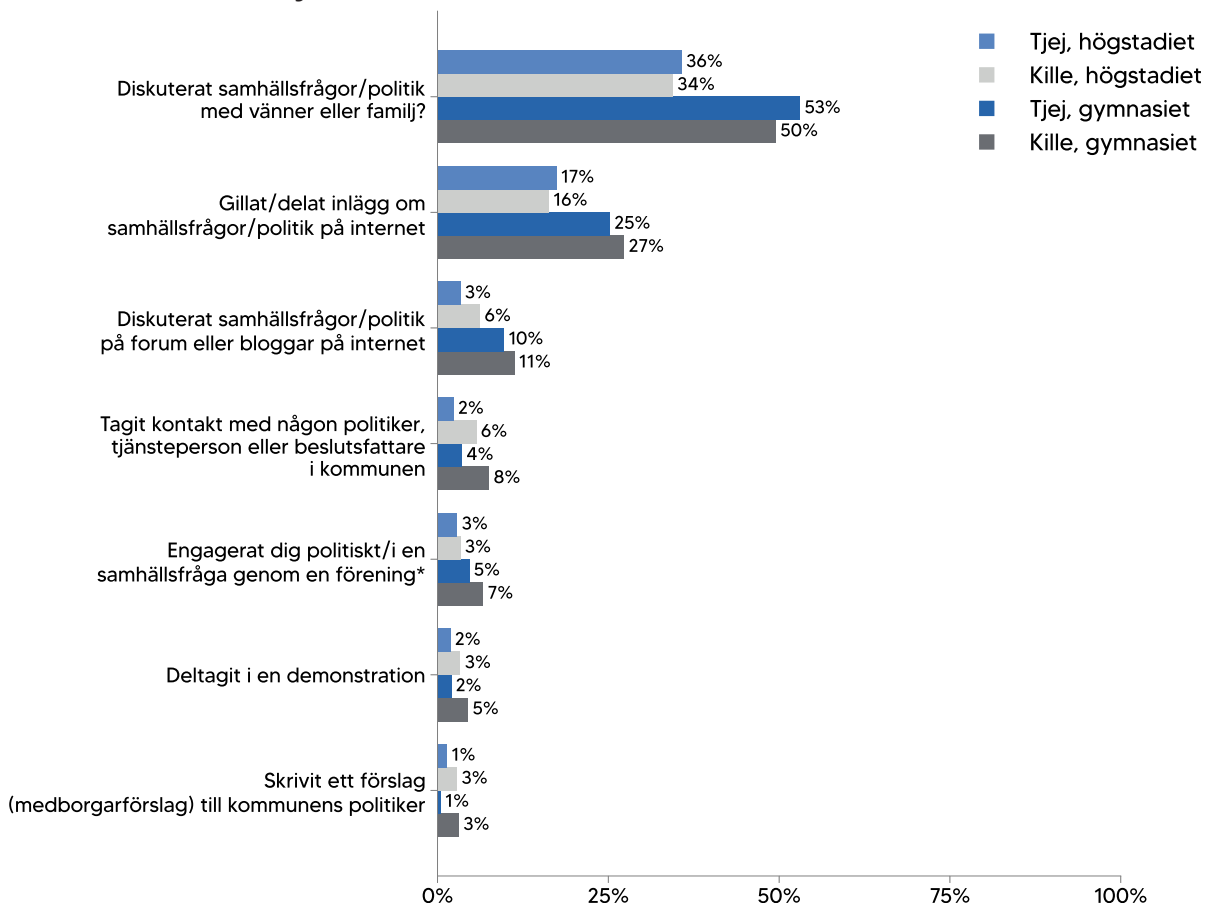
Aktivt samhällsengagemang

Formerna för det politiska engagemanget bland unga har som tidigare nämnts förändrats under senare år. Unga som väljer att bli medlemmar i politiska partier och som är engagerade i de traditionella folkrörelseorganisationerna har minskat. Samtidigt engagerar sig unga idag istället i andra former och på andra plattformar.¹

Att formerna för hur unga engagerar sig behöver inte vara något negativt. Samtidigt leder denna utveckling till att färre unga får erfarenheter av den representativa demokratis beslutsprocesser, som exempelvis gemensamt beslutsfattande. Dessa erfarenheter är viktiga och ses som bidragande till känslan av delaktighet, tillhörighet och ansvarstagande.² I Lupp-enkäten ställs inte någon fråga om politiskt engagemang i partier, men däremot finns en fråga om ungdomarna gjort någon aktiv politisk handling under det senaste året.

34-36 % av högstadieungdomarna och 50-53 % av gymnasieungdomarna har diskuterat samhällsfrågor med vänner eller familj. Gymnasietjejerna har gjort detta i högst grad. Näst vanligast är att ha gillat eller delat inlägg om samhällsfrågor eller politik på internet, vilket 16-17 % av högstadieungdomarna och 25-27 % av gymnasieungdomarna svarar att de gjort. De övriga handlingarna är klart mindre vanliga. Exempelvis svarar en andel om 2-5 % att de har deltagit i en demonstration. I diagrammen på följande sida framgår det att andelen som gjort de politiska handlingarna är på liknande nivåer som år 2021, men i flera fall lägre än år 2018. Andelen gymnasieungdomar som gillat eller delat inlägg är även något lägre än år 2021.

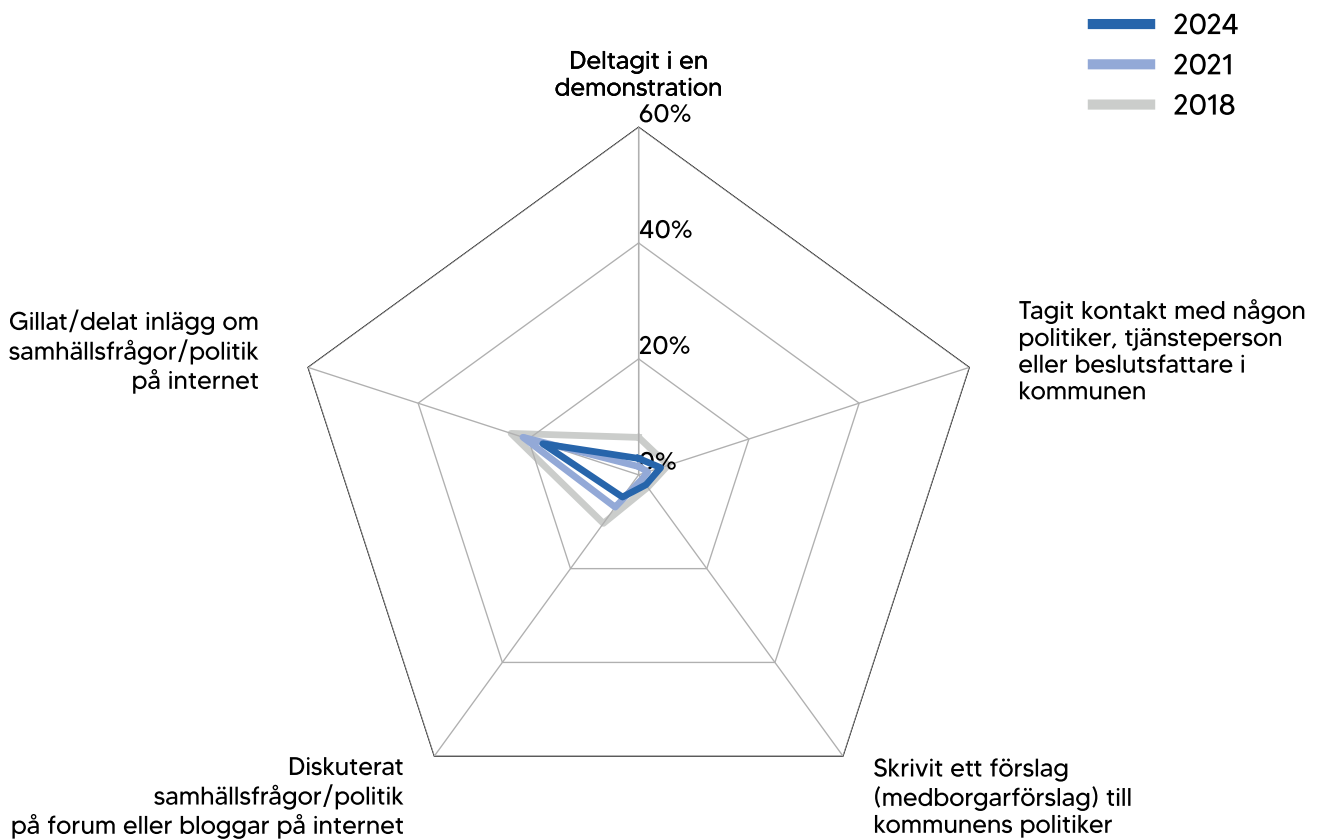
D2. Under de senaste 12 månaderna, har du gjort något av följande? Andel som svarat "ja"

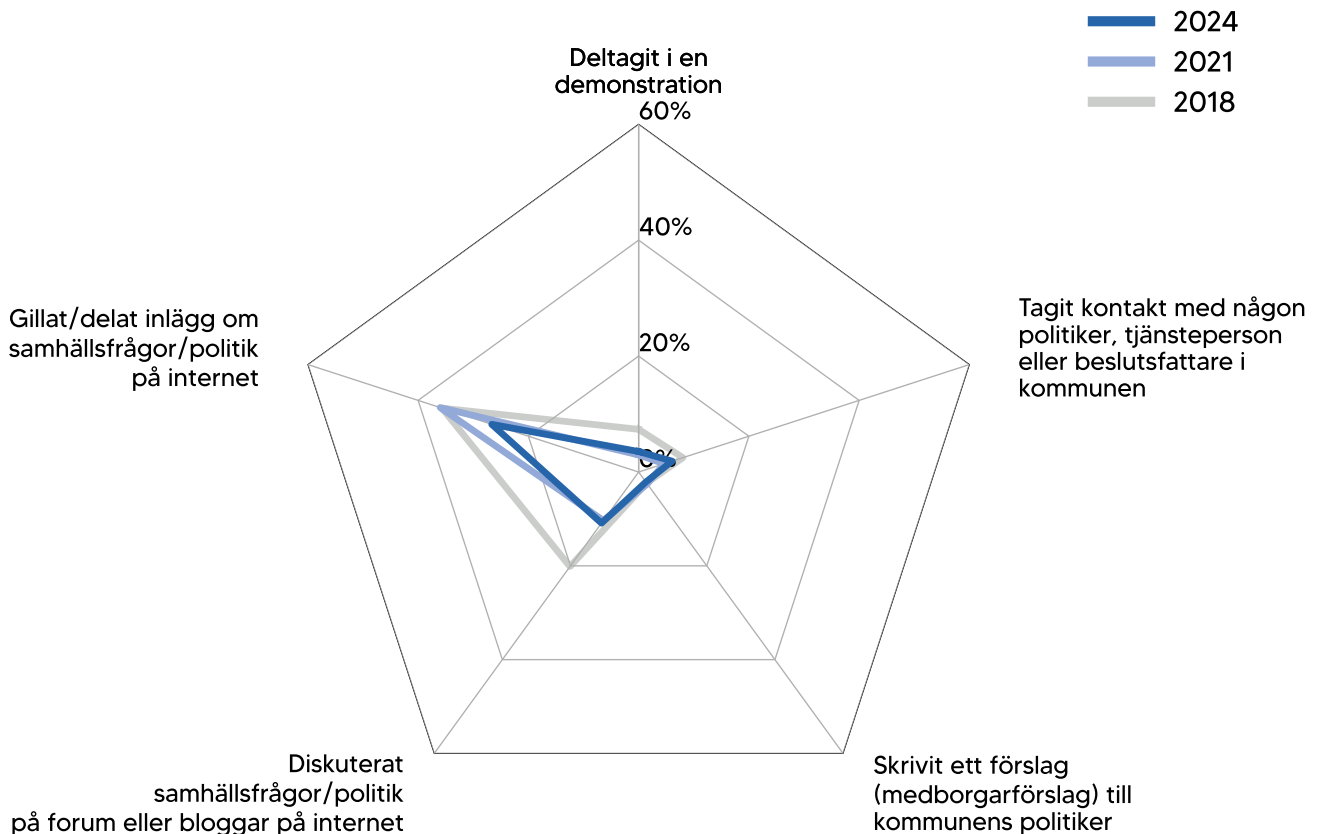
1 Forte 2022: Ungas organisering och politiska deltagande. En kunskapsöversikt.

2 Kommittédirektiv 2014:111. Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet

D2b. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: högstadiet, jämförelse över tid

D2c. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: gymnasiet, jämförelse över tid

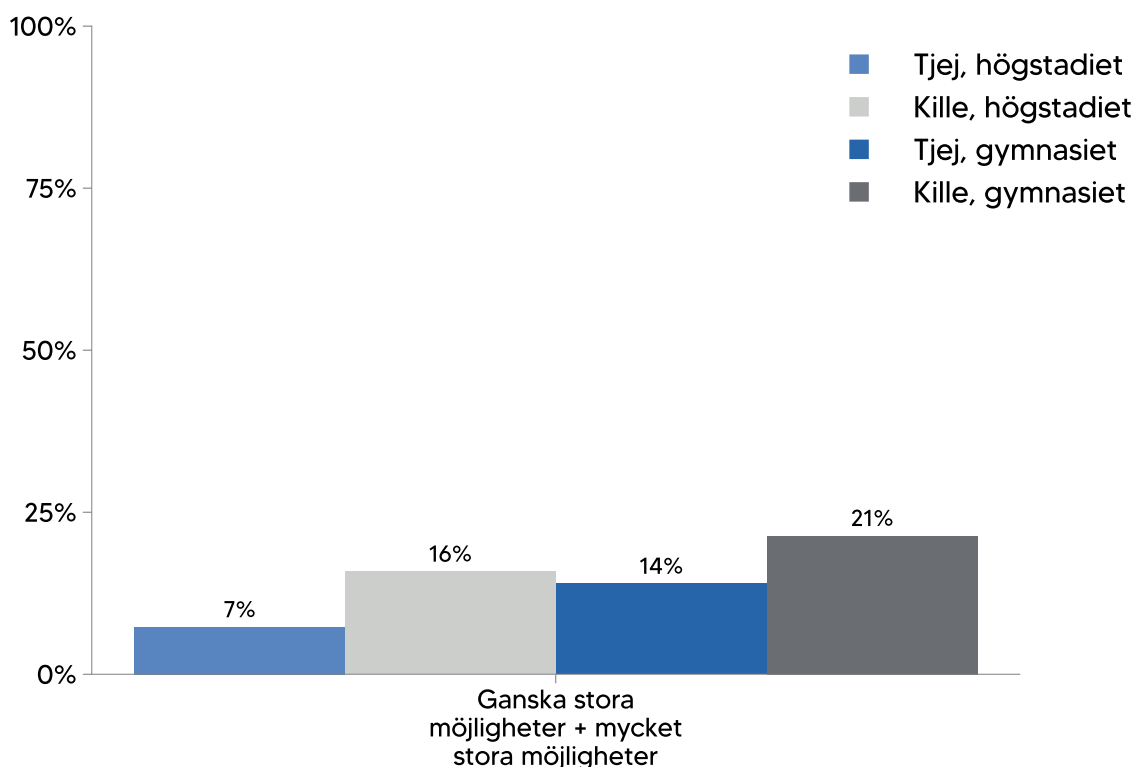
Möjligheter att påverka

En viktig faktor för att kunna öka ungas delaktighet i kommunen och samhället är att unga faktiskt ser att de har möjligheter att få sin röst hörd. När unga får inflytande över sin vardag och görs delaktiga i det lokala samhället skickas samtidigt signaler om att ungas röster tas på allvar och att det är möjligt att påverka i olika frågor. Detta främjar i sin tur framtida politiskt deltagande.¹

I diagrammet nedan framgår det att 7-16 % av högstadieungdomarna och 14-21 % av gymnasieungdomarna ser positivt på möjligheterna att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen. Tjejer på högstadiet ser minst positivt på sina möjligheter, och bland gymnasiekillarna är tilltron högst.

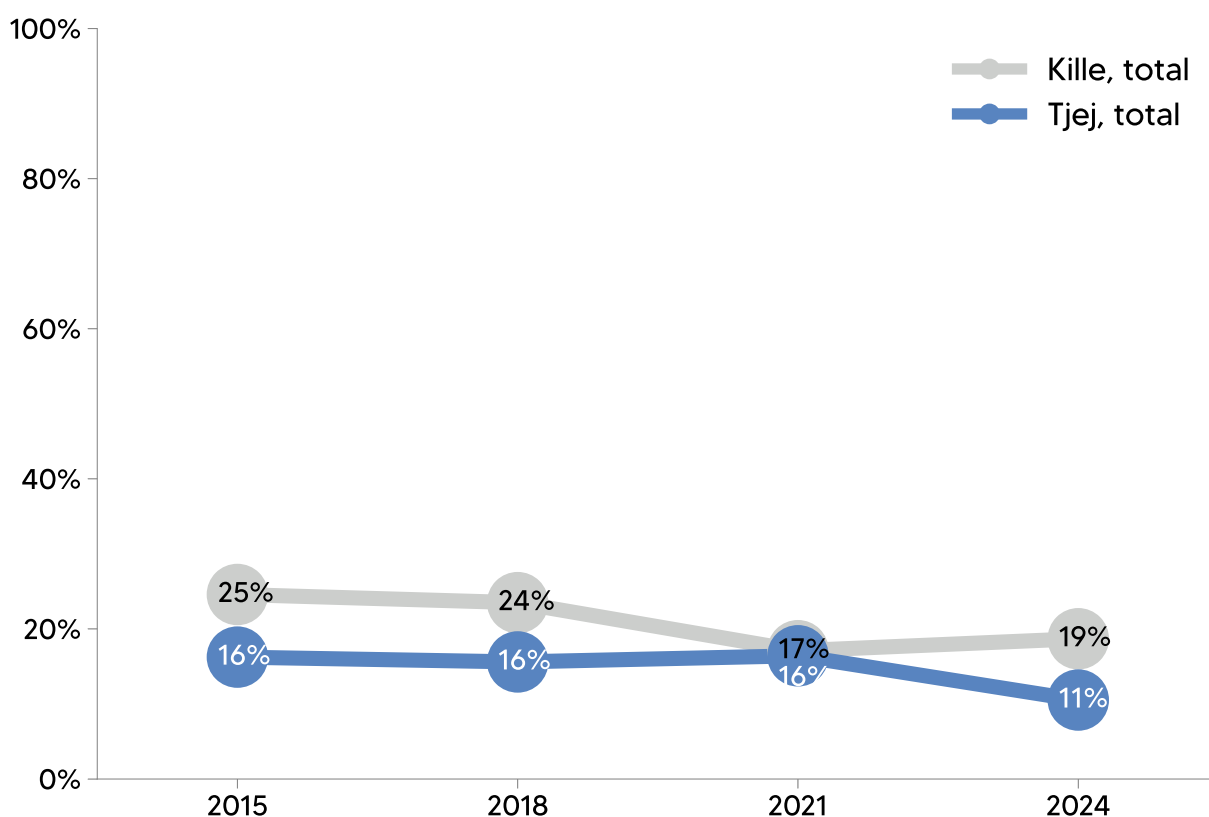
Andelen tjejer och killar som ser positivt på möjligheterna är något lägre än år 2018 och tidigare, och bland tjejer även lägre än år 2021.

D3. Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? Andel som svarat "mycket stora" eller "ganska stora" möjligheter

¹ MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

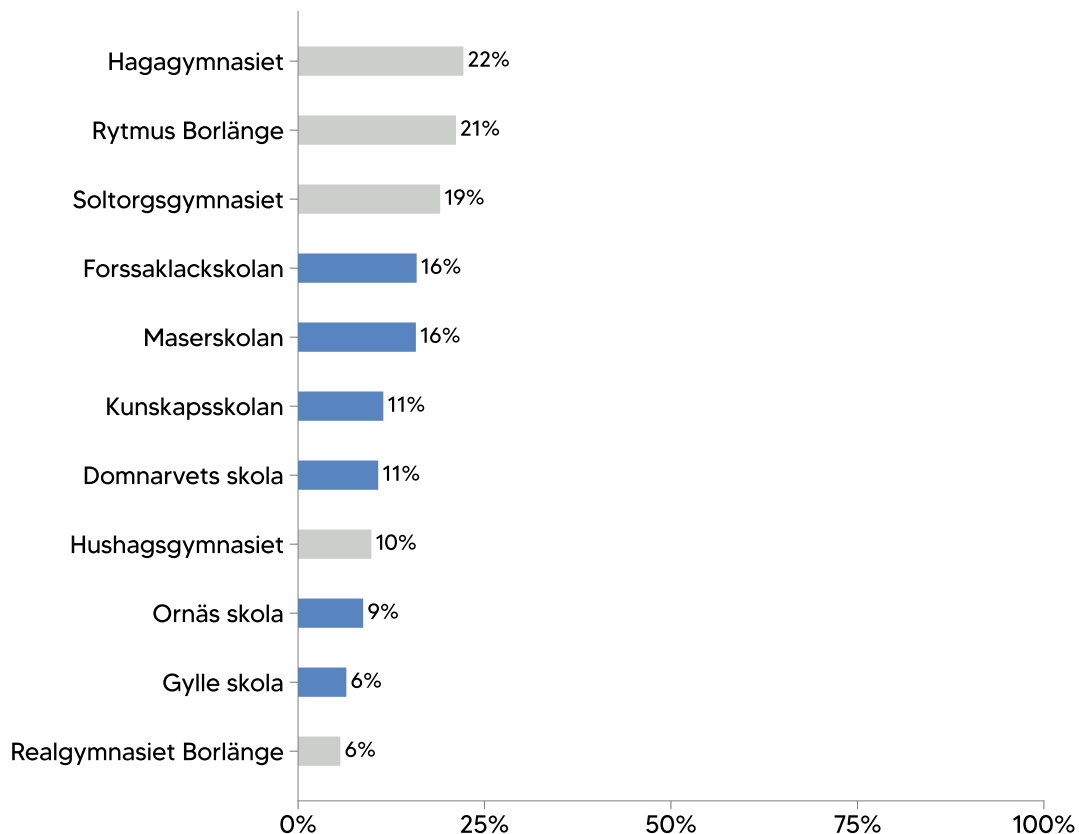
D3b. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: Jämförelse över tid

Skillnader mellan skolenheter

I diagram D3c på följande sida framkommer det att eleverna på Hagagymnasiet, Rytmus Borlänge och Soltorgsgymnasiet ser mest positivt på sina möjligheter att föra fram sina åsikter till den som bestämmer i kommunen. Eleverna på Realgymnasiet, Gylle skola och Ornäs skola ser minst positivt på möjligheterna.

D3c. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: Jämförelse per skola

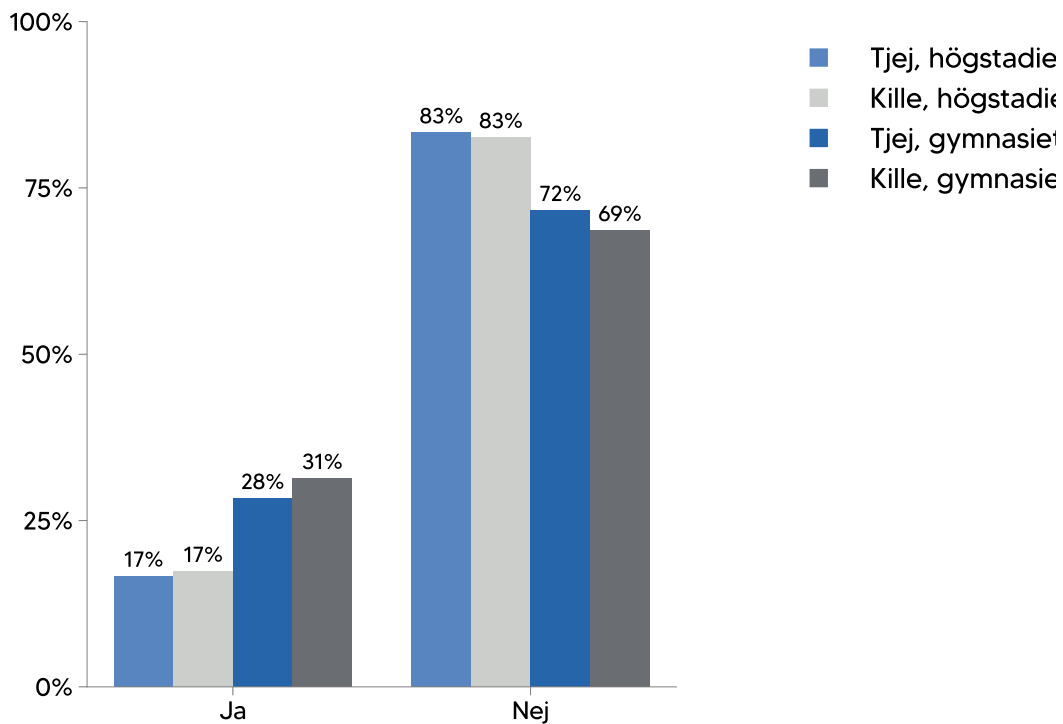

Vill vara med och påverka

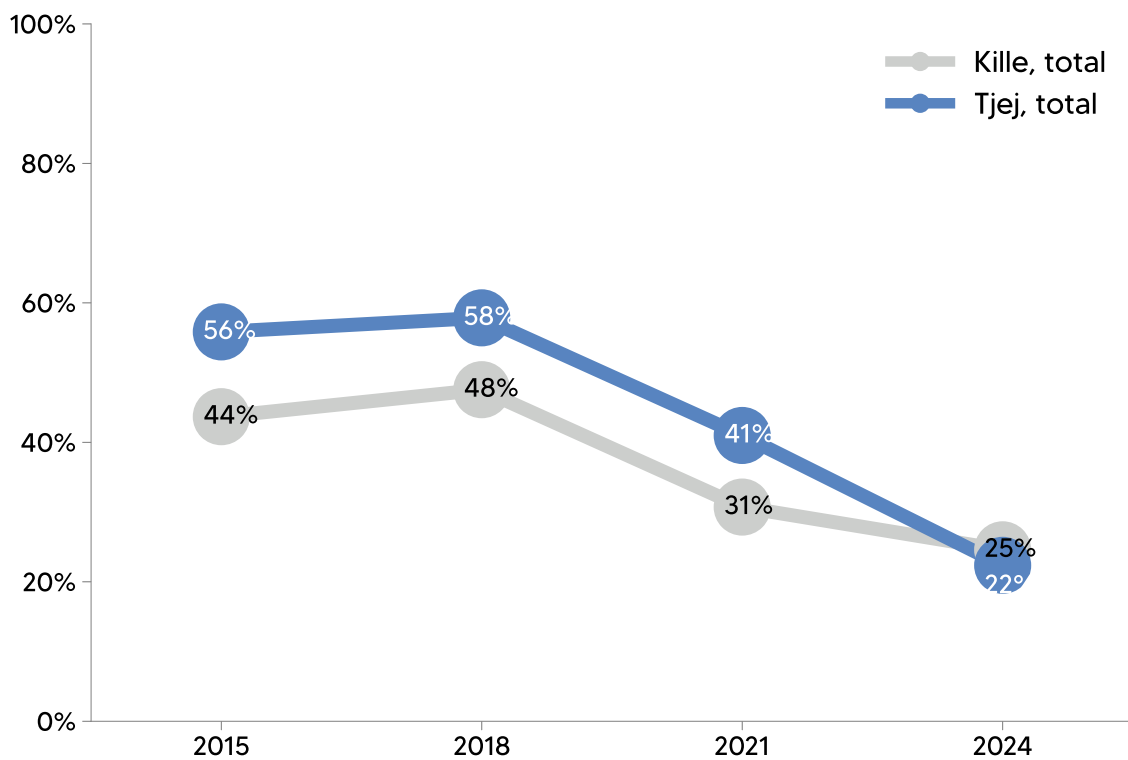
Ungdomarna svarade på en fråga om huruvida de vill vara med och påverka i frågor som rör Borlänge kommun, se diagram D4 på följande sida. 17 % av högstadieungdomarna och 28-31 % av gymnasieungdomarna svarar att de vill vara med och påverka.

I diagram D4b på följande sida framkommer det att andelen unga som vill påverka i kommunen har minskat tydligt sedan tidigare år, både bland killar och tjejer.

D4. Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun?

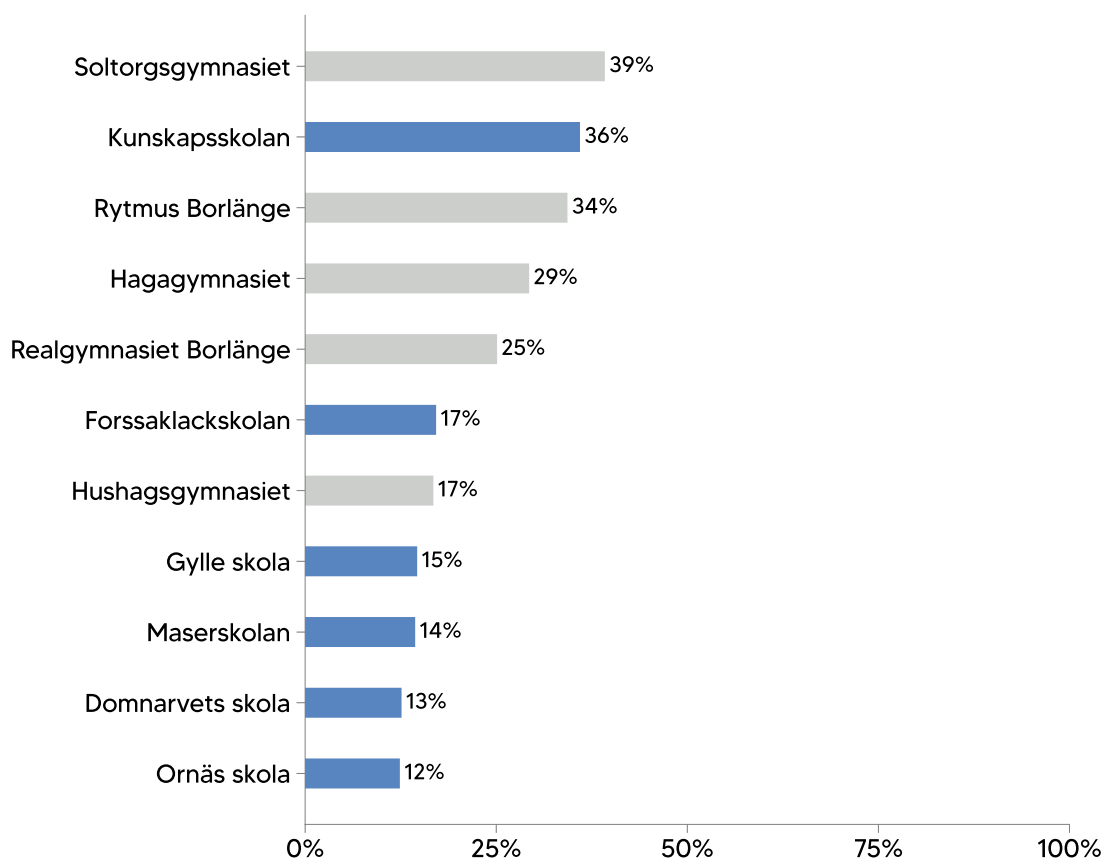
D4b. Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelse över tid

Skillnader mellan skolenheter

Eleverna på Soltorgsgymnasiet och Kunskapsskolan vill påverka i kommunen i högst utsträckning. Lägst är intresset för att påverka på Ornäs skola, Domnarvets skola, Maserskolan och Gylle skola. Bland gymnasieskolorna är Hushagsgymnasiet den skola där eleverna är minst intresserade av att påverka i kommunen.

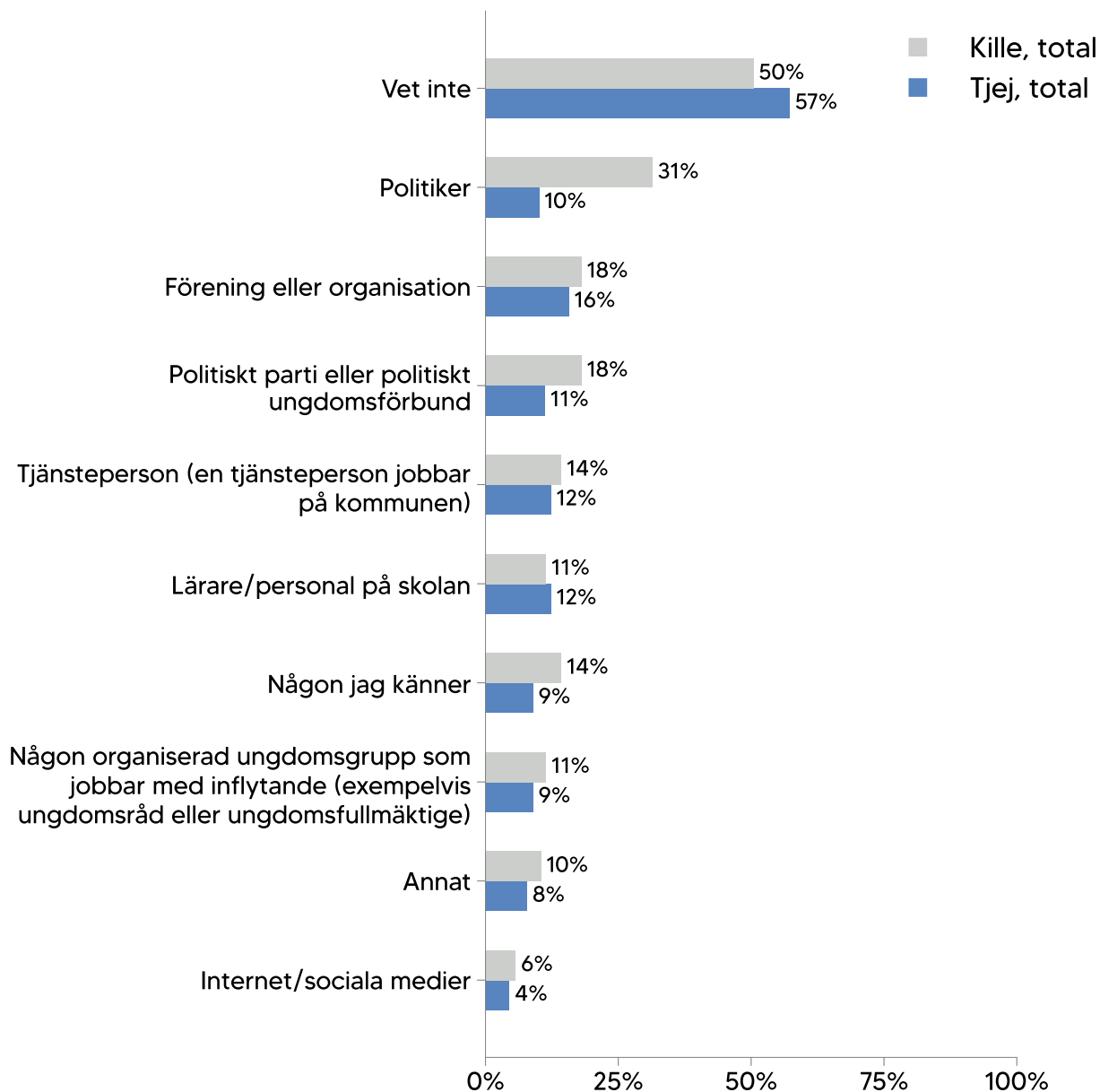
D4c. Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelse per skola

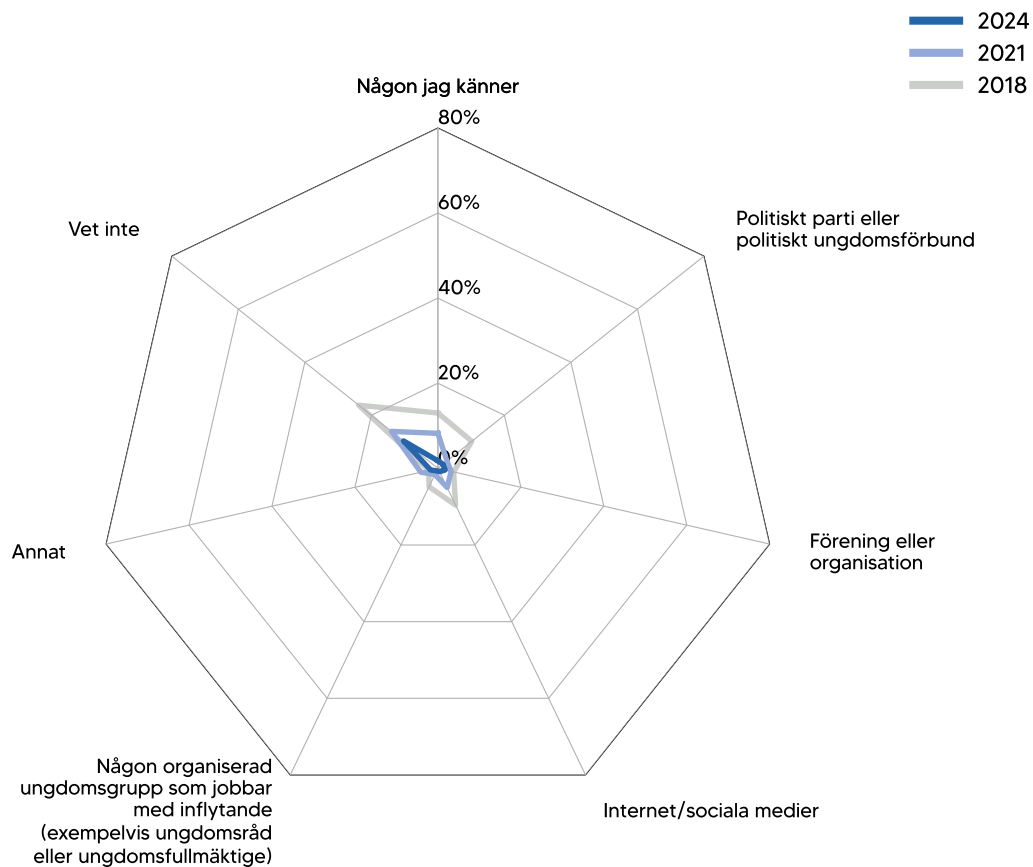
De som svarade att de vill påverka i kommunen fick en följdfråga gällande vem de skulle vända sig till om de vill påverka något. 50 % av killarna och 57 % av tjejerna svarar att de inte vet vart de skulle vända sig. Därefter svarar störst andel av killarna att de skulle vända sig till en politiker, medan tjejer främst skulle vända sig till en förening eller organisation.

Vid en jämförelse över tid kan vi bland annat se att andelen ungdomar som skulle vända sig till internet eller sociala medier har minskat, se diagram D4d_1 och D4d_2 på följande sida.

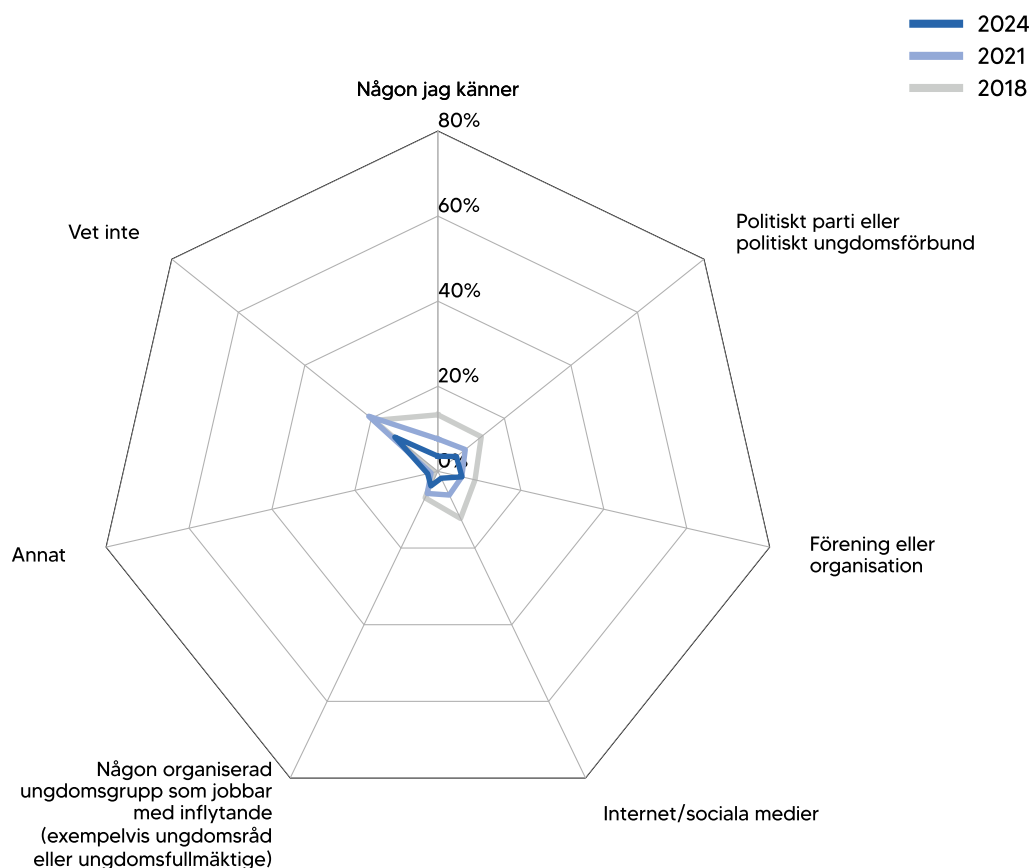
D4d. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka

D4d_1. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
 Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka: högstadiet, jämförelse över tid

D4d_2. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
 Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka: gymnasiet, jämförelse över tid

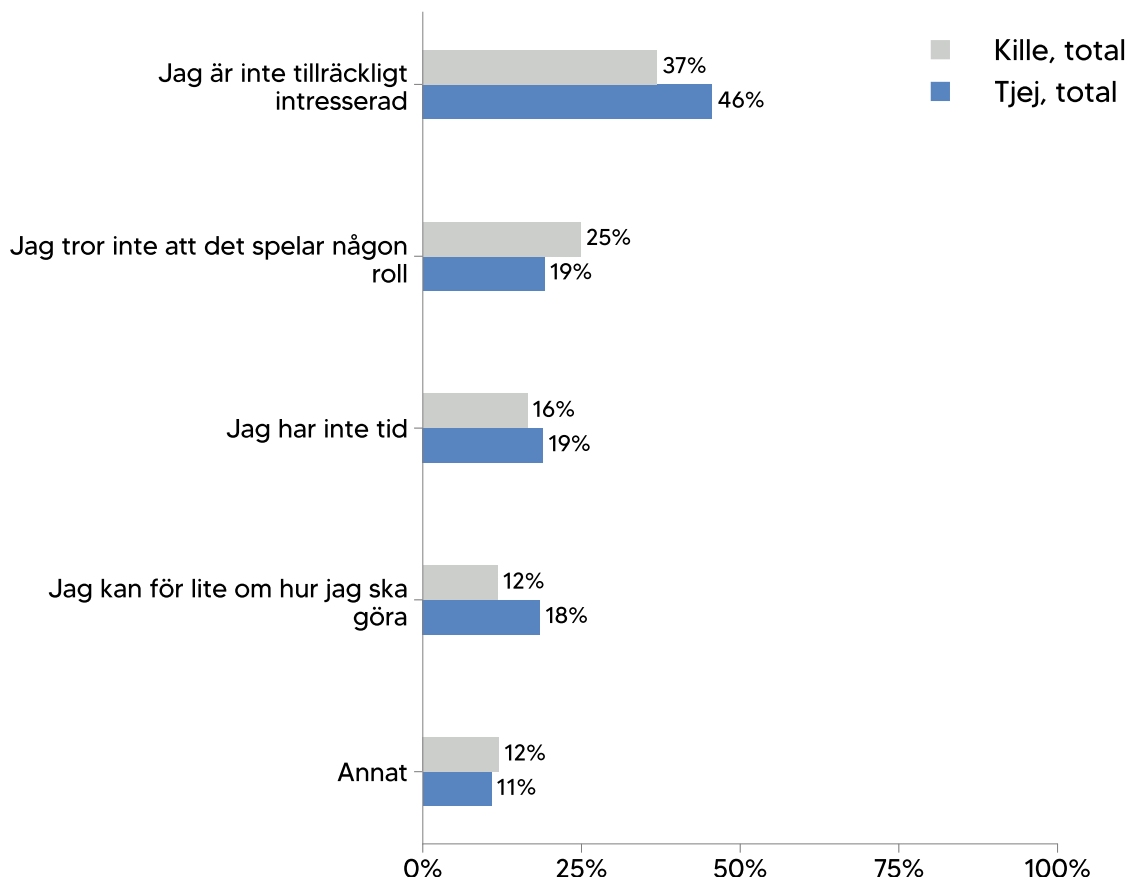

De som inte vill påverka

De som på fråga D4 svarade att de inte vill vara med och påverka i kommunen fick svara på en fråga om varför de inte vill det, se diagram D4e nedan.

37-46 % svarar att de inte är tillräckligt intresserade. 25 % av killarna och 19 % av tjejerna tror inte att det spelar någon roll, och 16-19 % svarar att de inte har tid. 12-18% uppger att de kan för lite om hur de ska göra.

D4e. Vilken eller vilka är anledningarna till att du inte vill vara med och påverka?
Besvarades endast av de som svarat att de inte vill påverka

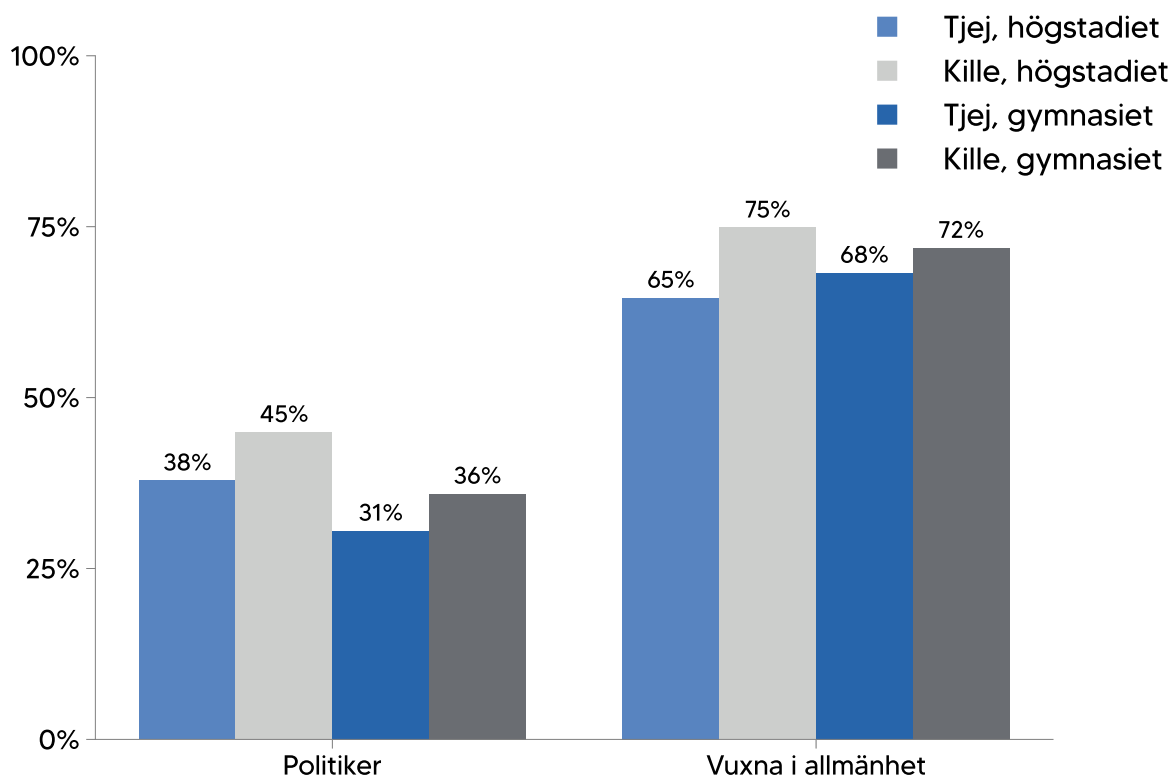

Förtroende för vuxna och politiker

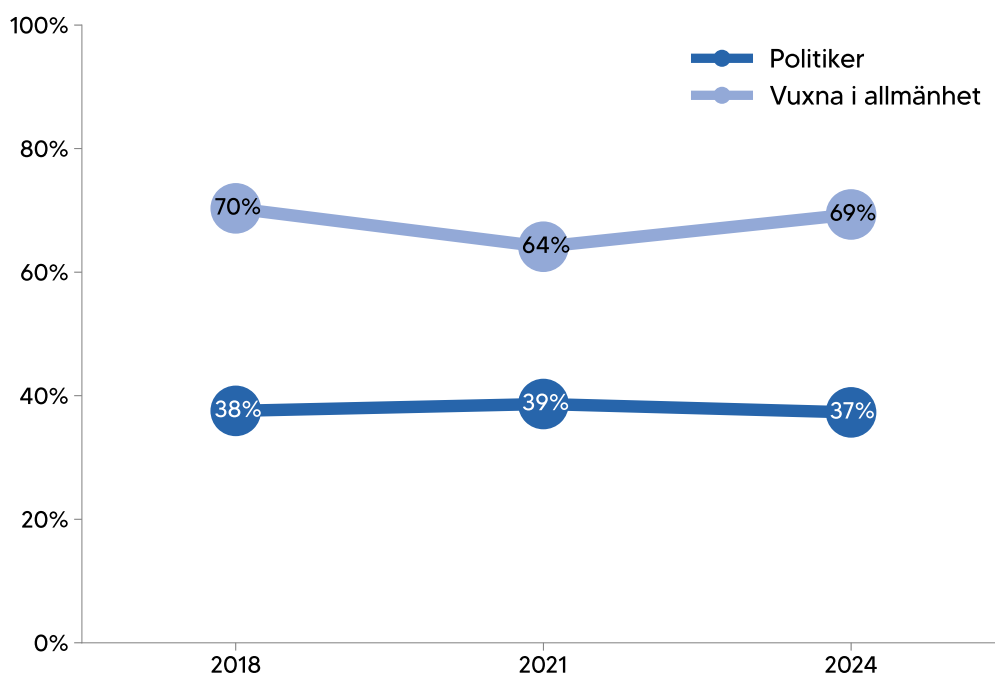
Ungdomarna svarade på en fråga om hur stort förtroende de har för vuxna i allmänhet och en fråga om hur stort förtroende de har för politiker. 38-45 % av högstadiungdomarna och 31-36 % av gymnasieungdomarna svarar att de har mycket eller ganska stort för politiker. Förtroendet för vuxna i allmänhet är högre. Killar i högstadiet är den grupp som har högst förtroende både för politiker och vuxna i allmänhet.

Andelen ungdomar totalt sett med stort eller ganska stort förtroende för politiker är oförändrad över tid. Förtroendet för vuxna i allmänhet har däremot ökat något sedan 2021.

**D5. Hur stort eller litet förtroende har du för följande vuxna personer?
Andel som svarat "mycket stort" eller "ganska stort"**

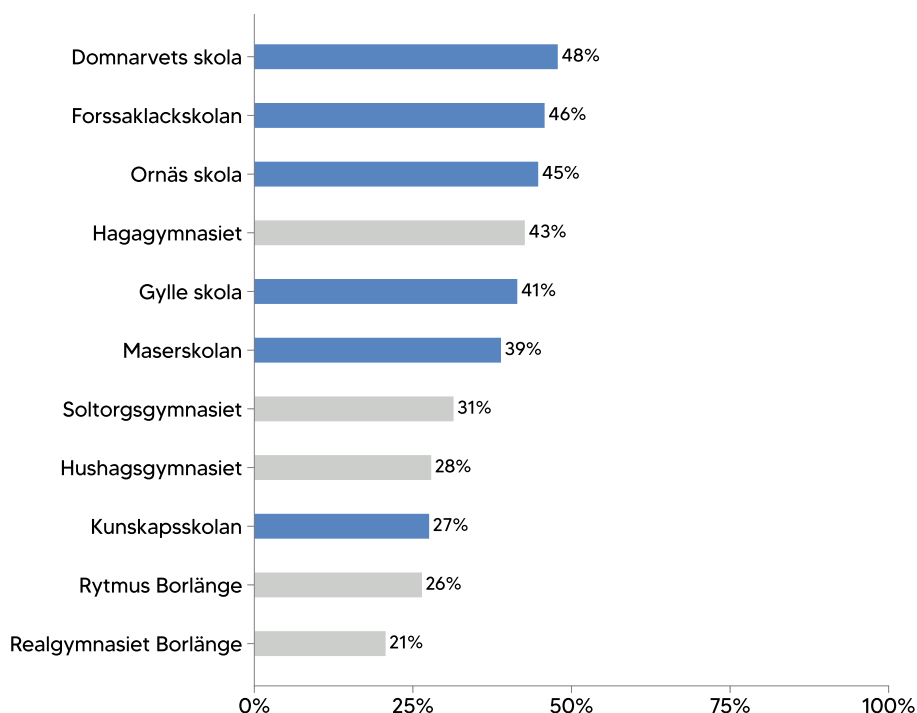
**D5b. Andel med stort eller ganska stort förtroende för vuxna och politiker:
Jämförelse över tid**

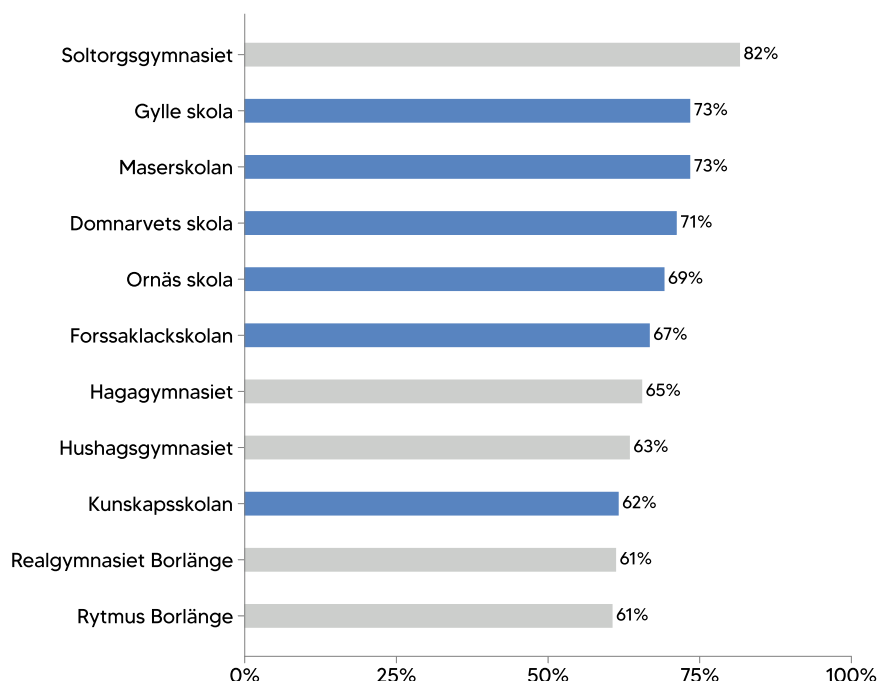
Skillnader mellan skolenheter

I diagram D5c nedan framkommer det att eleverna på Hagagymnasiet har förtroende för politiker i högre grad än eleverna på övriga gymnasieskolor. I högstadiet sticker Kunskapsskolan ut, med ett lägre förtroende än övriga högstadieskolor. Kunskapsskolan är även den högstadieskola där eleverna har lägst förtroende för vuxna i allmänhet. Högst är förtroendet för vuxna i allmänhet bland eleverna på Soltorgsgymnasiet.

D5c. Andel med stort eller ganska stort förtroende för politiker: Jämförelse per skola

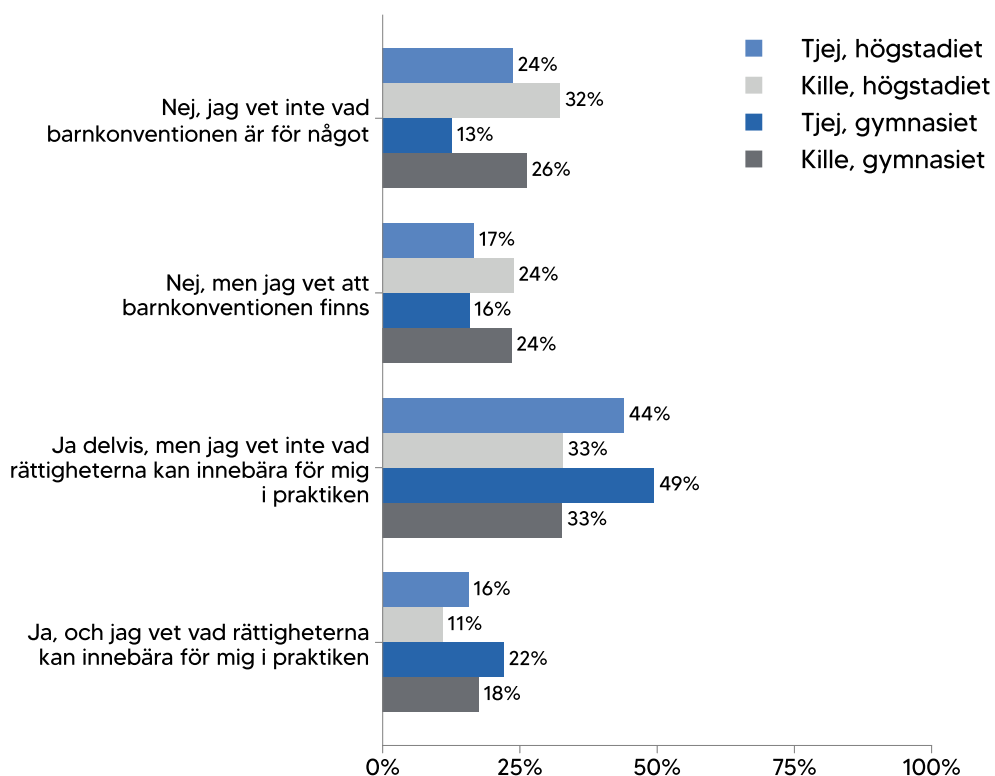
D5c. Andel med stort eller ganska stort förtroende för vuxna: Jämförelse per skola

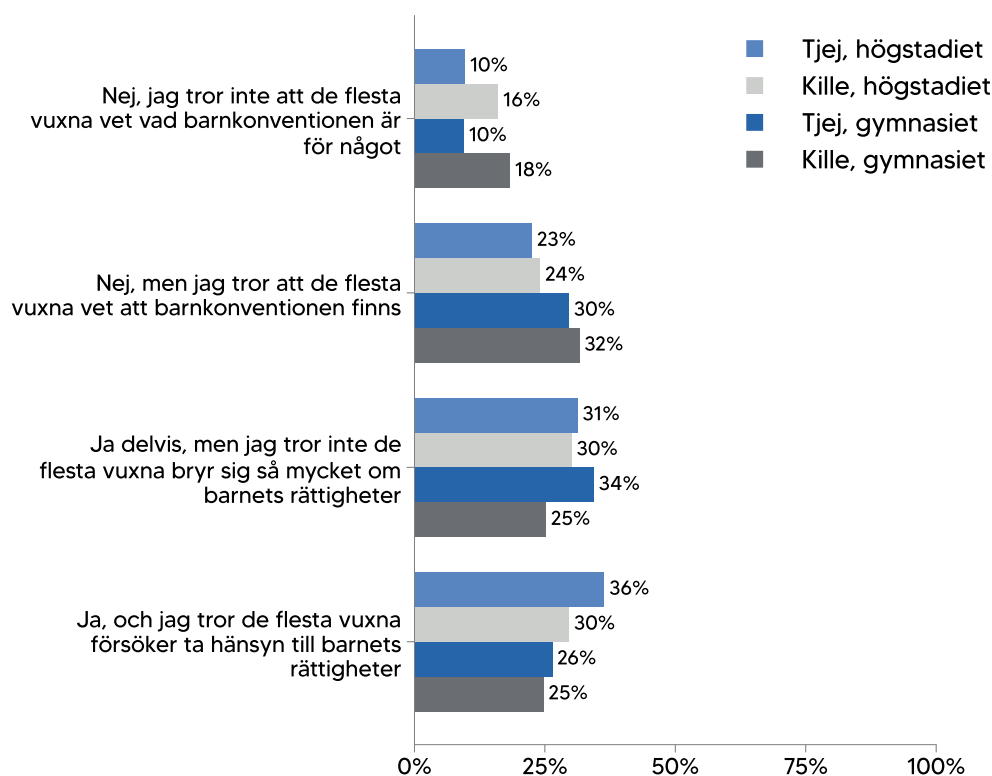
Barnkonventionen

I Lupp-enkäten ställdes även två frågor om barnkonventionen. Vad som framgår är att de flesta ungdomar har viss kännedom om barnkonventionen. 11-16 % av högstadiungdomarna och 18-22 % av gymnasieungdomarna vet även vad rättigheterna kan innebära för dem i praktiken. Därutöver svarar 30-36 % av högstadiungdomarna och 25-26 % av gymnasieungdomarna att de tror de flesta vuxna känner till barnkonventionen och försöker ta hänsyn till barnets rättigheter.

D6a. Känner du till vilka rättigheter du har enligt barnkonventionen?

D6b. Tror du att vuxna i allmänhet känner till barnets rättigheter enligt barnkonventionen?

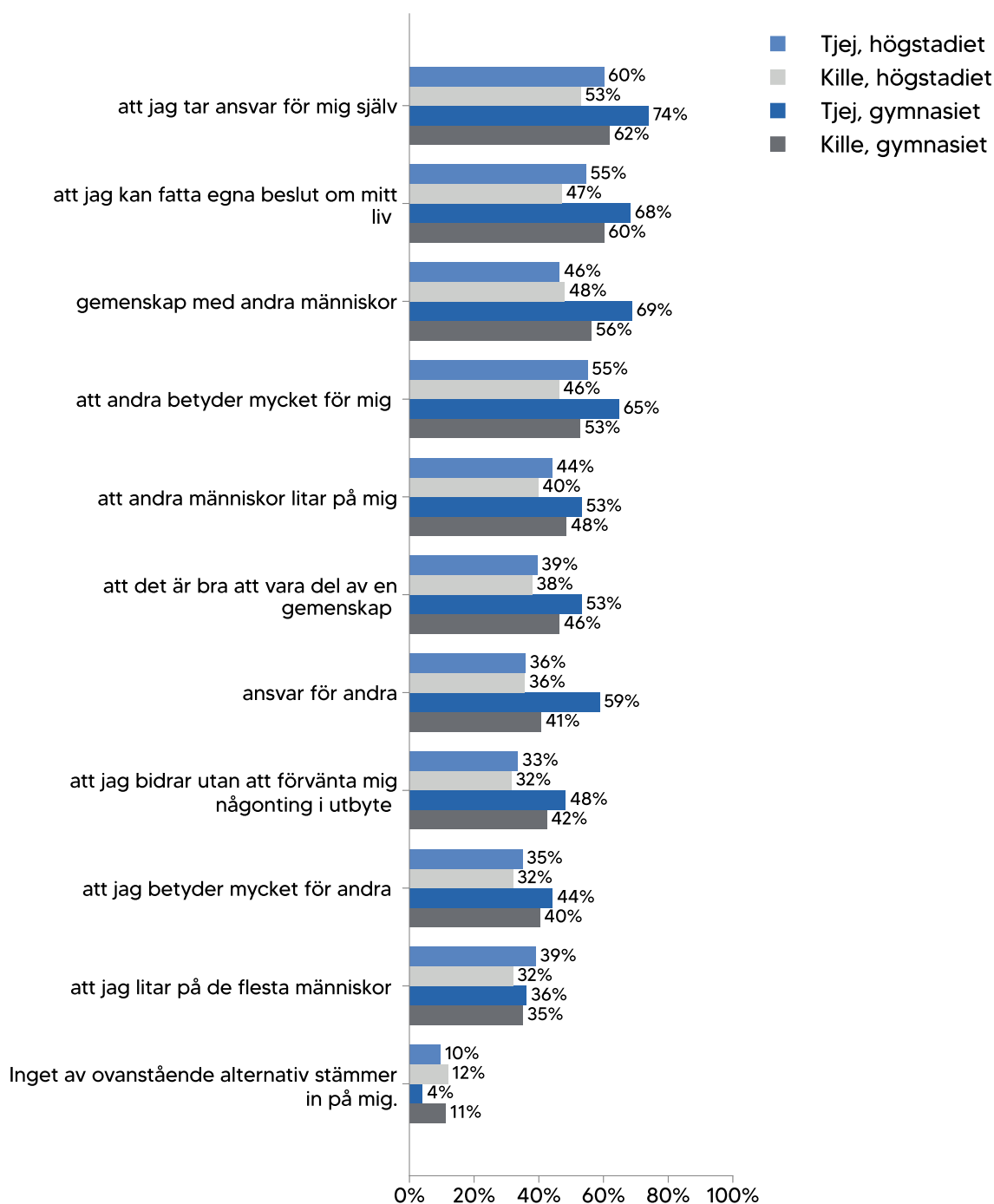

Ungas syn på delaktighet och gemenskap

Det ställdes även en regionspecifik fråga om ungas syn på gemenskap, möjlighet till självbestämmande, synen på sig själva och relationen till andra. Vad som framgår är att en majoritet av ungdomarna i Borlänge känner att de tar ansvar för sig själva och att de kan fatta egna beslut om sina liv. Instämmandegraden är något lägre när det kommer till andelen som litar på de flesta människor, känner att de betyder mycket för andra samt som bidrar utan att förvänta sig något i utbyte.

Tjejer på gymnasiet instämmer i högst utsträckning i de olika påståendena generellt.

D7. Nedan kommer några påstående som handlar om känslor, tankar och delaktighet. Vi vill att du berättar för oss vilka påståenden som passar in på dig.

E. Trygghet

Att så många unga som möjligt får trygga uppväxtvillkor möjliggör en bra start i livet och goda möjligheter att utvecklas. Utsatthet för mobbning, kränkningar, trakasserier och våld påverkar hälsan och känslan av trygghet hos unga. Att vara utsatt för mobbning och kränkningar ökar också risken för psykisk ohälsa. Utsatthet och otrygghet i skolan är därutöver relaterat till elevers studieresultat och kunskapsutveckling, och kan således potentiellt påverka möjligheterna för individen i framtiden.¹

Flertalet studier visar att mobbningen och otryggheten i skolan ökar, exempelvis framgår detta i en rapport från Friends.² Förutom ökad mobbning och otrygghet i skolan syns även en negativ utveckling vad gäller ungas rapportering av mobbning och hot på nätet.³ Eftersom elevernas mående i skolan i hög utsträckning kan påverkas av det som sker exempelvis på sociala medier behöver skolorna även ta hänsyn till detta i sitt trygghetsarbete.⁴

1 Skolverket 2022: Skapa trygghet för lärande

2 Friends 2022: Mobbningens Förekomst - Tre barn utsatta i varje klass

3 Statens medieråd: Ungar och medier 2019

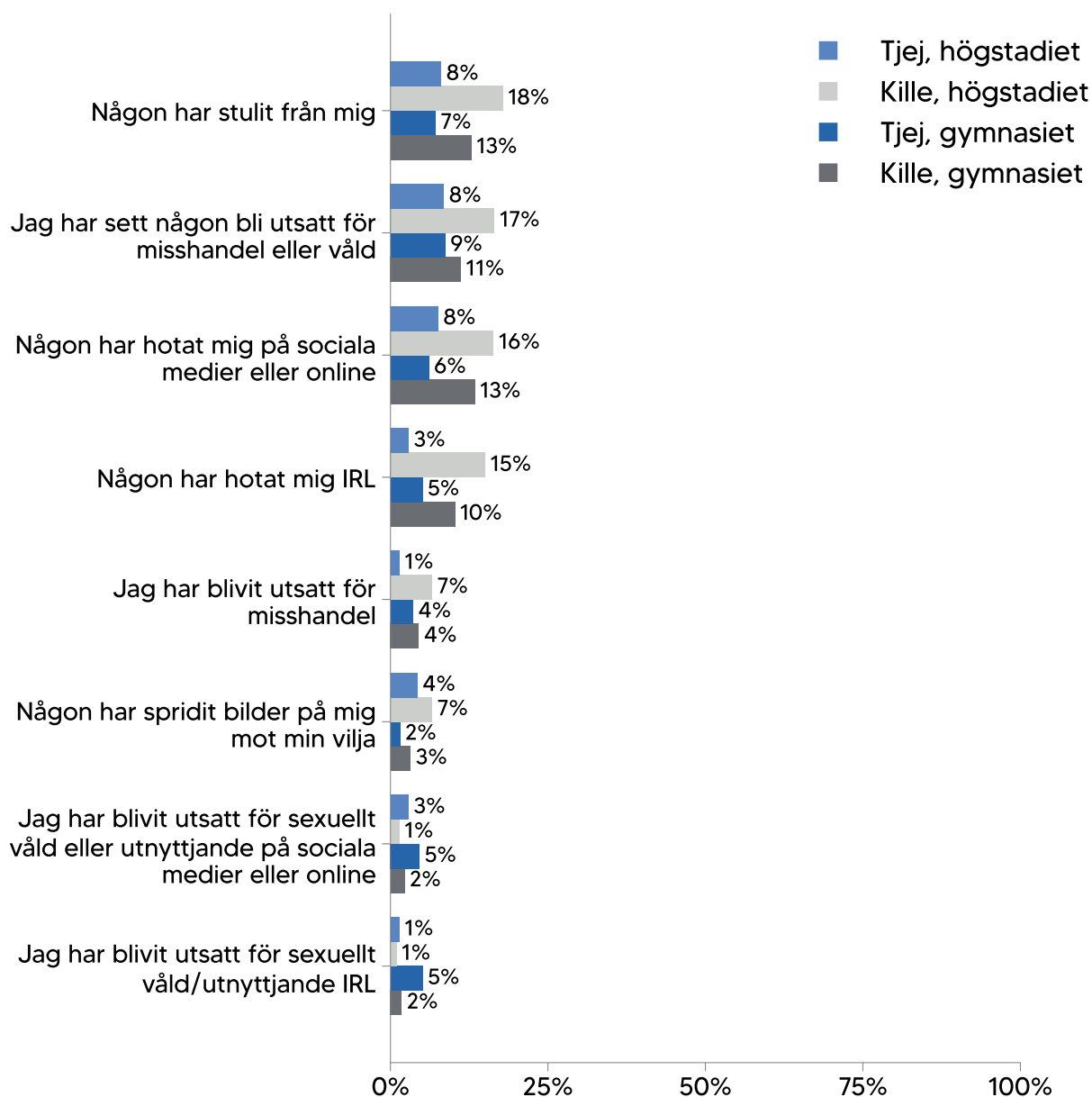
4 Skolinspektionen 2023: Skolors arbete för en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar

Utsatthet för brott och otrygga situationer

I enkäten ställdes en fråga om man har blivit utsatt för någon form av brott eller otrygg situation under de senaste sex månaderna. Vanligast är att ha blivit utsatt för stöld eller att man har sett någon bli utsatt för misshandel eller våld. Högstadietkillarna svarar i särskilt hög grad att de varit med om detta.

I övrigt svarar killarna i högre grad än tjejerna att de utsatts för hot och stöld. Gymnasietjejerna har däremot utsatts för sexuellt våld/utnyttjande IRL och online i högre grad än övriga.

E1. Nu vill vi att du tänker tillbaka på de senaste sex månaderna. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja"

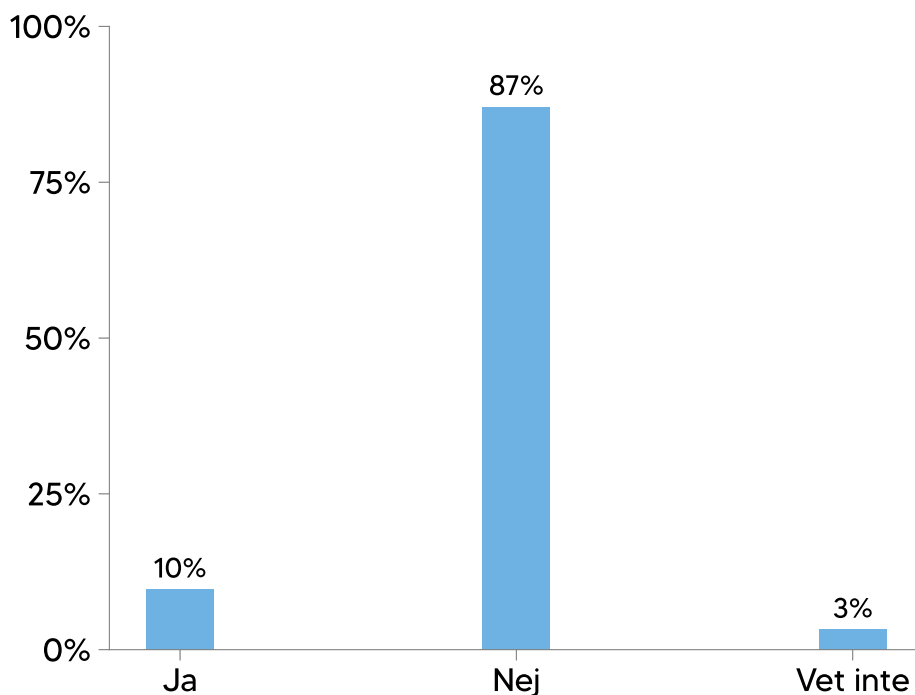

Utsatthet anpassad Lupp

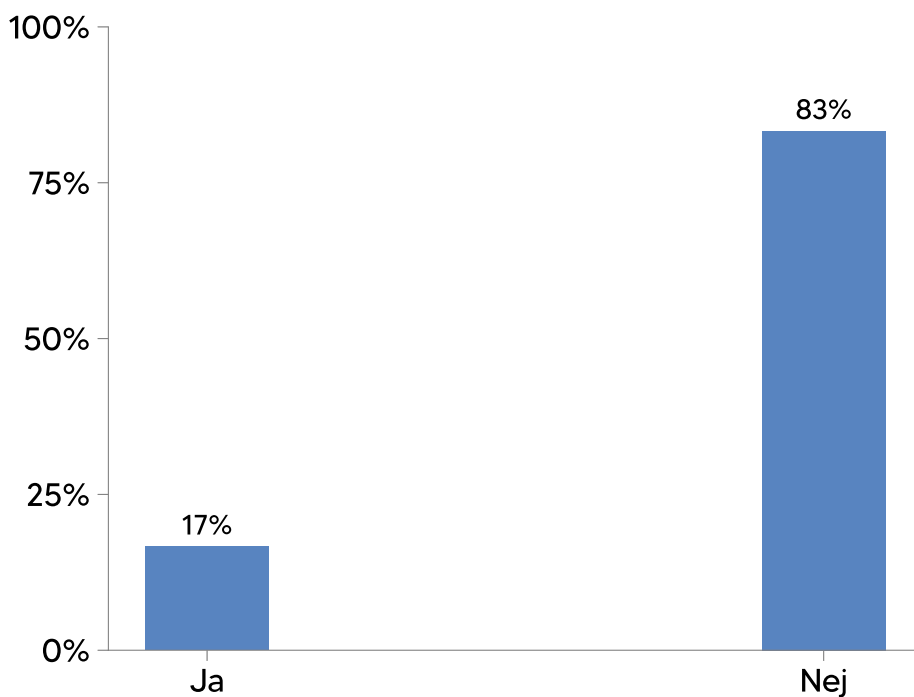
Det ställdes även några frågor om utsatthet i den anpassade Luppen. I diagram D5_a framkommer det att 10 % av ungdomarna har blivit utsatta för stöld det senaste året.

17 % uppger att de har utsatts för slag eller sparkar under året, se diagram D6_a.

D5_a. Har någon stulit något från dig det här året?

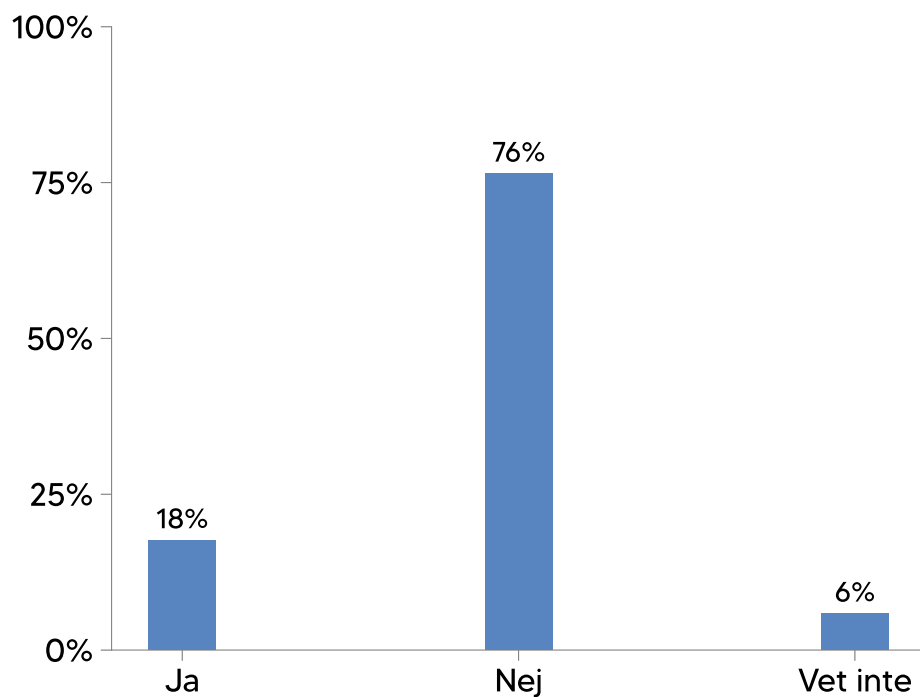
D6_a. Har någon slagit eller sparkat dig det här året?

Utsatthet anpassad Lupp, fortsättning

Det ställdes även en fråga i den anpassade Luppen om någon har tagit på ungdomarnas kropp mot deras vilja. Majoriteten av ungdomarna, 76 %, uppger att det inte har hänt. Däremot uppger 18 % av ungdomarna att någon har tagit på deras kropp mot deras vilja och 6 % svarar att de inte vet.

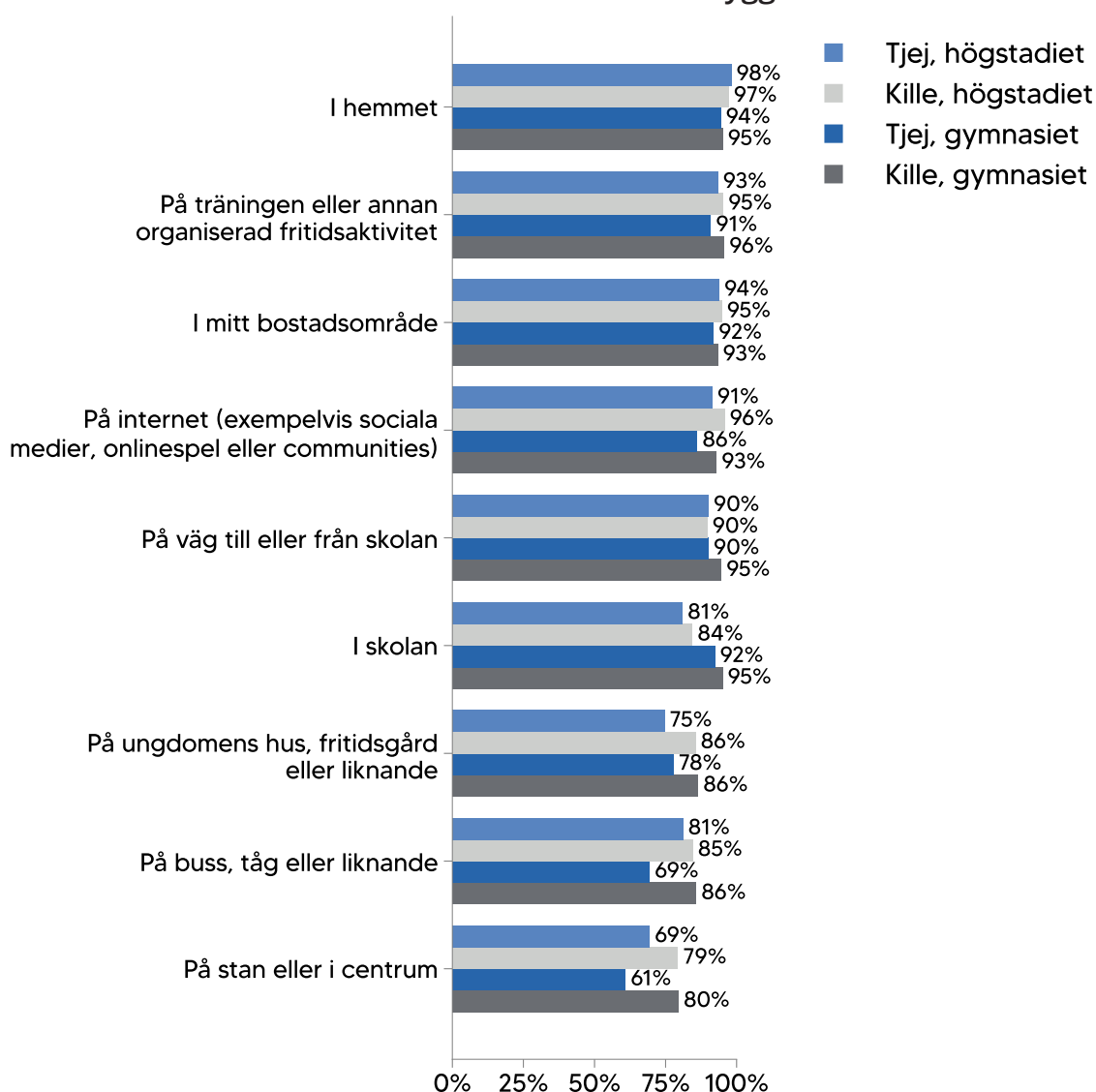
D7_a. Har någon tagit på din kropp fast du inte ville det?

Trygghet på olika platser

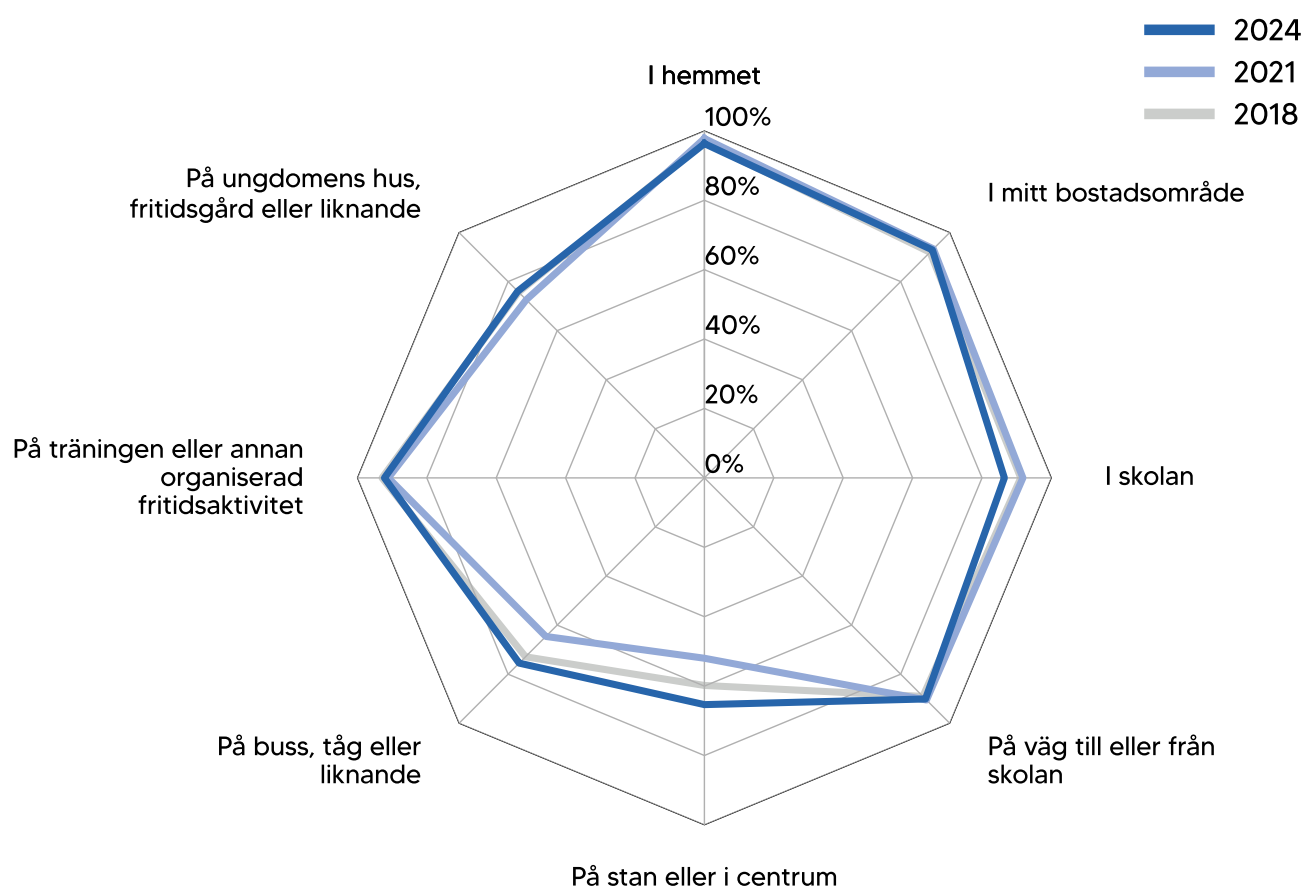
Ungdomarna fick svara på en fråga om deras upplevda trygghet på olika fysiska platser i kommunen och på internet. Som det framgår i diagram E2 svarar en stor majoritet av ungdomarna att de alltid eller oftast trygga bland annat i hemmet, på träningen eller annan fritidsaktivitet, i bostadsområdet och på internet. En lägre trygghet syns bland tjejer än bland killar på stan eller i centrum och i kollektivtrafiken. Högstadiungdomarna känner sig trygga i skolan i lägre grad än gymnasieungdomarna.

E2. Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen?*
Andel som svarat att de "alltid" eller "oftast" är trygga

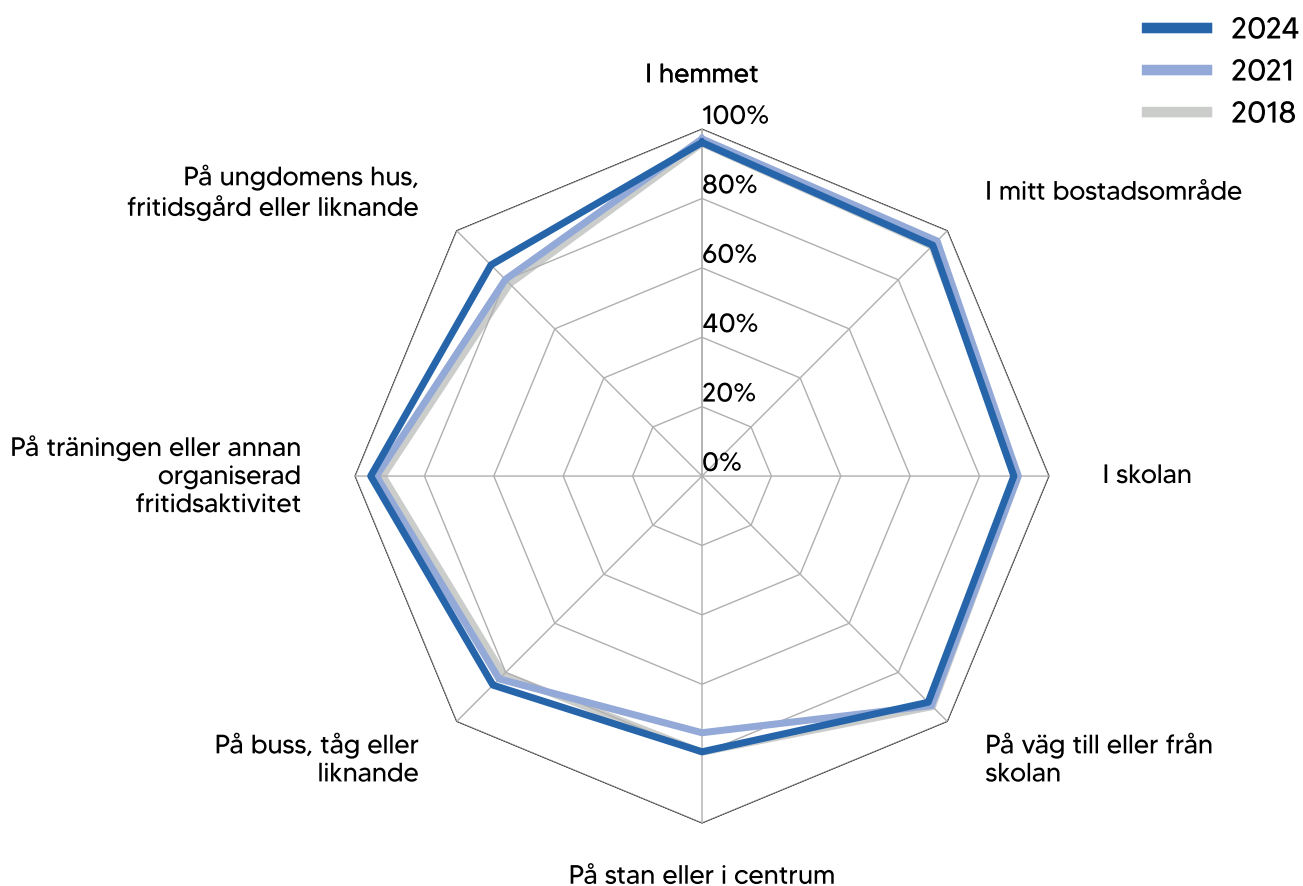
Andelen tjejer som känner sig trygga i kollektivtrafiken och på stan eller i centrum har ökat över tid, se diagram E2b. Även killarna känner sig något tryggare på stan eller i centrum jämfört med år 2021, se diagram E2c. Killarna känner sig även tryggare på ungdomens hus, fritidsgård eller liknande jämfört med tidigare år.

**E2b. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga:
Jämförelse över tid, tjej***

*Siffrorna i diagrammet och tabellen ovan visar endast de som svarat på frågan, d.v.s. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat. I gymnasiet fanns "ej aktuellt" för frågorna: "I skolan", "På väg till eller från skolan", "På träningen eller annan organiserad fritidsaktivitet", "På ungdomens hus, fritidsgård eller liknande", medan högstadiet endast hade "ej aktuellt" för "På träningen eller annan organiserad fritidsaktivitet" och "På ungdomens hus, fritidsgård eller liknande". Andel "ej aktuellt" varierar mellan 0-69 %.

E2c. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga:
Jämförelse över tid, kille*

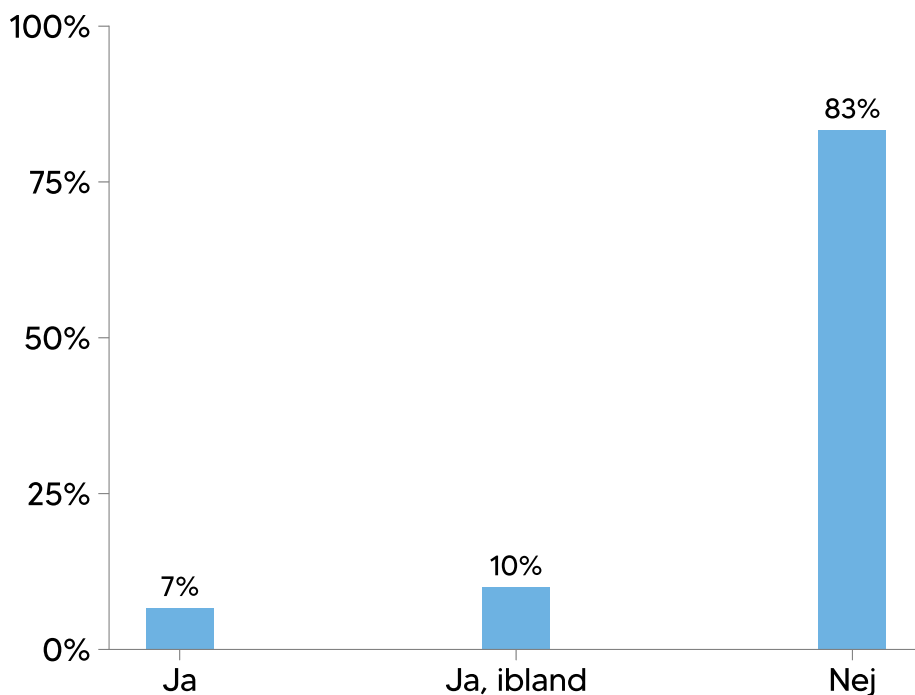

*Siffrorna i diagrammen ovan visar endast de som svarat på frågan, d.v.s. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat. Andelen som svarat "ej aktuellt" är mellan 0-68 %.

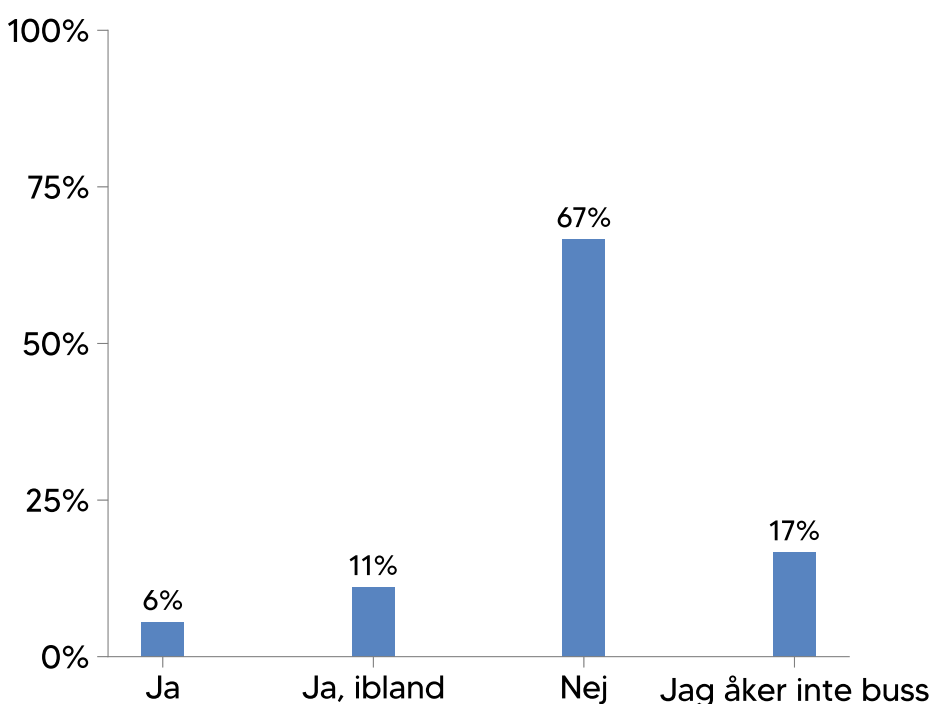
Trygghet på olika platser anpassad Lupp

Ungdomarna fick besvara frågor gällande trygghet på olika platser i deras vardag. En majoritet av ungdomarna är inte rädda när de är hemma eller när de åker buss. Totalt svarar 17 % av ungdomarna att det händer att de är rädda när de är hemma, se diagram D1 nedan. 17 % svarar också att det händer att de känner sig rädda när de åker buss, se diagram D2_a.

D1_a. Är du rädd hemma?

D2_a. Är du rädd när du åker buss?

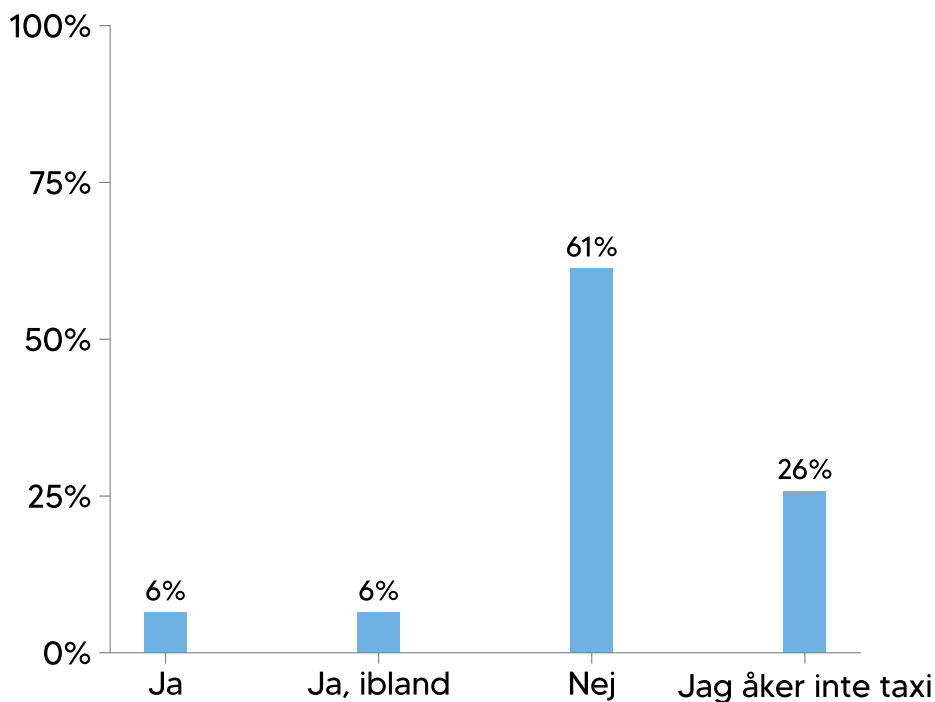

Trygghet på olika platser anpassad Lupp, fortsättning

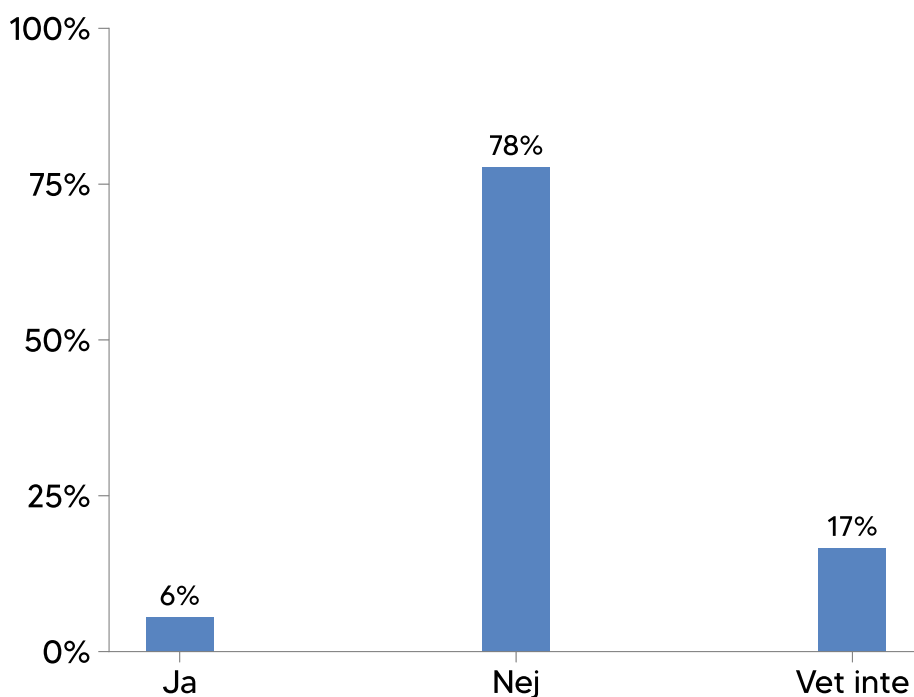
61 % av ungdomarna uppger att de inte är rädda när de åker taxi, se diagram D3_a. 12 % har sammanlagt svarat "Ja" och "Ja ibland".

I diagram D4_a redovisas den upplevda tryggheten på nätet. En stor majoritet uppger att de inte känner sig rädda när de chattar på nätet eller mobilen. 6 % uppger att de är rädda när de chattar på nätet eller på mobilen, 17 % svarar "Vet inte".

D3_a. Är du rädd när du åker taxi?

D4_a. Är du rädd när du chattar på nätet eller på mobilen?

Mobbning och trakasserier

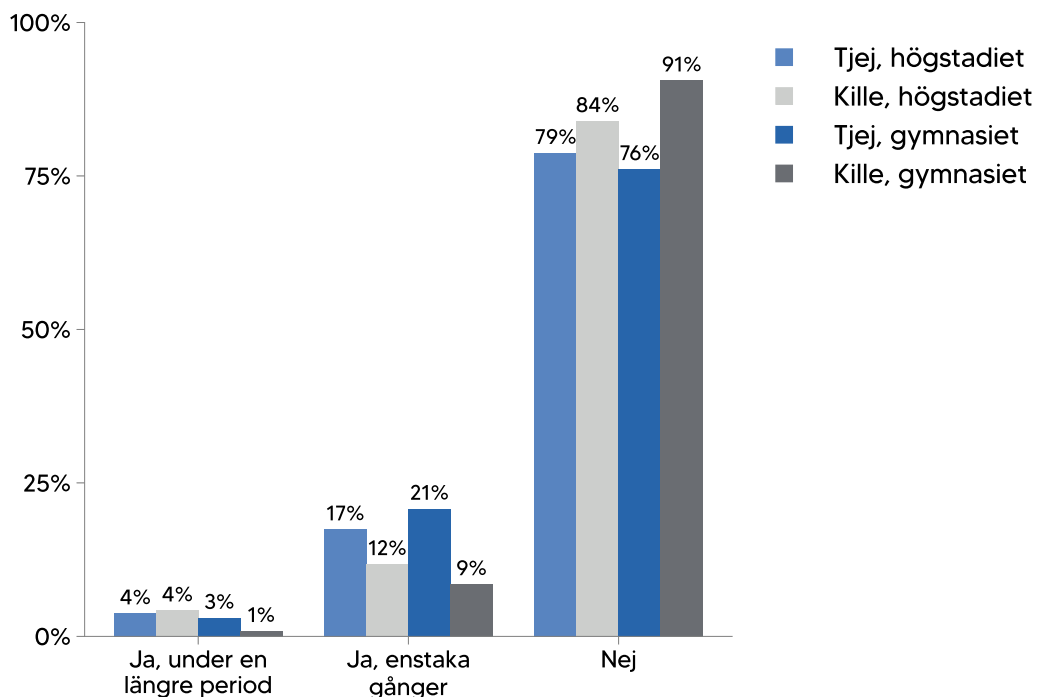
I denna del redovisas frågor som rör utsatthet för mobbning och trakasserier. Som tidigare nämnt är utsatthet för mobbning något som bland annat påverkar hälsan. Det finns även studier som visar att mobbningen bland unga i Sverige ökar.¹

Vad som framgår är att en relativt hög andel av tjejerna svarar att de utsatts för mobbning enstaka gånger eller en längre period under de senaste sex månaderna. Totalt 22 % av tjejerna svarar att de utsatts. Gymnasiekillarna svarar i lägst grad att de utsatts.

Över tid har andelen tjejer som utsatts för mobbning minskat, se diagram E3b. Killar har utsatts i liknande grad som år 2021, men i lägre grad än år 2018.

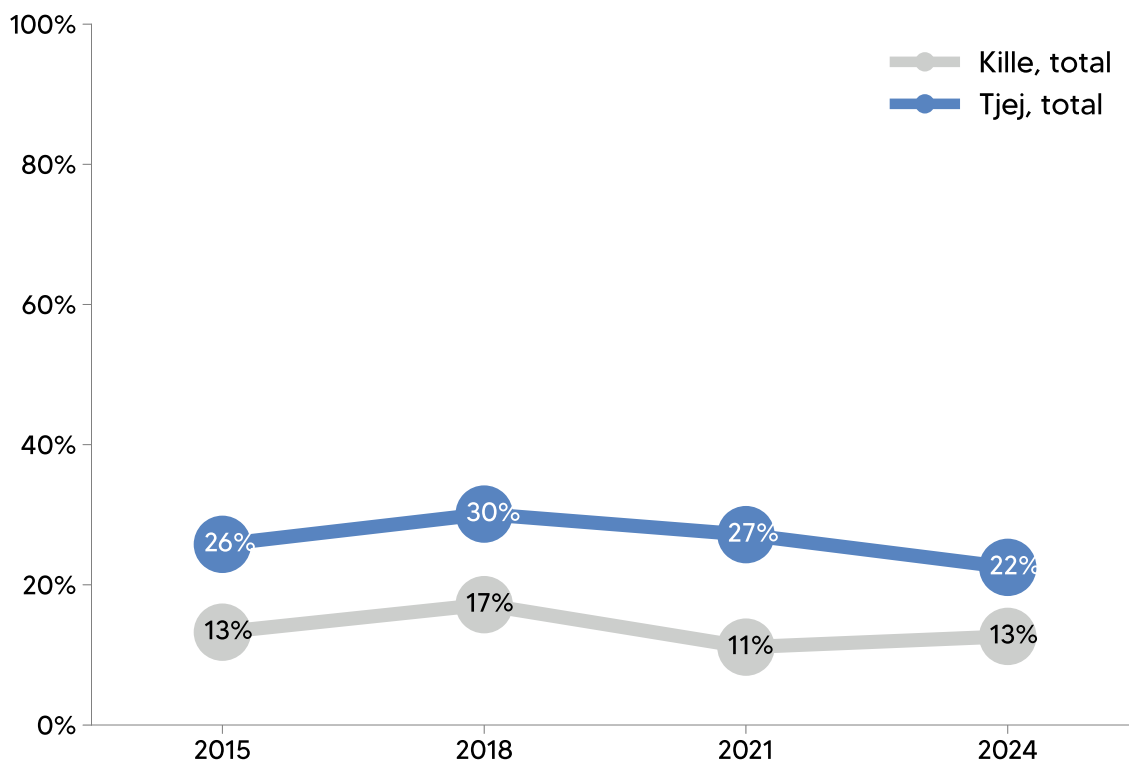
Som det framgår i diagram E3c på följande sida svarar majoriteten av de som utsatts att det skett i skolan. En relativt hög andel har även utsatts på internet/ mobilen.

E3. Under de senaste sex månaderna, har du blivit mobbad, trakasserad eller utfryst?

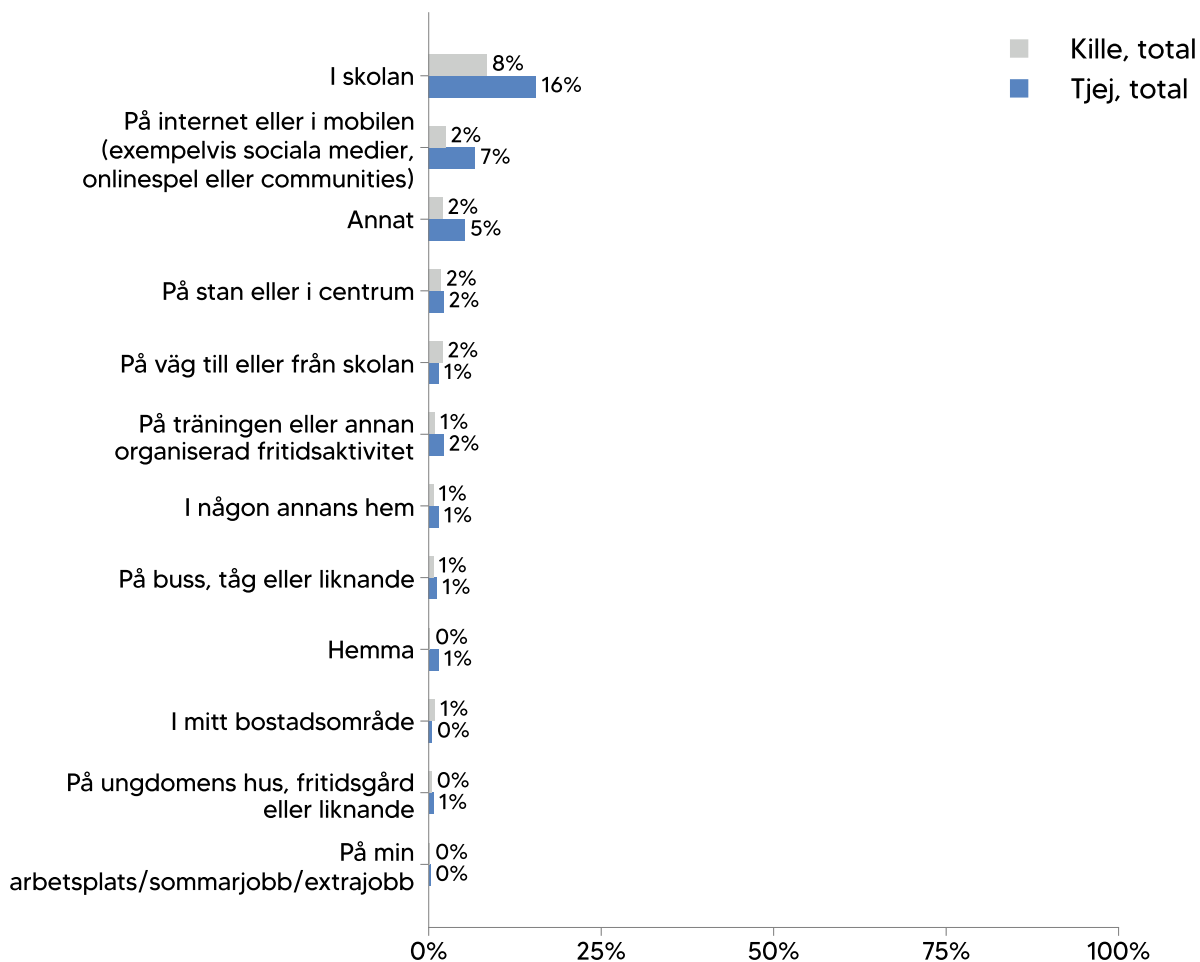

¹ SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige

E3b. Andel som svarat "ja, längre period" eller "ja, enstaka gånger" på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning: Jämförelse över tid

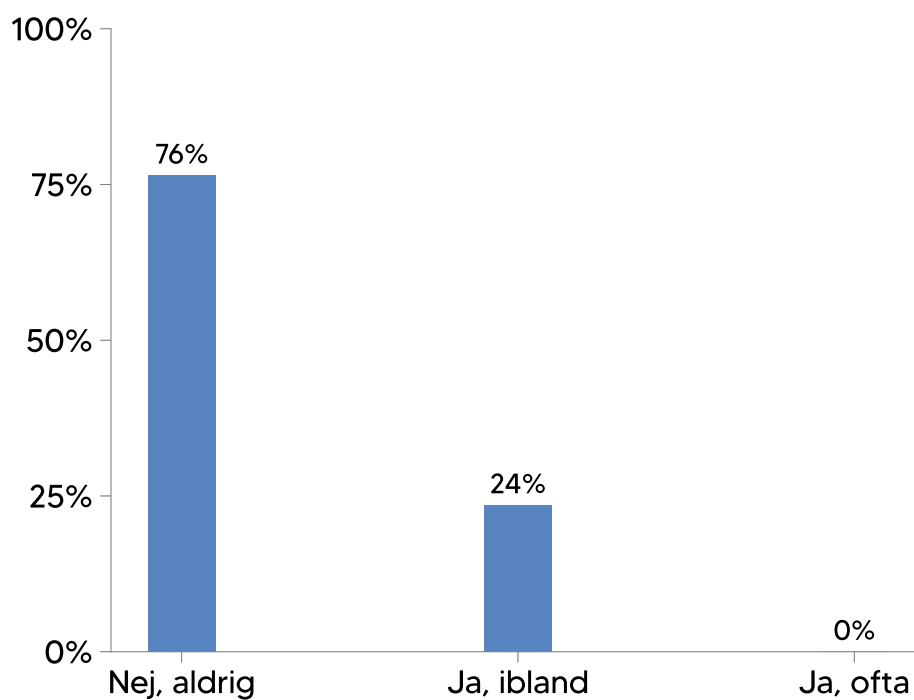
E3c. Var blev du mobbad, trakasserad eller utfrysad? Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för mobbning/trakasserier/utfrysning

Utsatthet mobbning anpassad Lupp

En majoritet av ungdomarna, 76 %, uppger att de inte blivit mobbade det senaste året. Däremot är det 24 % av ungdomarna som uppger att de ibland har blivit utsatta för mobbning under det senaste året.

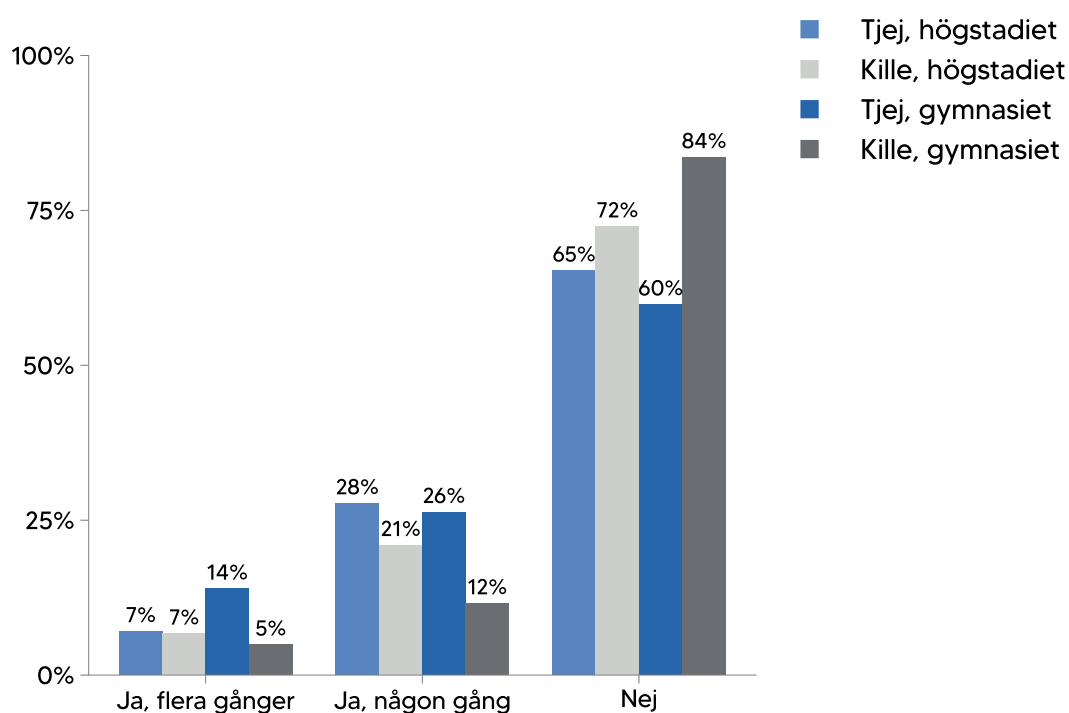
E5_a. Har du blivit mobbad det här året?

Orättvis behandling

Ungdomarna fick även ange om de blivit orättvist behandlade på ett sätt som gjort att de mått dåligt. Här framgår att tjejer, främst i gymnasiet, har utsatts i högre grad än killar. 14 % av gymnasietjejerna svarar att de utsatts flera gånger.

E4. Har du under de senaste sex månaderna upplevt att du har blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt?

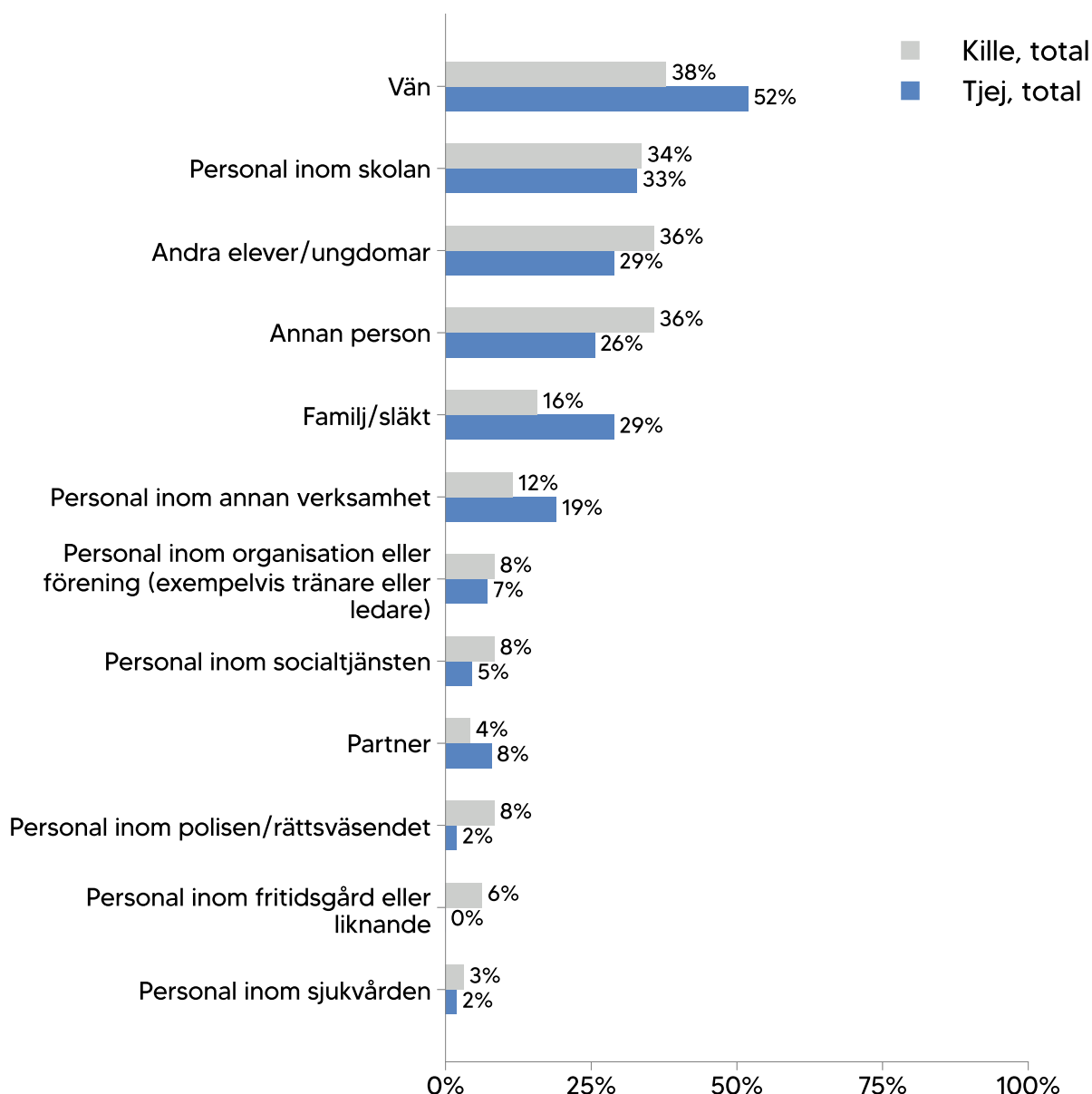
De ungdomar som utsatts fick även svara på en fråga om vem som utsatte dem för orättvis behandling. Det är vanligast bland både tjejer och killar att ha känt sig orättvist behandlad av en vän. Tjejer uppger dock i högre grad än killar att de utsatts av en vän.

På följande sida framgår i diagram E4c att de flesta som utsatts inte vet varför de blivit utsatta, eller har utsatts av annan orsak än de som listas i frågan.

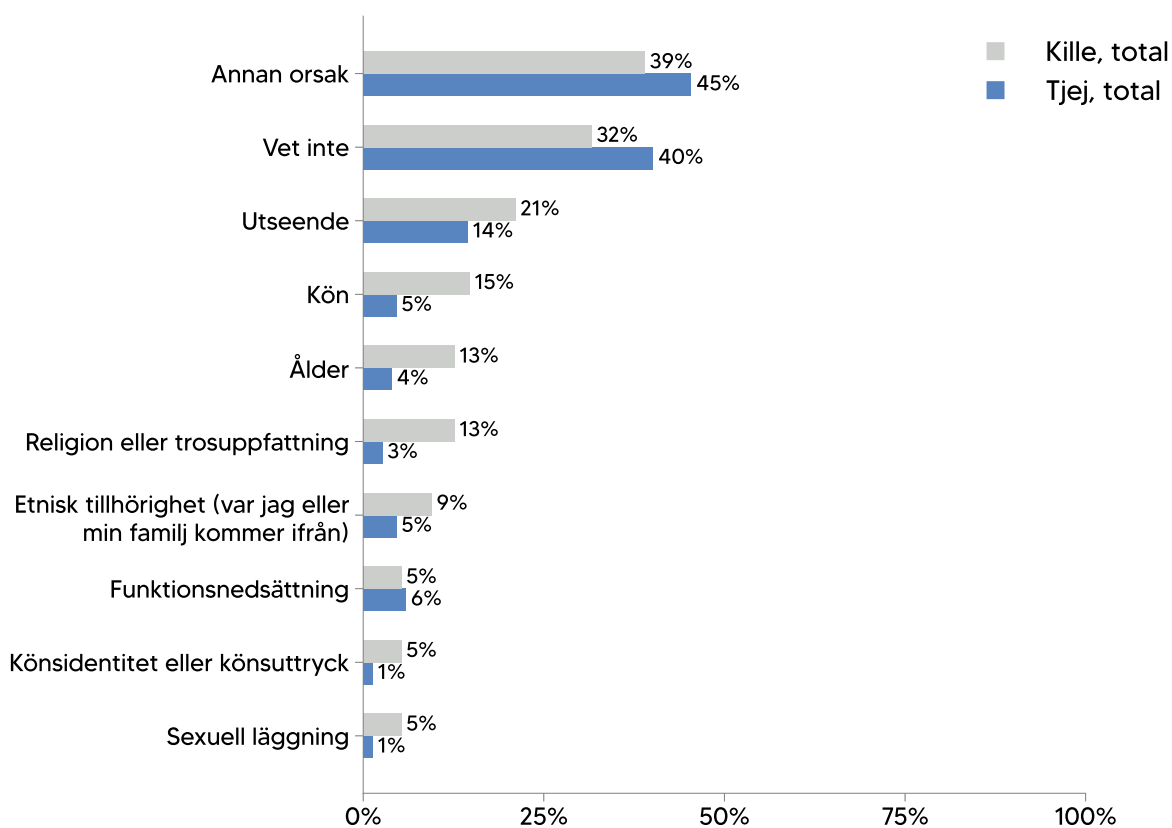
På följande sida i diagram E5 framgår också att en majoritet av ungdomarna vet vart de kan vända sig om de blir illa behandlade eller mår dåligt. Tjejer vet vart de kan vända sig i högre grad än killar.

E4b. Vem eller vilka har du känt dig orättvist behandlad av?

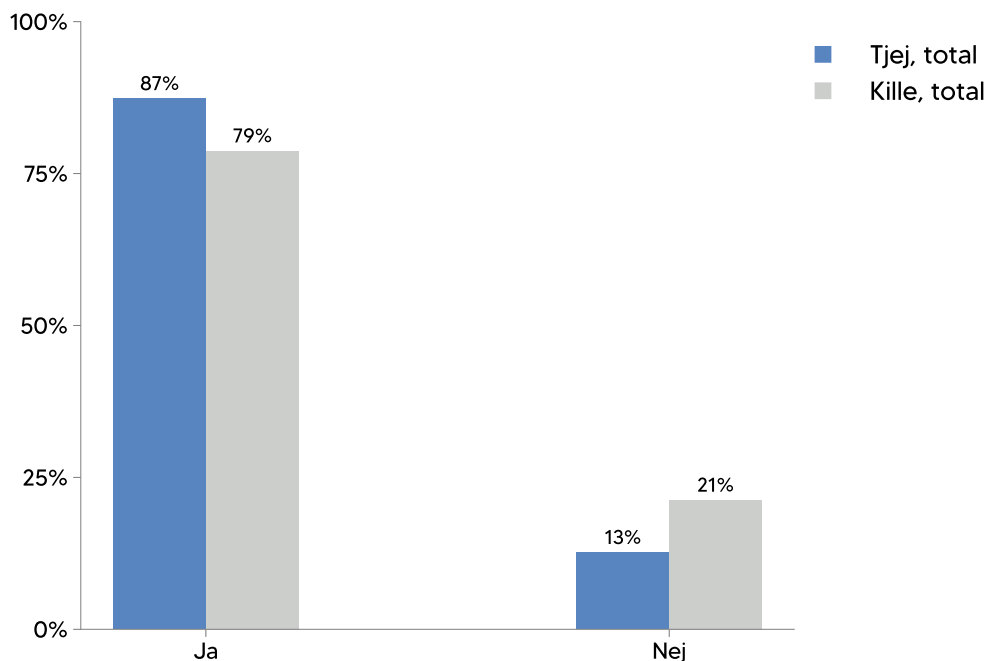
Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling

E4c. Av vilken eller vilka orsaker tror du att du blev orättvist behandlad?
 Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling

E5. Vet du vart du kan vända dig för att få stöd om du skulle bli illa behandlad eller må dåligt?

F. Hälsa

I Lupp-enkäten finns ett avsnitt som rör ungas hälsa. En god hälsa tidigt i livet leder till att unga kan skapa goda sociala relationer och tillgodogöra sig utbildning. Detta påverkar i sin tur bland annat möjligheterna till trygghet, arbete och inkomst. Ungas hälsa kan därmed vara avgörande för flertalet andra aspekter senare livet.

Idag finns det dock stora skillnader i ungas hälsa, bland annat utifrån kön och familjens socioekonomiska situation. Det finns också hälsoskillnader mellan personer i särskilt utsatta situationer och övriga befolkningen. Grupper i särskilt utsatta situationer kan till exempel vara hbtqi-personer, personer med funktionsnedsättningar, migranter och nationella minoriteter.¹

Ungas hälsa, i synnerhet den psykiska hälsan, har även uppmärksammats i ett flertal rapporter under de senaste åren. Det konstateras att de flesta ungdomar i Sverige mår bra, samtidigt som förekomsten av psykisk ohälsa och dagliga besvär ökar enligt flera nationella undersökningar. Varför ungas psykiska hälsa försämrats verkar bero på flera Borlängecker. Folkhälsomyndigheten konstaterar i en rapport att brister i skolans funktion troligen är en Borlängeck till att psykosomatiska symtom ökat hos unga.² Egna och andras krav och förväntningar, oro för framtiden, icke-fungerande relationer och utanförskap, digitala medier och begränsande normer är några ytterligare Borlängecker till ohälsa bland unga som lyfts i en rapport från MUCF.³

1 Folkhälsomyndigheten 2023: Folkhälsan i Sverige - Årsrapport 2023

2 Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?

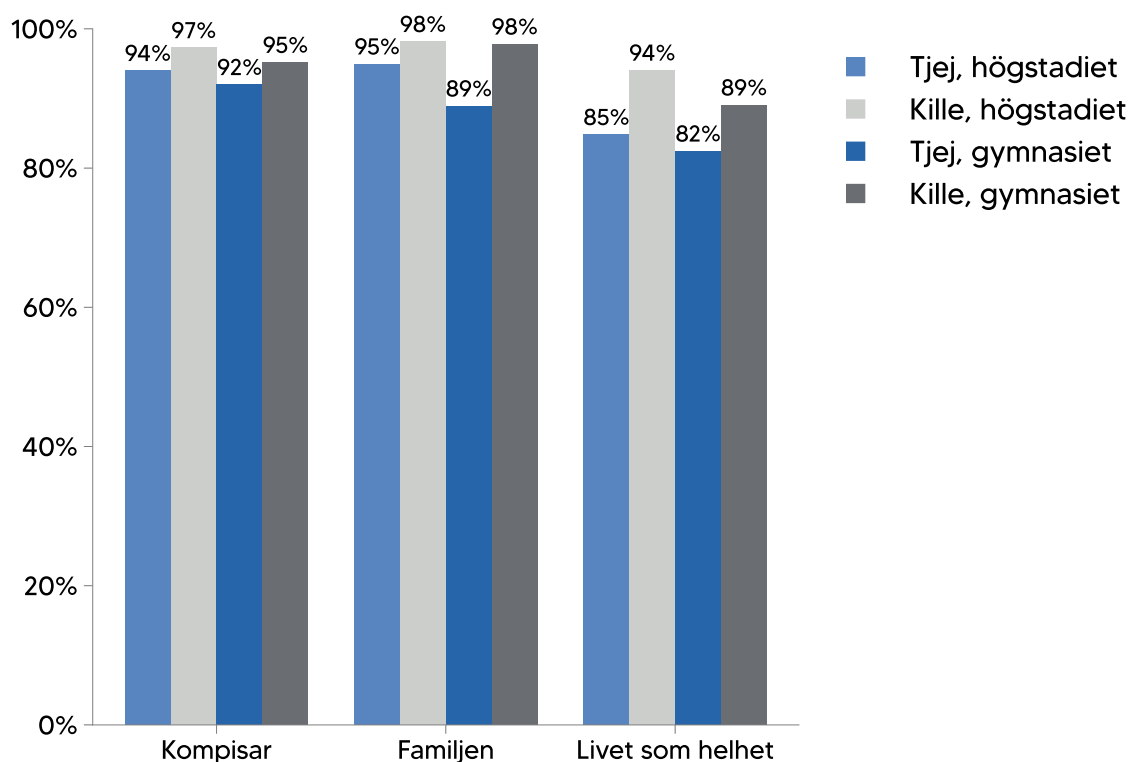
3 MUCF 2023: Att inte bara överleva, utan att faktiskt också leva - En kartläggning om ungas psykiska hälsa

Relationer och nöjdhet med livet

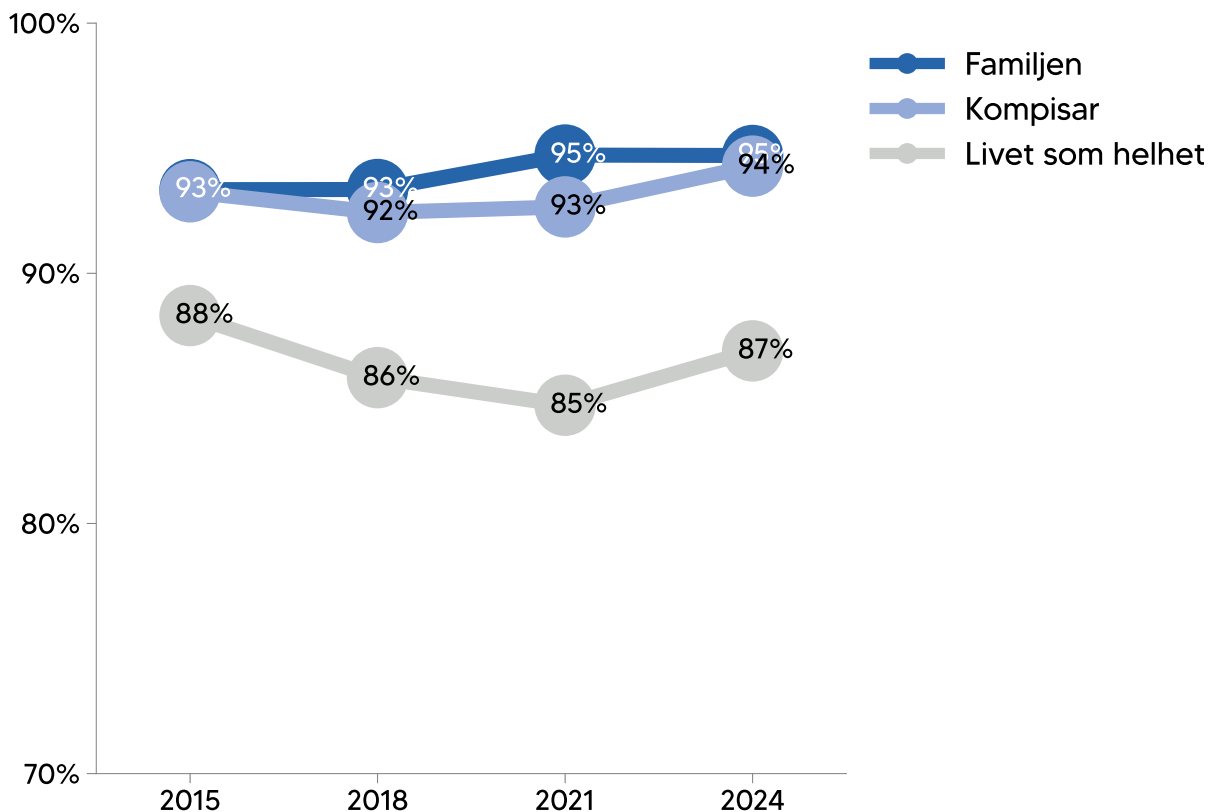
Familje- och kompisrelationer samt andra sociala nätverk är faktorer som även påverkar en individs hälsa. Hur individen ser på livet som helhet är en fråga som ofta, med lite olika formuleringar, även används för att avspegla psykisk hälsa.

En hög andel av ungdomarna i Borlänge är nöjda med kompisarna och familjen. När det gäller livet som helhet är nöjdheten något lägre, speciellt bland tjejerna. Tjejer i gymnasiet är minst nöjda med livet som helhet, medan killar i högstadiet är mest nöjda. Andelen nöjda är relativt stabil över tid, se diagram F0b på följande sida.

F0. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?
Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

F0b. Andel nöjda med livet, familjen och kompisarna: Jämförelse över tid

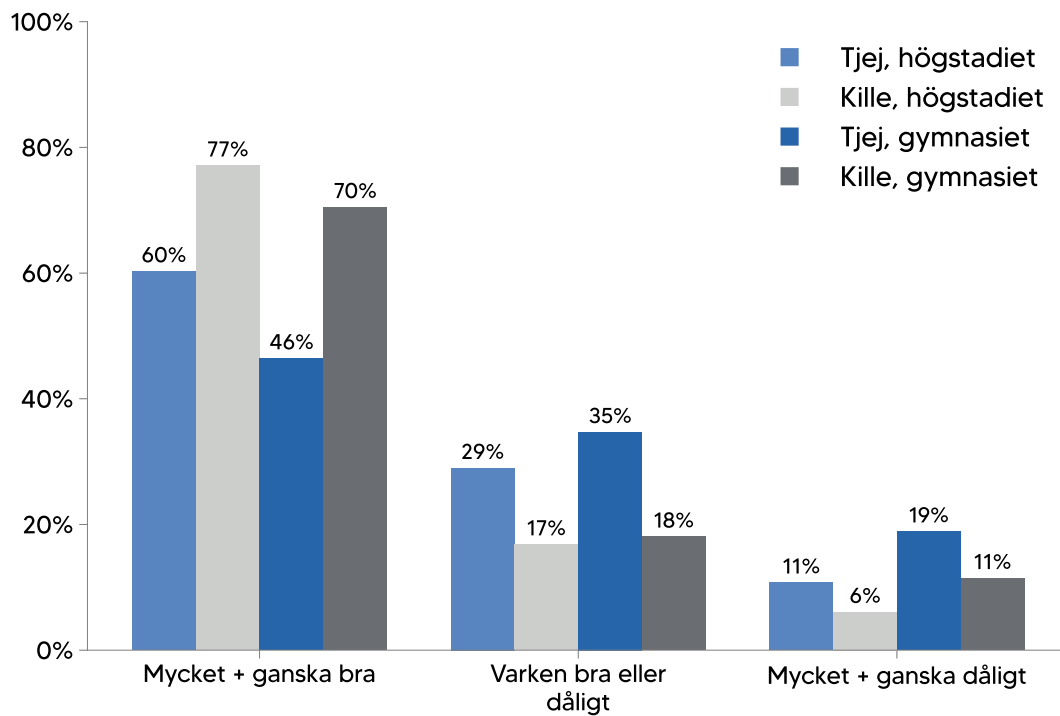
Självskattad hälsa

Självskattad hälsa innebär att individer ombeds att själva skatta sitt allmänna hälsotillstånd på en skala. Den självskattade hälsan är med andra ord ett subjektivt mått. Resultat av detta slag ifrågasätts ibland på grund av det subjektiva inslaget, men har visat sig stämma väl överens med mer objektiva och medicinska mått på hälsa.¹ I Borlänge ser vi att andelen som svarar att de mår mycket eller ganska bra är lägre bland tjejer än bland killar. 70-77 % av killarna och 46-60 % av tjejerna att de mår mycket eller ganska bra. Tjejerna svarar i högre grad än killarna att de mår mycket eller ganska dåligt.

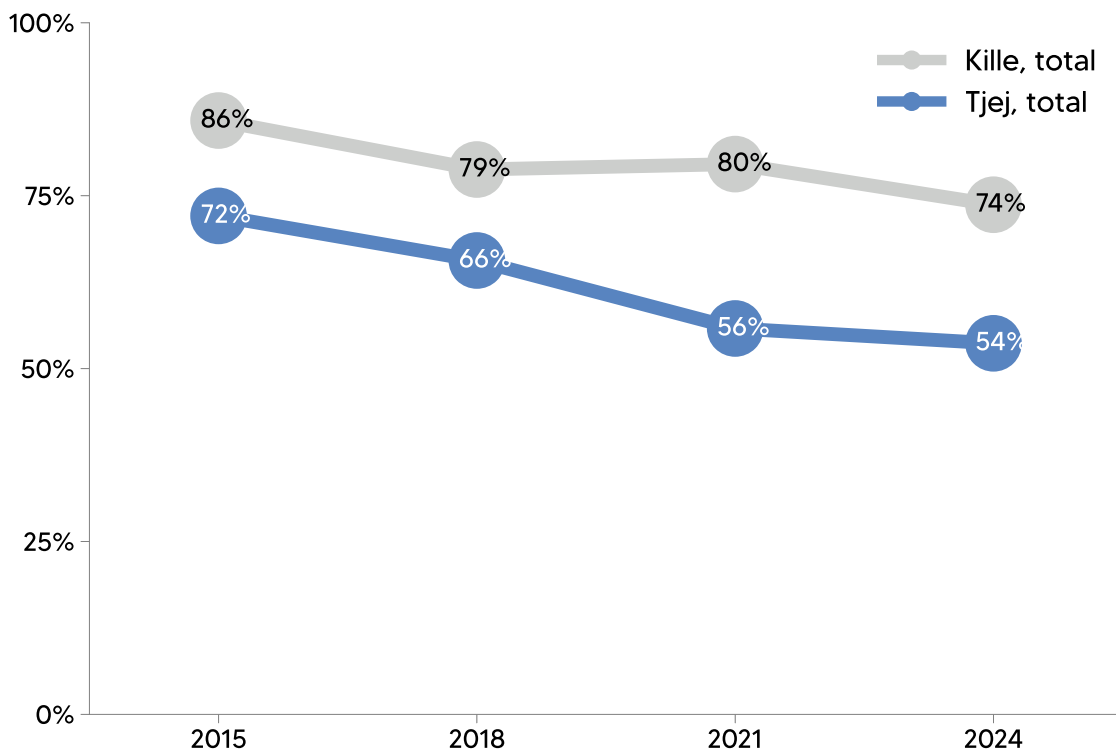
I diagram F1b på följande sida framgår det att andelen killar som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra har minskat sedan år 2021. Andelen tjejer som mår bra är på en liknande nivå som år 2021, men lägre än år 2018 och tidigare.

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017-2018

F1. Under de senaste sex månaderna, hur bedömer du din hälsa, hur du mår eller känner dig?

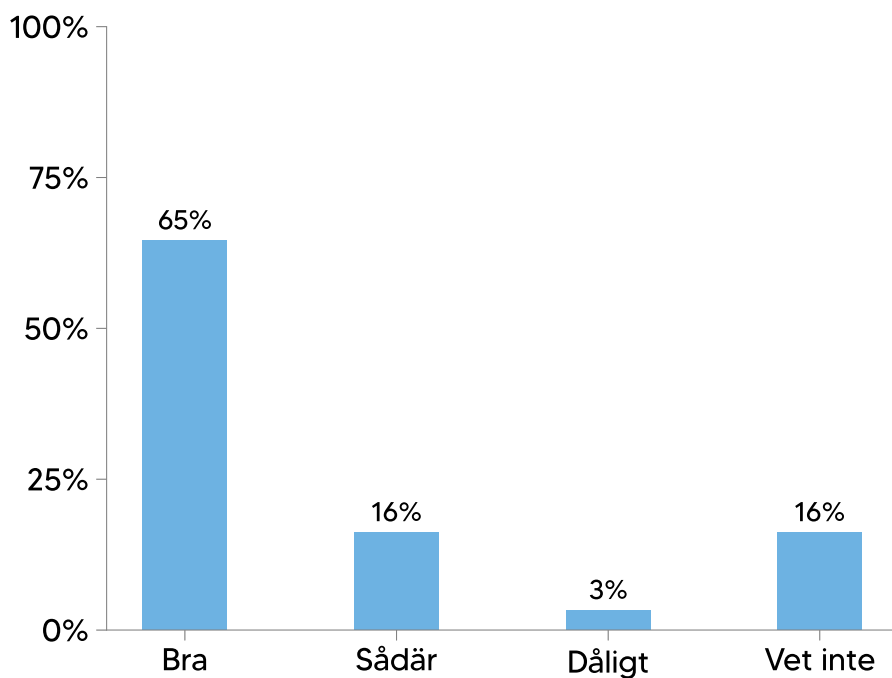
F1b. Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra: Jämförelse över tid

Självskattad hälsa anpassad Lupp

En fråga om ungdomarnas upplevda hälsa ställdes även i den anpassade Luppen. Totalt 65 % av ungdomarna uppger att de oftast mår bra. 16 % svarar att de mår sådär och en lika stor andel svarar "Vet inte", se diagram C2_a.

C2_a. Hur tycker du att du oftast mår?

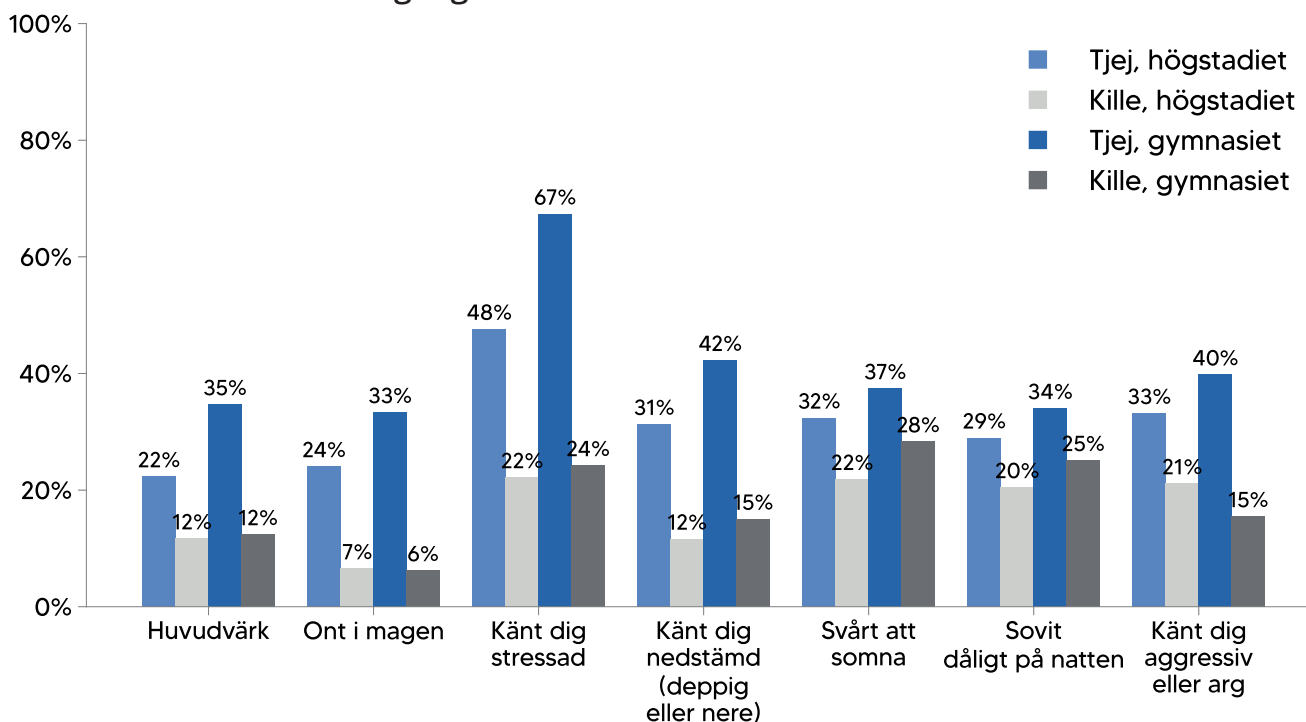
Psykiska och somatiska besvär

Ungdomarna fick svara på frågor om hur ofta de upplever olika psykiska och somatiska besvär, som stress, huvudvärk, ont i magen, sömnsvårigheter och nedstämdhet. Enligt MUCF indikerar förekomsten av besvär ohälsa om de förekommer flera gånger i veckan eller oftare under en längre period. Liknande kategorisering görs i Folkhälsomyndighetens undersökning "Hälsa på lika villkor".

I diagram F2 redovisas andelen ungdomar som har de listade besvärerna regelbundet, det vill säga flera gånger i veckan eller oftare. Samtliga besvär upplevs i högre grad av tjejer än av killar.

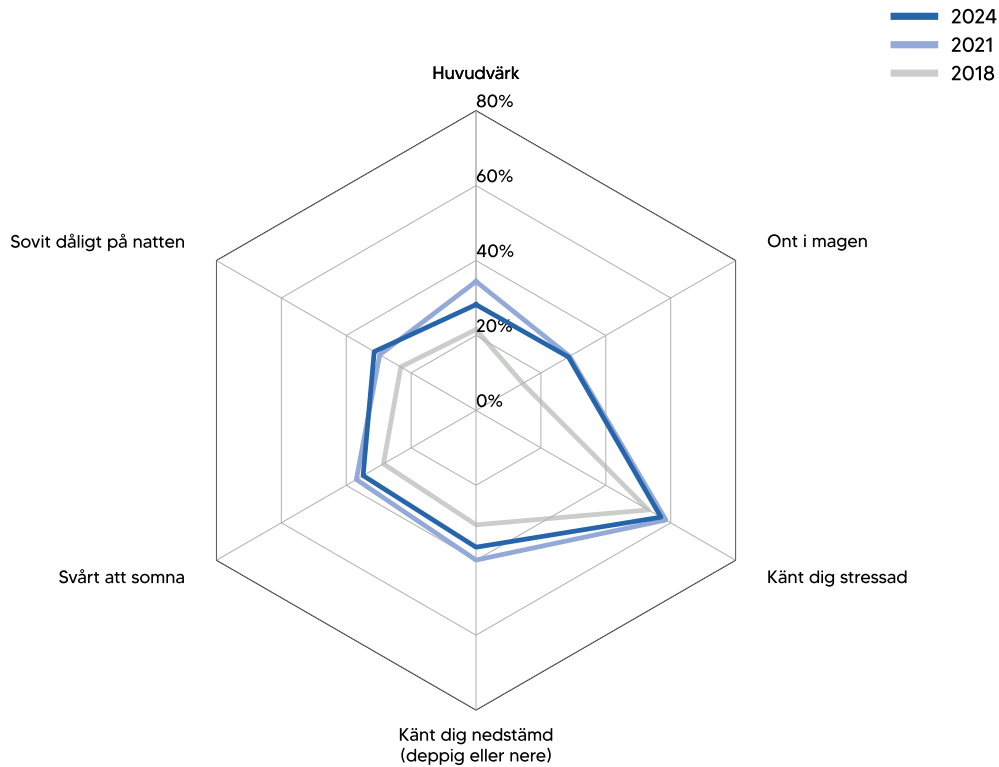
En stor andel av tjejerna, 48 % av högstadietjejerna och 67 % av gymnasietjejerna, svarar att de känner sig stressade flera gånger i veckan eller oftare. Andelen killar som gör detsamma är 22 % i högstadiet och 24 % i gymnasiet. Vad gäller nedstämdhet svarar 31 % av högstadietjejerna och 42 % av gymnasietjejerna att de känner sig nedstämda/deppiga flera gånger i veckan eller oftare. Bland killarna svarar 12-15 % detsamma.

F2. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare

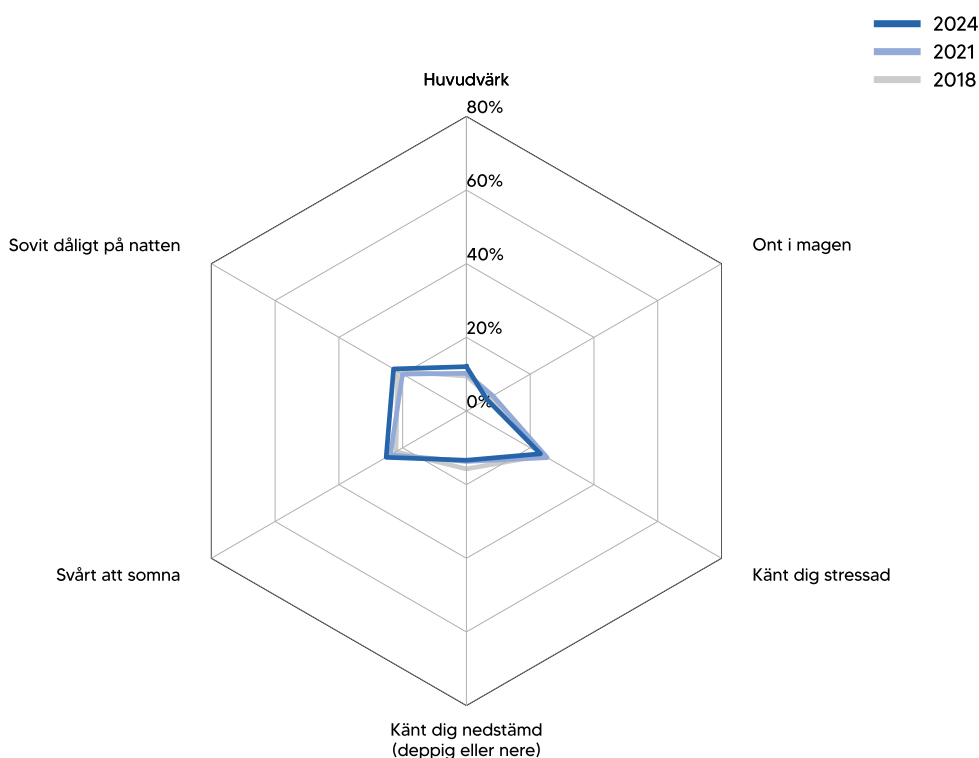

Andelen tjejer som upplever de olika besvären är högre än år 2018, men på liknande nivåer som år 2021. Andelen tjejer med huvudvärk regelbundet har dock minskat sedan år 2021, se diagram F2b nedan. Även andelen tjejer som känner sig nedstämda/deppiga har minskat något. Andelen killar som upplever besvär är på liknande nivåer som tidigare, se diagram F2c.

**F2b. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare: Jämförelse över tid, tjej**

**F2c. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare: Jämförelse över tid, kille**

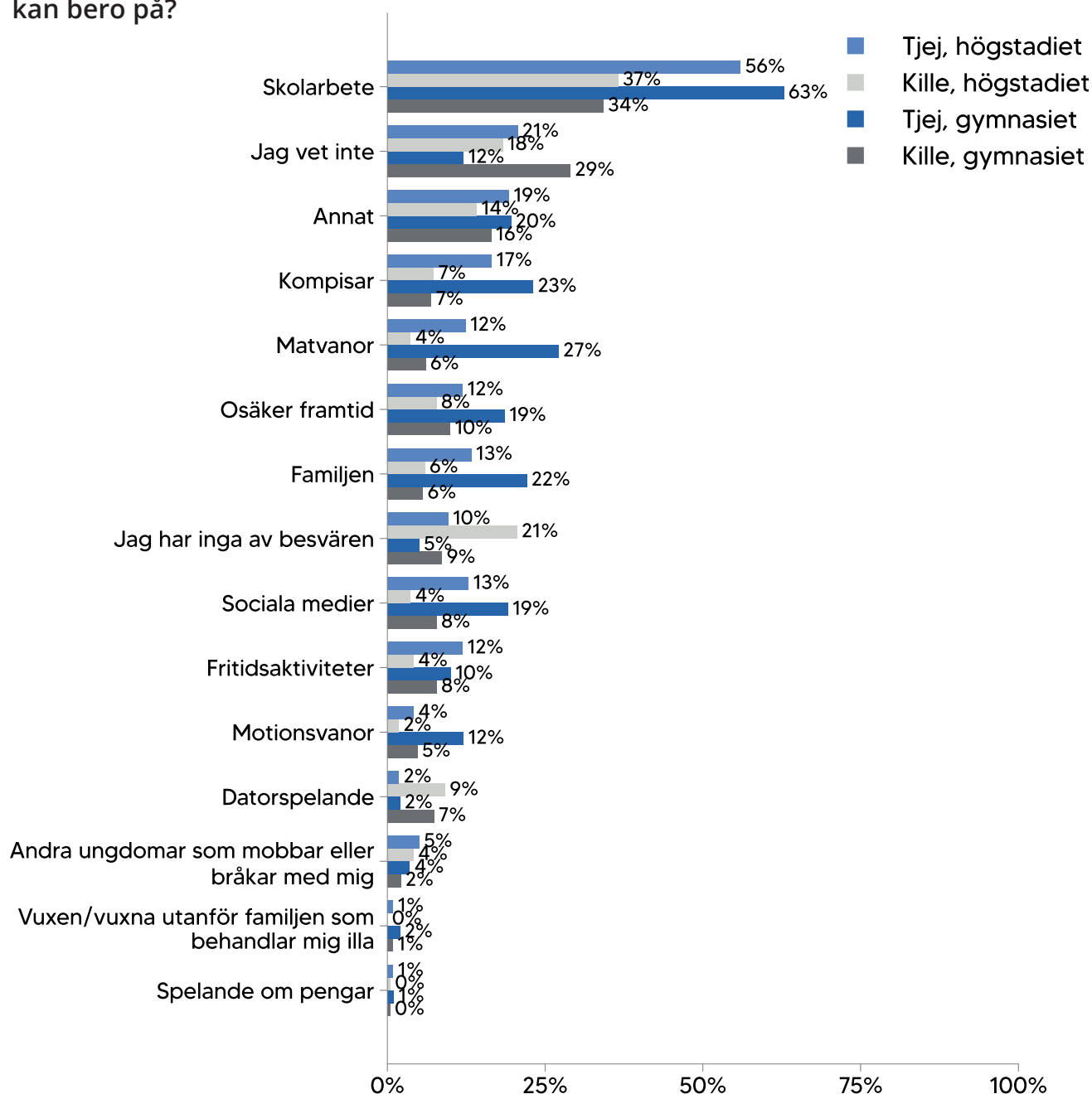

Orsaker till besvär

Ungdomarna fick även svara på en fråga om vad de själva tror att deras psykiska och somatiska besvär beror på. Skolarbete är det som störst andel uppger vara anledningen till besvär. Tjejerna uppger detta som skäl i särskilt hög grad, 56-63 %. Motsvarande andel bland killarna är 34-37 %.

Tjejer uppger även många övriga orsaker till besvär i högre grad än killar. Tjejer tror exempelvis i högre grad än killar att sociala medier, matvanor och kompisar är orsakerna till deras besvär. Killarna svarar däremot i högre grad än tjejerna att de tror besvär beror på datorspelande.

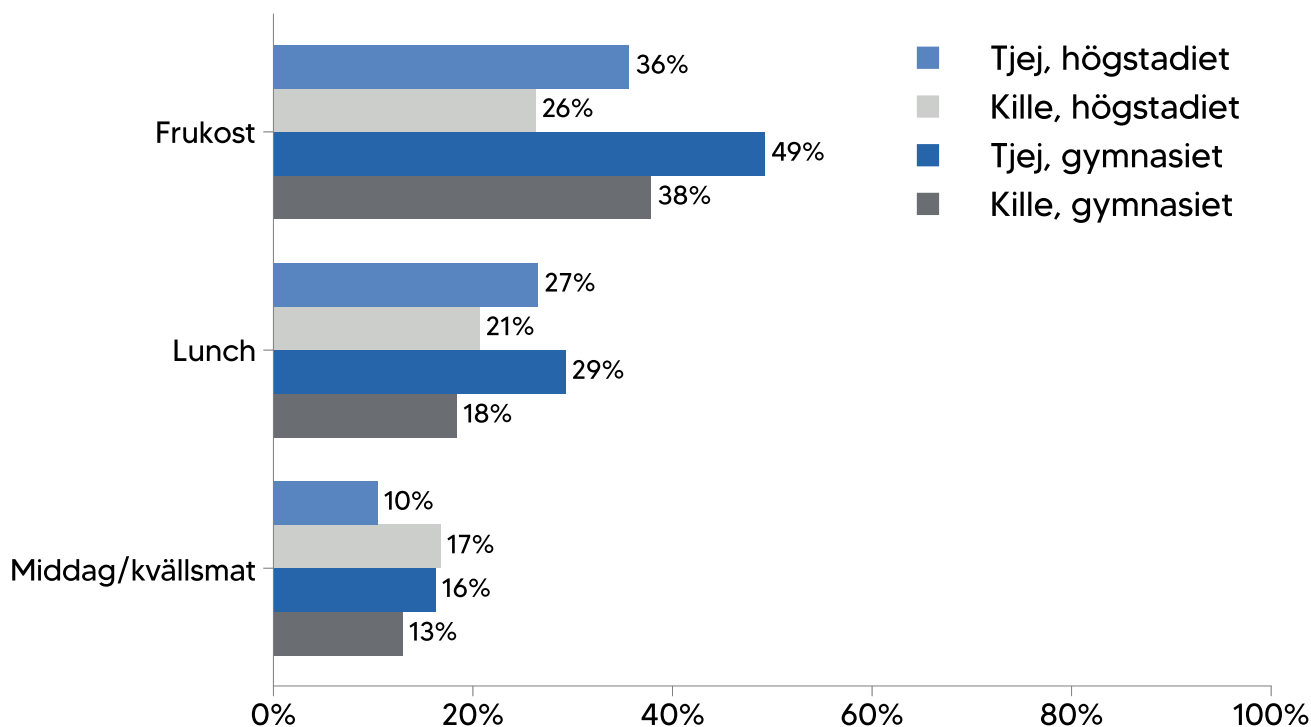
F2d Om du har något av besvär i förra frågan, vad tänker du själv att dina besvär kan bero på?

Hoppa över måltider

I diagram F3 nedan redovisas andelen ungdomar som svarat att de hoppar över måltider flera gånger i veckan eller oftare. Frukost är den måltid som störst andel av ungdomarna brukar hoppa över, särskilt gymnasieungdomarna. Tjejer svarar i högre grad än killar att de brukar hoppa över lunchen.

F3. Hur ofta händer det att du hoppar över följande måltider?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare

Träning och motion

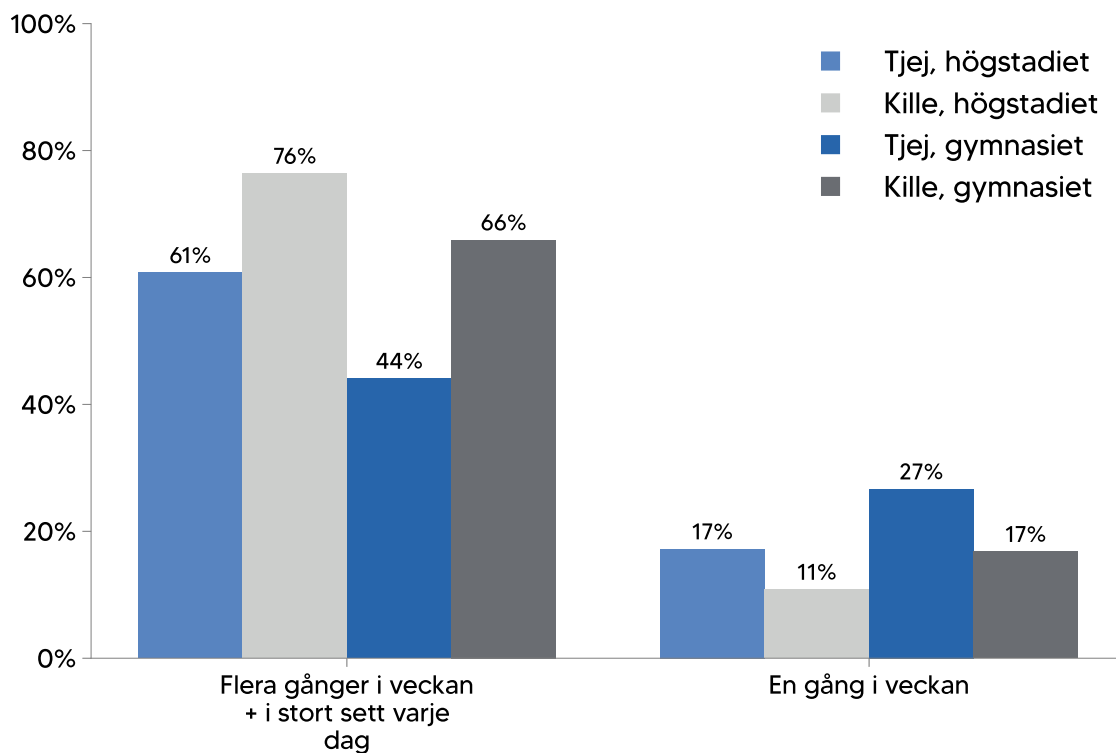
Fysisk aktivitet är relaterat både till fysisk och psykisk hälsa. Andelen skolbarn som uppnår den rekommenderade mängden fysisk aktivitet (1 timme per dag enligt WHO) är fortsatt låg i Sverige. Det är en levnadsvana som inte har förbättrats över tid, konstaterar Folkhälsomyndigheten.¹

Vad som framgår i diagram F4 på följande sida är att en andel om 61-76 % av högstadieungdomarna och 44-66 % av gymnasieungdomarna svarar att de tränar flera gånger i veckan eller oftare. Andelen är högst bland killar i högstadiet och lägst bland tjejer i gymnasiet.

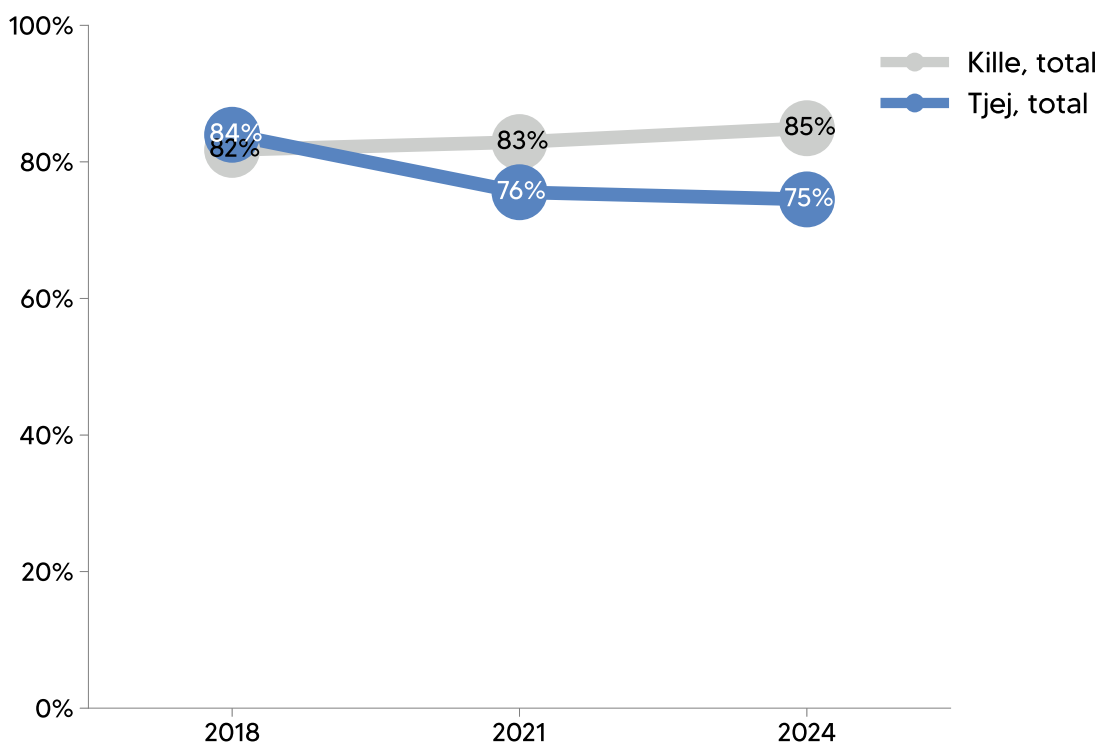
Jämfört med år 2021 ligger andelen ungdomar som tränar minst en gång i veckan på liknande nivåer, se diagram F4b.

¹ Folkhälsomyndigheten 2023: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022

F4. Hur ofta brukar du träna så att du blir andfådd eller svettas?
Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

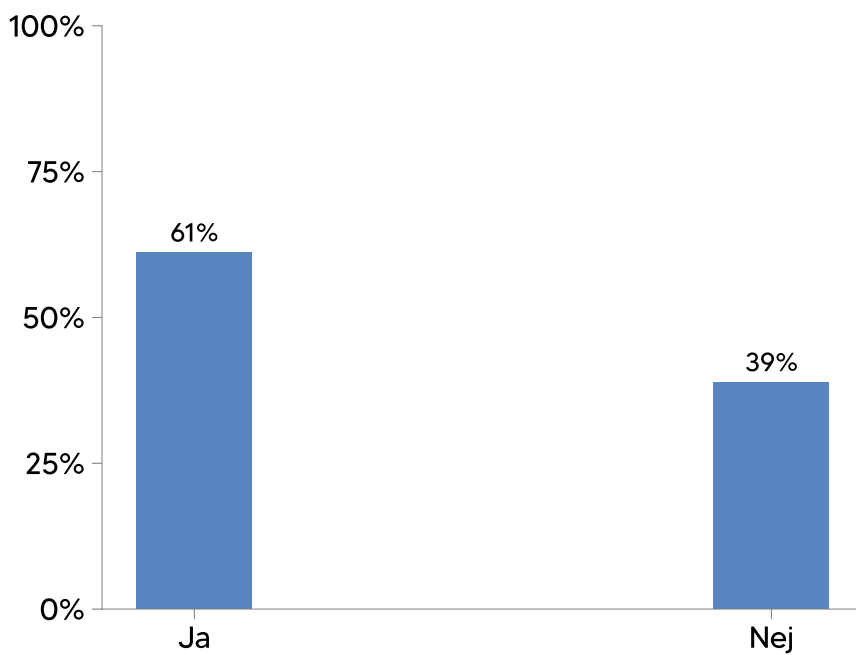
F4b. Andel som tränar en gång i veckan eller oftare: Jämförelse över tid

Träning anpassad Lupp

I diagram C1 nedan redovisas hur ofta ungdomarna tränar så att de blir svettiga. 61 % av ungdomarna uppger att de tränar så de blir svettiga varje vecka.

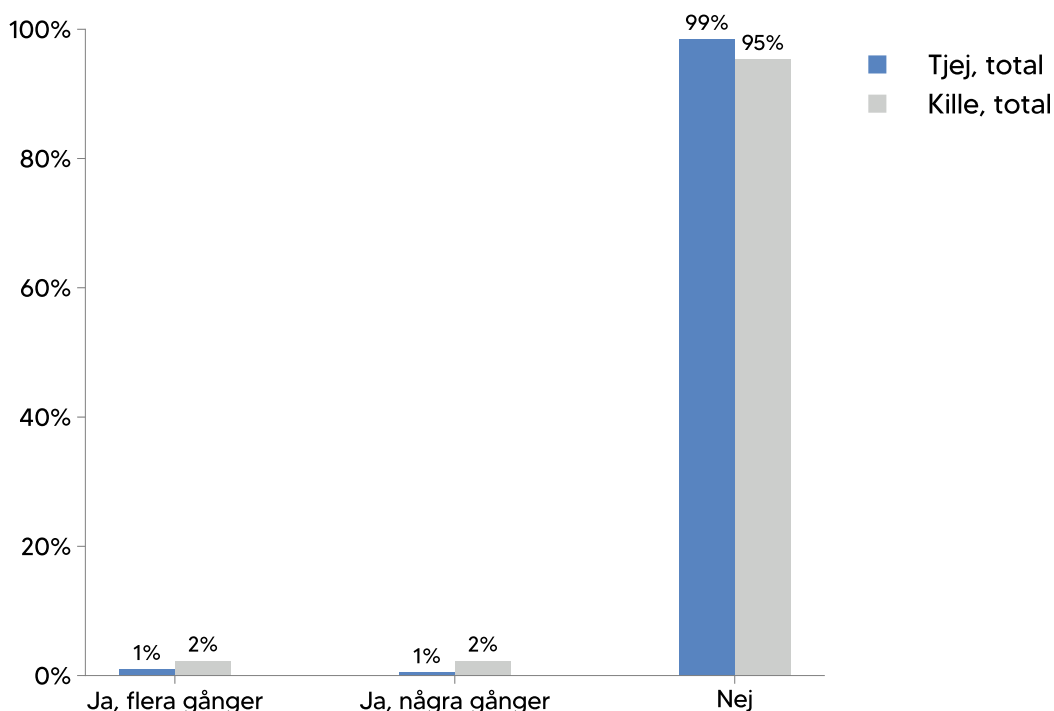
C1_a. Tränar du så du blir svettig någon eller några gånger varje vecka?

Prestationshöjande medel

I Lupp-enkäten ställs en fråga om användningen av anabola steroider eller motsvarande medel. En andel om 4 % av killarna och 2 % av tjejerna svarar att de någon eller flera gånger använt denna typ av medel.

F5. Har du någon gång använt anabola steroider eller andra motsvarande prestationshöjande medel?

Alkohol och tobak

Lupp-enkäten innefattar också frågor om tobak, alkohol, spel och koffein. I tabell F6 på följande sida redovisas resultaten för dessa frågor. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) konstaterar att andelen skolelever i Sverige som röker minskat kraftigt särskilt under 2010-talet. Detta gäller dock inte vejpning. Vad gäller snusning har denna ökat under de senaste åren. Uppgången har varit särskilt påtaglig bland flickor, och är nu på historiskt höga nivåer. Det är dock fortsatt vanligare att pojkar snusar. Vad gäller alkohol konstaterar CAN att såväl andelen alkoholkonsumenter som alkoholkonsumtionen bland svenska elever minskat under en längre tid. Nedgången har nu stannat av, men alkoholkonsumtionen är fortsatt på historiskt låga nivåer.¹

I tabell F6 på följande sida framgår att snusning är relativt vanligt bland gymnasieungdomarna. 27 % av gymnasiekillarna och 22 % av gymnasietjejerna svarar att de brukar snusa minst en gång i veckan. Andelen bland högstadieungdomarna är lägre, 4-5 %. 14 % av gymnasietjejerna och 6 % av gymnasiekillarna brukar röka e-cigarett minst en gång i veckan, och 2-6 % brukar röka cigaretter. Motsvarande andelar i högstadiet är 5-7 % gällande e-cigarett och 1 % gällande cigaretter. När det kommer till alkohol uppger gymnasiekillarna att de brukar dricka stark alkohol minst en gång per vecka i högst grad, 8 %. Motsvarande andelar bland övriga är 0-3 %.

¹ CAN:s nationella skolundersökning 2024

F6. Hur ofta brukar du...?

Röka cigaretter	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	99%	99%	98%	94%
Minst en gång per vecka	1%	1%	2%	6%
Snusa	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	96%	95%	78%	73%
Minst en gång per vecka	4%	5%	22%	27%
Dricka folköl	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	100%	97%	99%	94%
Minst en gång per vecka	0%	3%	1%	6%
Dricka starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	100%	97%	99%	92%
Minst en gång per vecka	0%	3%	1%	8%
Röka e-cigaretter	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	95%	93%	86%	94%
Minst en gång per vecka	5%	7%	14%	6%
Ta koffeintabletter	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	100%	98%	99%	96%
Minst en gång per vecka	0%	2%	1%	4%
Spela om pengar	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	99%	96%	99%	95%
Minst en gång per vecka	1%	4%	1%	5%
Dricka energidryck	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	67%	79%	49%	56%
Minst en gång per vecka	33%	21%	51%	44%

Hur ofta dricker du så mycket alkohol att du känner dig full?*	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	100%	85%	99%	88%
Minst en gång per vecka	0%	15%	1%	12%

*Obs! Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

I tabell F6b nedan framgår att andelen unga som snusar har ökat över tid bland tjejer. Även andelen killar som snusar har ökat, men förändringen är mindre. I övrigt har andelen som dricker stark alkohol minskat, både bland tjejer och bland killar.

F6b. Jämförelse över tid

	Tjej 2024	Tjej 2021	Tjej 2018	Kille 2024	Kille 2021	Kille 2018
Röker minst en gång per vecka	1%	5%	6%	4%	6%	6%
Snusar minst en gång per vecka	13%	7%	3%	17%	15%	14%
Dricker folköl minst en gång i månaden	1%	4%	3%	10%	12%	13%
Dricker starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit minst en gång i månaden	16%	18%	20%	16%	24%	23%
Dricker alkohol så att de känner sig fulla minst en gång per månad*	30%	64%	80%	41%	71%	70%

*Obs! Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

Hur unga får tag på alkohol

Av de som någon gång druckit alkohol är det vanligast är att få tag på det via kompisar, kompisars syskon eller partner eller på annat sätt än de som listas i frågan.

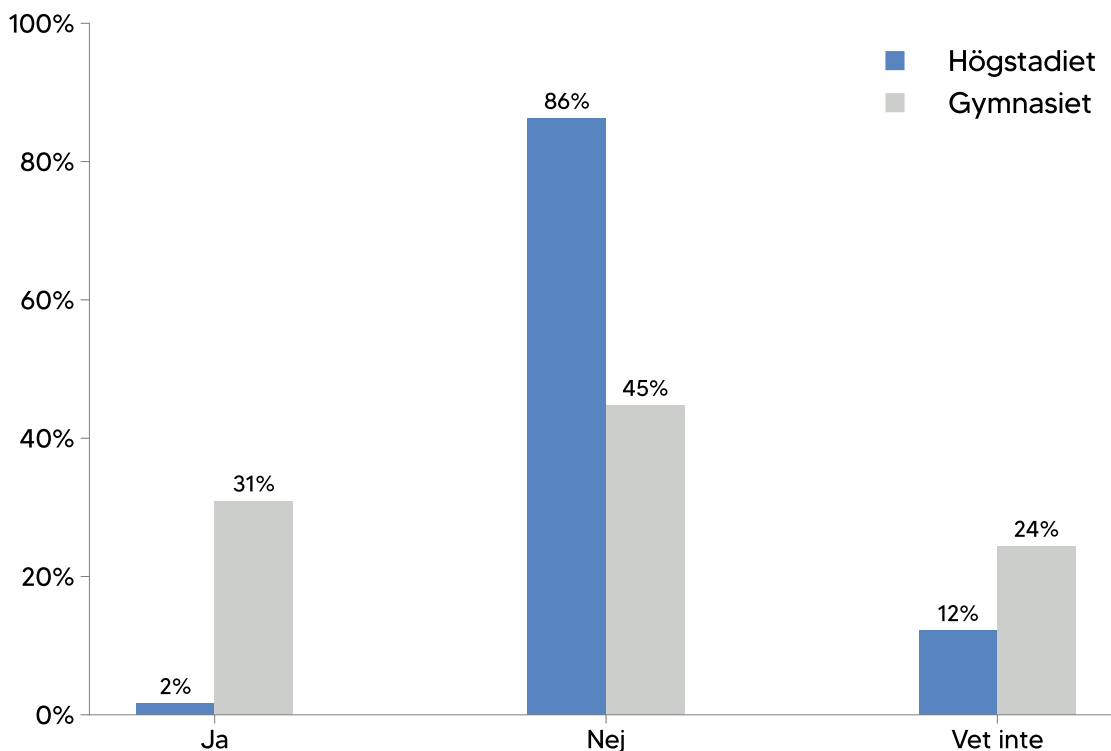
Endast en liten andel, totalt 2 %, av högstadieungdomarna svarar att de får dricka alkohol för sina föräldrar. På gymnasiet är motsvarande andel klart högre, 31 %.

F6c. Hur får du oftast tag på alkohol?

Besvarades endast av de som någon gång druckit alkohol

Köper själv i affären	1%
Beställer på internet	1%
Handlar utomlands	1%
Tillverkar själv	1%
Får från mina föräldrar	5%
Tar från mina föräldrar utan att de vet om det	3%
Från syskon	2%
Från kompisar, kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner	11%
Från annan vuxen	5%
På annat sätt	12%

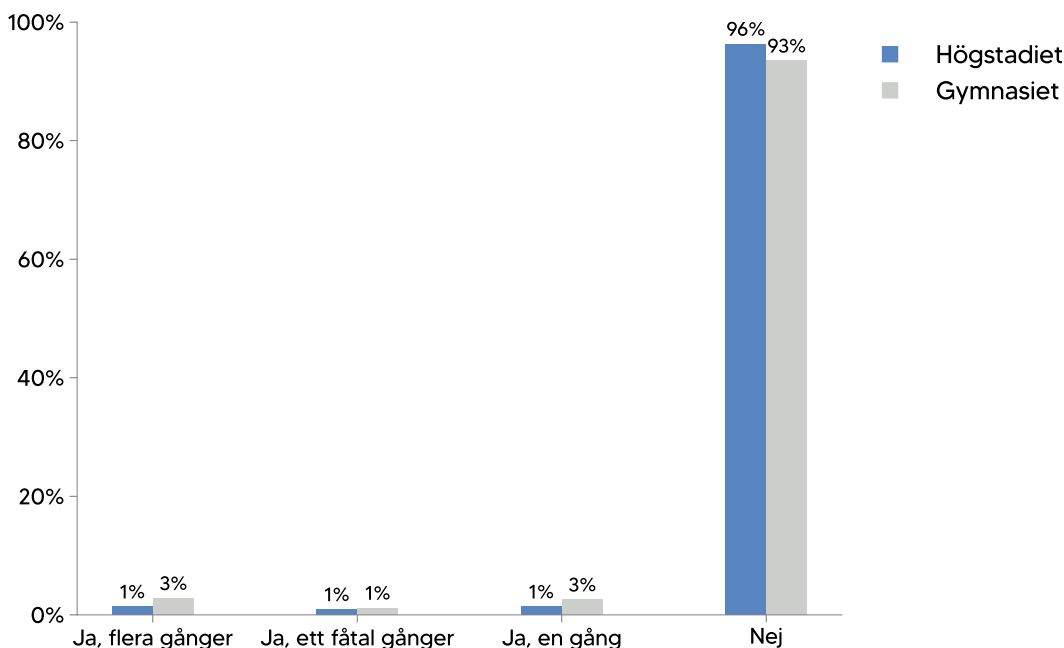
F7. Får du dricka alkohol för din/dina föräldrar?

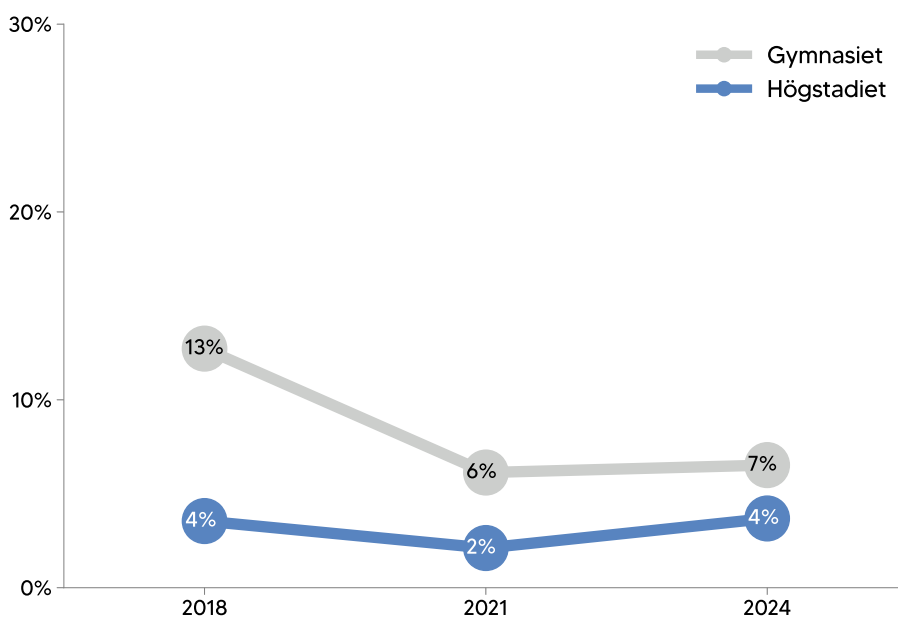
Narkotika

Lupp-enkäten innefattar även frågor om narkotikaanvändning. CAN konstaterar att narkotikaanvändningen bland skolelever legat på en stabil nivå under de senaste 20 åren.¹ I Borlänge svarar 3 % av högstadieungdomarna och 7 % av gymnasieungdomarna att de en eller flera gånger har använt narkotika. Andelen är relativt oförändrad sedan 2021 både för högstadie- och gymnasieungdomarna. Andelen gymnasieungdomar som använt narkotika är dock tydligt lägre än år 2018.

F8. Har du någon gång använt narkotika (utan läkarordination)?

F8b. Andel som använt narkotika: jämförelse över tid

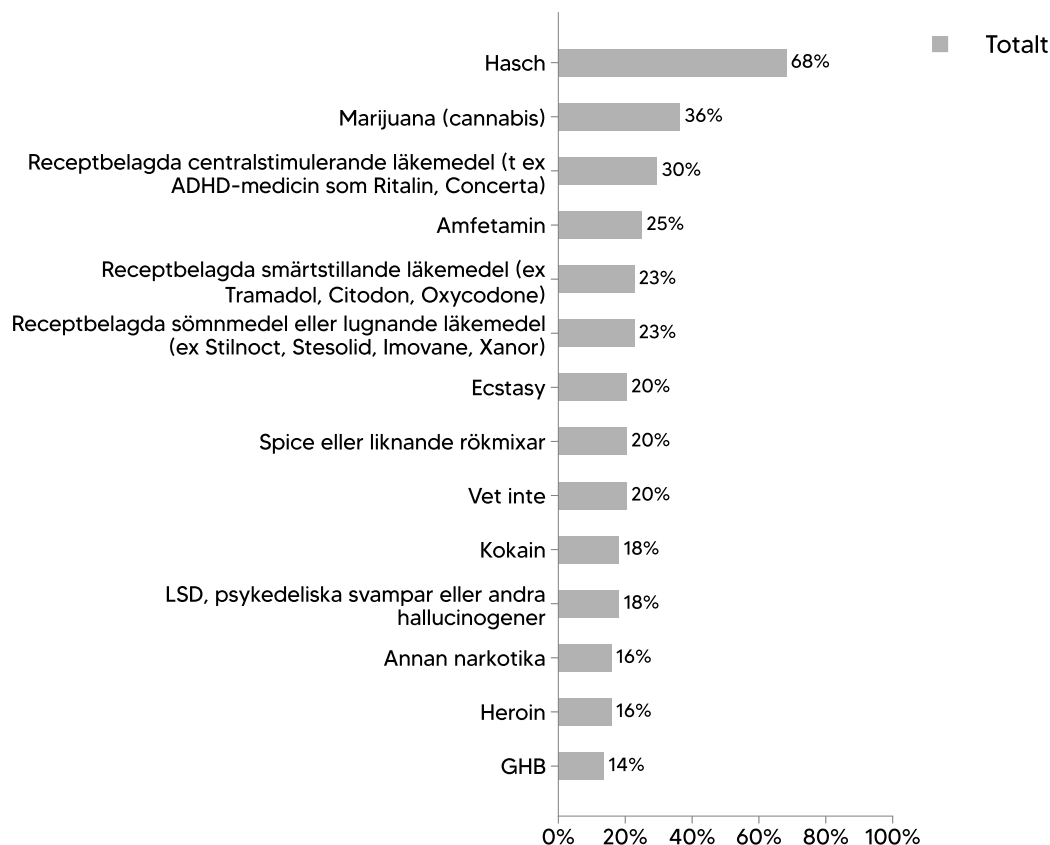

¹ CAN:s nationella skolundersökning 2024

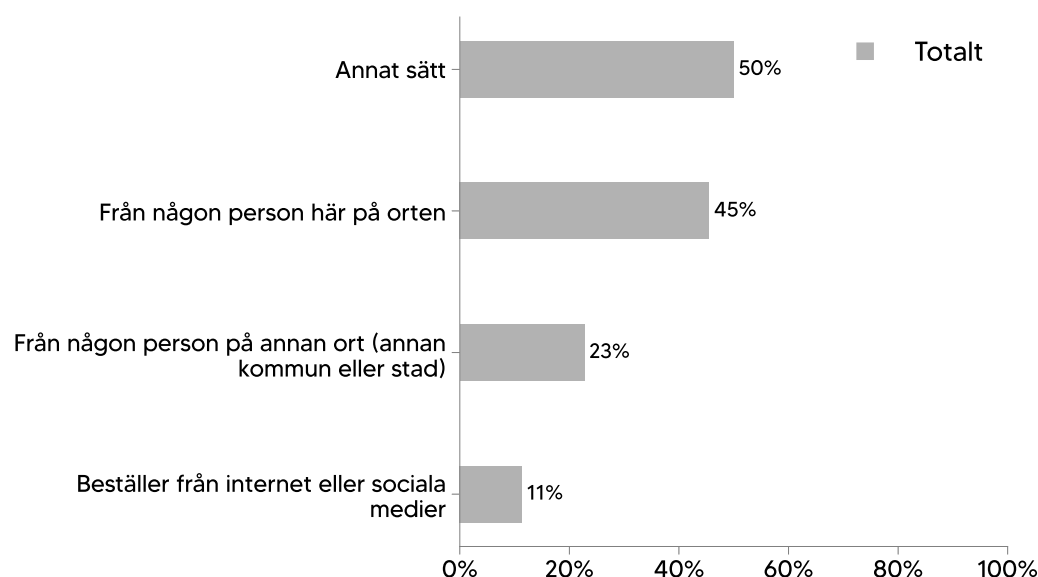
Typer av narkotika

Som det framgår i diagrammet nedan är hasch och marijuana de vanligaste narkotika-sorterna. Av de som använt narkotika har de flesta fått tag på det från någon person på orten eller på annat sätt än de som listas i frågan, se diagram F8d.

F8c. Vilken eller vilka typer av narkotika har du använt? Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika

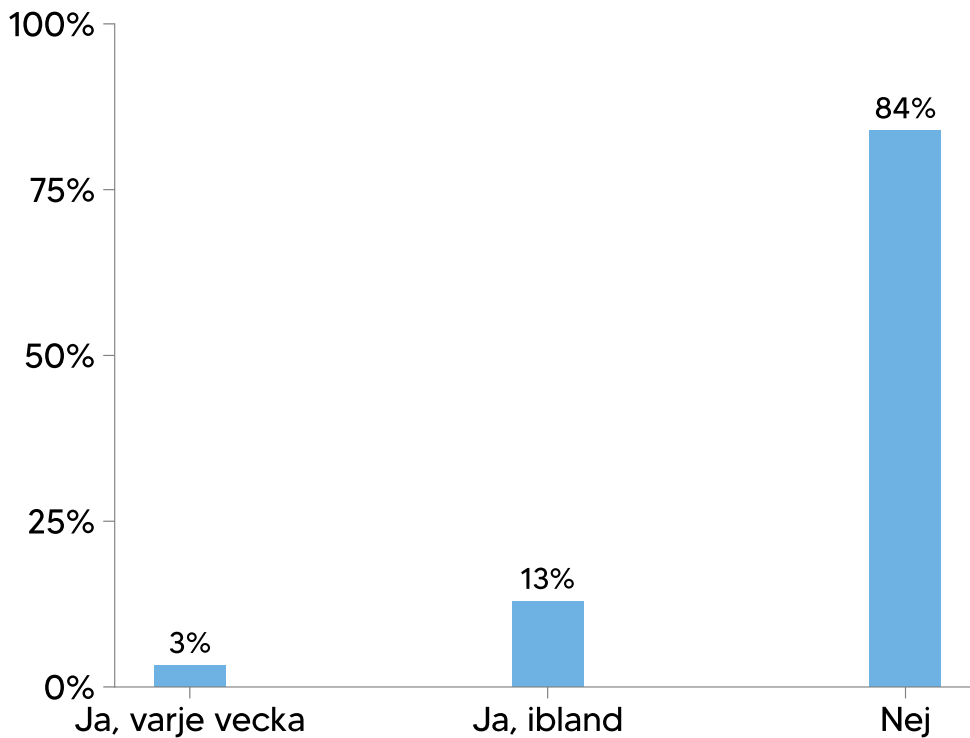
F8d. Hur fick du/får du tag på narkotika? Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika

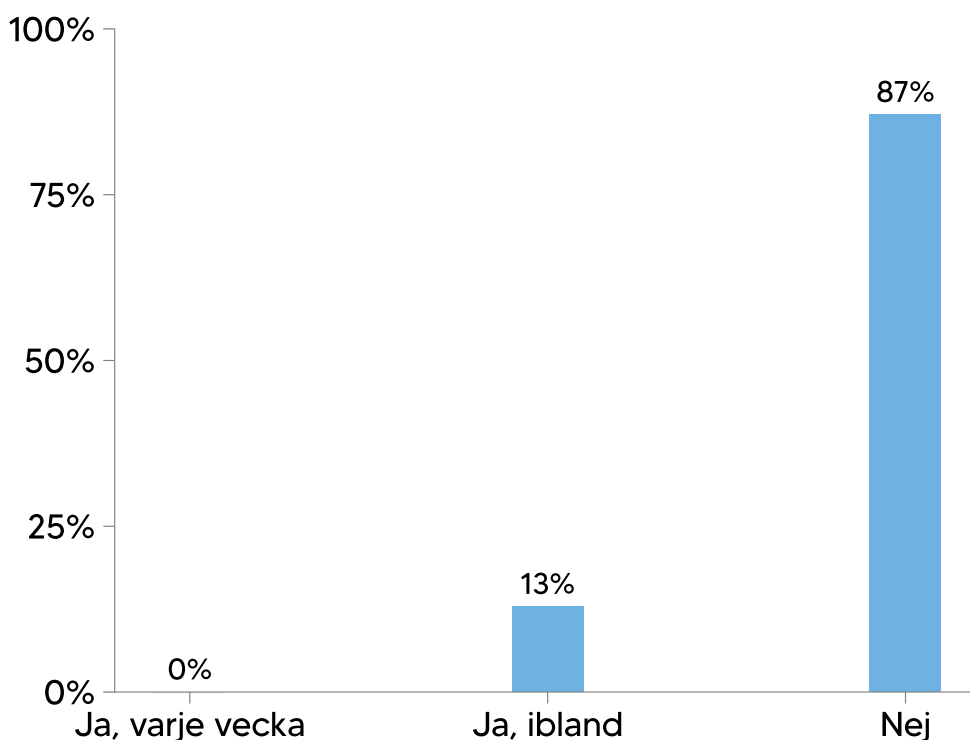
Alkohol och tobak anpassad Lupp

Även i den anpassade Luppen ställdes några frågor gällande ungdomarnas tobak- och alkoholvanor. 13 % av ungdomarna uppger att de röker och/eller snusar ibland. 3 % brukar röka varje vecka.

C3_a. Röker du?

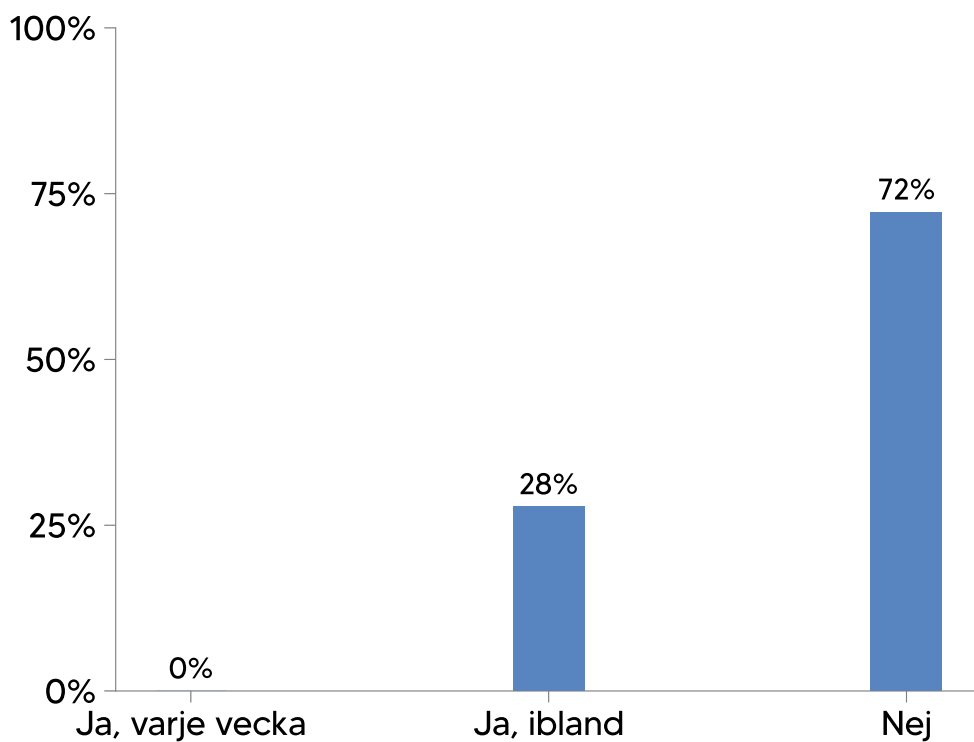
C4_a. Snusar du?

Alkohol och tobak anpassad Lupp, fortsättning

När det kommer till alkohol uppger 28 % att de dricker ibland.

C5_a. Dricker du alkohol?

G. Arbete

I detta avsnitt ställs några frågor om arbete. Arbetsmarknaden har de senaste åren förändrats och detta har i hög grad påverkat unga.¹ Under 2020 medförde corona-pandemin att andelen arbetslösa tillfälligt ökade bland unga, för att under de senaste åren minska igen. Även om arbetsmarknaden har haft en stark återhämtning finns tecken på att den kommer bli svagare igen och arbetslösheten bland unga förväntas öka under de kommande åren.² Andelen arbetslösa ungdomar har även ökat under 2024 års fjärde kvartal.³

Etableringsåldern på arbetsmarknaden har dessutom ökat under de senaste årtiondena. Likaså har kraven på kompetens och utbildning kraftigt ökat, och den viktigaste faktorn för att unga senare ska få ett arbete är fullföljd gymnasieutbildning. Enligt Folkhälsomyndigheten är en ökad medvetenhet bland unga om dessa krav och svårigheter något som bidrar till oro över framtiden, och som också påverkar ungas hälsa.⁴

I en rapport från Fryshuset framkommer det även att många ungdomar saknar information om arbetsmarknaden. Rapporten visar att unga vill ha en tydligare bild av hur arbetslivet fungerar, vilka arbetsuppgifter olika yrken har och vad som krävs för att komma dit.⁵

1 MUCF 2023: Ung idag 2023

2 MUCF 2023: Ung idag 2023

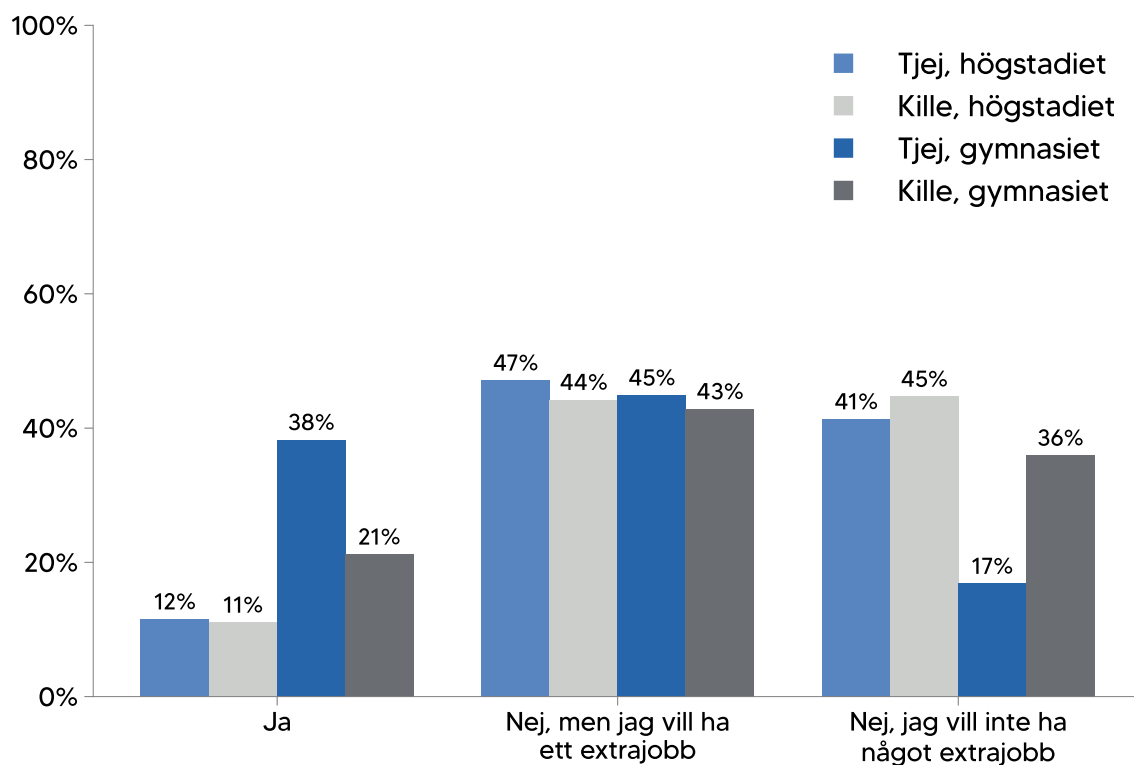
3 Arbetsförmedlingen 2024: Arbetsmarknadsläget i Sveriges län

4 Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?

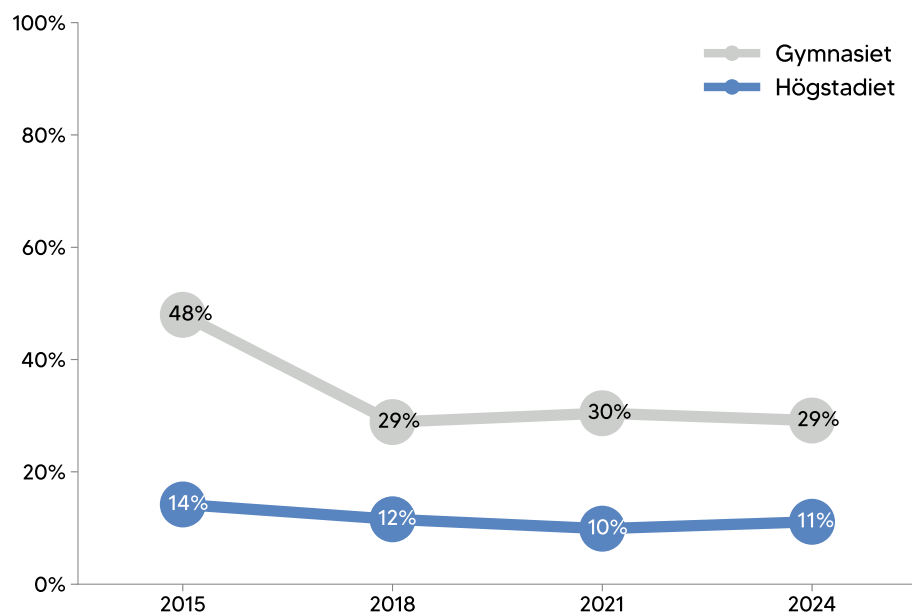
5 Fryshuset 2022: Ungas framtid på arbetsmarkanden

En andel om 11-12 % av högstadieungdomarna och 21-38 % av gymnasieungdomarna har ett extrajobb. Tjejer i gymnasiet är de som i högst grad har ett extrajobb, 38 %. Sedan år 2021 syns inga tydliga förändringar gällande andel med extrajobb. Andelen gymnasieungdomar som har ett extrajobb är dock klart lägre än år 2015.

G1. Har du något extrajobb just nu?

G1b. Andel med extrajobb just nu: Jämförelse över tid

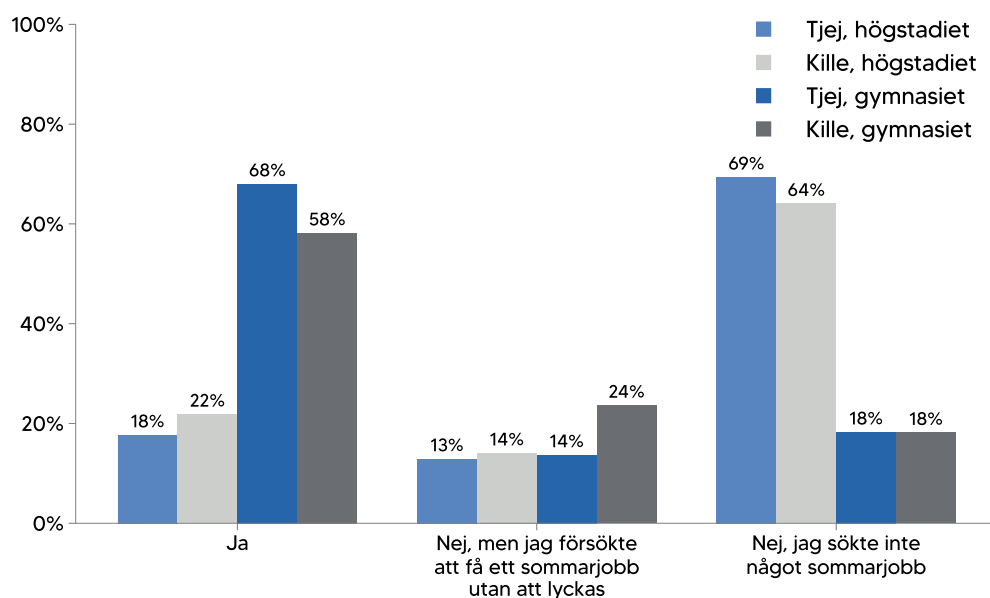

Andelen högstadieungdomar som har haft ett sommarjobb den senaste sommaren är 18-22 % bland högstadieungdomarna och 58-68 % bland gymnasieungdomarna.

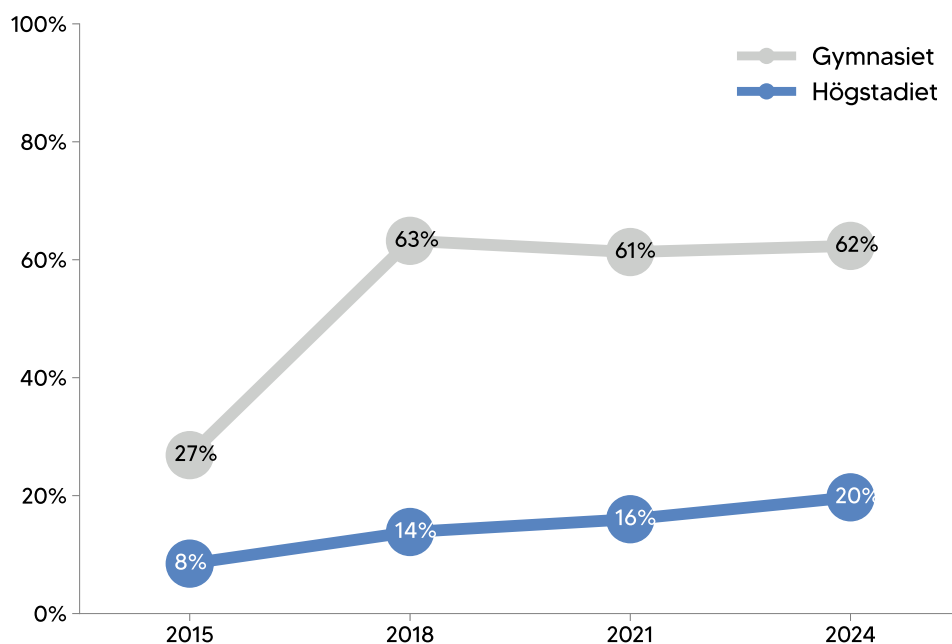
Andelen högstadieungdomar som hade ett sommarjobb har ökat över tid. Andelen gymnasieungdomar är på ungefär samma nivå som år 2018 och år 2021, men klart högre än år 2015.

De flesta gymnasieungdomarna fick sitt sommarjobb genom kommunen eller genom att själva kontakta arbetsplatsen, se diagram G2c på nästkommande sida. Bland högstadieungdomarna fick de flesta jobbet genom någon i den egna familjen.

G2. Hade du ett sommarjobb i somras?

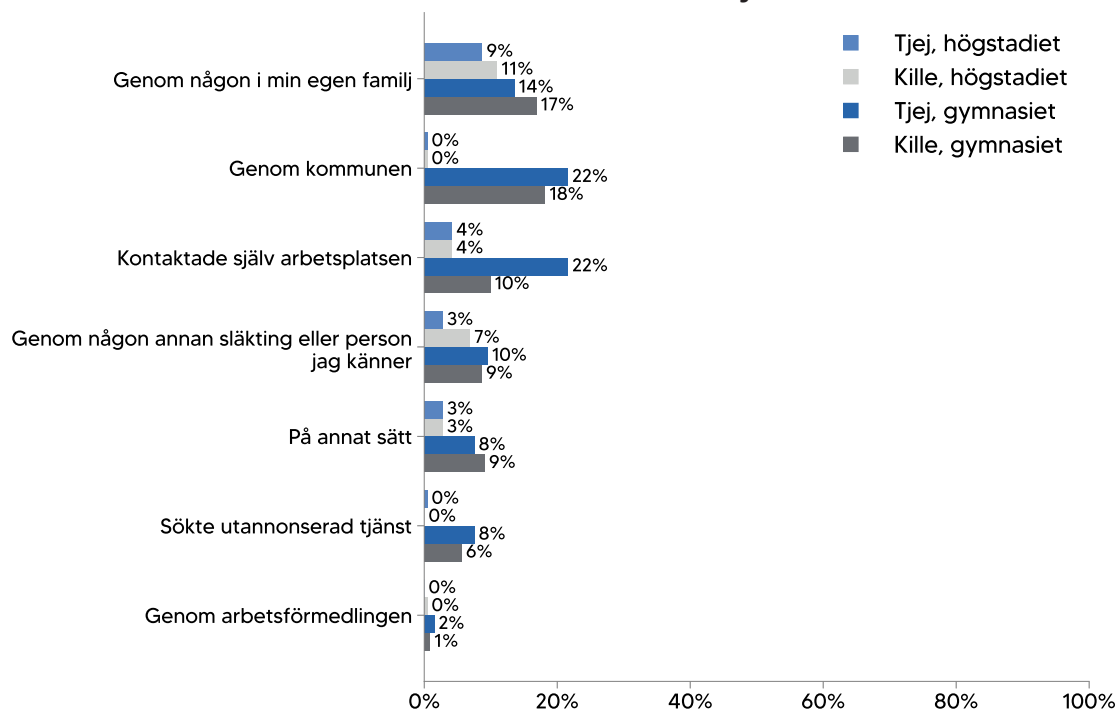

G2b. Andel med sommarjobb den senaste sommaren: Jämförelse över tid

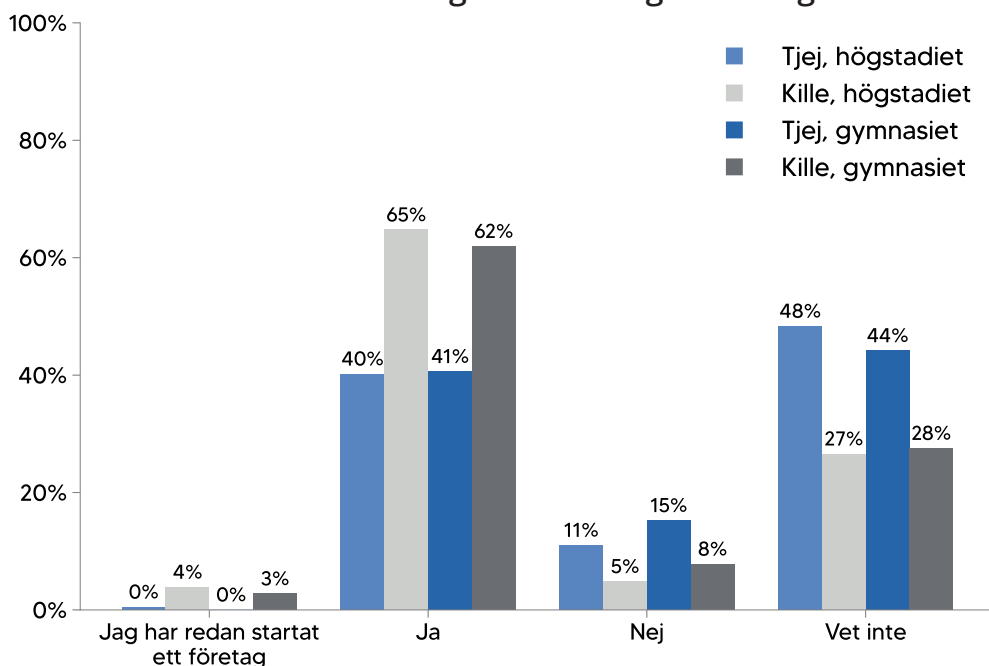
G2c. Hur fick du ditt sommarjobb?

Besvarades endast av de som hade ett sommarjobb i somras

Ungdomarna fick även svara på en fråga om deras inställning till att starta eget företag. 40-65 % av högstadieungdomarna och 41-62 % av gymnasieungdomarna svarar att de skulle kunna tänka sig att starta eget i framtiden. Killarna är betydligt mer positiva till att starta eget jämfört med tjejerna.

G3. Skulle du kunna tänka dig att starta eget företag i framtiden?

H. Framtid

I det sista avsnittet i Lupp-enkäten ställs frågor om hur ungdomarna ser på framtiden, vad de vill göra och huruvida de planerar att flytta från kommunen.

Som tidigare nämnt i avsnittet om arbete så kan en ökad medvetenhet bland unga om krav och svårigheter på arbetsmarknaden bidra till oro över framtiden.¹ I en rapport från MUCF lyfts några ytterligare förklaringar till att unga oroar sig över framtiden: att inte klara av studier, jobb eller sin egen försörjning i framtiden. Klimatet, det politiska läget, samhällskriser och ett hårt tonläge i samhällsdebatten är ytterligare förklaringar till varför unga oroar sig över framtiden.²

Liknande förklaringar tas bland annat upp i Bris årsrapport 2023, där pågående krig, klimatförändringar och den ekonomiska utvecklingen konstateras påverka ungas mående och framtidstro.³ I en annan rapport från Bris konstateras även bland annat att relationer, existentiella frågor och identitet kan skapa oro för framtiden bland unga.⁴

1 Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?

2 MUCF 2023: Att inte bara överleva, utan att faktiskt också leva - En kartläggning om ungas psykiska hälsa

3 Bris 2023: Osäkra tider - Barnets rättigheter i en föränderlig värld

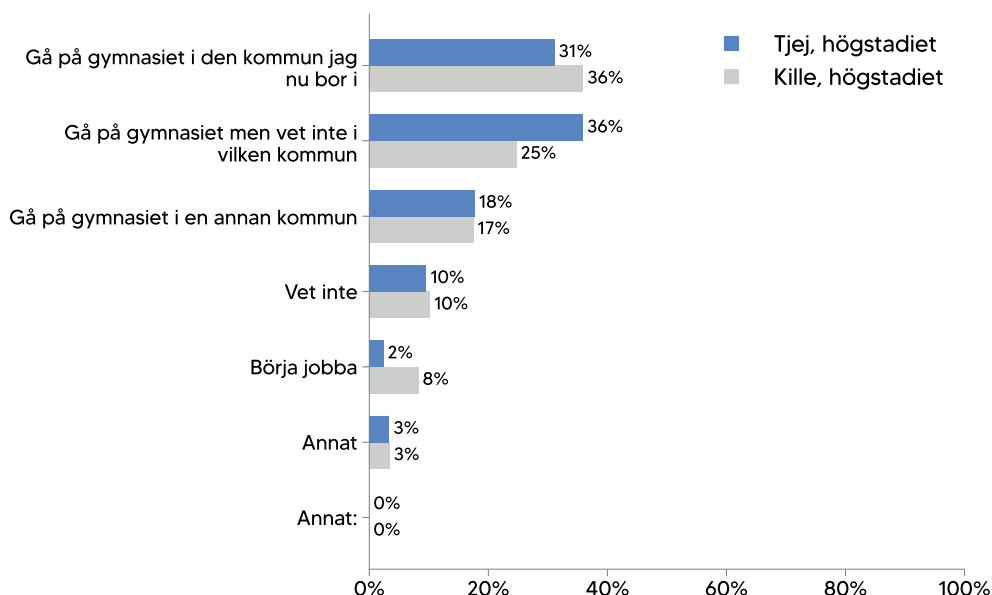
4 Bris 2020: Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar

Vad unga i högstadiet vill och tror de kommer göra

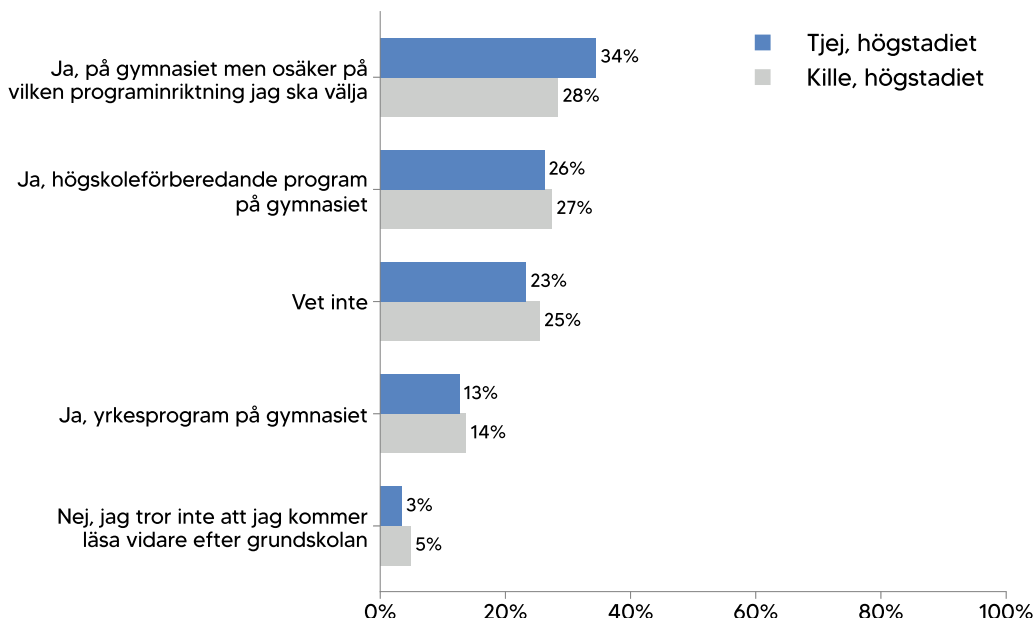
En stor majoritet av ungdomarna i högstadiet skulle helst gå en gymnasieutbildning efter grundskolan. Bland tjejerna svarar störst andel att de inte vet i vilken kommun de vill gå, medan killarna helst vill gå på gymnasiet i den kommun de bor i nu. En liten andel, 2-8 %, vill helst börja jobba.

Som det framgår i diagram H1b tror även majoriteten av högstadieungdomarna att de kommer läsa vidare efter grundskolan, direkt eller senare. De flesta är osäkra på vilken programinriktning. Därefter svarar störst andel att de vill läsa ett högskoleförberedande program.

H1a. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter grundskolan?

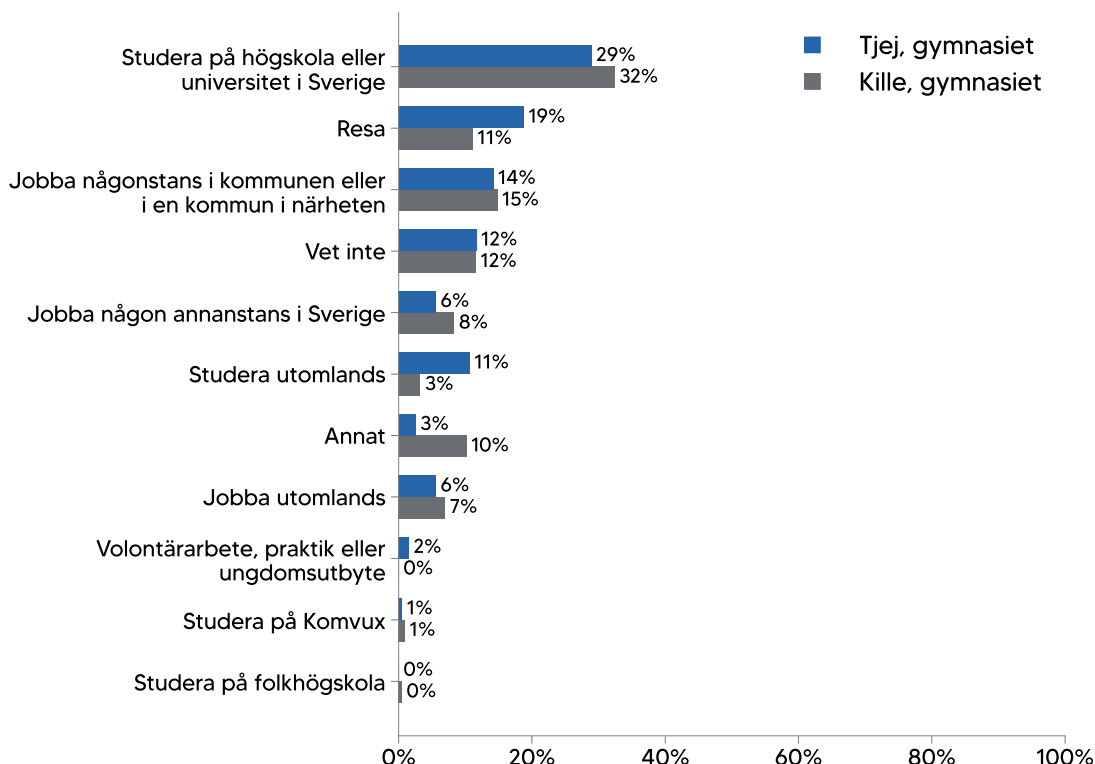
H1b. Tror du att du kommer läsa vidare efter grundskolan (direkt eller senare)?

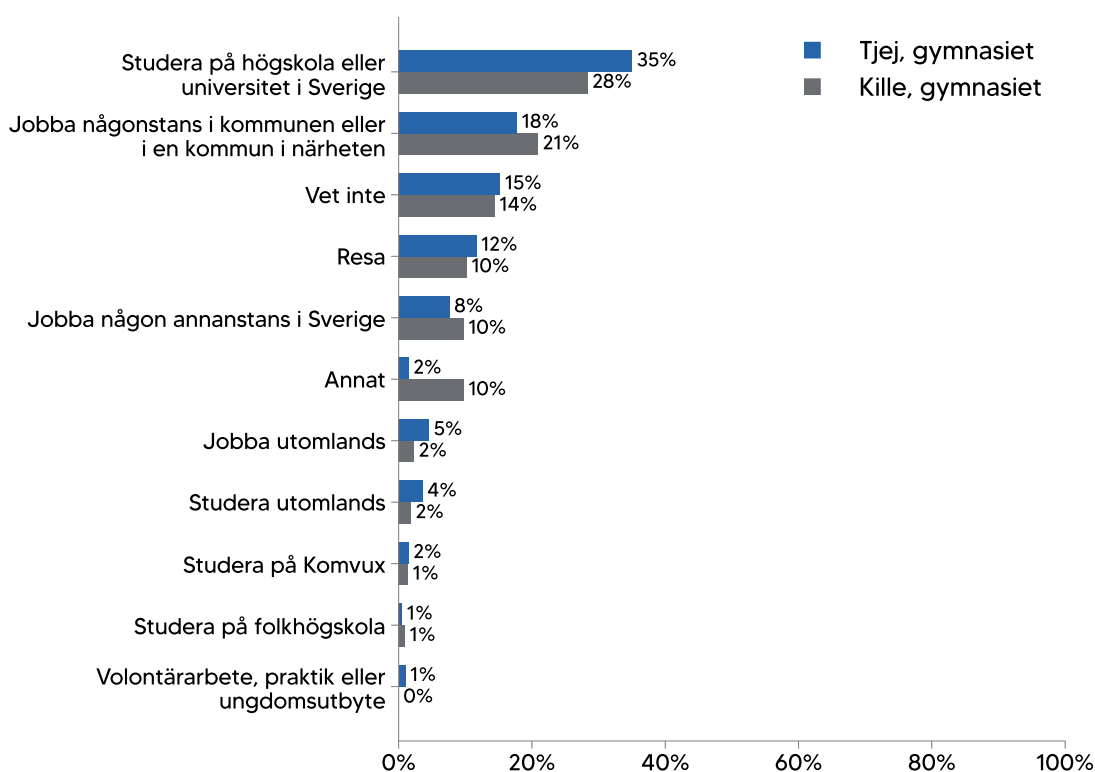
Vad unga i gymnasiet vill och tror de kommer göra

29-32 % av gymnasieungdomarna svarar att de helst vill studera på högskola eller universitet i Sverige efter gymnasiet, se diagram H1c. Det näst vanligaste svaret är att vilja resa eller jobba någonstans i kommunen eller i närheten. När det kommer till vad ungdomarna tror de kommer göra direkt efter gymnasiet tror störst andel att de kommer studera på högskola eller universitet i Sverige.

H1c. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter gymnasiet?

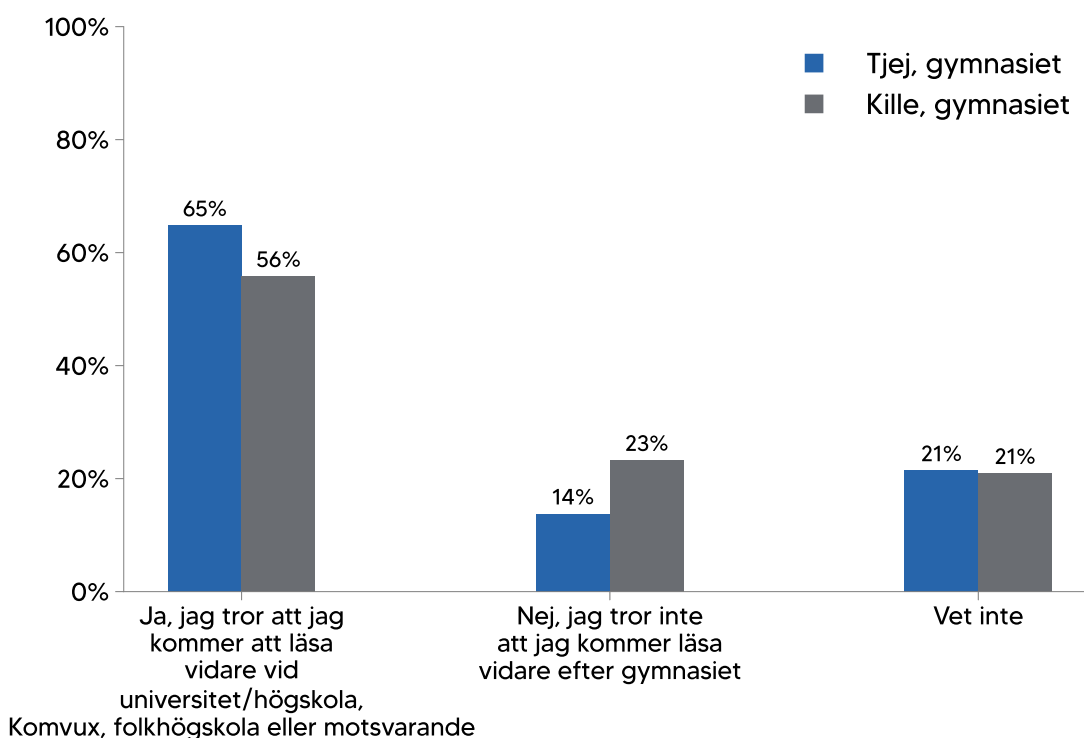

H1d. Vad tror du att du kommer göra direkt efter gymnasiet?

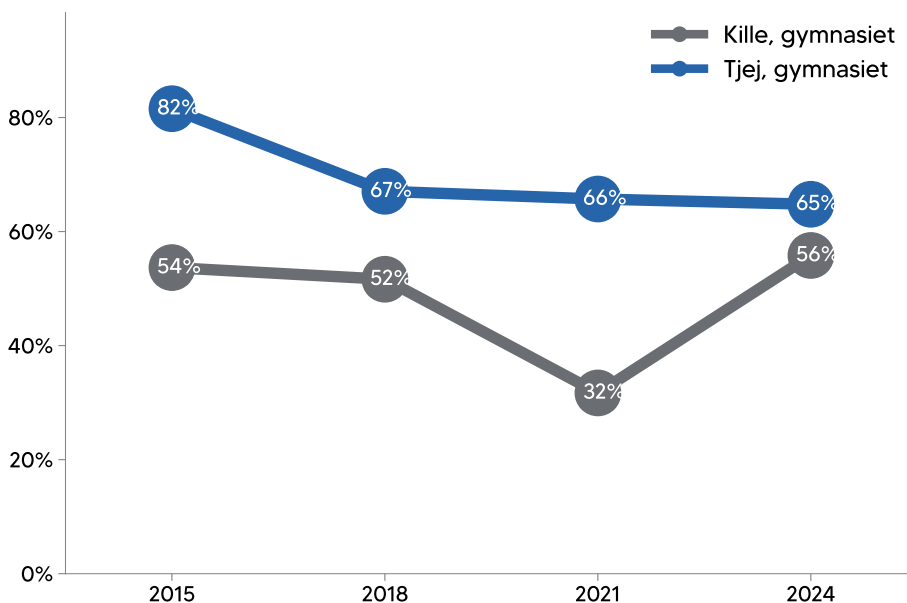

65 % av gymnasietjejerna och 56 % av gymnasiekillarna tror att de kommer läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare. Jämfört med år 2021 har andelen killar som tror att de kommer läsa vidare ökat, se diagram H2b. Andelen bland tjejer är på en liknande nivå som år 2018 och år 2021, men lägre än år 2015.

H2. Tror du att du kommer läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare?

H2b. Tror du att du kommer läsa vidare? Jämförelse över tid

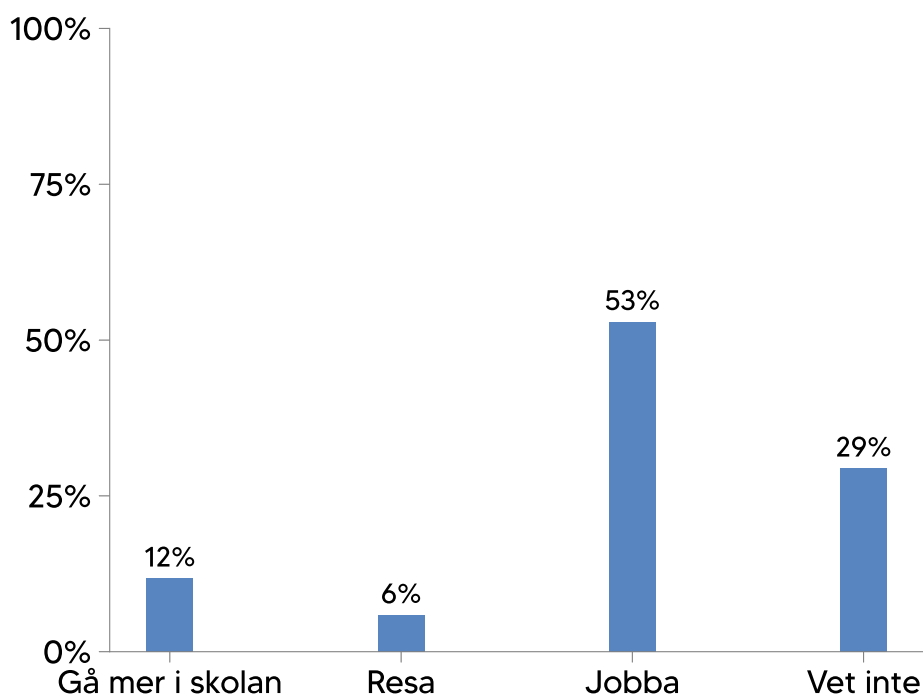

Vad unga i anpassad skola vill göra

Ungdomarna i anpassad skola fick besvara en fråga om vad de skulle vilja göra i framtiden, när de har slutat på skolan.

Majoriteten, 53 %, uppger att de skulle vilja jobba efter att de slutat skolan. 12 % svarar att de skulle vilja gå mer i skolan. 29%, svarar att de inte vet vad de vill göra efter skolan.

E6_a. Vad vill du göra när du har slutat gå på den här skolan?

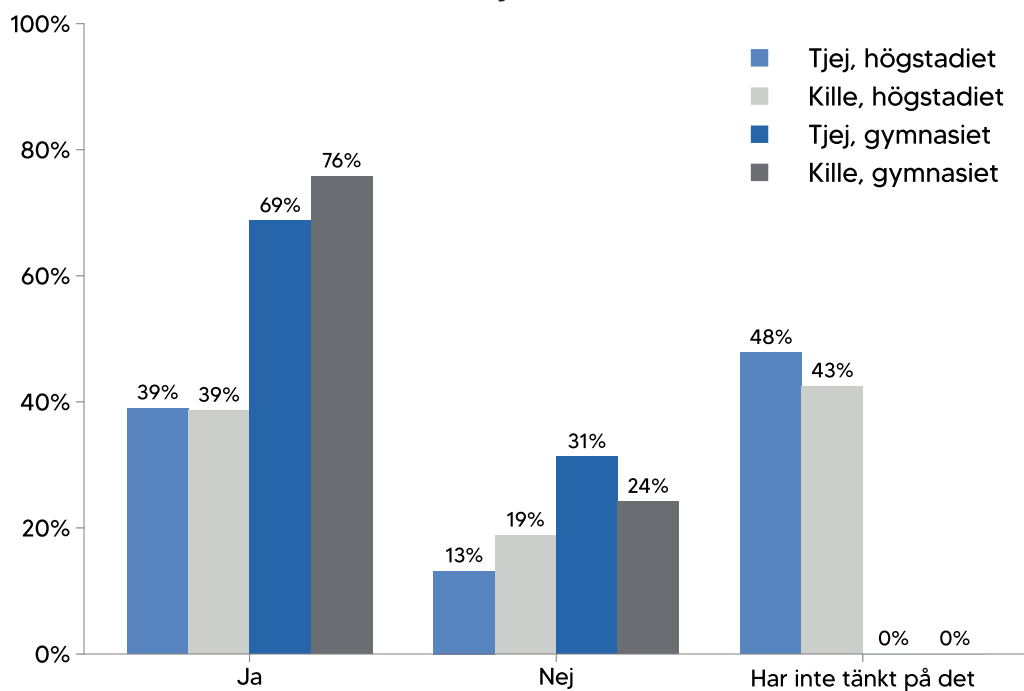

Flytta eller stanna i kommunen

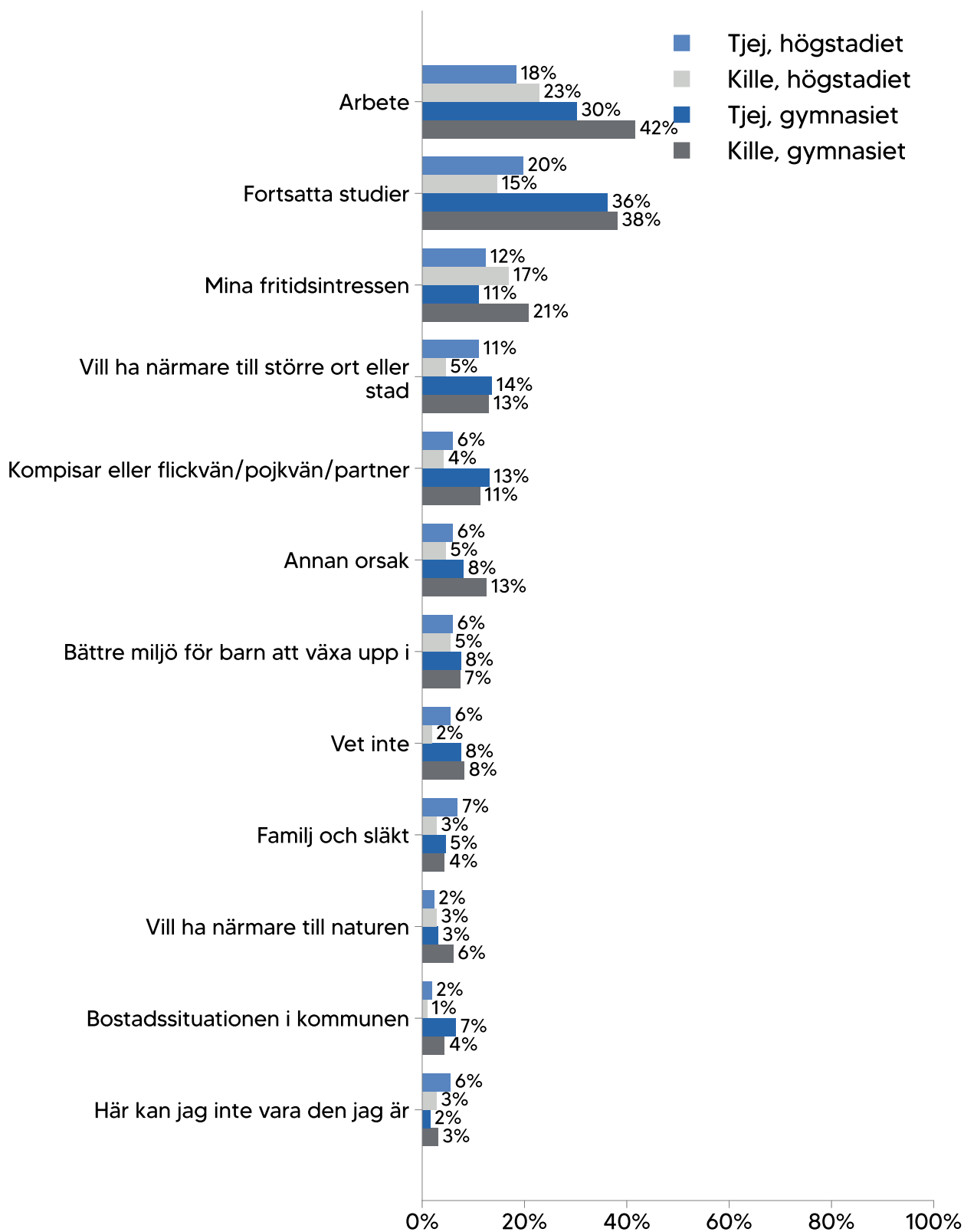
Andelen som tror att de kommer att flytta från kommunen där de bor är högst bland gymnasieeleverna, 69-76 %. Bland högstadieungdomarna tror 39 % att de kommer att flytta.

De som svarade att de tror att de kommer flytta fick svara på en följdfråga om varför, se diagram H4 på följande sida. Arbete och fortsatta studier är de vanligaste skälen.

H3. Tror du att du kommer att flytta från kommunen där du bor?

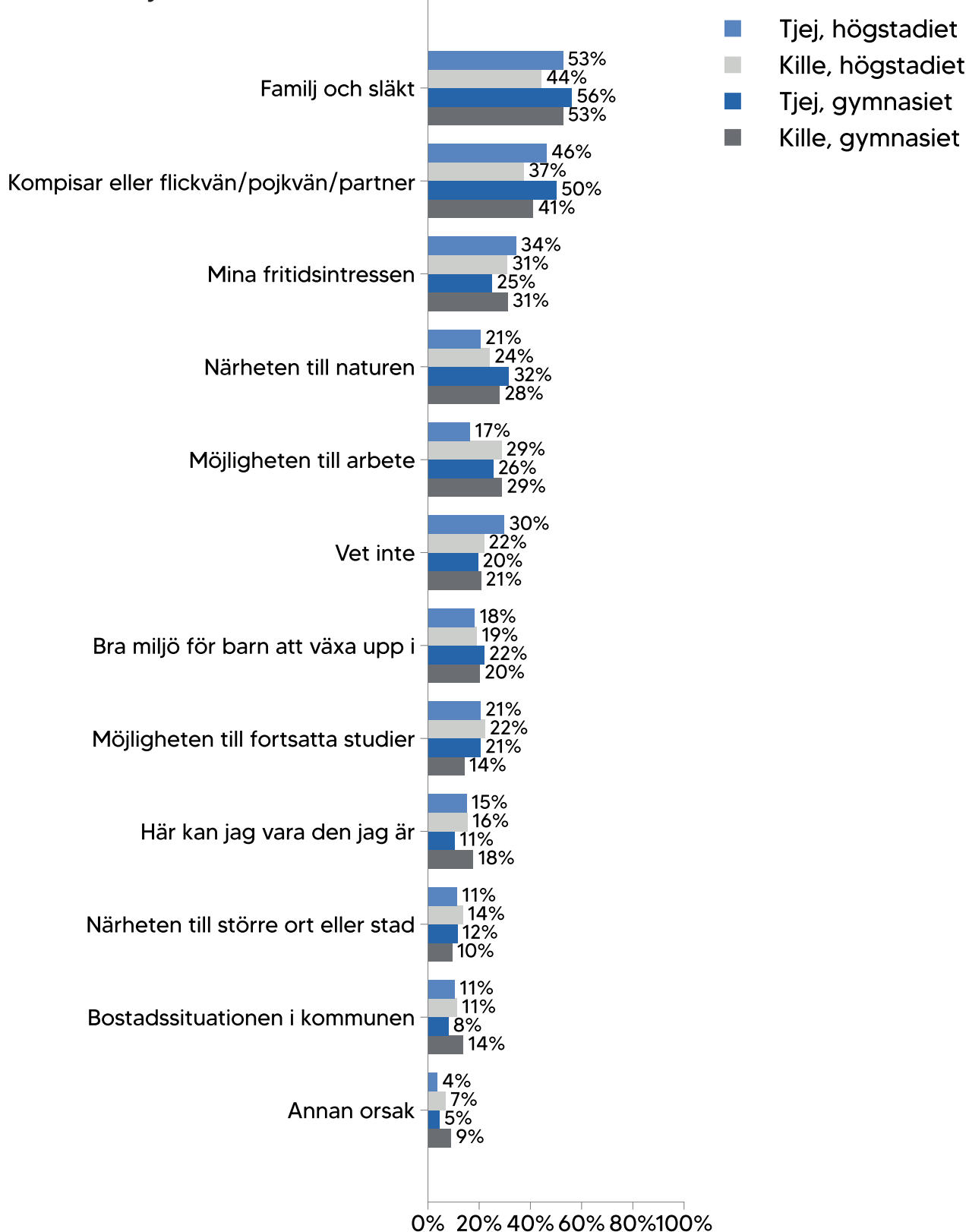
H4. Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen?
Besvarades endast av de som tror de kommer flytta

Det bästa med kommunen

I Lupp-enkäten ställdes en fråga om vad som är det bästa med att bo i Borlänge. Familj och släkt samt kompisar och partner är det som störst andel anger.

H5. När du tänker på hur det är att bo i din kommun, markera det eller de alternativ som du tycker är det bästa med att bo i din kommun?

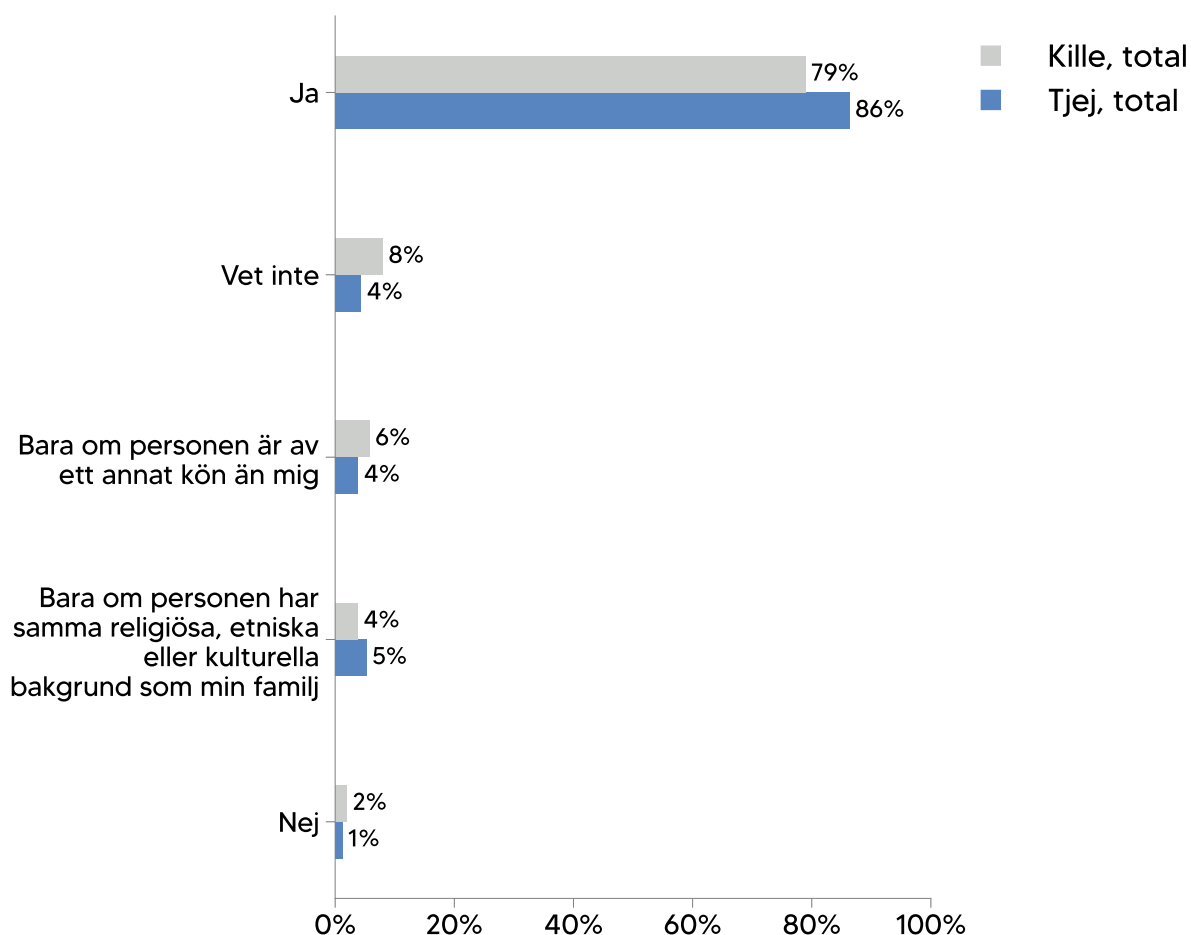

Vilka unga får gifta sig med

I enkäten ställdes även en fråga om huruvida ungdomarna får gifta sig med vem de vill. Vad som framgår är att tjejer svarar att de får det i något högre grad än killar.

4-5 % av ungdomarna svarar att de bara får gifta sig med vem de vill om personen har samma religiösa, etniska eller kulturella bakgrund som deras familj, och 4-6 % får det bara om personen är av ett annat kön än de själva.

H6. Får du gifta dig med vem du vill?

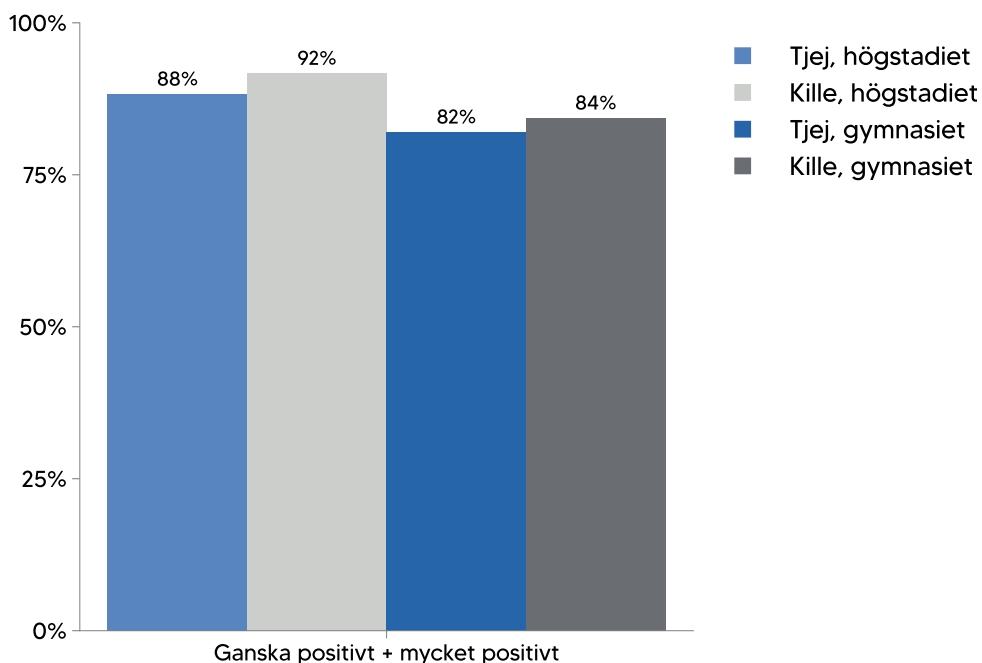

Framtid

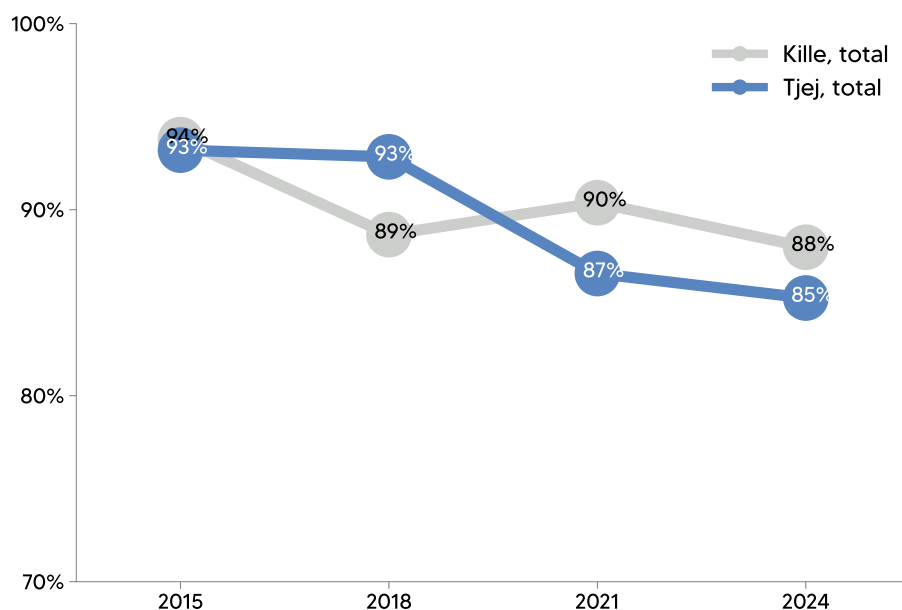
Som framgår av diagram H7 svarar en stor andel, 88-92 % av högstadieungdomarna och 82-84 % av gymnasieungdomarna, att de ser mycket eller ganska positivt på framtiden. Andelen med en positiv framtidssyn är på liknande nivåer som år 2021, se diagram H7b. Sedan år 2015 har andelen unga med en positiv framtidssyn dock minskat.

H7. Hur ser du på framtiden?

Andel som svarat ganska positivt och mycket positivt

H7b. Hur ser du på framtiden? Andel ganska + mycket positivt. Jämförelse över tid

Fördjupad analys

Utifrån skillnader mellan grupper (kön, ålder och skolenheter) samt förändringar jämfört med år 2021 har några utvalda frågor och områden analyserats fördjupat och valts ut som rekommendationer för kommunen att jobba vidare med. Den fördjupade analysen inkluderar även jämförelser mot regionsnittet för Dalarna. Snittet i Dalarna innefattar totalresultatet för de kommuner i region Dalarna som deltog i Lupp år 2024 i högstadiet respektive gymnasiet. Syftet med jämförelsen är att kunna se kommunens resultat i förhållande till övriga kommuner i regionen. Värt att notera är att Dalarnas regionsnitt generellt är likt snittet för Lupp 2024, det vill säga snittet för samtliga av de kommuner som deltog i Lupp år 2024. Mot bakgrund av detta fokuserar den fördjupade analysen endast på jämförelser mot regionsnittet.

Eftersom Lupp-enkäten inte svarar på varför det ser ut som det gör, kan det även vara viktigt att Borlänge har en dialog med ungdomarna om resultatet. Detta är ofta viktigt för att genomföra rätt åtgärder.

Fritiden i Borlänge

En majoritet av ungdomarna i Borlänge är nöjda med sin fritid. Sedan år 2021 har inga större förändringar skett i frågorna som rör nöjdhet med fritiden och fritidsutbudet. I likhet med år 2021 är killar mer nöjda med sin fritid och utbudet av aktiviteter än vad tjejer är. I jämförelse med regionsnittet för Dalarna är ungdomarna i Borlänge ungefär lika nöjda med sin fritid, men mer nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter. Det är framför allt högstadieungdomarna i Borlänge som är mer nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter jämfört med regionsnittet. Totalt 77 % av högstadieungdomarna i Borlänge tycker att det finns ganska eller väldigt mycket att göra på fritiden, jämfört med 68 % av högstadieungdomarna i regionen. Högstadieungdomarna i Borlänge tycker även att det saknas aktiviteter i lägre utsträckning än högstadieungdomarna i regionen. Andelen killar och tjejer totalt sett i Borlänge som tycker att det saknas aktiviteter har dock ökat något sedan år 2021.

Det framgick även i avsnittet om fritiden att det finns vissa skillnader mellan skolenheter när det kommer till ungas upplevelse av sin fritid. Bland högstadieungdomarna sticker eleverna på Kunskapsskolan ut genom att vara mindre nöjda med sin fritid och fritidsutbudet än högstadieungdomarna på övriga skolor. De saknar även fritidsaktiviteter i högre grad än eleverna på övriga skolor. Högstadieeleverna på Gylle skola och Maserskolan är mest nöjda med fritidsutbudet, medan eleverna på Ornäs skola är mest nöjda med sin fritid generellt. Bland gymnasieungdomarna sticker främst eleverna på Rytmus Borlänge ut, genom att ha en lägre nöjdhet både vad gäller fritiden generellt och fritidsutbudet.

Även om majoriteten av ungdomarna i Borlänge är nöjda med sin fritid kan vi alltså konstatera att det finns vissa skillnader när det kommer till ungas fritid. Samtidigt som majoriteten är nöjda med sin fritid kvarstår könsskillnader i frågorna som rör nöjdheten med fritiden, och nöjdheten med fritiden skiljer sig även mellan skolor. Det kan således, trots att nöjdheten generellt är hög, vara viktigt att kommunen fortsatt arbetar med att skapa bättre förutsättningar för en meningsfull fritid för fler unga.

Trivsel och trygghet i skolan

I avsnittet om skolan framkom det att majoriteten av ungdomarna är nöjda med skolan generellt. Samtidigt är högstadietjerna mindre nöjda med skolan än högstadiekillar och gymnasieungdomarna. Totalt sett har nöjdheten med skolan i högstadiet dock ökat sedan år 2021. Jämfört med Dalarnas regionsnitt är både högstadie- och gymnasieungdomarna i Borlänge ungefär lika nöjda med skolan och olika aspekter av skolsituationen, som lärarna och undervisningen och elevhälsan. Den främsta skillnaden när det kommer till nöjdheten med olika delar av skolan gäller gymnasieungdomarnas nöjdhet med skolmiljön ute, skolmaten och skolmatsalen. Analysen visar att gymnasieungdomarna i Borlänge är mindre nöjda än regionsnittet med dessa aspekter. När det kommer till de frågor som rör trivseln och stämningen i skolan är ungdomarna i Borlänge ungefär lika nöjda som ungdomarna i regionen.

När det kommer till förekomsten av våld, mobbning och rasism i skolan har det skett en negativ utveckling sedan år 2021, framför allt i högstadiet. Vid en jämförelse med Dalarnas regionsnitt svarar högstadieungdomarna i Borlänge dock att våld och mobbning förekommer i liknande grad, och att rasism förekommer i något lägre grad. Totalt 26 % av högstadieungdomarna i Borlänge svarar att rasism förekommer i skolan, jämfört med 32 % i regionen. Högstadieungdomarna i Borlänge har även utsatts för mobbning i lägre utsträckning än regionsnittet. Totalt 19 % av högstadieungdomarna i Borlänge har utsatts för mobbning under de senaste sex månaderna, jämfört med 27 % av ungdomarna i regionen. Gymnasieungdomarna i Borlänge har utsatts för mobbning i ungefär samma utsträckning som gymnasieungdomarna i regionen.

Det har dock framkommit att det finns en del skillnader mellan högstadieskolorna i Borlänge när det kommer till förekomsten av olika problem i skolan. Resultatet visar att eleverna på Gylle skola uppger att våld förekommer på skolan i betydligt högre grad än eleverna på övriga skolor, medan elever på Kunskapsskolan uppger att mobbning och rasism förekommer i högst utsträckning. Analyserna visar även att unga på Kunskapsskolan känner sig trygga i skolan i lägre utsträckning än eleverna på övriga skolor, samtidigt som de uppger att de utsatts för mobbning i högre utsträckning.

Att arbeta vidare med frågor som rör trygghet och trivsel i skolan kan därmed vara viktigt. Det är dessutom varje elevs rätt att vara trygg i skolan, samtidigt som trygghet är en förutsättning för elevernas inlärning och kunskapsutveckling. Att förhindra mobbning och kränkande behandling är därför en central del i att främja en likvärdig utbildning för alla elever. Att utsättas för mobbning och kränkningar i skolan kan också kopplas till bland annat en ökad risk för psykisk ohälsa och sämre skolresultat.¹

Inflytande och delaktighet

I avsnittet om inflytande och delaktighet framgick det att andelen unga som vill vara med och påverka i kommunen har minskat tydligt över tid, både bland killar och tjejer. Andelen unga som vill påverka i Borlänge är dock på liknande nivåer som Dalarnas regionsnitt. Totalt 30 % av gymnasieungdomarna och 17 % av högstadieungdomarna vill vara med och påverka. Andelen killar och tjejer som ser positivt på möjligheterna att påverka är också något lägre än år 2018 och tidigare, och bland tjejer även lägre än år 2021. Totalt 18 % av gymnasieungdomarna och 11 % av högstadieungdomarna svarar att de ser positivt på möjligheterna. Även detta är likt regionsnittet.

¹ Skolverket 2022: Skapa trygghet för lärande: Om skolans arbete mot mobbning trakasserier och kränkande behandling

Det framgick också i avsnittet att ungdomarnas intresse för politik och samhällsfrågor har minskat över tid. Intresset för dessa frågor bland ungdomarna i Borlänge skiljer sig dock inte heller från Dalarnas regionsnitt.

Det är utifrån Lupp-undersökningen omöjligt att veta vad förändringarna när det kommer till ungas samhällsengagemang beror på. Dock kan det vara viktigt att undersöka närmre vad som gör att unga är mindre engagerade. Det finns även studier som visar att ungas kunskap om inflytande på lokal nivå är bristfällig, och att det saknas kunskap om vilka vägar unga ska använda sig av när de vill påverka samhällsutvecklingen.² Att öka kunskapen och sänka trösklarna för engagemang bland unga kan därmed vara viktigt i Borlänge kommuns fortsatta arbete med inflytandefrågor.

Hälsa

I Borlänge ser vi att tjejer mår klart sämre än vad killar gör. Tjejer har en sämre självskattad hälsa än killar, och upplever i högre grad psykosomatiska besvär. Andelen tjejer i Borlänge som mår bra är dock på en liknande nivå som år 2021, men lägre än år 2018 och år 2015. Andelen killar som mår bra har minskat något sedan år 2021. Detta är dock inte unikt för Borlänge kommun. I flertalet tidigare publikationer och nationella undersökningar konstateras att de flesta unga mår bra, samtidigt som den psykiska ohälsan och förekomsten av psykosomatiska besvär bland unga i Sverige ökar.³ Vid en jämförelse med Dalarnas regionsnitt framgår det också att både högstadie- och gymnasieungdomarna i Borlänge totalt sett mår ganska eller mycket bra i liknande utsträckning som unga i regionen. Ungdomarna i Borlänge har även regelbundna psykosomatiska besvär i liknande grad som unga i regionen. Vad gäller stress och nedstämdhet uppger dock högstadieungdomarna i Borlänge att de har regelbundna besvär i något lägre grad än regionsnittet.

I årets Lupp ställdes även en fråga om vad ungdomarna själva tror att besvären beror på. Störst andel tror att besvären beror på skolarbete, och tjejerna uppger detta som skäl i särskilt hög grad. Detta är dock inte heller unikt för Borlänge, utan liknande mönster syns även i regionen generellt. Flera rapporter pekar även på att skolstress är en av anledningarna till att den psykiska ohälsan ökar bland unga i Sverige.⁴ Att arbeta hälsofrämjande i skolorna kan därmed vara viktigt i Borlänge kommuns kommande arbete för att främja hälsa bland unga. Enligt Skolinspektionen kännetecknas hälsofrämjande arbete i skolan av ambitionen att identifiera, stärka och ta hänsyn till individens egna resurser för att främja hälsa. Detta innebär bland annat också att öka individens delaktighet och tilltro till den egna förmågan.⁵

Framtid

I området om framtiden framgick det att gymnasietjejerna tror att de kommer läsa vidare efter gymnasiet i högre grad än gymnasiekillarna. Andelen killar som tror detta minskade betydligt mellan år 2018 och år 2021, men har återigen ökat. Andelen tjejer är relativt oförändrad sedan år 2018. Könsskillnaden i frågan är således mindre än år 2021. Andelen gymnasieungdomar totalt sett i Borlänge som tror att de kommer läsa vidare är högre än andelen i regionen. Totalt svarar 60 % av gymnasieungdomarna i Borlänge att de vill läsa vidare, jämfört med 52 % av gymnasieungdomarna i regionen.

2 MUCF 2019: Fokus 19: Det vore ju roligt om ni frågade någon gång

3 Folkhälsomyndigheten 2023: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022

4 Se exempelvis: Folkhälsomyndigheten 2023: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022

5 Skolinspektionen 2021: Gymnasieskolors arbete för att främja elevers hälsa

Referenslista

- Arbetsförmedlingen 2024: Arbetsmarknadsläget i Sveriges län
- Bris 2020: Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar
- Bris 2023: Osäkra tider - Barnets rättigheter i en föränderlig värld
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning: CAN:s nationella skolundersökning 2024
- Folkhälsomyndigheten 2018: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017-2018
- Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige
- Folkhälsomyndigheten 2023: Folkhälsan i Sverige - Årsrapport 2023
- Folkhälsomyndigheten 2023: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022
- Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd 2022: Ungas organisering och politiska deltagande. En kunskapsöversikt.
- Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd 2023: Fritidens betydelse för ungas psykiska hälsa
- Friends 2022: Mobbningsens förekomst - Tre barn utsatta i varje klass
- Fryshuset 2022: Ungas framtid på arbetsmarknaden
- Kommittédirektiv 2014:111. Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå
- MUCF 2019: Fokus 19: Det vore ju roligt om ni frågade någon gång
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2021: Fokus 21: Om ungas samhällsengagemang
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2021: Vilja att förändra
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2022: Unga hbtqi-personers levnadsvillkor
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2023: Att inte bara överleva, utan att faktiskt leva också
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2023: Ung idag: En fördjupad bild av ungas fritid
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2024: En fördjupad bild av ungas inflytande och delaktighet
- SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige
- Skolforskningsinstitutet 2024: Aktivt jämställdhetsarbete i undervisningen
- Skolinspektionen 2018: Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen
- Skolinspektionen 2021: Gymnasieskolors arbete för att främja elevers hälsa
- Skolinspektionen 2023: Skolors arbete för en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar
- Skolverket 2022: Skapa trygghet för lärande
- Skolverket 2023: Faktorer för framgångsrik skolutveckling
- Socialstyrelsen 2023: Barns behov i centrum
- Statens medieråd: Ungar och medier 2019
- Sveriges kommuner och regioner 2021: Utmaningar för en jämställd skola

